Dan Gh. Teodor

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAȚI în secolele VI-XI e.n.

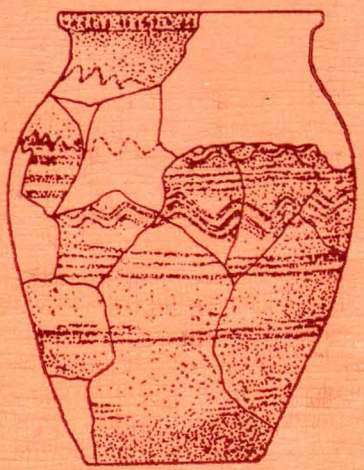

Editura Junimea

www.cimec.ro

www.cimec.ro

DAN GH. TEODOR

CONTINUITATEA POPULAŢIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAŢI

Aşezările din secolele VI—XI e.n. de la Dodeşti—Vaslui

www.cimec.ro

Ilustrația a fost realizată de :

EMILIA PLATON, WALTRAUDE DELIBAȘ
și arh. MARIANA ZUP

Coperta : MIHAI BUJDEI

www.cimec.ro

DAN GH. TEODOR

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAȚI

AȘEZĂRILE DIN SECOLELE VI–XI E.N. DE LA DODEȘTI–VASLUI

EDITURA „JUNIMEA“
Iaşi, 1984

www.cimec.ro

www.cimec.ro

SUMAR

pag.

Lista abrevierilor 6

Introducere 7

I. *Descrierea aşezărilor. Stratigrafia ; metoda de săpătură* 10

II. *Aşezarea din secolele VI—VII e.n.* . 20

III. *Aşezarea din secolele VIII—IX e.n.* 49

IV. *Aşezarea din secolele X—XI e.n.* 107

V. *Cercetările arheologice de la Dodeşti — Vaslui şi importanţa lor pentru continuitatea populaţiei autohtone din regiunile sudice ale Moldovei în secolele VI—XI e.n.* 129

Resumé 141

Légendes des figures . . . 146

Indice . . . 149

www.cimec.ro

LISTA ABREVIERILOR

Arh. Mold.	— Arheologia Moldovei, Iaşi—Bucureşti.
CAB	— Cercetări arheologice în Bucureşti.
Dacia, N. S.	— Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Bucureşti.
Materiale	— Materiale şi cercetări arheologice, Bucureşti.
MIA	— Materialy i issledovanija po arheologii SSSR, Moscova.
Mem. Antiq.	— Memoria antiquitatis, Piatra Neamţ.
RAD	— RAD. Voivodanskih muzeja, Novi Sad.
SCIV(A)	— Studii şi cercetări de istorie veche (şi arheologie), Bucureşti.
SCN	— Studii şi cercetări numismatice, Bucureşti.
Slov. Arch.	— Slovenská archeologia, Nitra.
Studii	— Studii. Revistă de istorie, Bucureşti.
Wiad. Arch.	— Wiadomości archeologiczne, Varşovia.

www.cimec.ro

INTRODUCERE

Dintre numeroasele obiective arheologice datînd din mileniul I al e.n., în general şi avînd directă legătură cu cercetarea diferitelor aspecte referitoare la definitivarea procesului de formare a poporului român, un loc aparte îl ocupă, fără îndoială, aşezările suprapuse pe aceeaşi vatră de sat, datînd din perioada secolelor IV—XI e.n. de la Dodeşti, comuna Viişoara, judeţul Vaslui.

Importanţa deosebită pe care aşezările de la Dodeşti o au pentru aceste probleme, deosebit de actuale din istoria veche a României, se datorează, în primul rînd, succesiunii unor numeroase niveluri de cultură materială, documentate stratigrafic clar şi eşalonate în timp între veacurile IV şi XI e.n., iar în al doilea rînd, bogatelor resturi arheologice descoperite aici, care constituie o preţioasă, concretă şi semnificativă sursă de informaţii, absolut necesară pentru înţelegerea stadiului de dezvoltare social-economică a comunităţilor umane din această parte a ţării, şi în general, pentru cunoaşterea temeinică a evoluţiei culturii materiale şi spirituale de la est de Carpaţi în perioada respectivă de timp.

Datorită tocmai bogăţiei şi varietăţii deosebite a vestigiilor arheologice documentate la Dodeşti-Vaslui, la iniţiativa regretatului profesor univ. Ion Nestor, Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" din Iaşi a efectuat în această localitate, cu începere din anul 1967 şi pînă în 1975 inclusiv, ample săpături arheologice, pe baza cărora s-au obţinut rezultate extrem de valoroase din punct de vedere ştiinţific, care pot fi considerate o solidă şi indispensabilă bază de referinţă în cercetarea unor interesante, complexe sau mai puţin cunoscute aspecte ale arheologiei şi istoriei primului mileniu al e.n.

Primele vestigii arheologice de pe teritoriul localităţii Dodeşti au fost semnalate Institutului de arheologie din Bucureşti încă din anul 1936 de către scriitorul Victor Ion Popa, originar de pe aceste meleaguri. Resturile ceramice descoperite aici proveneau de pe Dealul Cimitirului aflat la vest de cartierul Tămăşani (pe atunci sat de sine stătător, dar unificat ulterior cu Dodeştiul), unde se găseşte o întinsă aşezare geto-dacică datînd din secolul I î.e.n. — I e.n. De asemenea, în acelaşi an, chiar în vatra satului Dodeşti s-au descoperit, în urma unui sondaj iniţiat de scriitorul amintit şi de către regretatul profesor Ghenuţă Coman şi el fiu al acestei localităţi, mai multe resturi ceramice neolitice şi din epoca migraţiilor, rămase mulţi ani inedite. O cercetare specială şi riguroasă, cuprinzînd o zonă mai întinsă, a iniţiat încă din anii 1955—1960 acelaşi profesor Ghenuţă Coman, care are şi meritul de a fi publicat primele informaţii privind unele descoperiri arheologice din localitatea Dodeşti şi din împrejurimi. Cercetări de suprafaţă întreprinse ulterior, mai mulţi ani la rînd, au determinat, aşa cum am mai amintit, datorită rezultatelor lor deosebite, efectuarea aici a unor ample săpături arheologice care au urmărit, pe lîngă cercetarea unor obiective neolitice şi de la sfîrşitul epocii bronzului, mai ales investigarea exhaustivă a aşezărilor autohtone din secolele IV—V e.n., precum şi a acelora din secolele VI—VII, VIII—IX şi X—XI e.n., toate situate şi în parte suprapuse pe aceleaşi terase aflate în vatra satului.

Vestigiile arheologice de la Dodeşti—Vaslui sînt concentrate în două sectoare distincte (altădată făcînd parte din aceeaşi terasă), denumite Călugăreasca şi Şipot. Ambele sectoare au suferit în decursul

www.cimec.ro

anilor destul de multe transformări, cauzate fie de numeroasele izvoare din această zonă, care au creat viroage adînci ferestruind suprafețele acestor platforme, fie de desele alunecări de teren care au antrenat și distrus o parte din vestigiile arheologice. De asemenea, lucrări de interes gospodăresc, întreprinse în perioadele dintre campaniile de săpături, au afectat și ele porțiuni din unele sectoare determinînd multe modificări ale nivelurilor de cultură materială, astfel încît nu a fost posibilă întotdeauna salvarea unor complexe de locuire atinse de aceste intervenții.

Cercetările arheologice întreprinse la Dodești au identificat, în ambele sectoare, numeroase și diverse urme de locuire umană datînd din neolitic, epoca bronzului, perioada primului mileniu al e.n., precum și vestigiile unui sat din secolele XVI—XVII. Așa cum am amintit, în ansamblul descoperirilor arheologice de la Dodești, o importanță deosebită o prezintă succesiunea de locuire, aproape neîntreruptă pe parcursul secolelor IV—XI e.n., ceea ce constituie dovada unei evidente continuități de viețuire pe aceleași vetre de sat, fapt de o mare însemnătate pentru buna precizare a trăsăturilor străvechi care caracterizează culturile materiale documentate aici, evoluția lor locală și stadiul avansat de dezvoltare social-economică a comunităților autohtone de pe aceste meleaguri.

Intensitatea locuirii umane atît în sectorul Călugăreasca, cît și în sectorul Șipot, s-a datorat desigur existenței aici a unor condiții deosebit de favorabile dezvoltării vieții omenești, înjghebîndu-se comunități sătești care, după cum au dovedit cercetările întreprinse, aveau ca principală ocupație agricultura, creșterea vitelor și meșteșugurile.

Valoarea datelor arheologice înregistrate la Dodești pentru aspectele de civilizație caracteristice îndeosebi primului mileniu al e.n., conferă desigur străvechilor vestigii descoperite aici o importanță cu totul aparte. Așa cum am mai subliniat, rezultatele amplelor săpături arheologice întreprinse în așezările din primul mileniu al e.n. pot fi, pe drept cuvînt, socotite ca o principală sursă de referință pentru studierea diverselor aspecte ale problemei definitivării procesului de formare a poporului român pe teritoriul carpato-dunăreano-pontic, în general, și al Moldovei în special. Ele evidențiază prin mărturii concrete, bogate și deosebit de convingătoare, stăruința populației autohtone pe aceleași vetre de sat, în ansamblul continuității băștinașilor în toate formele de relief ale spațiului străvechii Dacii, contribuind într-o însemnată măsură la relevarea caracterului străvechi și local al culturii materiale și spirituale de la est de Carpați.

De aceea, valorificarea exhaustivă a rezultatelor investigațiilor arheologice efectuate în așezările din perioada primului mileniu al e.n.. în care în lucrarea de față se includ cele datînd din secolele VI—XI e.n. (descoperirile aparținînd secolelor IV—V e.n. urmînd să constituie obiectul unui volum separat), credem că va putea contribui, într-o însemnată măsură, la elucidarea unor chestiuni încă puțin sau chiar deloc studiate, relativ la stadiul de dezvoltare economică și socială a comunităților sătești autohtone din zona de sud-est a Moldovei, precum și cu privire la relațiile lor cu unele grupuri de migratori pătrunși temporar pe aceste meleaguri, dar mai ales legăturile locuitorilor din aceste părți ale Moldovei cu înalta civilizație bizantină. În felul acesta, lucrarea de față se înscrie în problematica majoră a cercetării istoriei vechi a României, oferind cercetătorilor avizați, profesorilor de istorie, studenților și tuturor celor care se interesează de această interesantă perioadă din istoria patriei noastre, un bogat material de studiu, extrem de valoros din punct de vedere științific și deosebit de actual.

În încheiere, ținem să arătam că la buna desfășurare a cercetărilor arheologice de la Dodești și-au adus contribuția îndeosebi cercetătorii A. Nițu, care a cercetat vestigiile așezării neolitice și C. Bloșiu, care a investigat parțial așezarea daco-romană din secolele IV—V e.n.

De asemenea, în cursul săpăturilor un însemnat aport a adus regretatul profesor Ghenuță Coman, cunoscut și pasionat cercetător al vestigiilor trecutului din zonele de sud-est ale Moldovei care, așa cum am mai amintit, a semnalat și publicat primele studii asupra descoperirilor istorice din această localitate.

www.cimec.ro

La diferite campanii de săpături arheologice au mai participat și cercetătorii V. Spinei, R. Popovici și V. Chirica, precum și muzeografii V. Bazargiuc, El. Bîrlădeanu-Zavatin și I. Bauman care au investigat cu interes și competență complexe de locuire din diferite epoci istorice, obținînd rezultate noi și importante.

Unele din importantele piese arheologice descoperite aici se află astăzi în expoziția de bază a muzeului de istorie a României, rod al unei fructuoase și necesare colaborări. De asemenea, o parte din descoperirile de la Dodești sînt expuse în Muzeele de istorie din Iași și Vaslui.

De la încheierea cercetărilor arheologice, marea majoritate a descoperirilor de la Dodești-Vaslui au rămas inedite. Cîteva piese mai importante au fost însă publicate în unele lucrări de specialitate, ilustrînd dezvoltarea forțelor de producție din perioada primului mileniu al e.n. la est de Carpați. Desigur, o însemnată parte din descoperirile de aici au fost studiate de cunoscuți specialiști români care, de fiecare dată, au subliniat valoarea științifică deosebită a vestigiilor scoase la iveală în urma cercetărilor întreprinse. Acestora, și îndeosebi acelora care au participat efectiv la săpături, le mulțumim călduros și pe această cale, cu convingerea că prin aportul adus, aprecierile și sugestiile făcute, au contribuit fie la o mai bună desfășurare a săpăturilor arheologice, fie la o mai justă încadrare cronologică și culturală a rezultatelor obținute.

În același timp, ținem să subliniem sprijinul acordat de Consiliul Popular al comunei Viișoara în cursul săpăturilor, al unor cadre didactice din Dodești, precum și al multora din locuitorii acestui sat care, animați de dragostea pentru istoria țării și respect pentru valorile trecutului, au contribuit cu folos la bunul mers al cercetărilor.

Ca urmare a efortului depus de toți cei care au participat efectiv la săpăturile arheologice de la Dodești, s-a putut realiza cercetarea aproape integrală a obiectivelor documentate în vatra acestei localități, oferindu-se astfel posibilitatea de a se obține rezultate numeroase și concludente, pe baza cărora a fost elaborată prezenta lucrare, prima de acest fel referitoare la un complex de așezări succesive în timp, din epoca de formare a poporului și a limbii române, în regiunile de la răsărit de Carpați și a cărui importanță este cel mai bine subliniată tocmai de numărul și deosebita valoare a datelor pe care le pune în circuitul științific.

www.cimec.ro

I.

DESCRIEREA AŞEZĂRILOR; STRATIGRAFIA; METODA DE SĂPĂTURĂ

Microregiunea în care se află aşezările străvechi de la Dodeşti face parte din Podişul Bîrladului, subunitate distinctă a Podişului Central Moldovenesc, fiind situată în zona de est a platformei pliocene moldoveneşti. În această zonă ea se mărgineşte cu partea de vest a Depresiunii Elan-Horincea-Prut cu care parţial se şi interpătrunde (fig. 1).

Aflată în plină depresiune deluroasă, zona Dodeştilor este alcătuită din punct de vedere geologic dintr-o bogată succesiune de formaţiuni, predominante fiind acelea pliocene, cu nisipuri, argile, marne şi mai rar lentile de grezii[1]. Reliefurile structurale se află într-un stadiu deosebit de evoluţie, văile vădind o formare relativ recentă, cu o reţea hidrografică de tip consecvent, orientate nord-vest — sud-est, corespunzătoare cu direcţia de retragere a apelor lacului pliocen[2]. Acestea dau totuşi reliefului un aspect colinar. Eroziunea diferenţiată a favorizat aici dezvoltarea unor reliefuri depresionare joase, formate mai ales datorită depozitelor argilo-nisipoase[3]. Complexul apelor se prezintă sub aspectul unor reţele subterane abundente şi de bună calitate şi a unor ape de suprafaţă, caracterizate printr-o accentuată instabilitate a regimului nivelelor şi a debitelor[4]. Odată cu degradarea climatului cauzat de defrişarea neraţională a pădurilor în trecut şi, concomitent cu accentuarea degradărilor terenurilor, inundaţiile au devenit frecvente, deosebit de pustiitoare, provocînd paralel numeroase şi semnificative transformări morfologice[5].

Clima mai răcoroasă, favorizînd precipitaţii relativ bogate, care au determinat dezvoltarea solurilor de pădure pe masivele înalte, cît şi a pădurilor de fag amestecate cu carpen, stejar, ulm şi arţar, alternează cu clima de stepă mult mai secetoasă, aceasta resimţindu-se la Dodeşti, uneori, cîte doi-trei ani la rînd.

Pădurile de foioase, specifice podişului, se întîlnesc în această zonă pe crestele colinelor cu soluri de pădure, alături de cernoziomuri ce anunţă stepa de la sud-est (Elan-Horincea-Prut), care aici pătrunde adînc în platforma pliocenă moldovenească[6]. Aşa cum am mai amintit, landşaftul agricol, cel pomicol-viticol şi forestier, exploatate neraţional în trecut, au determinat o degradare a terenurilor, unele devenind inutilizabile pentru agricultură sau pomicultură. Totuşi, regiunea este destul de populată, din care motiv există aici şi o destul de mare densitate a căilor de comunicaţie care leagă diferitele aşezări omeneşti.

Existenţa în trecut, în această parte a Moldovei, a unei intense locuiri omeneşti s-a datorat probabil nu numai solurilor bogate, ci şi prezenţei unor întinse păduri şi a unor numeroase surse de apă potabilă, care au creat condiţii propice înjghebării comunităţilor umane, din cele mai vechi timpuri, dar mai ales în cursul evului mediu, vechimea şi densitatea satelor răzăşeşti din această

[1] **C. Martiniuc**, *Podişul Bîrladului*, în *Geografia fizică a R.P.R.*, Bucureşti, 1955, p. 531.
[2] *Ibidem*, p. 535.
[3] *Ibidem*, p. 530—540.
[4] *Ibidem*, p. 543—544.
[5] *Ibidem*, p. 544.
[6] *Ibidem*, p. 546; I. Gugiuman, V. Circotă, V. Băican *Judeţul Vaslui*, Bucureşti, 1973, p. 20—70.

www.cimec.ro

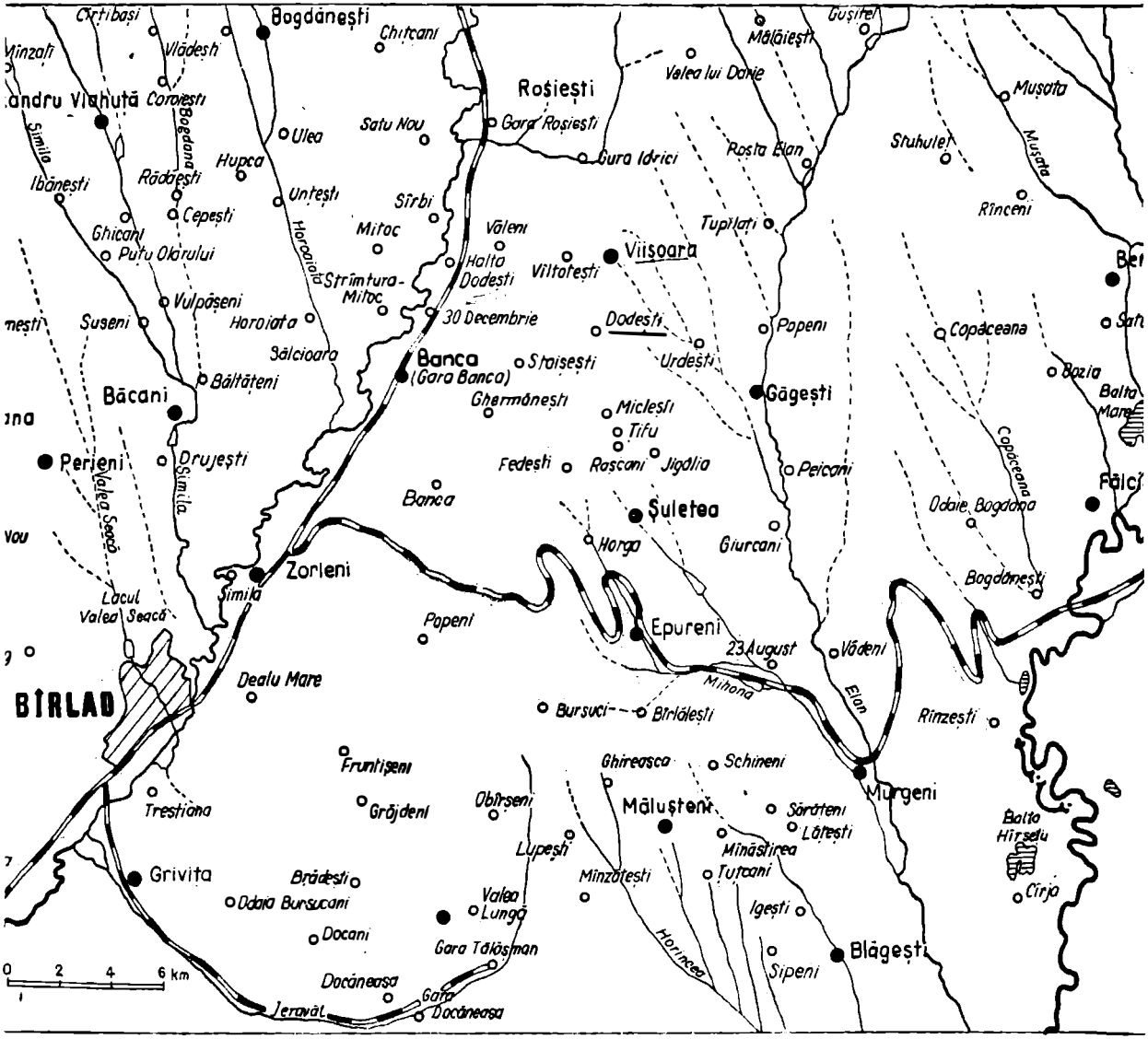

Fig. 1. Regiunea din sud-estul Moldovei în care se află aşezările de la Dodeşti-Vaslui

parte a Moldovei care intra în limitele ţinutului Fălciului, fiind o realitate istorică elocventă. De aceea, nu este de mirare că pe teritoriul actual al satului Dodeşti, chiar în vatra sa, se întîlnesc urme de locuire numeroase, aparţinînd diferitelor epoci istorice, a căror vechime depăşeşte în multe cazuri cîteva milenii.

Aşa cum am mai amintit, resturile de locuire umană de la Dodeşti sînt concentrate în vatra satului, în două sectoare denumite Călugăreasca şi Şipot, care au făcut cîndva parte din aceeaşi terasă.

Resturile de locuire cele mai timpurii aparţinînd mileniului I al e.n. se află în sectorul Călugăreasca.

www.cimec.ro

Acest sector, aflat chiar în vatra satului, în fața Școlii elementare, se prezintă sub forma unei terase, aproximativ dreptunghiulare, delimitată la est și nord-est de pîrîul Șipot (Jigălia) și la sud-sud-est de pîrîul Cimitirului. Această terasă, de fapt o prelungire a Dealului Mare, situat în partea de vest a satului, a suferit, mai ales în decursul ultimilor ani, numeroase alunecări de teren, care i-au schimbat într-o anumită măsură configurația inițială. Pîraiele care o delimitează au săpat de-a lungul timpului viroage adînci, eroziunile fiind în această parte deosebit de puternice, după cum arată pantele extrem de abrupte care, anual, se prăbușesc antrenînd cu ele porțiuni destul de mari din suprafața podinei.

În acest sector cercetările arheologice întreprinse au documentat numeroase orizonturi de cultură materială, suprapuse, a căror depunere măsoară în medie 1,35 m, între solul viu și nivelul actual de călcare.

Cel mai vechi nivel de cultură materială în sectorul de la Călugărească aparține unei întinse așezări neolitice de tip *Stoicani-Aldeni*, din care s-au dezvelit 12 platforme de locuințe și mai multe gropi, recoltîndu-se bogate și deosebit de variate materiale ceramice, unele, după formă și ornament, constituind adevărate unicate în aria de difuziune a acestei culturi[7]. Pe lîngă ceramică s-au descoperit numeroase unelte din piatră, silex și os, precum și deosebit de multe reprezentări de figurine antropomorfe și zoomorfe.

Pe această terasă, în unele secțiuni, au fost descoperite și urme sporadice aparținînd epocii bronzului tîrziu (cultura de tip *Noua*), reușindu-se să se dezvelească resturile (păstrate doar parțial) ale unei locuințe de suprafață și ale unui bordei. Din interiorul acestor locuințe și din imediata lor apropiere provin cîteva resturi ceramice, precum și mai multe obiecte din bronz, os și piatră. Stratul de cultură aparținînd epocii bronzului nu a putut fi surprins decît în preajma locuințelor amintite, fiind, chiar și în aceste cazuri extrem de puțin consistent.

În general, peste vestigiile aparținînd epocii neolitice pe întreaga suprafață a terasei de la Călugărească se suprapun direct acelea datînd din secolele IV—V e.n., aparținînd uneia din cele mai mari așezări din această vreme de pe teritoriul României, cercetată metodic prin săpături[8].

Această întinsă și bogată așezare are două faze cronologice și culturale bine precizate, prima limitată aproximativ în a doua jumătate a secolului al IV-lea, iar a doua datînd de la sfîrșitul secolului al IV-lea și pînă în prima jumătate a secolului al V-lea.

Primei faze de locuire îi aparțin 11 locuințe de tip bordei, un cuptor de ars ceramică, precum și două gropi de provizii. Din a doua fază provin 12 locuințe de tip bordei, 11 locuințe de suprafață și patru gropi menajere. O locuință bordei, descoperită în întregime în sectorul alăturat, Șipot și o alta semnalată în pantele din aceeași terasă, aparțin aceleași așezări, putînd fi încadrate în prima fază de existență a obiectivului cercetat.

Pentru precizarea celor două faze amintite, din punct de vedere stratigrafic, deosebit de importante au fost observațiile făcute în numeroase secțiuni, în mai multe cazuri constatîndu-se suprapunerea unor locuințe bordei din faza a doua, peste altele de același tip, datînd din faza de început. Suprapunerile stratigrafic documentate ale unor locuințe din secolele IV—V peste altele aparținînd secolului al IV-lea, au fost precizate în cinci cazuri, iar în alte două, locuințele din secolele IV—V perforează doar stratul de cultură din secolul al IV-lea (fig. 2). Au putut fi, de asemenea, precizate și o serie de deosebiri în ceea ce privește forma și tehnica de construcție a locuințelor din

[7] O parte din descoperirile din această așezare au fost publicate de către **A. Nițu**, iar o alta a fost pusă la dispoziția lui I. T. Dragomir pentru a o folosi în teza sa de doctorat referitoare la cultura de tip *Stoicani-Aldeni* din Moldova.

[8] Monografia acestor descoperiri va constitui un volum aparte, în care vor fi valorificate atît vestigiile din cele două sectoare, cît și altele, din aceeași vreme, aflate pe teritoriul satului Dodești.

www.cimec.ro

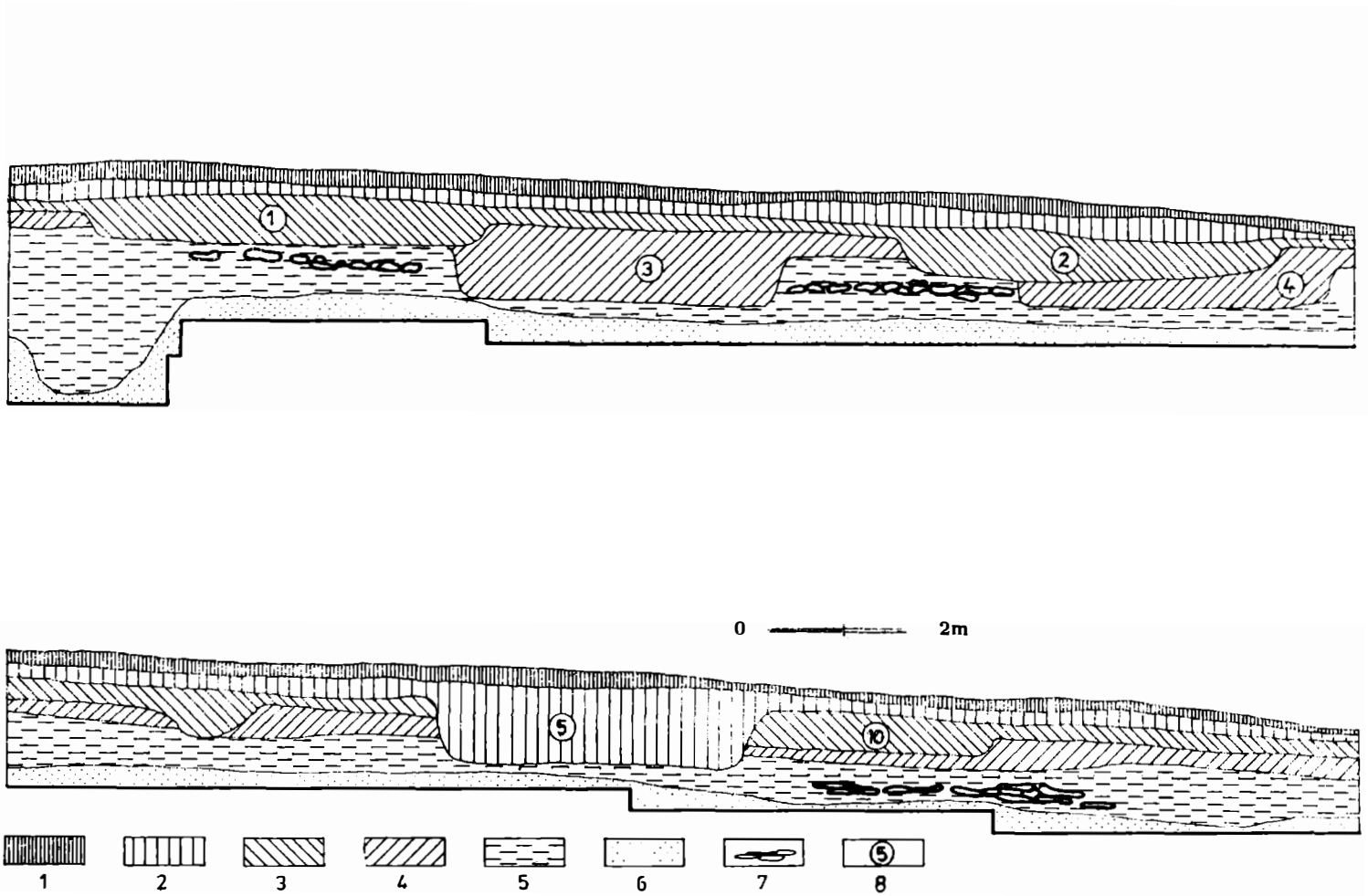

Fig. 2. Profile stratigrafice ale secțiunilor I (1967) și XX (1968) din sectorul Călugăreasca : 1, sol vegetal ; 2, nivel secolele VIII—IX e.n. ; 3, nivel secolul V e.n. ; 4, nivel secolul IV e.n. ; 5 ; nivel comuna primitivă ; 6, sol steril ; 7, resturi de locuințe neolitice ; 8, numărul de ordine al locuințelor din nivelele respective.

www.cimec.ro

cele două faze de existență din evoluția așezării. La diferențierea celor două faze de locuire a contribuit într-o anumită măsură și analiza comparativă a inventarului descoperit în complexele de locuire, între care un loc principal îl ocupă ceramica, precum și unele unelte sau obiecte de podoabă etc. Menționăm în treacăt că, în timp ce ceramica datînd din prima fază se încadrează, fără excepție, în bogata gamă a olăriei de tip *Sîntana de Mureș*, atît în ceea ce privește tehnica de lucru, formele și ornamentele, cu numeroase analogii pe întreg cuprinsul țării[9], ceramica aparținînd fazei a doua ne înfățișează un repertoriu interesant și variat în care principalele caracteristici evidențiază numeroase elemente de tradiție provincial romanică, predominantă fiind olăria lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cu forme și ornamente mai vechi, dar care se vor regăsi constant și în etapa de timp imediat ulterioară, în care are loc dezvoltarea culturii de tip *Costișa-Botoșana* din secolele V—VI e.n.[10].

Pe aceeași terasă de la Călugăreasca, peste așezarea din secolele IV—V e.n., se suprapune direct orizontul de cultură materială datînd din veacurile VIII—IX e.n., a cărui grosime variază de la secțiune la secțiune, fiind mult mai consistent în preajma locuințelor. În mai multe cazuri, locuințele din această vreme perforează complexele aparținînd așezării anterioare, uneori distrugîndu-le pe porțiuni destul de mari.

Din secolul VIII—IX, pe această terasă s-au dezvelit un număr de 14 locuințe din totalul de 19 cîte se cunosc din perioada respectivă, restul de cinci fiind situate în sectorul alăturat de la Șipot care, așa cum am mai amintit, a constituit inițial, împreună cu platforma de la Călugăreasca, o singură terasă. Sectorul de la Șipot se află la circa 100 m spre nord-vest, porțiunea de terasă care îl desparte de Călugăreasca fiind puternic afectată de alunecări și de viroage, astfel încît cercetările arheologice nu au putut practic investiga terenul în condiții propice, ceea ce explică dealtfel și lipsa unor complexe de locuire în această parte îngustă a platformei. Fragmentele ceramice, destul de abundente, datînd din secolele VIII—IX, aflate la suprafața solului, în porțiunea dintre cele două terase, arată că așezarea de la Călugăreasca se întindea și în sectorul Șipot, unde au și fost dezvelite restul locuințelor din această vreme.

Ultimul nivel de cultură din sectorul Călugăreasca aparține epocii medievale, secolele XVI—XVII, în zonă existînd în această epocă o biserică, poate un mic schit (de aici și numele locului) ale cărui urme nu au putut fi surprinse. În legătură cu locașul de cult amintit trebuie pus și cimitirul din aceeași vreme, din care au fost dezvelite trei morminte, simple, fără inventar.

Celălalt sector, denumit Șipot, se află tot în centrul satului Dodești între sectorul Călugăreasca (de fapt o continuare a sa) și marginea estetică a cartierului Tămășani[11].

---

[9] În absența unui studiu amplu care să prezinte analitic ceramica aparținînd culturii *Sîntana de Mureș*, ne referim selectiv la cîteva lucrări generale; **Gh. Diaconu**, *Tîrgșor. Necropola din secolele III—IV e.n.*, București, 1965, p. 72—86, pl. V; VIII—XIII; XXIX—LXX; LXXVI — LXXXIII; XCII — CXII; CXXXII — CXXXIII; CXL—CLX; **B. Mitrea** și **C. Preda**, *Necropole din secolul al IV-lea în Muntenia*, București, 1966, p. 131—137, fig. 5; 8—9; 14—30; 33—52; 60; 65; 68 — 80; 89 — 116; 119 — 121; 127—237; **I. Ioniță**, *Contribuții cu privire la cultura Sîntana de Mureș Cerneahov în România*, în *Arh. Mold.*, IV., 1966, p. 201—208, fig. 9—18; **V. Palade**, *Un cuptor de olar din secolul al IV-lea la Zorleni-Fîntînele (județul Vaslui)* în *Mem. Antiq*, I, 1969, p. 345—360, fig. 4; 6—17; **Gh. Diaconu**, *Mogoșani. Necropola din secolul al IV-lea e.n.*, Tîrgoviște, 1970, p. 12—14, fig. 2—11; **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița, Em. Zaharia**, *Așezări din Moldova de la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 74—90, selectiv planșele, II; III—IV; XV; XLVIII—L; LXXXIII—LXXXVII; CLVII—CLVIII; CLXXII—CLXXIII; CLXXX; CC—CCLIII; **L. Bârzu**, *Continuitatea populației autohtone în Transilvania în secolele IV—V (Cimitirul 1 de la Bratei)*, București, 1973, p. 53—57, pl. VII—XX; **M. Nicu** și **St. Țau**, *Necropola birituală din secolul al IV-lea e.n. de la Barcea, jud. Galați*, în *Materiale și Cercetări Arheologice (A XIV-a sesiune anuală de rapoarte)*, Tulcea, 1980, p. 373—397, fig. 8—12.

[10] **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului român*, Iași, 1978, p. 29—33.

[11] Tămășanii, înglobat astăzi ca un cartier în localitatea Dodești a fost, pînă la ultima reformă administrativă (din 1968), sat de sine stătător, fiind menționat de mai multe ori în documentele medievale, cu începere din secolul al XV-lea.

www.cimec.ro

Locul, care se prezintă sub forma unei platforme cu suprafața neregulată, este sediul cîtorva izvoare de apă potabilă, destul de bogate, din care motiv, încă din vechime, el a fost denumit Șipot. Datorită eroziunii puternice și îndelungate a celor trei pîrîiașe ce se formează din amintitele izvoare, situate la baza platformei, aceasta a fost secționată în decursul timpului în alte două mici podine, de formă aproximativ dreptunghiulară, cu marginile destul de abrupte, podine care, în cursul săpăturilor arheologice ce s-au efectuat aici, au fost denumite convențional Șipot I și Șipot II.

Suprafețele celor două mici sectoare erau în momentul cercetărilor noastre de circa 850—900 m² fiecare, dar socotind și porțiunile distruse prin eroziuni, putem aprecia că, inițial, platforma pe care erau situate așezările din diferite epoci istorice, a avut în întregime aproximativ 4 hectare.

Întrucît în partea de sud-vest, nord și nord-est, această platformă este mărginită de dealuri destul de înalte, altădată împădurite, care constituiau o bună protecție, solul bogat în cernoziom, precum și existența unor numeroase izvoare cu apă potabilă, este limpede că locul a oferit comunităților umane instalate aici în diferite epoci istorice, condiții de trai prielnice pentru o viață sedentară, fapt dovedit, ca și în cazul terasei învecinate, de numeroasele orizonturi culturale existente îndeosebi în perioada primului mileniu al e.n.

Cele mai vechi urme de viețuire umană pe terasa de la Șipot aparțin unei așezări neolitice de tip *Criș*, din care s-au putut surprinde doar cîteva gropi simple, din interiorul cărora au fost scoase la iveală resturi ceramice caracteristice pentru acest aspect de cultură materială.

Resturile unui *cenușar* de la sfîrșitul epocii bronzului (cultura de tip *Noua*), din care provin mai multe fragmente ceramice precum și cîteva unelte din aramă, bronz și os au putut fi depistate în sectorul Șipot II. Tot în această parte a terasei au fost descoperite și cîteva fragmente ceramice aparținînd unui orizont sporadic din prima epocă a fierului, care stratigrafic nu a putut fi documentat în nici o secțiune arheologică.

Așa cum am mai amintit, un bordei păstrat în întregime și un altul păstrat parțial în malurile abrupte ale platformei, ambele datînd din secolul al IV-lea, au putut fi precizate în sectorul Șipot II.

Cele mai numeroase urme de viețuire umană în general, în sectorul Șipot datează din cea de a doua jumătate a primului mileniu al e.n. Ele aparțin unor așezări din secolele VI—VII, VIII—IX și X—XI e.n. De asemenea, în sectorul Șipot I au fost descoperite și vestigiile vechiului sat din secolele XV—XVII, Tămășani, reușindu-se să se dezvelească două locuințe din această vreme[12].

Referitor la așezările aparținînd celei de a doua jumătăți a mileniului I al e.n., subliniem constatarea că cercetările arheologice întreprinse au putut preciza pe aceeași terasă de la Șipot, succesiunea neîntreruptă a unor așezări care, urmînd în timp una după alta, constituie una dintre cele mai elecvente dovezi despre continuitatea neîntreruptă a locuirii pe aceeași vatră de sat.

Astfel, cu prilejul cercetărilor arheologice efectuate în vederea dezvelirii complexelor de locuire datînd din secolele VIII—IX e.n., care, așa cum am amintit, fac parte din aceeași așezare cu aceea de la Călugărească, s-a reușit să se precizeze în zona de nord-est a sectorului Șipot I, o succesiune stratigrafică de o deosebită importanță istorică, prin intermediul căreia s-a putut semnala existența atît a vestigiilor datînd din secolele VI—VII e.n., cît și a unora aparținînd veacurilor VIII—IX și X—XI e.n.

În 1969, în secțiunea II din sectorul amintit, s-au putut documenta mai multe niveluri de locuire, datînd din diferite perioade istorice, dintre care ultimele, așa cum s-a arătat, aparțin

[12] Săpăturile arheologice au fost efectuate în cadrul șantierului Dodești de către cercetătoarea **R. Popovici**, care urmează să publice (împreună cu alte descoperiri din zonă), rezultatele acestor investigații.

www.cimec.ro

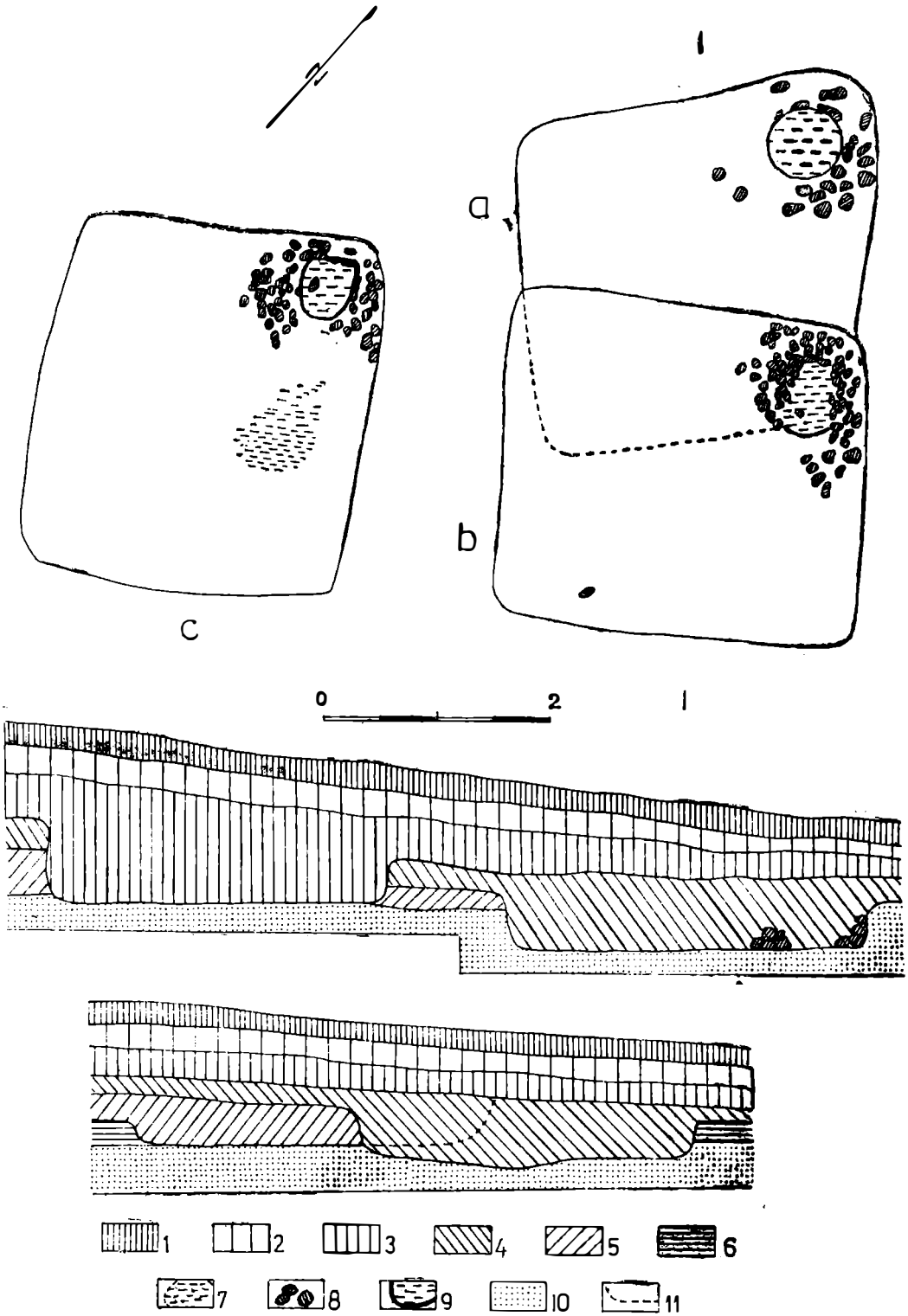

Fig. 3. Complexul de locuințe suprapuse din secțiunea I (1969) din sectorul Șipot : a, locuință secolele VI—VII e.n. ; b, locuință secolele VIII—IX e.n. ; c, locuință secolele X—XI e.n. ; 1, sol vegetal : 2, nivel secolele XV—XVI ; 3, nivel secolele X—XI e.n. ; 4, nivel secolele VIII—IX e.n. ; 5, nivel secolele VI—VII e.n. ; 6, nivel secolele IV—V e.n. ; 7, arsură ; 8, pietre ; 9, vatră ; 10, sol steril ; 11, latura distrusă a locuinței din secolele VI—VII e.n.

www.cimec.ro

epocii feudalismului timpuriu, toate avînd o valoare ştiinţifică aparte, mai ales pentru unele elemente de ordin cronologic şi cultural[13].

În secţiunea menţionată, celor trei niveluri feudale timpurii din a doua jumătate a primului mileniu al e.n. le corespunde cîte o locuinţă de tip bordei, parţial suprapuse (fig. 3).

Prima locuinţă, aparţinînd secolelor VI—VII e.n. este secţionată, pe aproape o jumătate din suprafaţa ei, de un complex de locuire de tip bordei, datînd din secolele VIII—IX e.n. Această din urmă locuinţă este, la rîndul ei, situată la numai 1 m distanţă de o a treia, aparţinînd veacurilor X—XI e.n., care perforează orizontul din secolele VI—VII e.n., şi totodată suprapune şi nivelul din secolele VIII—IX e.n. Ultimul nivel de locuire atestat în secţiunea II de la Şipot aparţine epocii feudale, secolele XVI—XVII, documentat continuu pe întreaga terasă.

Situaţia stratigrafică documentată în sectorul de la Şipot I, se repetă numai parţial în zona sectorului Şipot II, unde a putut fi atestată doar intersectarea de către gropile locuinţelor din secolele X—XI e.n. a nivelului aparţinînd secolului VIII—IX e.n. sau a locuinţelor din această ultimă perioadă care, de asemenea, taie stratul veacurilor VI—VII e.n. Totodată, locuinţele aparţinînd veacurilor VI—VII e.n. perforează constant stratul de cultură din secolele IV—V e.n. care, în această parte a terasei este destul de consistent. Spre deosebire de sectorul Şipot I, în sectorul Şipot II nu s-a putut documenta nici o suprapunere de locuinţe. Trebuie precizată şi constatarea că, suprapunerile de orizonturi culturale, amintite mai sus, nu sînt întotdeauna vizibile în toate secţiunile. Astfel, în unele cazuri, pe anumite porţiuni s-a observat lipsa unor niveluri, fapt ce trebuie pus în legătură cu amenajările efectuate în decursul timpului pentru instalarea unor locuinţe sau anexe gospodăreşti ulterioare.

Completîndu-se observaţiile stratigrafice din sectorul Şipot I cu acelea din sectorul Şipot II, se poate constata că succesiunile stratigrafice documentate pe această terasă, oferă cercetătorilor posibilitatea de a urmări evoluţia, aproape neîntreruptă, a culturii materiale din secolele IV—V e.n. pînă la începutul secolului al XI-lea, fapt de o deosebită importanţă pentru determinarea trăsăturilor principale care caracterizează civilizaţia populaţiei daco-romane şi apoi a populaţiei vechi româneşti din Moldova în general, din regiunile ei de sud-est în special, într-o epocă istorică de o mare însemnătate, în care, după cum se ştie, va avea loc şi definitivarea procesului de etnogeneză românească[14].

În ceea ce priveşte aşezarea din secolele VI—VII e.n. trebuie să precizăm de la început că, numărul mic de complexe de locuire şi stratul de cultură materială destul de subţire, ne arată că locuirea din această vreme, în comparaţie cu aceea anterioară sau ulterioară, nu a fost prea intensă.

[13] **D. Gh. Teodor,** *Unele consideraţii privind încheierea procesului de formare a poporului român* în *Arh. Mold.*, IX, 1980, p. 75—81.

[14] Asemenea succesiuni stratigrafice sînt documentate în numeroase locuri din Moldova sau din restul ţării. Pentru exemplificare amintim: **Al. Alexandrescu** şi **Şt. Olteanu,** *Şantierul arheologic Suceava—Sectorul Oraş*, în *Materiale*, IV, 1957, p. 253; **Şt. Olteanu,** *Şantierul arheologic Suceava*, în *Materiale*, V, 1959, p. 607; idem, în *Materiale*, VI, 1959, p. 689—692; **S. Dolinescu-Feche** *Aşezări din secolele III şi VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, Bucureşti, 1974, p. 131; **O. Toropu,** *Romanitatea tîrzie şi străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976, p. 209, nr. 38; 211, nr. 52; 214, nr. 92 şi 216, nr. 122; **Şt. Olteanu, V. Teodorescu, N. Neagu,** *Rezultatele cercetărilor arheologice de la Şirna (jud. Prahova) (1978) cu privire la secolele III—XI*, în *Materiale şi Cercetări Arheologice (A XIII-a sesiune anuală de rapoarte)*, Oradea, 1979, p. 277—279; idem, în *Materiale şi Cercetări Arheologice (A XIV-a sesiune anuală de rapoarte)*, Tulcea, 1980, p. 417—422; **D. Gh Teodor, Gh. Coman, R. Alaiba,** *Săpăturile arheologice de la Drăgeşti—Vaslui*, în aceleaşi volume, Oradea, 1979, p. 285—288 şi Tulcea, 1980, p. 462—467.

www.cimec.ro

Este însă posibil ca porțiunile din suprafața terasei de la Șipot, distruse de eroziunile apelor și de alunecările succesive din decursul timpului, să fi afectat într-o însemnată măsură complexele de locuire din secolele VI—VII e.n., ceea ce desigur face aproape imposibilă încercarea de a aprecia corect întinderea inițială a așezării din vremea respectivă. Același lucru se poate spune și despre așezarea din secolele VIII—IX e.n. din care, așa cum am amintit, s-au dezvelit un număr de 18 locuințe de tip bordei și o locuință de suprafață. După cum s-a arătat, această așezare a cuprins ambele sectoare (de la Călugăreasca și de la Șipot) și probabil că, inițial, a fost și ea mult mai întinsă, îndeosebi pe terasa de la Șipot.

În ceea ce privește vestigiile din secolele X—XI e.n., ele au fost documentate numai în sectorul Șipot și, la fel ca și celelalte complexe de locuire din alte epoci, inițial au fost mult mai numeroase. Din această vreme s-au dezvelit numai șase locuințe de tip bordei și două cuptoare în aer liber, folosite pentru coptul pîinii[15].

Avîndu-se în vedere situația terenului, cu suprafețe neregulate și porțiuni supuse continuu eroziunilor și alunecărilor, precum și faptul că sectorul Șipot I era ocupat în cea mai mare parte de gospodării individuale, iar sectorul Șipot II afectat de lucrări agricole sezoniere, s-a impus de la început o cercetare arheologică adecvată, care să permită un control cît mai bun al acestor porțiuni de teren. În acest scop, s-au efectuat cîteva secțiuni mai lungi și altele, mai numeroase, de dimensiuni mai mici, cu orientări diferite, impuse, de la caz la caz, de situația din teren, precum și casete, acestea din urmă îndeosebi pentru dezvelirea unor complexe de locuire. Toate secțiunile au avut lățimea de 1,50 m, adîncimea și lungimea lor variind în funcție de zona cercetată și de natura complexului care urma să fie dezvelit. Doar în sectorul Călugăreasca, datorită porțiunii de teren mai bine păstrate, precum și faptului că în această zonă nu s-au efectuat lucrări agricole, secțiunile au fost grupate și trasate în funcție de poziția terenului și de necesitatea pe care o impunea gruparea, în anumite zone, a complexelor de locuire. Este important de arătat că, din cauza fie a culturilor agricole, fie a gospodăriilor existente în unele porțiuni din aceste terase, nu s-a putut folosi metoda dezvelirilor pe suprafață mai mare, deși unele aglomerări de complexe de locuire, datînd din diferite epoci, o impunea.

Pînă în prezent, cercetările arheologice întreprinse la Dodești-Vaslui în cele două sectoare amintite, au reușit să investigheze efectiv, o suprafață de circa 12.000 m², în sectorul Călugăreasca, reprezentînd aproximativ 90% din întreaga suprafață a terasei și de circa 1 000 m² în sectorul Șipot, reprezentînd aproape 30% din platforma inițială. Lucrările de interes obștesc, întreprinse pentru terasarea platformei, indiguirile și desele niveluri ale unor zone din terase, efectuate începînd cu anul 1975, au împiedicat continuarea săpăturilor arheologice din acest important obiectiv, ducînd totodată și la distrugerea unor complexe. În momentul de față, reluarea săpăturilor nu mai este posibilă decît în porțiuni foarte restrînse, astfel încît, în situația existentă, se poate considera că cercetarea arheologică din vatra satului Dodești este încheiată.

---

[15] Existența locuirii datînd din secolele X—XI, ca și a aceleia din secolele VI—VII e.n. numai în sectorul Șipot s-a datorat unor cauze care, în stadiul actual al cercetărilor, este dificil să fie mai clar precizate. Este posibil în cazul ambelor obiective, să avem de a face cu așezări sătești mai puțin numeroase și mai restrînse ca suprafață decît acelea din perioada secolelor IV—V e.n., sau VIII—IX e.n., care sînt alcătuite din mai multe locuințe și sînt extinse în ambele sectoare.

www.cimec.ro

Unele sondaje practicate în zonele din imediata vecinătate în 1967, 1969—1971 şi 1974, nu au dus la descoperirea unor urme ale eventualelor necropole, care să aparţină aşezărilor documentate în cele două sectoare[18].

Dar şi fără acestea, însemnătatea ştiinţifică a descoperirilor de la Dodeşti, aparţinînd primului mileniu al e.n. este deosebit de mare, deoarece ele aduc, incontestabil, contribuţii de mare valoare la cunoaşterea unei perioade importante din evoluţia feudalismului timpuriu în regiunile est-carpatice ale României, materialele arheologice scoase la iveală prin săpăturile intreprinse constituindu-se în numeroase şi preţioase mărturii despre continuitatea populaţiei autohtone pe aceste meleaguri, despre stadiul ei de dezvoltare social-economică şi culturală, precum şi despre natura, durata şi consecinţele relaţiilor ei cu civilizaţia romano-bizantină şi bizantină.

[18] Informaţiile primite de la săteni despre descoperirea cu mai multă vreme înainte, a unor oase umane pe pantele Dealului Viişoara, nu s-au confirmat prin sondajele întreprinse în 1967 şi 1969.

www.cimec.ro

II.

AŞEZAREA DIN SECOLELE VI—VII e.n.

Primele vestigii datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti au fost scoase la iveală în anul 1969, cu ocazia cercetărilor efectuate în sectorul Şipot I, obiectivul principal al săpăturilor arheologice fiind aşezările din secolele VIII—XI e.n., ale căror urme fuseseră semnalate încă din anul 1967. Astfel, în secţiunea II din anul 1969 s-a descoperit, aşa cum am amintit, doar o singură locuinţă din secolele VI—VII e.n., care era parţial secţionată de una din secolele VIII—IX e.n. În anul următor, în 1970, cu prilejul săpăturilor efectuate în zona de sud-vest a sectorului Şipot I, în secţiunea III, s-au mai dezvelit încă două locuinţe din secolele VI—VII e.n. situate foarte aproape una de alta. Tot în sectorul Şipot I, în secţiunea VII din anul 1973, a mai fost săpată o locuinţă de tip bordei. În acelaşi an, dar în sectorul Şipot II, în zona sa centrală, au mai fost descoperite încă două locuinţe de tip bordei aparţinînd aşezării din secolele VI—VII e.n.

Pînă în prezent, numărul total al locuinţelor aparţinînd secolului VI—VII e.n. este de şase dar, aşa cum am mai amintit, iniţial numărul lor a putut fi mai mare, o bună parte din aceste complexe fiind distruse de alunecările de teren şi eroziunile apelor. Există desigur şi posibilitatea ca, în jumătatea de nord-vest a sectorului Şipot II, rămasă încă necercetată din cauza gospodăriilor actuale, să mai fie şi alte complexe de locuire din aceeaşi perioadă.[1].

Este important să reţinem şi faptul că aşezarea din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti este pînă acum printre puţinele obiective din această vreme cercetate metodic în zona de sud-est a Moldovei şi în general în partea ei de sud.

Determinarea cronologică a complexelor din această vreme s-a făcut atît pe baza unor observaţi stratigrafice deosebit de clare, precum şi ca urmare a analogiilor unor piese şi vase din inventarul locuinţelor, cu descoperiri similare, bine datate, din alte părţi ale ţării[2].

[1] Din informaţiile primite de la locuitori, în anumite porţiuni ale terasei au mai fost descoperite (şi distruse) cîteva bordeie, cu prilejul unor lucrări gospodăreşti. Materialul ceramic recoltat, pus la dispoziţie de cei ce l-au descoperit, arată că este vorba de resturi datînd din secolele VI—VII e.n. şi prin urmare locuinţele aparţin aşezării din această vreme.

[2] **D. Gh. Teodor,** *Teritoriul est carpatic în veacurile V—XI e.n. Contribuţii arheologice şi istorice la problema formării poporului român*, Iaşi, 1978, p. 11—66, cu bibliografia respectivă; I. Mitrea, *Regiunea centrală a Moldovei dintre Carpaţi şi Siret în secolele VI—IX e.n.*, în *Carpica*, XII, 1980, p. 61—73, 75—82, 90, 114—122, pentru Moldova. Pentru alte regiuni ale României vezi **V Leahu,** *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în 1960 la Cătelul-Nou*, în *CAB*, I, 1963 p. 39—41, fig. 23; 26—29; **Vl. Zirra** şi **Gh. Cazimir,** *Unele rezultate asupra săpăturilor arheologice de pe cîmpul Boja din cartierul Militari* în *CAB*, I, 1963. p. 56—63, fig. 15—17; **M. Constantiniu,** *Săpăturile de la Bucureştii Noi, 1960. Sectorul Străuleşti-Lunca*, în *CAB*, I, 1963, p. 87—92, pl. I—V; **V. Teodorescu,** *Despre cultura Ipoteşti-Cîndeşti în lumina cercetărilor arheologice din nord-estul Munteniei (regiunea Ploieşti)* în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 485—495; **S. Dolinescu-Ferche** *Aşezări din secolul III şi VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceana*, Bucureşti, 1974, p. 63—114; **O. Toropu,** *Romanitatea tîrzie şi străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică (secolele III—XI)*, Craiova, 1976, p. 119—149 fig. 17—19; 29—31, pl. 5; 7; **P. Roman** şi **S. Ferche,** *Cercetările de la Ipoteşti (jud. Olt). Observaţii asupra culturii materiale autohtone din secolul al VI-lea în Muntenia*, în *SCIVA*, 29, 1978, 1, p. 73—91; **S. Dolinescu-Ferche,** *Ciurel, habitat des VIe—VIIe siècle de notre ère*, în *Dacia* N. S., XXIII, 1979, p. 179—230; **S; Dolinescu-Ferche** şi **M. Constantiniu,** *Un établissement du VIe siècle à Bucarest (Découvert de la rue Soldat Ghivan)*, în *Dacia* N.S., XXV, 1981, p. 289—329.

www.cimec.ro

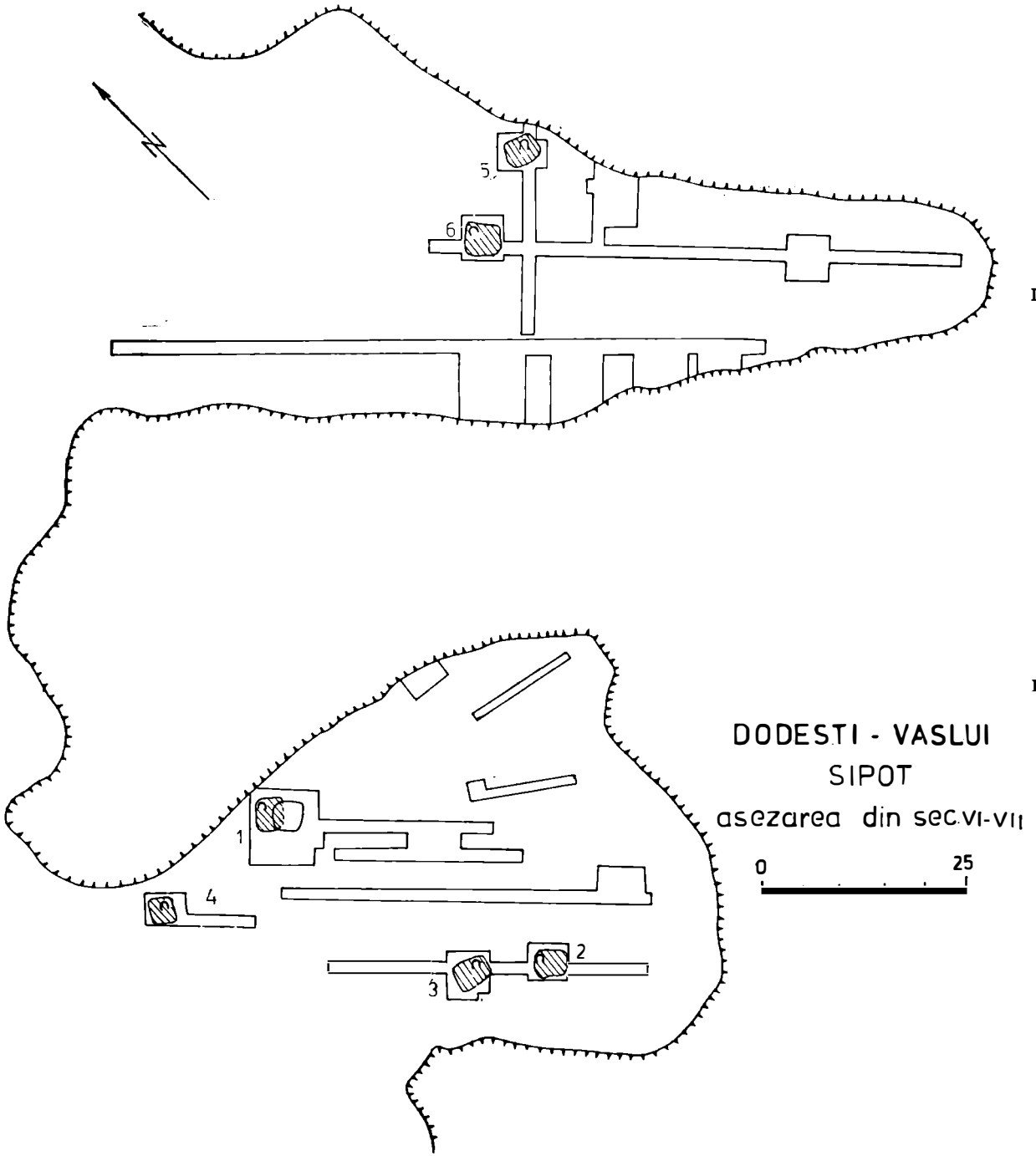

Fig. 4. Planul general al aşezării din secolele VI—VII e.n. din sectorul Şipot.

www.cimec.ro

Faptul că aceste locuințe sînt răspîndite pe întreaga suprafață a platformei de la Șipot care, așa cum am mai menționat, a suferit mari modificări în decursul timpului, impune constatarea că așezarea a fost inițial mult mai întinsă decît pare să o indice numărul redus de complexe de locuire care au putut fi scoase la iveală.

În cele ce urmează vom descrie fiecare complex de locuire din secolele VI—VII e.n. de la Dodești, în ordinea descoperirii lor.

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE VI—VII E.N.

Locuința nr. 1. (fig. 5/a), a fost descoperită în secțiunea a II-a din anul 1969, în partea de nord-est a sectorului Șipot I.

Jumătatea ei de sud este distrusă de o locuință ulterioară, datînd din secolele VIII—IX e.n. și, judecînd după resturile care s-au mai păstrat, bordeiul pare să fi avut inițial o formă trapezoidală, cu latura mai mare orientată spre est. Colțurile locuinței sînt destul de rotunjite, numai cel dinspre nord fiind ușor prelungit în afară[3].

Dimensiunile laturilor variază, între 3 m, pentru latura de la nord și probabil 2,5 m și eventual 3 m, pentru celelalte care au fost distruse. Nu este exclus ca latura dinspre est să fi avut mai mult de 3 m lungime. Orientarea locuinței, ținînd seama de poziția vetrei, este aproximativ pe direcția nord-sud.

Adîncimea medie a bordeiului, socotită de la nivelul inițial de călcare și de construcție este de circa 0,40 m.

În colțul de nord-est se află vatra de formă circulară, cu diametrul de circa 0,60 m constituită din două lipituri de lut amestecat cu pleavă, groase de circa 1 cm așternute direct pe podeaua locuinței și foarte ușor albiată. Lipitura vetrei era foarte puternic înroșită de foc, pe alocuri chiar zgurificată. De jur împrejurul lipiturii de la vatră se aflau lespezi de diferite dimensiuni, din grezie locală, grupate către sud-est și foarte rare sau chiar lipsind către latura de la nord. Gura vetrei a fost probabil către sud-vest. Unele pietre erau destul de înroșite de foc sau înnegrite de fum. Sub cîteva din ele s-au descoperit și bucăți de cărbune provenit de la arderea unor lemne de esență moale (arin, salcie). În partea de vest a locuinței, pe podea, era o mică porțiune pe care fusese răspîndit un strat subțire de cenușă, provenit, probabil, de la focul cuptorului[4].

Podeaua locuinței era bine bătătorită și ușor denivelată către vatră. Pe suprafața ei nu s-au observat urme de lipitură sau pete de arsură.

În porțiunea care s-a păstrat din această locuință nu au fost găsite gropi de pari folosiți la pereți sau pentru sprijinirea acoperișului. De asemenea, datorită secționării și distrugerii jumătății de sud a bordeiului a fost afectată probabil și intrarea ce se afla desigur, pe latura situată în fața gurii cuptorului.

Lipsa gropilor de pari la această locuință sugerează folosirea unor tălpici de lemn, situați în afara gropii bordeiului, cu ajutorul cărora se susțineau pereții și acoperișul. În interior nu s-a găsit nici o urmă de chirpici sau fețuială de lut de la pereți.

Inventarul locuinței este destul de sărac. În apropierea vetrei printre pietre a fost descoperit un străpungător de os (fig. 9/2), precum și o falangă prelucrată și perforată provenită de la un animal domestic (probabil cîine), folosită poate ca talisman (fig. 8/2). Către latura de vest chiar

[3] Este posibil ca aceasta să se fi datorat existenței aici a unui stîlp de susținere a acoperișului sau a peretelui, dar a cărui groapă nu a putut fi observată.

[4] Cenușa așternută intenționat pe podeaua locuințelor era o practică obișnuită și străveche, prin aceasta obținîndu-se un strat protector împotriva umezelii.

www.cimec.ro

pe podea s-a descoperit o placă de bronz de la o cataramă bizantină ornamentată cu cercuri concentrice (fig. 8/1), precum și un ac de bronz provenit de la o fibulă, fie de tip digitat, fie cu picior înfășurat (fig. 8/5). O fusaiolă cilindrică de lut a fost găsită către mijlocul locuinței (fig. 10/1). Alături de aceste obiecte s-au descoperit și cîteva resturi ceramice lucrate cu roata (fig. 11) și cîteva lucrate cu mîna, de la acestea din urmă remarcîndu-se unele ornamentate (fig. 15/3,6 ; 18/1—2,4, 6 ; 19/1—4,7).

Locuința nr. 2 (fig. 5/b), a fost descoperită în anul 1970 în secțiunea a III-a din zona de vest-sud-vest a sectorului Șipot I.

Locuința, de tip bordei, are o formă patrulateră cu colțurile foarte puțin rotunjite, unele chiar drepte și cu latura de la vest ușor arcuită în afară.

Dimensiunile laturilor sale sînt de circa 3,50 m × 3 m, iar orientarea lor, ținînd cont de poziția vetrei și a intrării, aproximativ nord-est-sud-vest. Adîncimea medie, măsurată de la nivelul inițial de călcare și de construcție al locuinței este de circa 0,40 m.

În colțul de nord-vest se află vatra cuptorului foarte bine conservată. Ea avea o formă ovală și era constituită din două lipituri de lut avînd o grosime totală de circa 3 cm. Lipitura era foarte puternic arsă și ușor albiată, cu circa 4—5 cm față de podeaua locuinței. De jur împrejurul ei se afla un parament din pietre de rîu și lespezi din grezie locală, de diferite dimensiuni, o parte din aceste pietre fiind arse sau înnegrite de fum, mai ales acelea dinspre interiorul vetrei. Nu s-a putut preciza dacă acest cuptor a avut sau nu boltă din pietre.[5] O parte din pietrele de la parament erau răvășite pe latura dinspre nord și vest. Cîteva bucăți de cărbune provenite de la lemne de fag și salcie au fost găsite, împreună cu resturi de cenușă, chiar pe lipitura arsă a vetrei.

Podeaua locuinței era puternic bătătorită, iar înspre latura de vest, ușor înroșită sub pietrele rostogolite de pe vatră. În colțul de la sud-vest și către mijloc, în fața cuptorului, s-au descoperit două gropi de pari, de formă ovală, cu diametrul de circa 0,25 m și cu adîncimea de 0,18—0,20 m, provenite probabil de la parii de susținere ai acoperișului. În acest caz, avîndu-se în vedere lipsa parilor de la celelalte colțuri, credem că aici este vorba mai curînd de o sprijinire suplimentară a acoperișului și a peretelui de la vest.

Intrarea a putut fi foarte bine delimitată înspre colțul de vest al laturii de la sud. Ea era sub forma unui gîrlici larg de numai 0,75 m, ușor adîncit față de podea și depășind în afară limita peretelui locuinței.

Nici în această locuință nu au fost găsite urme de chirpici sau fețuială de lut de la pereți.

Inventarul acestei locuințe este de asemenea destul de sărăcăcios. Pe podea și în umplutura gropii bordeiului a fost descoperită o fusaiolă de lut fragmentară, de formă bitronconică (fig. 10/3 și un străpungător de os în stare de prelucrare (fig. 9/5). Pe latura dinspre nord, printre pietrele răvășite ale cuptorului a fost descoperit un amnar mic de fier, bine conservat (fig. 6/8). De asemenea, au mai fost descoperite și cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 12), precum și alte cîteva lucrate cu mîna (fig. 15/2,4—5 ; 18/3,5), din care nu s-a putut întregi nici un vas.

Locuința nr. 3 (fig. 5/c) a fost descoperită în anul 1970, în secțiunea a III-a din zona de vest-sud-vest a sectorului Șipot I, în imediata apropiere a locuinței nr. 2.

Locuința, de tip bordei, are o formă aproximativ dreptunghiular-rombică, cu colțurile foarte puțin rotunjite și cu laturile ușor curbate.

---

[5] Uneori bolta cuptorului era intenționat desfăcută în vederea refacerii ei, dată fiind tocmai construcția sa rudimentară (lucrată doar din pietre legate simplu cu lut), care ceda ușor după o anumită perioadă de folosire.

www.cimec.ro

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,25 m × 3,60 m, iar orientarea lor aproximativă nord-sud. Este cea mai mare locuință din secolele VI—VII e.n. dezvelită pînă acum la Dodești[6]. Adîncimea medie a locuinței, măsurată de la nivelul inițial de călcare este de aproape 0,50 m.

În colțul dinspre nord-est se află vatra de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de circa 0,40 m × 0,75 m, formată dintr-o singură lipitură de lut groasă de circa 1 cm, puternic arsă de foc și ușor albiată față de podea. De jur împrejurul ei se află un parament din pietre de rîu și lespezi de grezie locală de diferite dimensiuni, legate între ele cu pămînt galben bătătorit. Unele pietre erau arse sau afumate de foc. Nu putem preciza dacă vatra cuptor a avut sau nu inițial o boltă construită din pietre.

Podeaua locuinței era destul de bine bătătorită și, imediat în fața gurii cuptorului, foarte ușor arsă.

Pe mijlocul laturii de nord s-a descoperit o groapă oval-alungită cu dimensiunile de 0,35 m × 0,15 m, adîncă de numai 0,12 m, precum și alte două gropi mai mici, de formă neregulată adînci de 0,18 m, și respectiv de 0,20 m. Ele proveneau de la parii folosiți la susținerea acoperișului.

Intrarea nu a putut fi determinată, dar judecînd după poziția vetrei se pare că era situată pe latura dinspre sud a locuinței.

Inventarul acestei locuințe este, ca și la celelalte, tot așa de sărăcăcios.

Astfel, din umplutura bordeiului au putut fi recuperate doar un străpungător de os, păstrat fragmentar (fig. 9/1), o fusaiolă de lut, de asemenea fragmentară (fig. 10/4), o lamă de cuțit din fier (fig. 6/9), precum și un vîrf de săgeată din fier de dimensiuni mai mici (fig. 6/7).

Pe lîngă obiectele menționate mai sus, în umplutura locuinței, pe podeaua ei sau printre pietrele cuptorului, au fost descoperite cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 13), precum și cîteva lucrate cu mîna (fig. 16/1—2,6). De asemenea, s-a găsit și un mic vas aproape întreg, lucrat cu mîna (fig. 15/1).

Locuința nr. 4 (fig. 5/d), a fost descoperită în anul 1973, în secțiunea a VII-a din sectorul Șipot I, în zona sa de la nord, nu departe de locuința nr. 1 dezvelită în anul 1967.

Locuința, de tip bordei, are o formă patrulateră, cu colțurile ușor rotunjite, latura dinspre nord-est fiind puțin arcuită înspre interior.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,50 × 3,25 m, iar orientarea lor, ținînd seama de poziția vetrei aproximativ nord-sud-est, sud-sud-vest[7]. Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul inițial de călcare și de săpare al locuinței este de circa 0,40 m.

În colțul dinspre est-nord-est se află vatra de formă ovală, cu dimensiunile de 0.60m × 0,65m, constituită din două lipituri de lut amestecat cu pleavă de cereale, ambele straturi groase de circa 3cm. Suprafața vetrei este puternic arsă de foc, în unele porțiuni pînă la zgurificare[8]. De jur-împrejurul vetrei se află un parament format din pietre de rîu și lespezi de grezie locală. O parte din aceste pietre erau răvășite pe podea către mijlocul locuinței, cîteva din ele fiind arse de foc sau înnegrite de fum. După cantitatea destul de mică de pietre care s-a mai păstrat, se pare că vatra-cuptor nu a avut boltă. Pietrele răvășite ale vetrei se grupau îndeosebi de-a lungul laturii de est a locuinței.

Podeaua locuinței este destul de bine bătătorită și către latura dinspre est, în unele porțiuni ușor înroșită de la o ardere secundară, provenită probabil de la vatră. Spre mijloc podeaua era

[6] Această locuință este totodată și una dintre cele mai mari atestată în regiunile de la est de Carpați în secolele VI—VII e.n. Vezi și **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 15—16.

[7] Acest bordei este de asemenea unul dintre cele mai mari descoperit în așezarea din secolele VI—VII de la Dodești și avea probabil o anumită însemnătate de ordin social-economic pentru comunitatea sătească de aici.

[8] Este unul din puținele cazuri întîlnite la Dodești avînd analogii la Botoșana, Cucorăni sau Davideni, cf. **D Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 17—18; **S. Teodor**, *Săpăturile de la Cucorăni-Botoșani*, în *Arh. Mold.* VIII, 1975, p. 151—155; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 69—71.

www.cimec.ro

ușor albiată, îndeosebi către latura de la sud, unde credem că ar fi putut fi situată și intrarea, avînd în vedere poziția gurii vetrei-cuptor.

Inventarul locuinței este oarecum mai bogat decît al altora. Astfel, printre pietrele răvășite ale cuptorului dinspre latura de nord, s-a găsit un tipar de formă paralelipipedică neregulată, lucrat dintr-o grezie locală (fig. 7/3) și un altul fragmentar și de dimensiuni mult mai mici, lucrat dintr-o piatră verzuie, moale (fig. 7/2), ambele folosite la turnarea unor obiecte de podoabă (probabil cercei). Un obiect din fier prevăzut la unul din capete cu o verigă, a cărui destinație este încă greu de precizat, s-a descoperit în colțul de la sud-est (fig. 6/2). Un mic împungător-pilă din fier (fig. 6/11), împreună cu o dăltiță din fier (fig. 6/1) s-au aflat chiar pe podea lîngă mijlocul peretelui de la nord. O altă dăltiță tot din fier s-a descoperit în umplutura gropii bordeiului (fig. 6/3), alături de o scoabă (fig. 6/10). Două mici bucăți fragmentare de aramă, folosite poate pentru prelucrarea unor aplici, zăceau printre pietrele răvășite ale cuptorului (fig. 8/6—7). În sfîrșit, s-au mai găsit și fragmentele a două străpungătoare din corn, unul pe podea, înspre latura de vest și altul în umplutura gropii locuinței (fig. 9/3—4), precum și o fusaiolă ornamentată (fig. 8/3).

S-au mai descoperit și cîteva fragmente ceramice lucrate cu mîna (fig. 16/3—5) și două fragmente provenite dintr-o amforă bizantină (fig. 14/3—4). În general, în comparație cu alte locuințe, în acest bordei se afla foarte puțină ceramică.

Avîndu-se în vedere numărul mare al uneltelor și destinația lor, avem suficiente temeiuri să considerăm că locuința a putut fi folosită ca atelier pentru prelucrarea unor obiecte de podoabă. Lipsa unor cuptoare speciale și a creuzetelor, ca și a altor unelte și instalații specifice unui astfel de atelier, ar putea duce la ideea că nu avem de-a face cu o astfel de activitate meșteșugărească-dar descoperirea unei linguri de lut pentru turnat, păstrată în stare fragmentară, în stratul de cultură din imediata apropiere a bordeiului, face totuși foarte plauzibilă presupunerea noastră în legătură cu existența aici a unei locuințe-atelier. În acest caz avem de-a face cu încă o locuință atelier datînd din secolele VI—VII e.n. pe teritoriul Moldovei, alături de aceea cunoscută în așezarea de la Botoșana—Suceava, datînd din aceeași vreme[9].

Locuința nr. 5 (fig. 5/f) a fost descoperită în anul 1973, în secțiunea IV-a din partea de est a sectorului Șipot II, în apropierea unei locuințe din secolele VIII—IX e.n.

Locuința de tip bordei, are o formă dreptunghiulară, cu colțurile ușor rotunjite și cu laturile de la est și vest puțin curbate în afară.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,10 m × 3,75 m iar orientarea lor aproximativ nord-sud, avîndu-se în vedere poziția vetrei. Adîncimea medie a locuinței, măsurată de la nivelul pe călcare și de construcție al ei este de aproape 0,50 m.

În colțul dinspre nord-est, plasată destul de mult către interiorul locuinței, se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o singură lipitură de lut amestecat cu pleavă, avînd dimensiunile de circa 0,60 m × 0,40 m, și o grosime de circa 2,5 cm, lipitura fiind așternută direct pe podeaua locuinței. Vatra este foarte puternic arsă, uneori pe anumite porțiuni chiar puțin zgurificată. De jur-împrejurul vetrei de lut se aflau, răvășite pe podea, mai multe pietre de rîu și lespezi din gresie locală, care inițial au făcut parte dintr-un parament situat în jurul vetrei. O parte din pietre erau arse de foc sau parțial înnegrite de fum. După numărul redus de pietre care înconjurau vatra, se poate presupune că acest cuptor nu a fost prevăzut cu boltă.

Podeaua locuinței era destul de bine bătătorită și în unele locuri, îndeosebi către mijloc, ușor denivelată. Chiar la fața vetrei, la circa 0,50 m distanță, se afla o groapă de formă oval-neregulată, ca o alveolare adîncă de 8—10 cm, umplută cu cenușa scoasă probabil de la vatră. În cenușă

[9] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 22, nota 88.

www.cimec.ro

s-au găsit cîteva resturi de cărbune de la lemn de stejar și de arin. În interiorul acestui complex de locuire nu au fost descoperite urme de pari pentru susținerea pereților și acoperișului, ceea ce sugerează că și la această locuință s-au folosit probabil tălpici de lemn, situați în afara gropii ei.

Intrarea în locuință nu a putut fi determinată, dar judecînd după poziția gurii cuptorului, ea a fost desigur pe latura de la sud, în fața acesteia.

În interiorul acestui bordei inventarul este extrem de sărac. Printre pietrele răvășite de la vatră s-a descoperit doar un obiect fragmentar din fier (o limbă de clopot sau poate un amnar ?), greu de determinat (fig. 6/5), precum și o piatră fragmentară pentru ascuțit (fig. 10/5) și o fusaiolă (fig. 10/2). De asemenea, s-au găsit și cîteva fragmente ceramice, lucrate numai cu mîna, foarte puține în comparație cu alte locuințe (fig. 17/4—5,7—8 ; 19/5—6).

Locuința nr. 6 (fig. 5/e) a fost descoperită în anul 1973, în secțiunea a II-a din partea centrală a sectorului Șipot II. Locuința a fost semnalată încă din anul 1971 cu ocazia săpării secțiunii amintite, fiind ulterior dezvelită și încadrată cronologic ca atare.

Locuința, de tip bordei, are o formă aproape patrulateră, cu colțurile ușor rotunjite și cu latura dinspre nord-est puțin arcuită în afară.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,50 m × 3,25 m, iar orientarea lor aproximativ nord-vest-sud-est. Adîncimea medie, măsurată de la nivelul inițial de călcare și al construcției ei este de circa 0,45 m.

În colțul dinspre nord, deplasată însă către interiorul locuinței, se află vatra de formă ovală, cu diametrul maxim de circa 0,60 m (constituită din două lipituri de lut, groase de aproximativ 2,5 cm), așternută direct pe podeaua locuinței și ușor albiată față de ea. Lipitura vetrei este pe anumite porțiuni puternic arsă , uneori pînă la zgurificare[10]. De jur-împrejurul vetrei de lut se aflau mai multe lespezi din grezie locală și îndeosebi bolovani de rîu, de diferite dimensiuni, care inițial au constituit un parament în formă de potcoavă. Marea majoritate a pietrelor erau înroșite de foc sau înnegrite de fum și în cea mai mare parte răvășite și rostogolite din poziția lor inițială, grupîndu-se către latura dinspre nord-vest. După cantitatea de pietre descoperită, destul de redusă, se pare că vatra-cuptor nu a avut boltă.

Podeaua locuinței era destul de bine bătătorită, ușor denivelată către mijloc și, sub pietrele căzute, puțin arsă. Pe mijlocul laturilor de la nord-est și vest s-au descoperit gropi de pari de la susținerea pereților sau acoperișului. Gropile erau ovale, aveau dimensiuni de 0,20 m × 0,25 m și adîncimea cuprinsă între 0,12—0,18 m. Înspre colțul de la est se afla o groapă de formă ovală cu diametrul maxim de circa 0,75 m și adîncă de circa 0,20 m, umplută cu cenușă și bucăți de cărbune de arin și salcie.

Către colțul dinspre sud-est se afla intrarea sub forma unei ușoare albieri, ce depășea marginea gropii bordeiului. Intrarea era largă de numai 0,80 m și avea forma unui gîrlici. În interior nu s-au găsit bucăți de chirpici sau fețuială de lut de la pereți.

În ceea ce privește inventarul, ca și la celelalte locuințe, el era destul de sărăcăcios.

Dintre obiectele descoperite în această locuință remarcăm mai întîi două ace simple din fier (fig. 6/4 ; 8/4), aflate în groapa de cenușă menționată mai sus, precum și o lamă fragmentară de cuțit din fier, găsită în colțul dinspre vest (fig. 6/6). De asemenea, a mai fost descoperită și o piatră fragmentară de culoare verzuie, folosită pentru ascuțit (fig. 10/6).

Cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 14/1—2, 5—6), precum și cîteva lucrate cu mîna (fig. 17/1—3,6), completează inventarul acestei locuințe bordei.

[10] Zgurificarea putea proveni, în acest caz și de la o folosire mai îndelungată a vetrei, dat fiind faptul că și locuința a fost mai temeinic construită (cu pari la colțuri și pe mijlocul laturilor).

www.cimec.ro

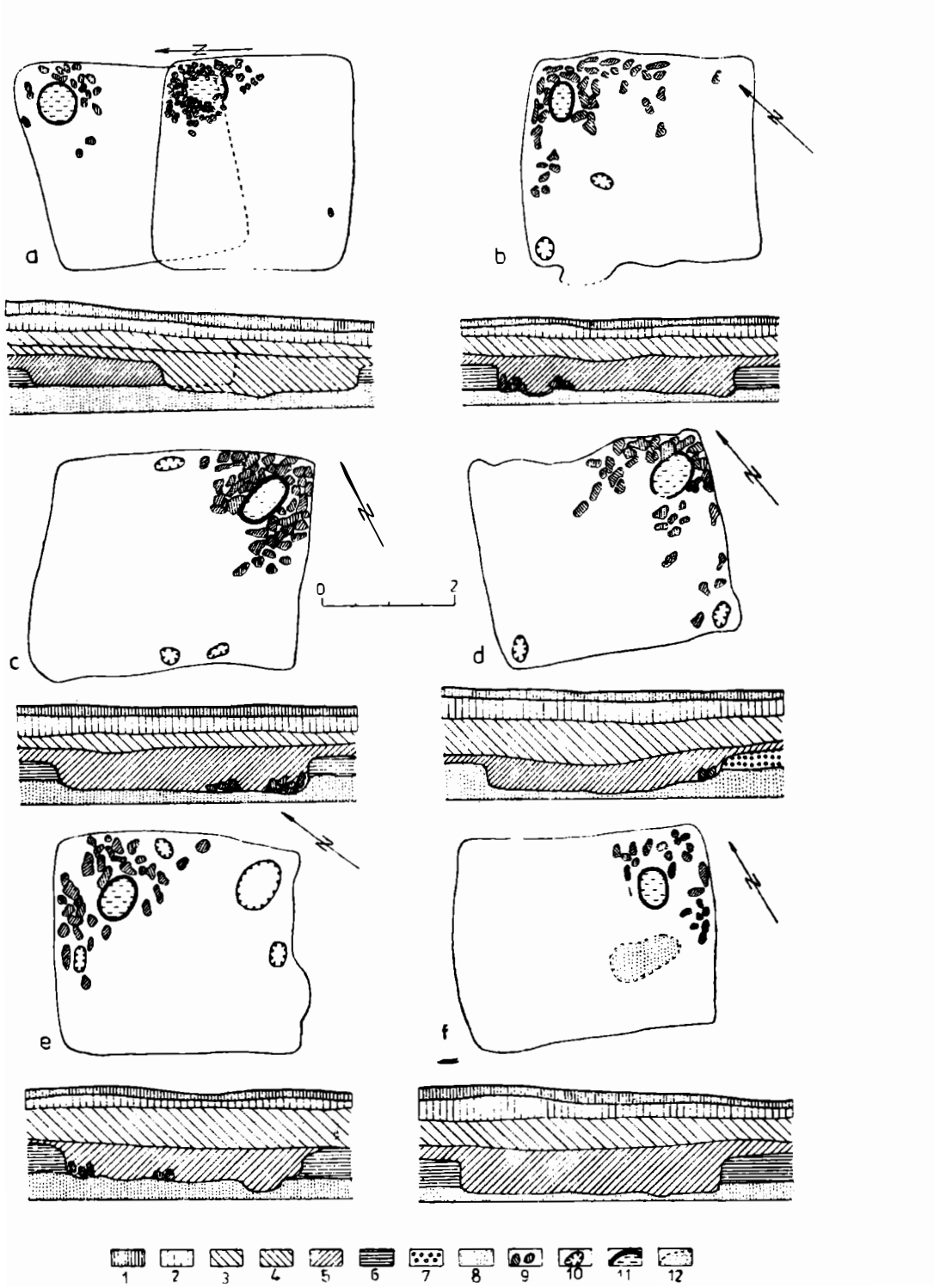

Fig. 5. Planurile şi profilele locuinţelor din secolele VI—VII e.n. a locuinţa nr. 1 ; b, locuinţa nr. 2 ; c, locuinţa nr. 3 ; d locuinţa nr. 4 ; e, locuinţa nr. 6 ; f, locuinţa nr. 5 ; 1, sol vegetal; 2, nivel secolele XV—XVI ; 3, nivel secolele X—XI e.n. 4, nivel secolele VIII—IX e.n. ; 5 ,nivel secolele VI—VII e.n. ; 6, nivel secolele IV—V e.n. ; 7, nivel comuna primitivă ; 8, sol steril ; 9, pietre ; 10, gropi de pari ; 11, vatră ; 12, cenuşă.

www.cimec.ro

GROPI DE PROVIZII

Din perioada secolelor VI—VII e.n. se cunosc pînă în prezent la Dodești doar trei gropi de provizii. Astfel, în apropierea locuințelor nr. 2 și nr. 3 din sectorul Șipot I, în anul 1970, cu ocazia dezvelirii complexelor de locuire amintite, au fost descoperite două mici gropi de provizii avînd formă de sac, cu gura îngustă și fundul mai larg, ambele cu o capacitate redusă de înmagazinare, iar în sectorul Șipot II o alta în apropierea locuinței 6, avînd aceeași formă.

Groapa nr. 1 (fig. 20/1), cu adîncimea de 0,50 m, diametrul gurii de 0,32 m și cel maxim de 0,50 m avea pereții puțin arși și nu conținea decît cîteva oase, probabil de miel.

Groapa nr. 2 (fig. 20/2), de aceeași formă cu prima avea diametrul gurii de 0,36 m, cel maxim de 0,50 m și adîncimea de circa 0,65 m, pereții fiind de asemenea arși. În interior, pe fund s-au găsit boabe de mei și secară carbonizate.

Groapa nr. 3 (fig. 20/3), s-a descoperit în anul 1973. în sectorul Șipot II, în apropierea locuinței nr. 6 și avea o formă oval-cilindrică, cu diametrul gurii de circa 0,28 m, cel maxim de 0,4 m, iar adîncimea de circa 0,46 m. Pereții erau puțin arși și în interior nu conținea nimic.

Datarea acestor gropi în secolele VI—VII e.n. este asigurată stratigrafic, întrucît toate trei taie niveluri din secolele IV—V e.n. și sînt suprapuse la rîndul lor de niveluri din secolele VIII—IX e.n. Dealtfel, din profilul secțiunilor în care au fost găsite aceste gropi, reiese foarte clar că ele au fost săpate din nivelul secolelor VI—VII e.n. Asemenea gropi de provizii aveau desigur o capacitate redusă de înmagazinare și este de presupus că numărul lor a fost inițial mai mare. În mod obișnuit, asemenea gropi de provizii sînt grupate într-o anumită zonă din marginea așezărilor, dar la Dodești aceasta este greu de presupus unde ar putea fi situată[11].

* * *

Analizîndu-se toate datele oferite de cercetarea exhaustivă a complexelor de locuire și a gropilor de provizii datînd din secolele VI—VII e.n. descoperite prin săpăturile de la Dodești—Vaslui, s-au putut obține o serie de informații deosebit de interesante, pe baza cărora s-au încercat o serie de precizări de ordin cronologic, tipologic și cultural.

Deși numărul locuințelor descoperite pînă în prezent este foarte redus (doar șase), totuși datele oferite de fiecare din ele pot determina, într-o anumită măsură, unele concluzii de ordin general.

După cum s-a constatat, locuințele din această vreme de la Dodești sînt numai de tip bordei, destul de puțin adîncite în pămînt, adîncimea lor nedepășind 0,50 m. De obicei, ele sînt de formă patrulateră și, cu unele excepții, nu au gropi de pari pentru susținerea pereților și a acoperișului, situate la colțuri sau pe mijlocul laturilor, așa cum obișnuit se întîlnesc la locuințele din această vreme din Moldova[12].

Vatra, formată dintr-o simplă lipitură de lut ovală sau circulară, este întotdeauna înconjurată de un parament alcătuit din pietre de rîu sau lespezi din grezie și nu a fost prevăzut cu boltă. În patru cazuri, vatra-cuptor se afla situată în colțul dinspre nord-est, iar în alte două cazuri în colțul dinspre nord-vest, într-o anumită măsură ținîndu-se cont de înclinarea pantei. Nici o locuință nu a fost distrusă prin incendiu.

O serie de alte date vin să ateste că la construirea locuințelor, în general, s-au folosit îndeosebi lemne de esență moale, ca arin și salcie și mai rar stejar sau chiar fag, procurate probabil din pădurile care acopereau altădată această zonă, ce făcea parte în trecut din vestiții codrii ai Fălciului.

---

[11] Marginile terasei fiind afectate anual de alunecări este posibil ca cea mai mare parte a zonei în care se grupau astfel de gropi să fi fost deja distrusă sau acoperită cu lentile de pămînt.

[12] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 14—16; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 64—69.

www.cimec.ro

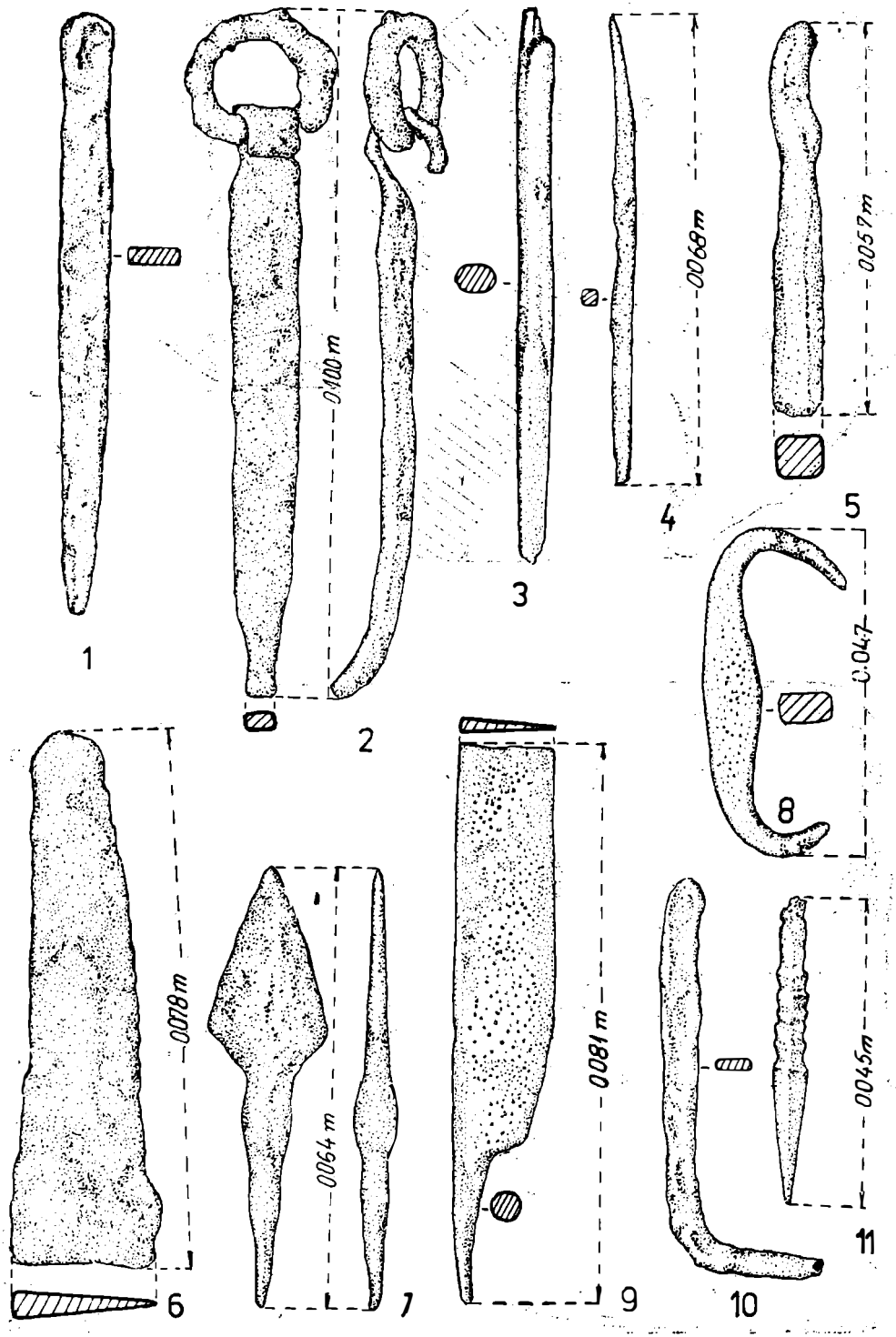

Fig. 6. Unelte, obiecte casnice și arme din secolele VI—VII e.n. 1—3, 10—11 locuința nr. 4; 4, 6 locuința nr. 6; 5, locuința nr. 5; 7, 9, locuința nr. 3; 8, locuința nr. 2.

www.cimec.ro

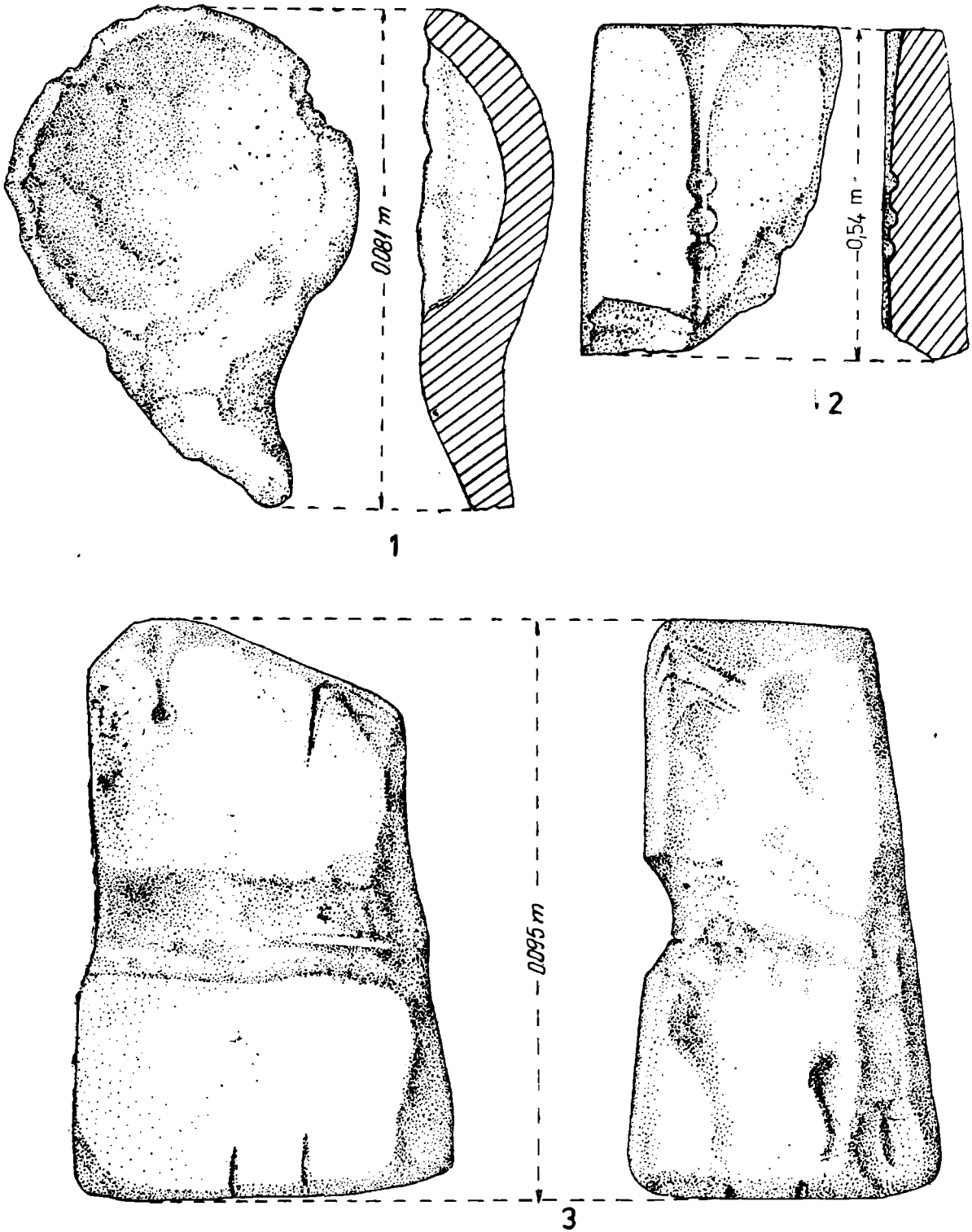

Fig. 7. Tipare și lingură de turnat metale din secolele VI–VII e.n. din umplutura și din preajma locuinței nr. 4.

www.cimec.ro

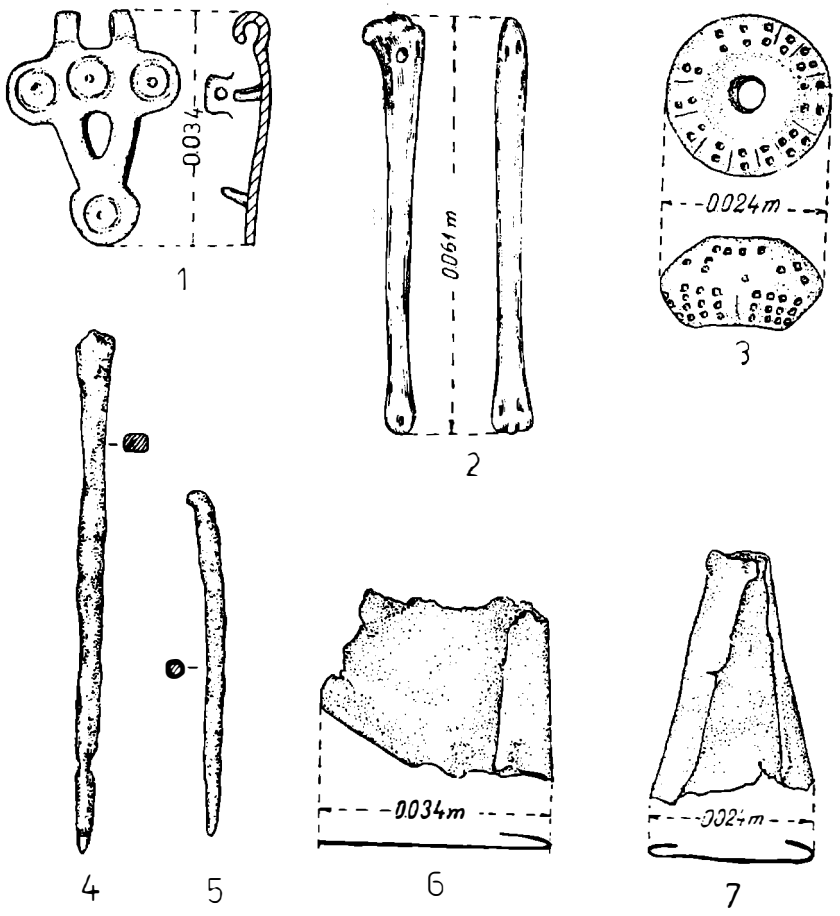

Fig. 8. Obiecte vestimentare şi de podoabă din secolele VI—VII e.n. 1—2, 5, locuinţa nr. 1; 4, locuinţa nr. 6; 3, 6—7, locuinţa nr. 4.

Datorită faptului că nu s-a putut cerceta, din motive obiective, întreaga suprafaţă a terenului, este destul de greu să se precizeze dacă iniţial, în cadrul aşezării, locuinţele erau sau nu grupate în cuiburi, pe criterii familiale, sau dispuse în şiruri paralele, de-a lungul unor adevărate uliţe, ca urmare a unor cauze de ordin economic şi social, aşa cum s-a constatat la aşezările de la Suceava—Şipot[13], Botoşana—Suceava[14] sau Cucorăni—Botoşani[15], Davideni—Neamţ[16] care datează din aceeaşi vreme.

Alte detalii privind construcţia pereţilor sau a acoperişului la aceste locuinţe sînt greu de precizat din cauza stării lor de conservare nu prea bună. Este de presupus totuşi, după forma şi dimensiunile lor şi prin comparaţie cu complexele de locuire din alte aşezări contemporane din Moldova, că bordeiele din secolele VI—VII e.n. descoperite la Dodeşti trebuie încadrate în tipul, deja bine cunoscut pentru această vreme, din restul teritoriului carpato-dunărean[17].

[13] D. Gh. **Teodor**, *Civilizaţia romanică de la est de Carpaţi în secolele V—VII e.n. Aşezarea de la Botoşana — Suceava*, Bucureşti, 1984.

[14] **D. G. Teodor**, *Unele consideraţii privind încheierea procesului de formare a poporului român*, în *Arh. Mold.*, IX, 1980, p. 81.

[15] **S. Teodor**, *op. cit*, p. 152—155.

[16] **I. Mitrea**, *op. cit.*, p. 63.

[17] **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI... p.* 15—16.

www.cimec.ro

Adîncimea mică a locuințelor, faptul că lipitura vetrelor este destul de subțire și numai rareori refețuită, sărăcia inventarului în general, ca și grosimea foarte mică a stratului de cultură aparținînd secolelor VI—VII e. n., ne arată că locuirea în această vreme a fost destul de puțin intensă și relativ de scurtă durată.

Faptul că nu sînt urme de incendiu la nici o locuință și că sărăcia evidentă a inventarului este desigur consecința evacuării lor intenționate, ne determină să presupunem că așezarea a fost părăsită organizat, cauza abandonării ei fiind probabil de ordin social-economic. Într-adevăr, este cunoscut că îndeosebi în perioada marilor migrații din mileniul I al e.n. comunitățile autohtone agricole se mutau periodic în cadrul unor microregiuni, deplasarea așezărilor fiind determinată de căutarea unor noi locuri necesare agriculturii extensive și periodice[18]. Deși nu avem toate datele necesare, credem că nu greșim afirmînd că așezarea de la Dodești din secolele VI—VII e.n. constituia o obște agricolă-păstorească, existența ei temporară pe platforma de la Șipot fiind astfel explicabilă.

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE

După cum am mai menționat, în cadrul prezentării fiecărei locuințe în parte, cu prilejul dezvelirii celor șase complexe de locuire din așezarea datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodești-Vaslui, precum și în stratul de cultură aparținînd acestei vremi, s-au descoperit mai multe unelte din metal, piatră și lut, precum și cîteva obiecte de podoabă și vestimentare.

Inventarul așezării este destul de sărăcăcios și, așa cum am mai arătat, este destul de puțin numeros, raritatea lui datorîndu-se atît numărului mic de complexe de locuire scoase la iveală prin săpăturile întreprinse, cît și faptului că a fost probabil evacuat odată cu părăsirea așezării de către locuitorii ei.

Deși puține ca număr, obiectele descoperite în locuințele din această vreme de la Dodești, ne dau totuși posibilitatea de a aprecia destul de bine ocupațiile principale ale locuitorilor din această așezare. De aceea, prezentarea lor sistematică și completarea cu unele date suplimentare ni se pare oportună, în felul acesta putîndu-se aprecia mai corect stadiul de dezvoltare social-economică al locuitorilor din vremea respectivă.

a) *Unelte.* Dintre cele cîteva unelte descoperite la Dodești, o importanță aparte o au, în primul rînd, acelea lucrate din fier. Reamintim că din această categorie au fost scoase la iveală, două lame de cuțit de dimensiuni obișnuite (fig. 6/6,9), precum și două dăltițe, dintre care una se păstrează fragmentar (fig. 6/1,3), cu analogii în multe așezări din această vreme din Moldova sau din restul țării[19]. Tot din fier au fost lucrate un mic străpungător prevăzut cu dinți de pilă (fig. 6/11), și un altul simplu, cu unul din capete puțin lățit (fig. 6/4). De asemenea, se mai cunoaște un obiect, tot din fier, probabil un cîrlig sau poate un zăvor prevăzut cu o verigă la unul din capetele sale (fig. 6/2). Un alt obiect mai mic, păstrat fragmentar, după forma pe care o are pare să fie un amnar sau mai degrabă o limbă de clopot, ca acelea aflate la Sucidava și Botoșana (fig. 6/5). Pe lîngă acestea a mai fost descoperit și un mic obiect din fier, folosit probabil ca scoabă (fig. 6/10). La obiectele menționate mai sus trebuie adăugate un mic amnar din fier cu marginile îndoite simplu și puțin îngroșat la mijloc (fig. 6/8), precum și un vîrf de săgeată cu lama romboidală și cui de prindere (fig. 6/7).

---

[18] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, în *Arh. Mold.*, IX, 1980, p. 81—82.

[19] **D. Gh. Teodor,** *Teritoriul est-carpatic...* p. 20; **I. Mitrea,** *op. cit.* p. 90—91.

www.cimec.ro

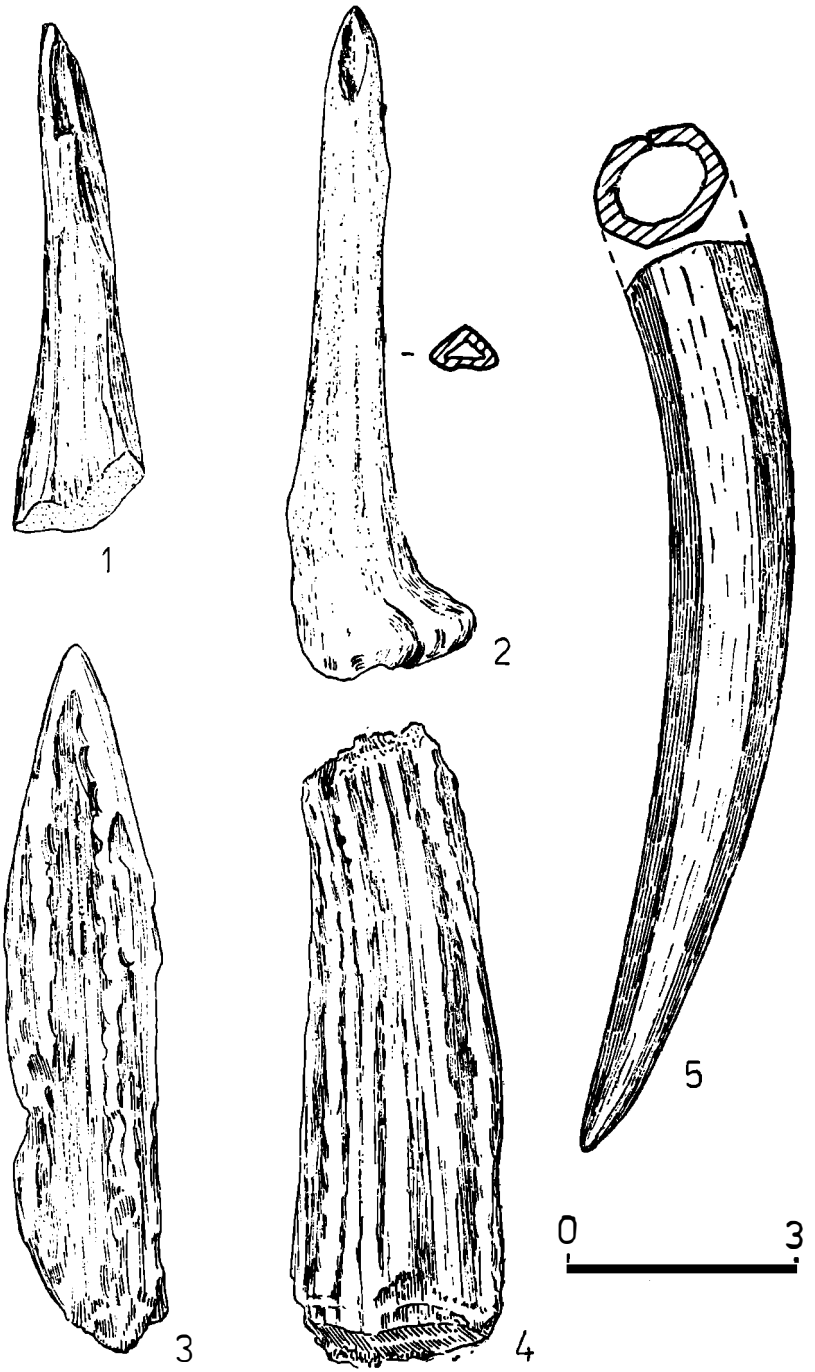

Fig. 9. Străpungătoare din os şi corn din secolele VI—VII e.n. 1, locuinţa nr. 3; 2, locuinţa nr. 1; 3—4, locuinţa nr. 4; 5, locuinţa nr. 2.

www.cimec.ro

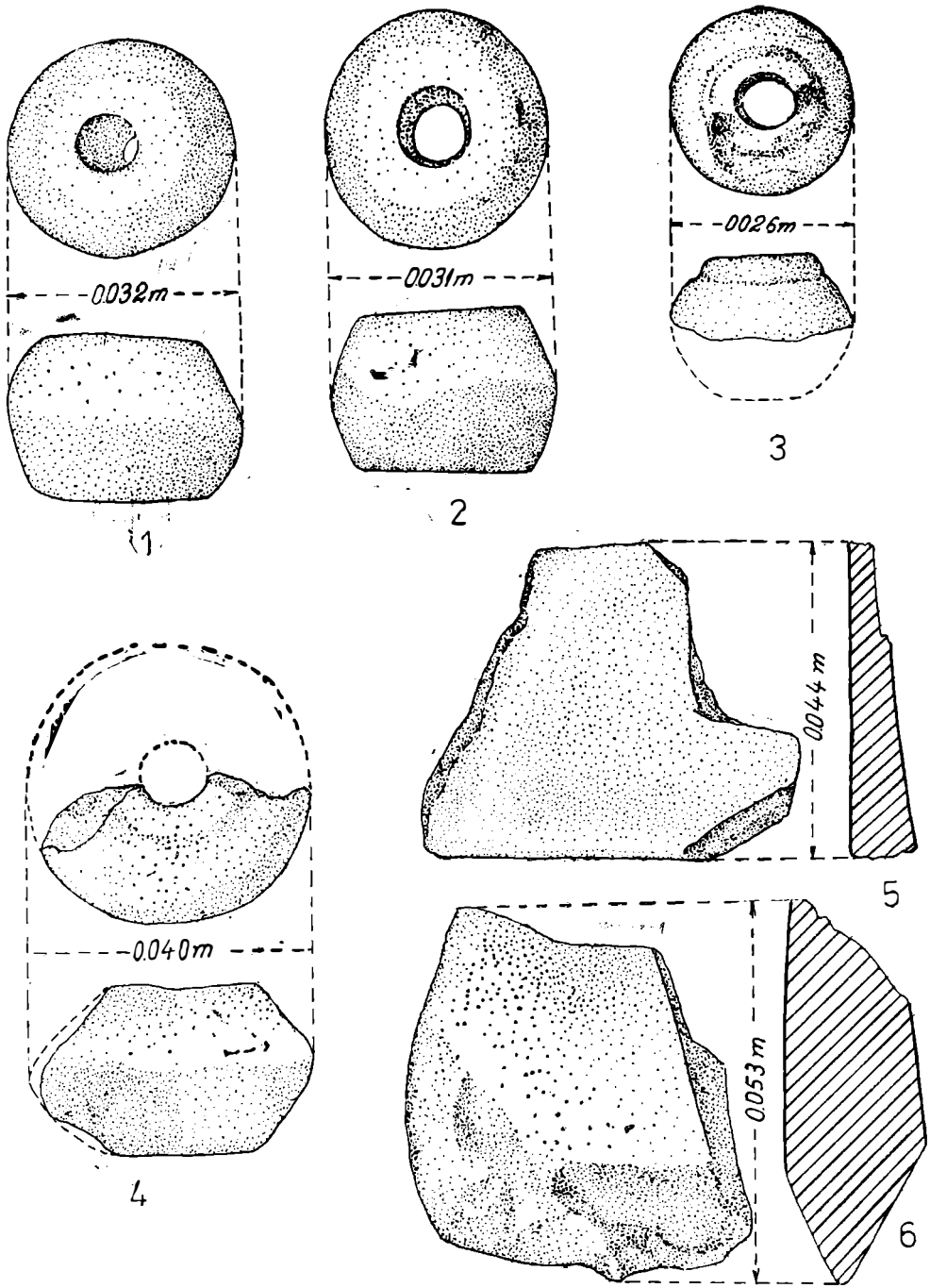

Fig. 10. Fusaiole de lut și pietre de ascuțit din secolele VI—VII e.n. 1, locuința nr. 1; 2, 5, locuința nr. 5; 3 locuința nr. 2; 4, locuința nr. 3; 6, locuința nr. 6.

www.cimec.ro

Desigur, dăltițele din fier și străpungătoarele, avîndu-se în vedere dimensiunile lor destul de reduse, ca și tipul lor deosebit, au fost folosite pentru prelucrarea unor piese de podoabă, caracteristice acestei epoci[20], constatare confirmată și de existența în cadrul așezării a unor alte unelte folosite în același scop, cum ar fi de exemplu tiparele de turnat.

În ceea ce privește alte obiecte, cum sînt de exemplu amnarul și săgeata din fier, ele își găsesc analogii apropiate în alte așezări din această vreme de la noi din țară, confirmînd astfel și ele datarea lor inițială[21].

Dintre obiectele datînd din secolele VI—VII e.n. găsite la Dodești, deosebit de importante sînt cele două tipare lucrate unul dintr-o rocă locală de grezie și altul dintr-o marnă moale. Primul dintre aceste tipare, avînd o formă asemănătoare unui ciocan-nicovală, a avut probabil mai multe întrebuințări la prelucrarea unor obiecte de podoabă (fig. 7/3). Al doilea tipar, păstrat numai fragmentar, a fost folosit de asemenea pentru turnarea unor obiecte de podoabă, cum ar fi sferele mici pentru cercei, fiind totodată prevăzut și cu elemente de ornamentat în vederea obținerii unor decoruri (cercuri), în tehnica presării (fig. 7/2). Acest tipar prezintă analogii cu unele piese asemănătoare, datînd din aceeași vreme, cunoscute în mai multe locuri din țară, toate avînd o deosebită importanță[22]. În legătură cu aceste două piese trebuie pusă și descoperirea întîmplătoare în stratul de cultură din secolele VI—VII e.n. de la Dodești, a unei linguri de turnat metale, lucrată din lut, păstrată fragmentar care, de asemenea, are o serie de analogii în așezările contemporane de pe teritoriul României[23]. Este posibil ca aceste două tipare, împreună cu uneltele specializate menționate mai sus, să ateste la Dodești existența unui adevărat atelier specializat în producerea unor obiecte de podoabă sau vestimentare, constatare deosebit de importantă pentru precizarea stadiului de dezvoltare a forțelor de producție din această vreme și a relațiilor social-economice existente în sînul comunităților umane autohtone, daco-romanice, în general.

Tot în categoria uneltelor amintim cinci străpungătoare de os, unele păstrate fragmentar (fig. 9). Două din aceste străpungătoare sînt prelucrate din corn de cerb (fig. 9/3—4). Astfel de străpungătoare, folosite probabil la prelucrarea pieilor pentru îmbrăcăminte, sînt cunoscute frecvent în așezările din această vreme[24].

Din lut au fost lucrate doar cîteva fusaiole de diferite mărimi, simple sau ornamentate, unele păstrate numai fragmentar, folosite pentru torsul firelor și aparținînd, în general, tipurilor bine-cunoscute în așezările de la noi din țară, datînd din perioada respectivă de timp (fig. 10/1—4)[25].

Pe lîngă uneltele menționate mai sus, mai amintim și două fragmente de șisturi de culoare verzuie, folosite de obicei pentru ascuțitul unor cuțite, ace, străpungătoare etc. (fig. 10/5—6).

b) *Obiecte de podoabă și vestimentare.* Ca și uneltele și obiectele de podoabă, sau vestimentare, după cum am arătat, sînt foarte rare în așezarea din secolele VI—VII e.n. de la Dodești.

[20] Asemenea unelte mici apar în așezările de la Botoșana și Davideni în Moldova, precum și la Budureasca și București în Muntenia, unde au existat ateliere specializate în producerea unor obiecte de podoabă sau piese vestimentare. Pentru Muntenia vezi: **Vl. Zirra** și **Gh. Cazimir**, *op. cit.*, p. 63, fig. 6—7; **V. Teodorescu**, *op. cit.* p. 489; idem, *Centre meșteșugărești din secolele V/VI—VII în București*, în *București-Materiale de istorie și muzeografie*, IX, 1972, p. 85—87, fig. 3/4, nota 40.

[21] **M. Roska**, *Das gepidische Gräberfeld von Veresmort, Maros Veresmoart*, în *Germania*, XVIII, 1934, p. 123—130, fig. 2/7; **I. Nestor** și **Eug. Zaharia**, *Șantierul Sărata Monteoru*, în *SCIV*, IV, 1953, 1—2, p. 84, fig. 15; idem, *Șantierul Sărata Monteoru*, în *Materiale*, IV, 1957, p. 192, fig. 7/3; **Vl. Zirra** și **Gh. Cazimir**, *op. cit.* p. 60, fig. 17/1—2; **O. Toropu**, *op. cit.*, p. 138; **D. Gh. Teodor**, *Regiunile răsăritene ale României în secolele VI—VII* e.n. în *Mem. Antig.*, I, 1969, fig. 16/13; 17/11; idem, *Teritoriul est-carpatic...*, p. 20, fig. 4/4.

[22] **V. Teodorescu**, *op. cit.* fig. 3/1; 6/13; **D. Gh. Teodor**, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.*, Iași, 1981, p. 31—32, fig. 13.

[23] **V. Teodorescu**, *op. cit.* p. 74, 93—94, 97 fig. 6/7; **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic...* p. 21, fig. 7/1, 3; **S. Dolinescu-Ferche** și **M. Constantiniu**, *op. cit.*, p. 320, fig. 17/16.

[24] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 20, fig. 9; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 91—92; **Gh. Coman**, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 136, fig. 156/1,4.

[25] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 21, fig. 10; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 92—93; **Gh. Coman**, *Op. cit.* p. 262, 266, fig. 156/11—13.

www.cimec.ro

Dintre obiectele de acest gen scoase la iveală cu prilejul săpăturilor întreprinse, o deosebită importanță o prezintă placa de cataramă lucrată din bronz prin turnare (fig. 8/1). De formă triunghiulară ajurată, placa este ornamentată la cele trei colțuri, cu cercuri concentrice ștanțate după turnare. Asemenea plăci de cataramă sînt în mod cert de origine romano-bizantină. Analogii, uneori identice, cu piese provenite probabil din același atelier și datate în general în secolele VI—VII e.n. sînt cunoscute atît în Dobrogea, cît și în alte teritorii care au făcut parte în această vreme din Imperiul bizantin. Astfel de piese au fost descoperite atît pe teritoriul României[26], cît și în unele localități din Peninsula Balcanică[27], unde sînt considerate tot de factură romano-bizantină.

În legătură cu obiectele de podoabă trebuie desigur pus și un ac de bronz provenit, fie de la o fibulă de tip romano-bizantin, fie chiar de la o fibulă digitată, deși acestea din urmă au de obicei ace din fier (fig. 8/5). Faptul că acest ac de fibulă a fost descoperit în aceeași locuință cu placa de cataramă bizantină amintită mai sus, poate fi un indiciu, într-o anumită măsură, pentru datarea lui în aceeași vreme.

De asemenea, de la Dodești mai provine și un ac de păr, lucrat din fier, avînd unul din capete ușor îngroșat și puțin lățit (fig. 8/4). Astfel de piese de podoabă, caracteristice în general secolelor V—VII e.n. sînt destul de rare pe teritoriul Moldovei, ca și în restul teritoriului României[28].

În sfîrșit, tot în categoria obiectelor vestimentare am putea include și două bucăți din foaie subțire de aramă, care urmau să fie asamblate probabil ca aplice simple de îmbrăcăminte sau curea (fig. 8/6—7). Starea lor precară de conservare și lipsa oricărui ornament face aproape imposibilă orice fel de analogie cu obiecte de acest gen.

De asemenea, în locuința nr. 1, în care s-au găsit și cele două obiecte de proveniență romano-bizantină menționate mai sus s-a descoperit și o falangă (probabil de la o labă de cîine), șlefuită și perforată la unul din capete (fig. 8/2). Desigur, această falangă, pe lîngă rolul unui talisman protector a putut avea și rol de obiect de podoabă. Analogii pentru astfel de obiecte nu cunoaștem pînă în prezent în așezările din această vreme din țara noastră.

c) *Ceramica.* Alături de unelte, în locuințele datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodești s-au descoperit și unele resturi ceramice, din care nu s-au putut întregi decît două vase de mici dimensiuni. În marea ei majoritate, ceramica din această așezare este lucrată cu mîna și numai într-o foarte mică proporție este lucrată la roată.

Ceramica lucrată la roată folosește de obicei în compoziția sa microprundișurile și nisipul, ceea ce îi conferă în general un aspect destul de zgrunțuros. Arderea este mai întotdeauna bună, deși este neuniformă și incompletă, culoarea suprafețelor vaselor fiind cenușie, mai rar brună, iar miezul negricios sau brun. Din cauza compoziției pastei suprafețele prezintă uneori neregularități, deși, ulterior producerii, vasele au fost netezite cu grijă. În interior, cele mai multe vase prezintă „coaste" de la lucrul pe roată, dar sînt și unele fragmente care au suprafața interioară de asemenea netezită.

Din această categorie ceramică, destul de rar atestată în locuințele de la Dodești, s-au descoperit mai multe fragmente care provin din vase de tip *borcan*, de dimensiuni relativ mici sau mijlocii, avînd buza ușor arcuită în afară, de obicei rotunjită, iar umerii proeminenți și fundurile înguste desprinse de regulă de pe roată cu sfoara. Sînt de asemenea și unele funduri care

[26] **R. Vulpe și I. Barnea,** *Din istoria Dobrogei*, vol. II, București, 1968, p. 496—497, fig. 61/8.

[27] **Z. Vinski,** *Kasnoantički starosjedioci u Salonitanskoj Regiji Prema arheološkoj ostavštini predslavenskog supstrata*, în *Vjesnik*, Split, LXIX, 1967, p. 27, pl. XIX/3—4.

[28] **Em. Zaharia și N. Zaharia,** *Contribuții la cunoașterea culturii materiale din secolul al V-lea din Moldova în lumina săpăturilor de la Botoșani*, în *Arh. Mold.*, VI, 1969, p. 147, fig. 3/5, 8, 18; **K. Horedt,** *Moreşti. Grabungen in einer vor-und frühgeschichtlichen Siedlung in Siebenbürgen*, București, 1979, p. 93—99, fig. 48/11; 49/25; 55/8; 58/20; pl. 43/2—4.

www.cimec.ro

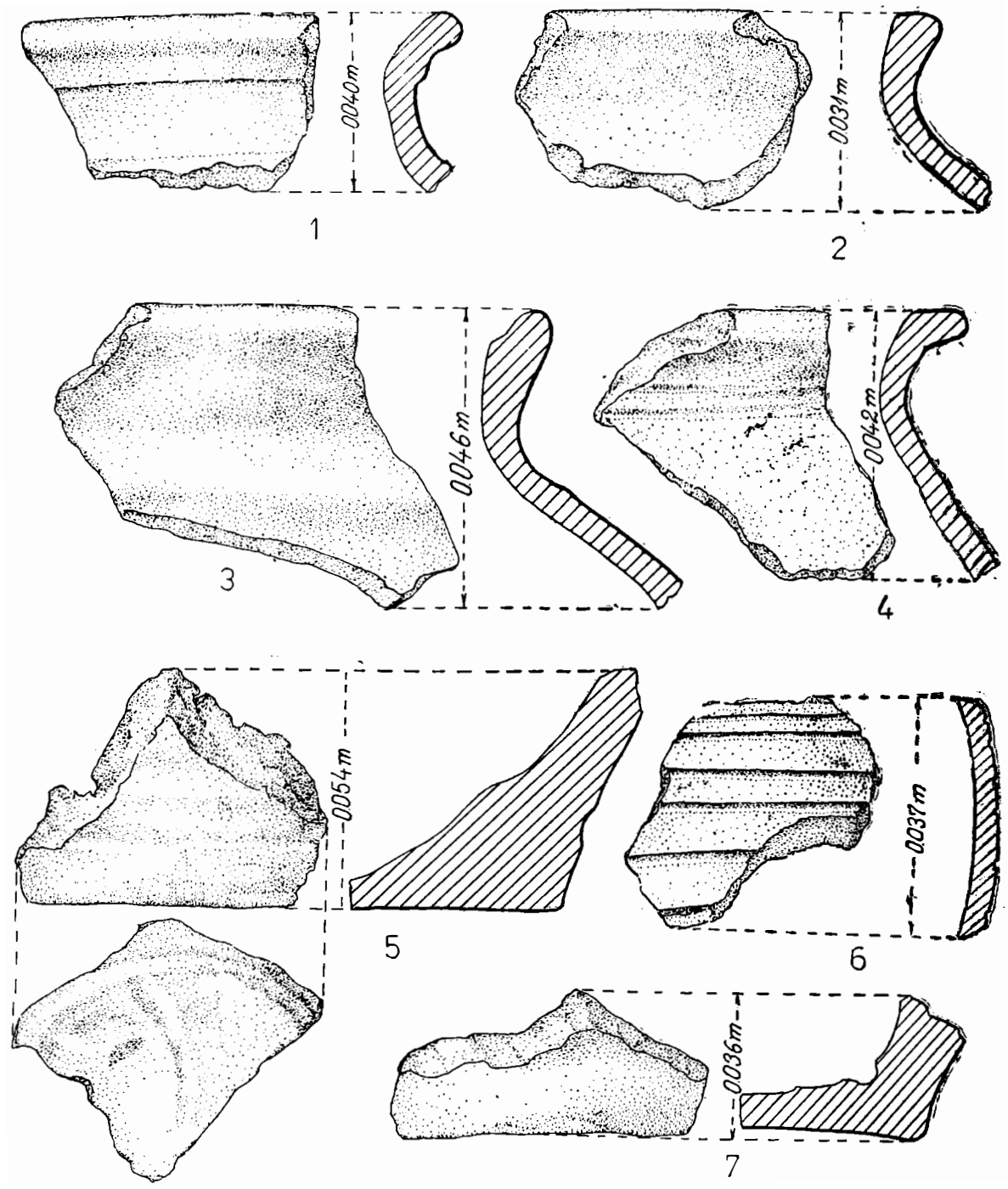

Fig. 11. Fragmente ceramice din secolele VI—VII e.n., lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 1.

www.cimec.ro

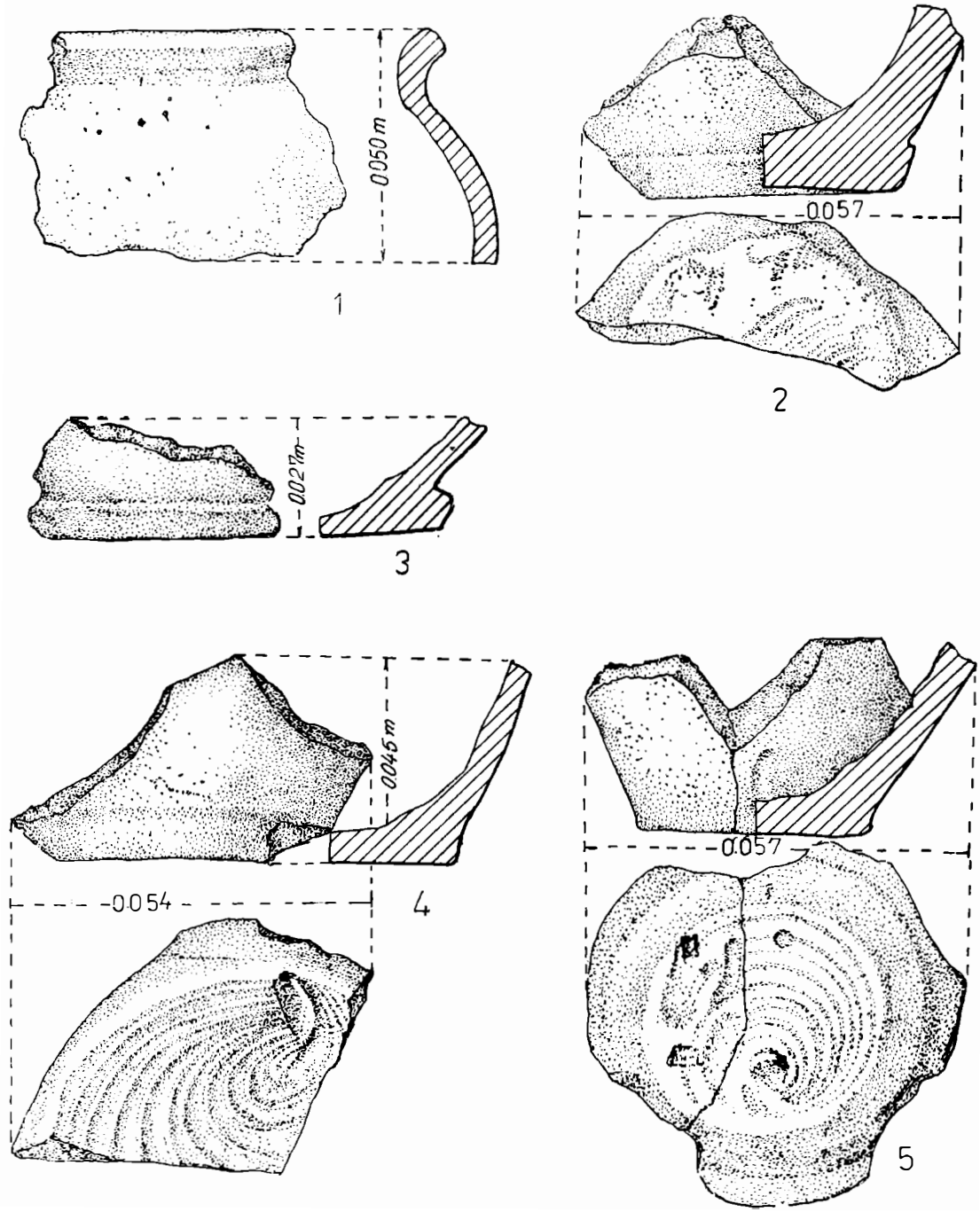

Fig. 12. Fragmente ceramice din secolele VI—VII e.n., lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 2

www.cimec.ro

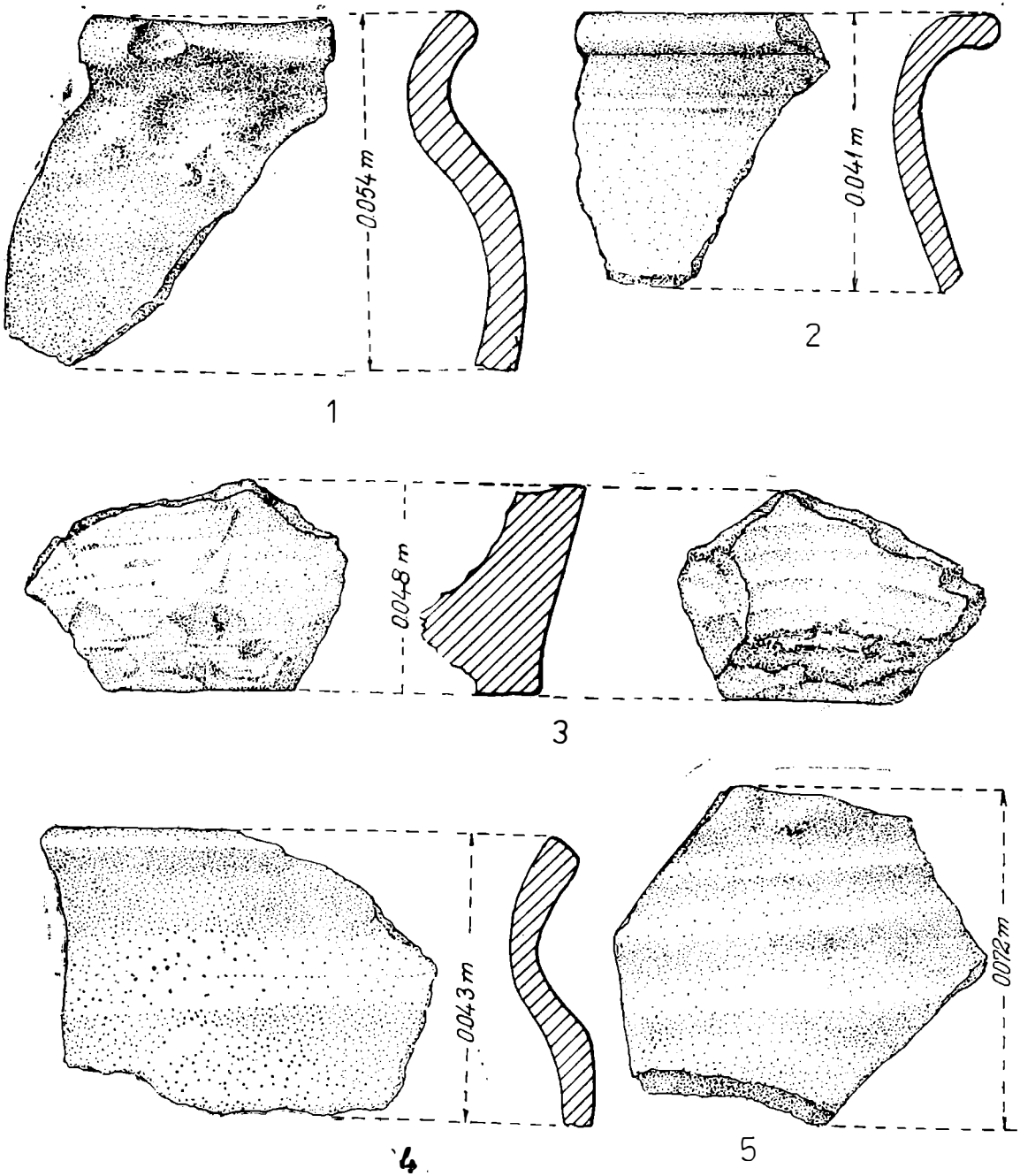

Fig. 13. Fragmente ceramice din secolele VI—VII e.n. lucrate cu roata, descoperite în locuința nr. 3.

www.cimec.ro

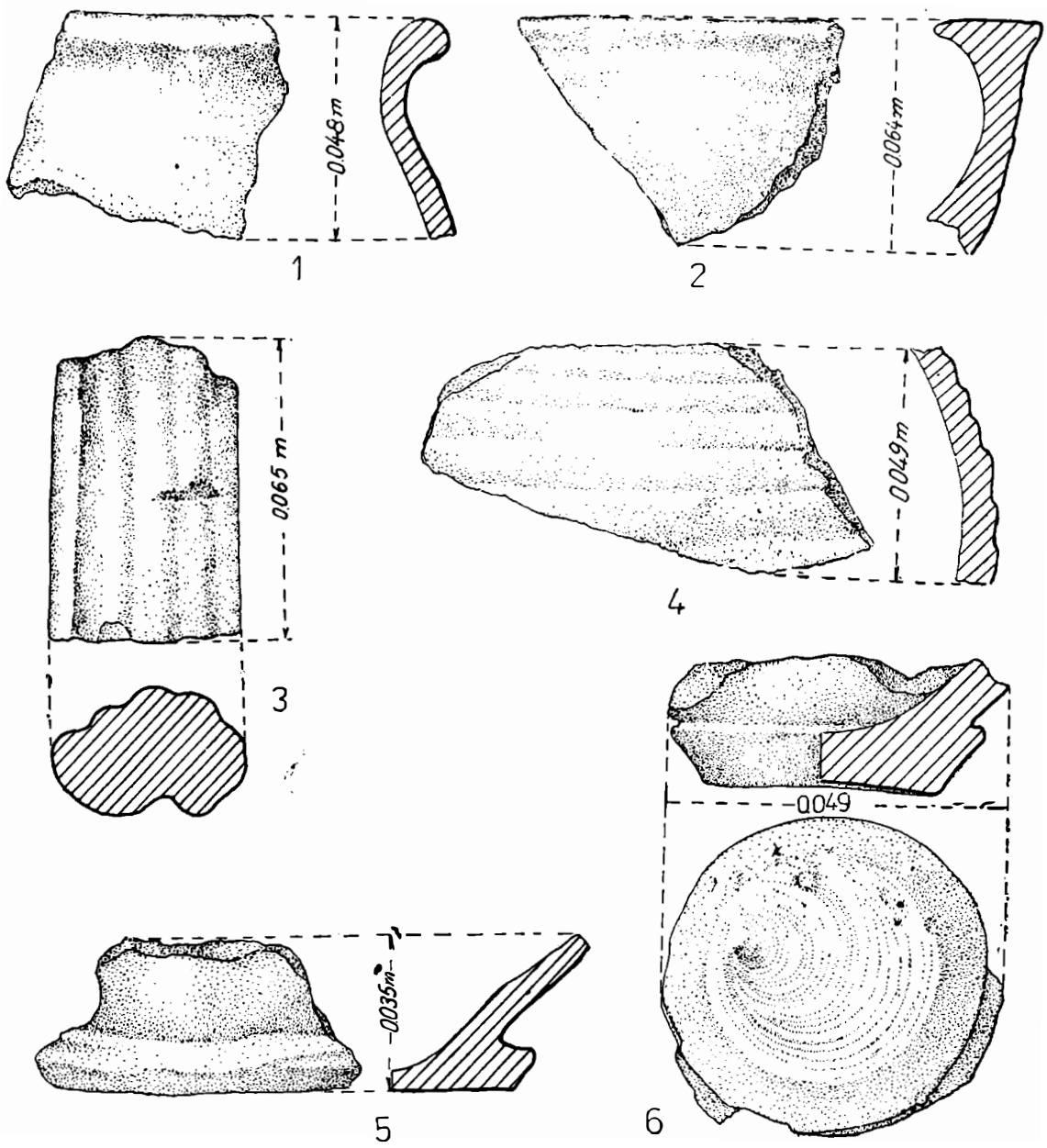

Fig. 14. Fragmente ceramice din secolele VI—VII e.n. lucrate cu roata, autohtone (1—2, 5—6) și de import (3—4). 1—2,5—6, locuința nr. 6; 3—4, locuința nr. 4.

www.cimec.ro

au fost desprinse astfel de pe discul roții olarului și apoi netezite atent. Pe umăr sau pe corpul lor, oalele sînt uneori ornamentate cu striuri paralele incizate. Nu s-au mai constatat alte forme în afară de oala borcan (fig. 11 ; 12 ; 13 ; 14/1–2, 5–6).

Cîteva mici fragmente ceramice, din pastă de culoare brună, avînd în compoziție mult nisip și microprundișuri, par a fi lucrate la o roată cu turație mai lentă. Dintre acestea se remarcă cîteva fragmente avînd buza simplă, neîngroșată, sau teșită și trasă puțin înăuntru sau în afară (fig. 13/1–2 ; 14/2 .

Toate tipurile și categoriile ceramice lucrate la roată sînt de certă proveniență daco-romană și au numeroase și identice analogii pe teritoriul țării[29].

Cîteva fragmente ceramice, lucrate din pastă bună, de culoare rozie sau gălbuie albicioasă provin din amfore romano-bizantine din import și sînt de obicei ornamentate cu striuri orizontale sau caneluri (fig. 14/3–4).

Ceramica lucrată cu mîna. În comparație cu ceramica lucrată la roată, această categorie este mai numeroasă în așezarea de la Dodești, la fel ca și în așezările contemporane din restul teritoriului Moldovei. Această categorie ceramică folosește aproape exclusiv pasta în compoziția căreia s-au introdus cioburi pisate, uneori în asociație cu microprundișuri cu bobul destul de mare. Tehnica prelucrării pastei este destul de neîngrijită, nefiind bine frămîntată, iar arderea este incompletă și de obicei neuniformă. Suprafețele exterioare ale oalelor sînt de culoare brun-roșcată, uneori brun-cenușie, iar miezul negricios, din cauza arderii și a compoziției pastei prezentînd frecvent neregularități. Unele fragmente prezintă totuși urmele unei netezири ulterioare, în aceste cazuri suprafețele vaselor fiind mult mai fasonate. Unele din fragmentele descoperite sînt deosebit de sfărîmicioase și au porțiuni din suprafața lor inroșite, datorită probabil arderii lor secundare pe vetrele locuințelor, cînd au fost folosite ca vase pentru fiert.

Din această categorie a ceramicii lucrate cu mîna, s-au putut deosebi atît tipuri autohtone, de străveche tradiție dacică[30], cît și unele tipuri care ar putea fi puse în legătură cu elementele slave pătrunse la sfîrșitul secolului al VI-lea e.n. în regiunile de la est de Carpați ale României[31].

Astfel, întîlnim *oala-borcan* cu buza ușor răsfrîntă în afară, umerii relativ bombați și corpul destul de boltit, iar fundul destul de îngust și îngroșat. De cele mai multe ori pe buză sau imediat sub ea, apar mici alveole sau crestături (fig. 16/2,6 ; 17/3,6 ; 18/1,3–6), iar într-un caz chiar mici cruciulițe (fig. 18/2). O mică cruce incizată și alte eventuale semne apar pe un alt fragment, din aceeași categorie (fig. 19/7). Un mic fragment ceramic are ca decor pe umăr cîteva linii paralele incizate, ornament destul de rar întîlnit pe vasele din această vreme din Moldova (fig. 19/4).

Un alt tip de vas este *oala-borcan* de dimensiuni mici (uneori miniaturale), sau mijlocii cu buza destul de înaltă, ușor arcuită în afară și puțin rotunjită.

Din această categorie se remarcă două mici vase în formă de borcan (fig. 15/1,6), precum și unele mici fragmente, care ar putea face parte tot din astfel de tipuri de vase (fig. 15/3;

[29] **V. Teodorescu**, *op. cit.* p. 489–491, 493–496, fig.2/2–5; 3/1–3, 6 ; 4 ; **S. Dolinescu-Ferche**, *op. cit.*, București, 1974, p. 91–93, fig. 56 ; 60–61 ; 75 ; 80 ; 85–86 ; 97–102 ; **O. Toropu**, *op. cit.* p. 130, 133, fig. 31 ; pl. 6/7 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 24–27, fig. 17 ; 18 . **L. Bârzu**, *Continuitatea creației materiale și spirituale a poporului român pe teritoriul fostei Dacii*, București, 1979, p. 82–86 ; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 75–76, 79–82, pl. XXIII/1 ; XXIV/1, 3 ; **Gh. Coman**, *op. cit.* fig. 146/3, 5–8.

[30] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 27–28, 30–31, fig. 19 ; 20 ; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 76–79, pl. XXIII/2–6 ; XXIV/2,4, 6 ; XXV/2–4.

[31] **D. Gh. Teodor**, *La pénétration des Slaves dans les régions du S–E de l'Europe d'après les données archéologiques des régions orientales de la Roumanie*, în *Balcano-slavica*, I, Prilep, 1972, p. 29–42, fig. 2 ; 3 ; 4 ; 5 ; idem, *Les plus anciens Slaves dans l'Est de la Roumanie (Moldavie)* în *Berichte über den II. Internationalen Kongress für Slawische Archäologie*, vol. III, Berlin, 1973, p. 201–211, fig. 2 ; 5.

www.cimec.ro

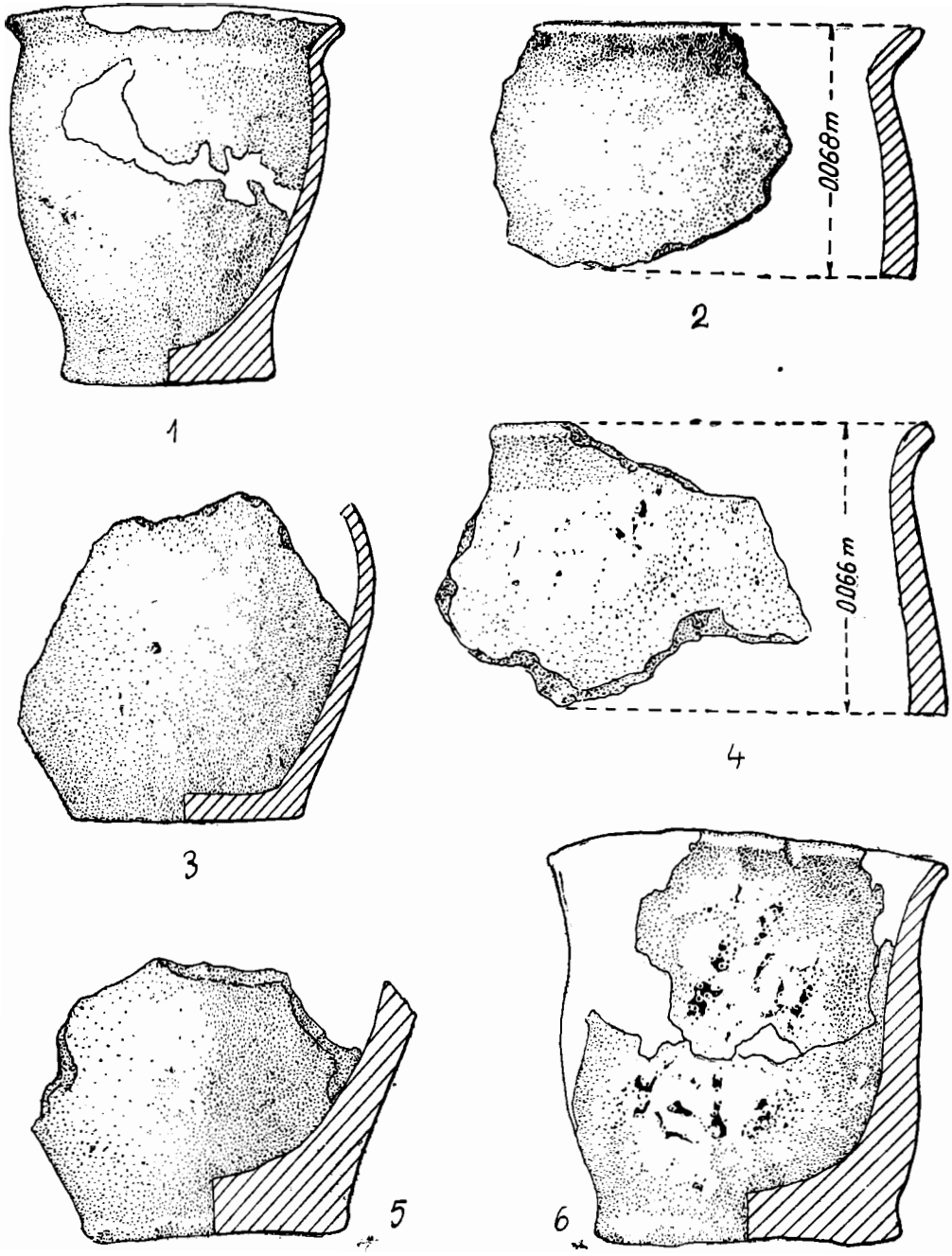

Fig. 15. Ceramică din secolele VI—VII e.n. lucrată cu mîna. 1, locuința nr. 3; 2, 4—5 locuința nr. 2; 3, 6, locuința nr. 1. 1, 3, 5—6=2/3.

www.cimec.ro

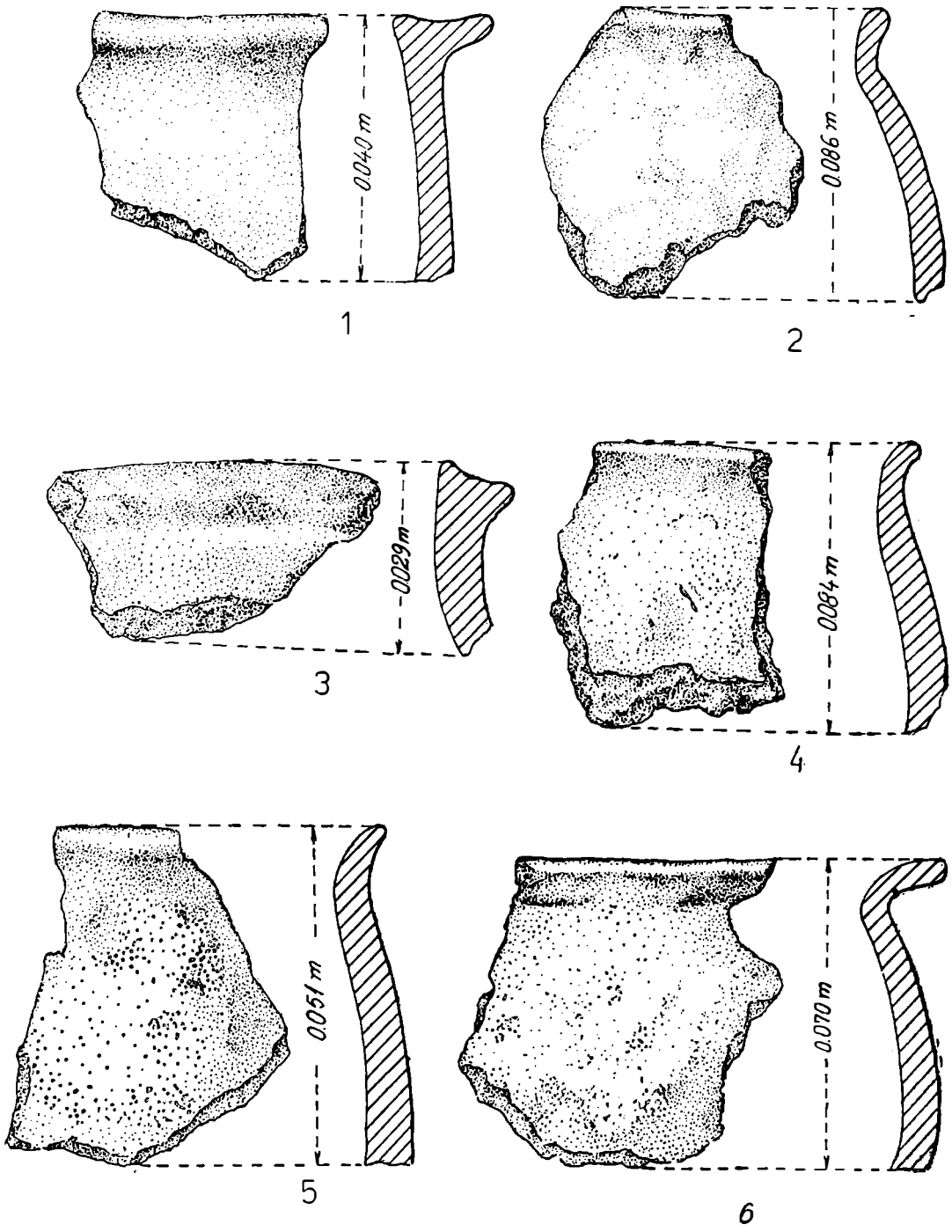

Fig. 16. Cermaică din secolele VI—VII e.n. lucrată cu mîna. 1—2, 6, locuinţa nr. 3; 3—5, locuinţa nr. 4.

www.cimec.ro

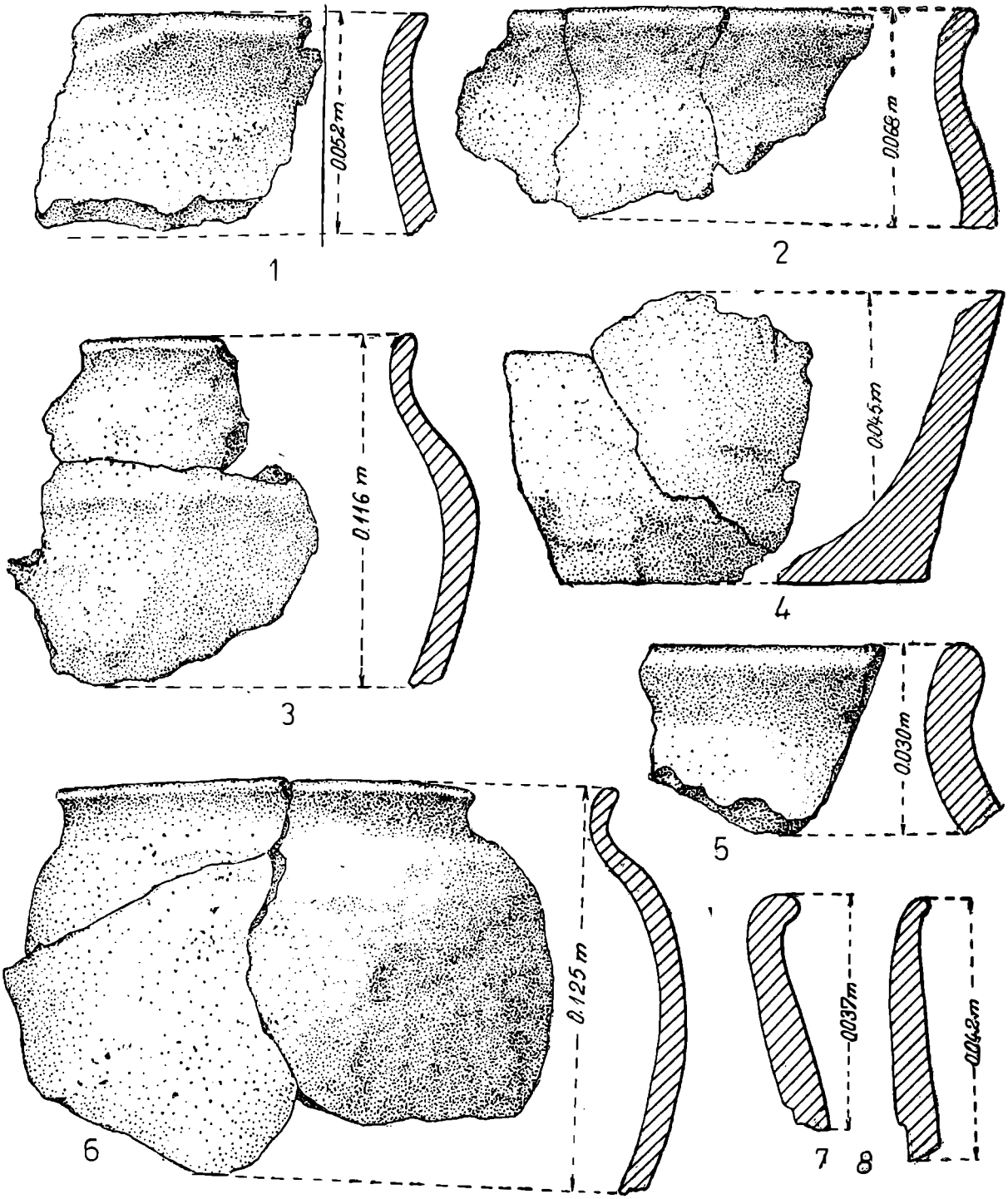

Fig. 17. Ceramică din secolele VI—VII e.n. lucrată cu mîna. 1—3, 6, locuința nr. 6; 4—5, 7—8, locuința nr. 5.

www.cimec.ro

16/1—4 ; 18/3). Ele se caracterizează prin buze teşite sau îngroşate, cu o mică carenă exterioară, elemente străvechi conservate pînă în această vreme.

Un alt tip de vas este *oala-borcan* de dimensiuni mijlocii, cu buza destul de dreaptă, cu umerii aplatisaţi şi corpul destul de alungit, iar fundul mult îngroşat, lucrată neglijent din pastă sfărîmicioasă, avînd în compoziţia ei cioburi pisate (fig. 15/4 ; 16/6 ; 17/1,5—6). Unele vase, avînd buza mai arcuită, fără umeri proeminenţi şi aproape fără gît, prezintă pe suprafaţa lor, îndeosebi pe umăr şi pe corp, un ornament format din benzi de linii verticale sau oblice incizate înainte de arderea vaselor (fig. 19/1—3,6). Aceste vase sînt lucrate de obicei dintr-o pastă cu aspect mai făinos, deşi în compoziţia ei are de asemenea, cioburi pisate şi uneori microprundişuri. Suprafeţele vaselor sînt de culoare rozie sau gălbui-albicioase, mai rar brun roşcate.

Resturile ceramice din această categorie, care sînt neornamentate, după tehnica lor de lucru şi după forme prezintă foarte apropiate analogii cu tipurile de olărie descoperite în regiunile de la vest de Niprul Mijlociu, şi pot fi considerate din acest punct de vedere de origine slavă, încadrîndu-se astfel în cunoscutul grup ceramic slav timpuriu de tip *Korceak-Jitomir*, specific anumitor zone din Ucraina[32].

Alte fragmente ceramice lucrate în aceeaşi manieră şi din aceeaşi pastă, dar care prezintă ornamentele menţionate mai sus, par a fi, după analogiile cu descoperirile identice, din unele teritorii în care au pătruns în cursul secolului al VI-lea slavii[33], precum şi din unele aşezări din ţara noastră[34], tot de origine slavă. Asemenea motive ornamentale au fost preluate de către slavi, probabil în cursul migraţiei lor, de la unele populaţii vecine teritoriului lor iniţial cum sînt populaţiile ugro-finice, baltice sau germanice[35]. Cartarea geografică a unor astfel de descoperiri poate jalona prin urmare direcţiile şi drumurile de pătrundere şi de expansiune ale slavilor în cursul secolelor VI—VII e.n.[36].

În legătură cu ceramica lucrată cu mîna, în general, este deosebit de important de arătat că, pînă în prezent, în locuinţele aşezării din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti—Vaslui, nu s-a descoperit nici un fragment de *tigaie de lut*. Este posibil ca această absenţă să se datoreze numărului redus de locuinţe cercetate din această vreme, ca şi sărăciei evidente de material care caracterizează în ansamblu inventarul lor.

În ceea ce priveşte ceramica din locuinţele datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti—Vaslui trebuie remarcată raritatea ei, în general, fie că este vorba de ceramică lucrată cu mîna, fie că este vorba de ceramica lucrată la roată. De asemenea, aceeaşi penurie s-a constatat şi în ceea ce priveşte uneltele şi obiectele de podoabă, sau vestimentare, fapt care ne îndreptăţeşte să credem că aşezarea ar fi putut fi evacuată organizat, aşa cum dealtfel s-a observat şi în cazul altor aşezări din această vreme de pe teritoriul Moldovei[37].

---

[32] **V. P. Petrov,** *Rannoslov'janskij pam'jatki Korčeatzkogo tipa*, în *Archeologia*, XIV, Kiev, 1962, p. 3—14 ; **I. P. Rusanova,** *Poselenie u s. Korčeaka na reke Tetereve*, în *MIA*, 108, 1063, p. 93—96 ; idem, *Slavjanskie drevnosti VI—IX v.v meždu Dneprom i Zapadnym Bugom*, Moscova, 1973, p. 8—79

[33] **B. Zielonka,** *Zabytki z osady wczesnośredniowiecznej w miejscowości Lublicz pow. Toruń*, în *Wiad. Arch.* XXVI, 3—4, 1959—1960, pl. LVIII/5 ; **Z. Trudzik,** *Osada wczesnośredniowiecznej w miejscowozi Blezdew pow. Skwierzyna*, în *Wiad. Arch.*, XXVI, 1959—1960, p. 301—303 fig. 3 a; 4 b—c ; **L. Gabalówna** şi **A. Nowakowski,** *Wczesnośredniowieczna osada na Stanowisku 5 w Radziejowie*, în *Prace i Materialy*, 11, 1964, pl. VIII/5—6 ; **I. Pleinerova,** *Druhá předběžna zprava o výzkumu sidlišt z Doby Stěhovéni národi a slovanskáho odobi v Březně*, în *Archeologisché rozhledy*, XXIII, 1971, 6, p. 706—707, fig. 5/1 ; **J. Zeman,** *Nejtarši slovanské o sidleni Cech*, în *Pamatky Archeologicke*, 1, 1976, p. 131, fig. 10/5 ; 24/1 ; 26/1, 3—4 ; **N. Şandor,** *Nekropola „od Ardatza iz ranog sred'eg veka.* în *RAD*, 8, 1959, p. 45—47, pl. XXIX/3 ; **D. Dimitrievič, J. Kovačevič** şi **Z. Vinski,** *Seoba Naroda*, **Zemun,** 1962, fig. 4 ; **J. Cremošnik,** *Rannoslovensko naselje Jazbine u Batkoviću kod Bijeljine*, în *Godišnjak-Sarajevo*, XV, 1977, 13, p. 227—231, pl. III/2.

[34] **Vl. Zirra** şi **Gh. Cazimir,** *op. cit.* p. 59—60, fig. 15/1—2 ; **D. Gh. Teodor,** *op. cit.* Iaşi, 1978, p. 46, fig. 22 ; **I. Mitrea,** *op. cit.* p. 119, pl. XXVII 1, 5, 12.

[35] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, Prilep, 1972, p. 39—40 ; idem, *op. cit.*, Iaşi 1978, p. 46—47.

[36] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, Prilep, 1972, p. 37—39.

[37] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, în *Arh. Mold.*, IX, 1980, p. 81—82.

www.cimec.ro

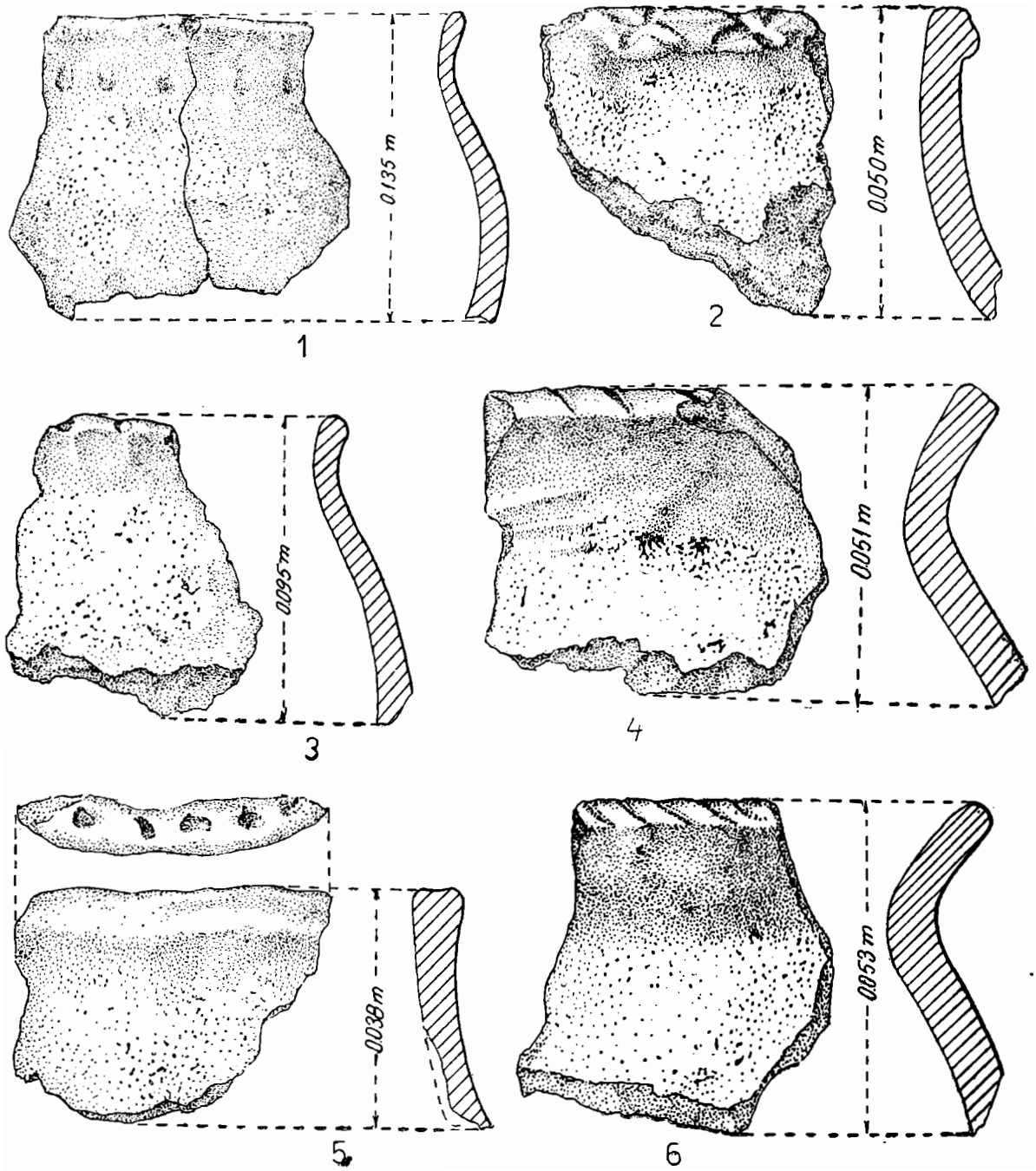

Fig. 18. Ceramică din secolele VI—VII e.n. lucrată cu mîna și ornamentată. 1—2, 4, 6, locuința nr. 1 ; 3, 5, locuința nr. 2.

www.cimec.ro

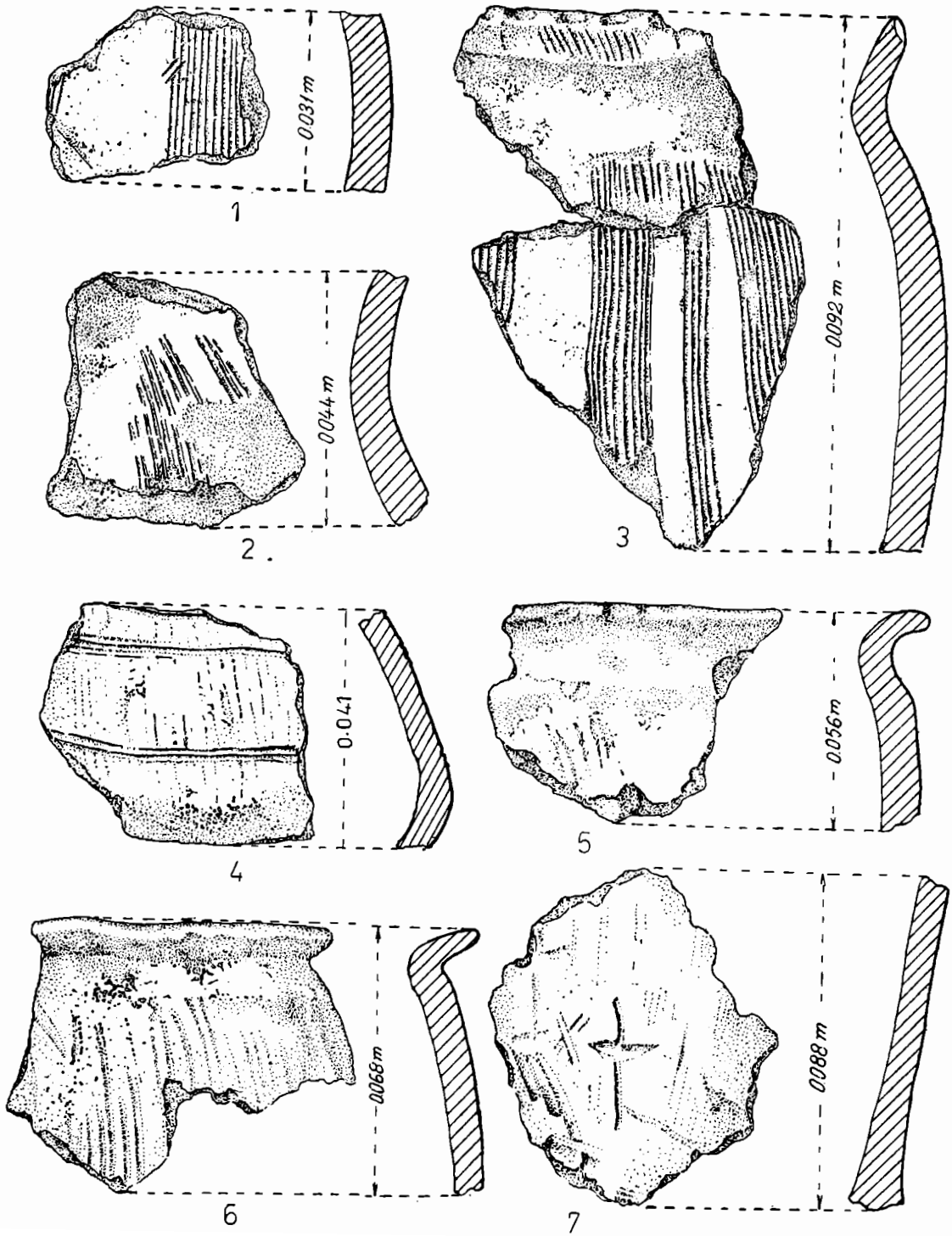

Fig. 19. Ceramică din secolele VI—VII e.n. lucrată cu mîna şi ornamentată. 1—4, 7, locuinţa nr. 1; 5—6, locuinţa nr. 5.

www.cimec.ro

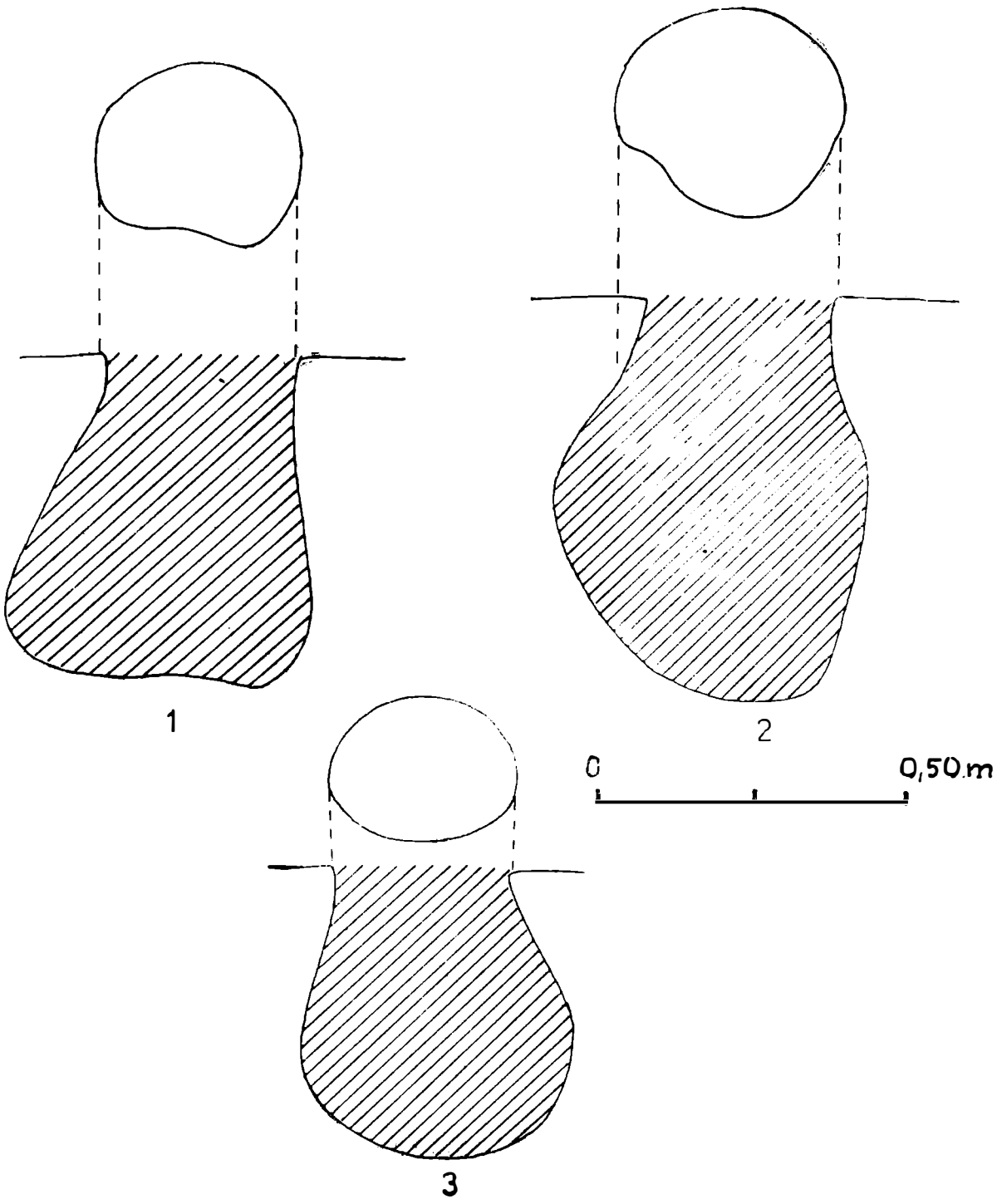

Fig. 20. Planurile și profilele gropilor de provizii din secolele VI—VII e.n.

www.cimec.ro

III.

AŞEZAREA DIN SECOLELE VIII—IX E.N.

Prin cercetările arheologice întreprinse la Dodeşti în cele două sectoare de la Călugăreasca şi Şipot, s-au dezvelit, pînă în prezent, un număr de 18 locuinţe de tip bordei şi o singură locuinţă de suprafaţă, datînd din secolele VIII—IX e.n.

Determinarea cronologică a complexelor de locuire din această vreme a putut fi făcută datorită unor observaţii stratigrafice clare, precum şi printr-o analiză comparativă şi tipologică atentă a bogatului inventar descoperit în ele.

Cele mai multe dintre aceste locuinţe sînt situate pe terasa de la Călugăreasca. Firește, neputîndu-se delimita, decît cu aproximaţie, suprafaţa iniţială a platformei pe care era situată aşezarea, este dificil de apreciat dacă numărul locuinţelor din această vreme a fost sau nu cu mult mai mare. În orice caz, este sigur că aşezarea a fost destul de intens locuită, judecînd după numărul de locuinţe repartizat pe o anumită suprafaţă de teren.

În cele ce urmează vom descrie fiecare complex de locuire datînd din secolele VIII—IX e.n., în ordinea cronologică a descoperirii lor, indiferent de sectoarele în care au fost precizate, fapt firesc, deoarece numărătoarea lor s-a făcut în continuare, an de an. În acest fel, locuinţa de suprafaţă, deşi ca tip este deosebită de restul celorlalte complexe de locuire, a fost numerotată în continuarea celorlalte bordeie.

De asemenea, la sfîrşitul prezentării acestor complexe de locuire, am inclus descrierea cuptoarelor de copt pîine descoperite în spaţiul dintre locuinţe, deoarece astfel de amenajări fac de fapt parte din cadrul unor locuinţe.

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE VIII—IX E.N.

Locuinţa nr. 1 (fig. 23/a), a fost descoperită în secţiunea a II-a, săpată în anul 1967 în colţul de est al platformei din sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile rotunjite şi laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,00 m × 3,10 m, iar orientarea lor, ţinînd cont de poziţia vetrei, aproximativ nord-sud. Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de călcare, este de 0,40 m.

În colţul de est se afla vatra de formă aproape circulară, constituită dintr-o lipitură simplă, aşternută direct pe podea, groasă de circa 2—3 cm şi destul de puternic arsă de foc. De jurîmprejurul ei se aflau mai multe pietre, unele arse parţial sau înnegrite de fum, răvăşite pe podea şi provenite de la un parament, probabil în formă de potcoavă. Nu s-a putut preciza dacă vatra a avut sau nu o boltă construită din pietre.

Pe latura de la sud şi înspre capătul ei de est se afla intrarea săpată sub forma unui mic gang, lat de cira 0,65 m, care depăşea, în afară, limita gropii bordeiului.

www.cimec.ro

În fața intrării, în interiorul locuinței, pe podea, se afla o groapă oval-alungită, adîncă de circa 15 cm, special plasată acolo pentru a facilita intrarea în locuință, dat fiind faptul că înălțimea bordeiului era, se pare, destul de mică.

Podeaua locuinței era amenajată simplu, la orizontală și destul de bine bătătorită.

În colțul de nord al locuinței se afla o groapă mică, ovală, cu diametrul de circa 0,25 m și o adîncime de circa 0,19 m, provenită probabil de la un stîlp, care susținea peretele sau acoperișul. Faptul că nu s-au găsit și alte urme de stîlpi, nici în interiorul, nici în exteriorul gropii bordeiului, ne determină să presupunem că întreaga construcție de lemn, a părții aeriene a locuinței, se sprijinea probabil pe tălpici de lemn.

În interiorul locuinței au mai fost găsite urme de chirpici, fețuială de lut de la pereți sau resturi de cărbune de la structura sa lemnoasă.

Inventarul acestui bordei este destul de sărăcăcios. Pe podea, în apropierea vetrei, a fost descoperit un străpungător din os, păstrat numai fragmentar (fig. 33/6), precum și o jumătate dintr-o fusaiolă de lut, de formă cilindrică, ușor aplatizată (fig. 35/4).

Cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata și ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite, provenite de la vase de dimensiuni mici și mijlocii sau fost descoperite în fața vetrei și în apropierea intrării (fig. 39/1, 5—7).

De asemenea, în umplutura gropii și printre pietrele cuptorului s-au mai descoperit și cîteva fragmente ceramice provenite din vase borcan, lucrate cu mîna, dintr-o pastă destul de friabilă, în compoziție cu cioburi pisate (fig. 39/2—4).

Locuința nr. 2 (fig. 23/b), a fost descoperită în secțiunea a VII-a săpată în anul 1967, trasată în partea de nord-vest a platformei din sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colțurile foarte ușor rotunjite, iar laturile drepte, avînd dimensiunile de circa 3,40 m × 3,60 m, iar orientarea lor, în funcție de poziția vetrei, aproximativ nord-est, sud-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinței, măsurată de la nivelul inițial de construcție, este de 0,60 m.

Către mijlocul laturii de nord și plasată puțin către interior, se afla vatra de formă aproximativ circulară, cu gura către latura de sud, formată dintr-o lipitură de numai 2 cm grosime. Pe suprafața vetrei și în fața ei, pe podeaua locuinței, în preajma gurii de foc, erau răspîndite pietre de rîu și grezii locale, unele parțial arse de foc sau înnegrite de fum, prăbușite și provenite probabil de la un parament care o înconjura inițial. Judecînd după numărul de pietre, vatra-cuptor nu a avut boltă.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar avîndu-se în vedere poziția vetrei, ea se afla probabil pe latura de la sud, opusă cuptorului.

Podeaua locuinței era amenajată simplu la orizontală, bine bătătorită. Pe suprafața ei nu s-au observat gropi de la stîlpii de susținere ai pereților sau acoperișului.

Cu ocazia săpării gropii bordeiului, în colțul ei dinspre sud-vest, s-a secționat parțial un mic cuptor de copt pîine aparținînd așezării din secolele IV—V e.n.

Inventarul acestei locuințe este relativ modest. În interior, pe podea și mai ales în jurul vetrei, s-a descoperit o cataramă din fier, cu bucla în formă de semi-liră, foarte bine conservată (fig. 36/7), un străpungător de os, de asemenea bine păstrat (fig. 34/3), precum și o fusaiolă din lut de formă cilindrică aplatizată (fig. 35/2).

Pe lîngă obiectele amintite mai sus, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice lucrate îndeosebi la roată, din care s-a putut întregi o jumătate dintr-un vas de tip borcan (fig. 40/1). Fragmentele ceramice provin din vase de tip borcan de dimensiuni mici și mijlocii, orna-

www.cimec.ro

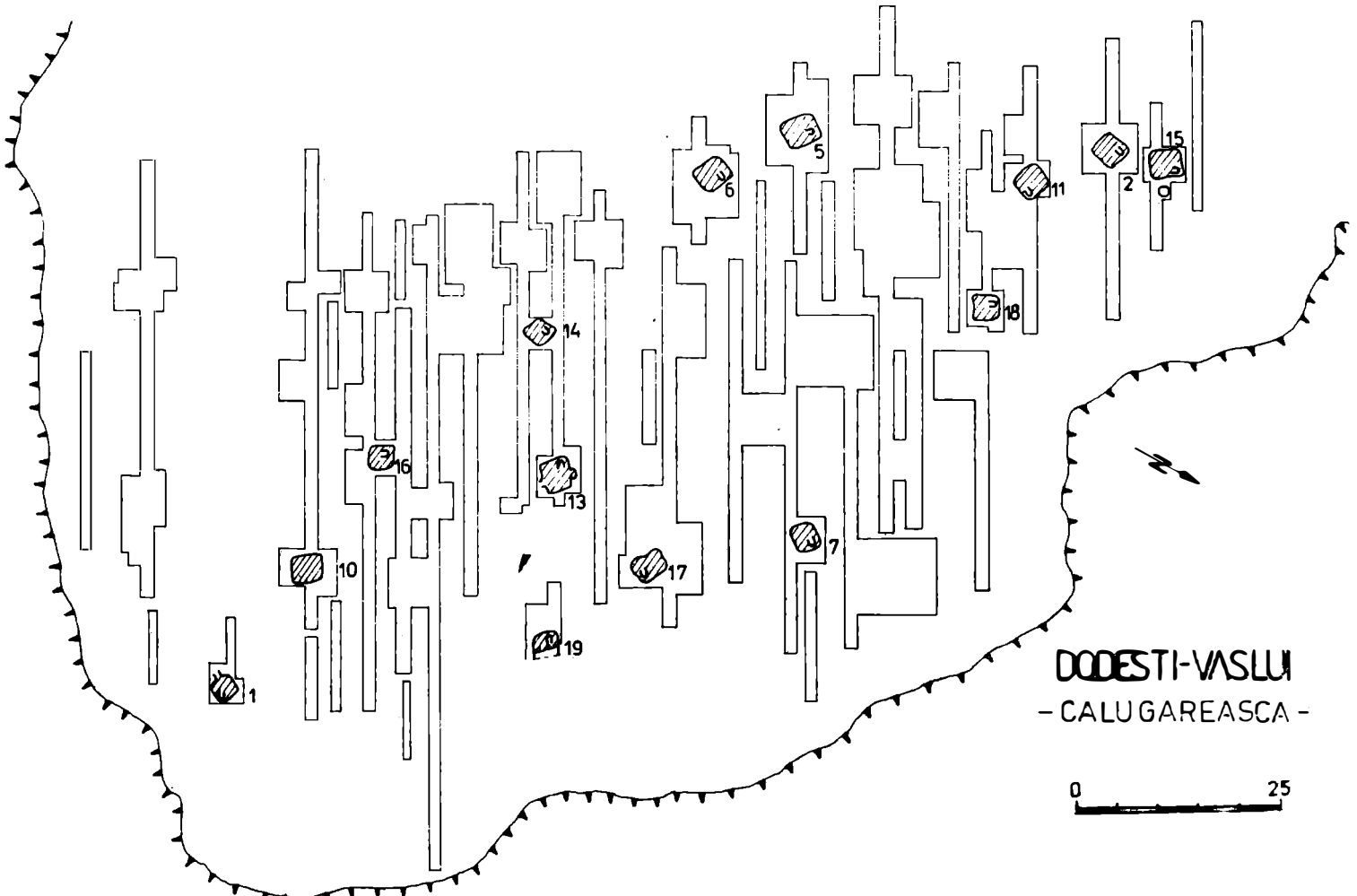

Fig. 21. Planul general al săpăturilor arheologice din sectorul „Călugăreasca". Așezarea din secolele VIII–IX e.n.

www.cimec.ro

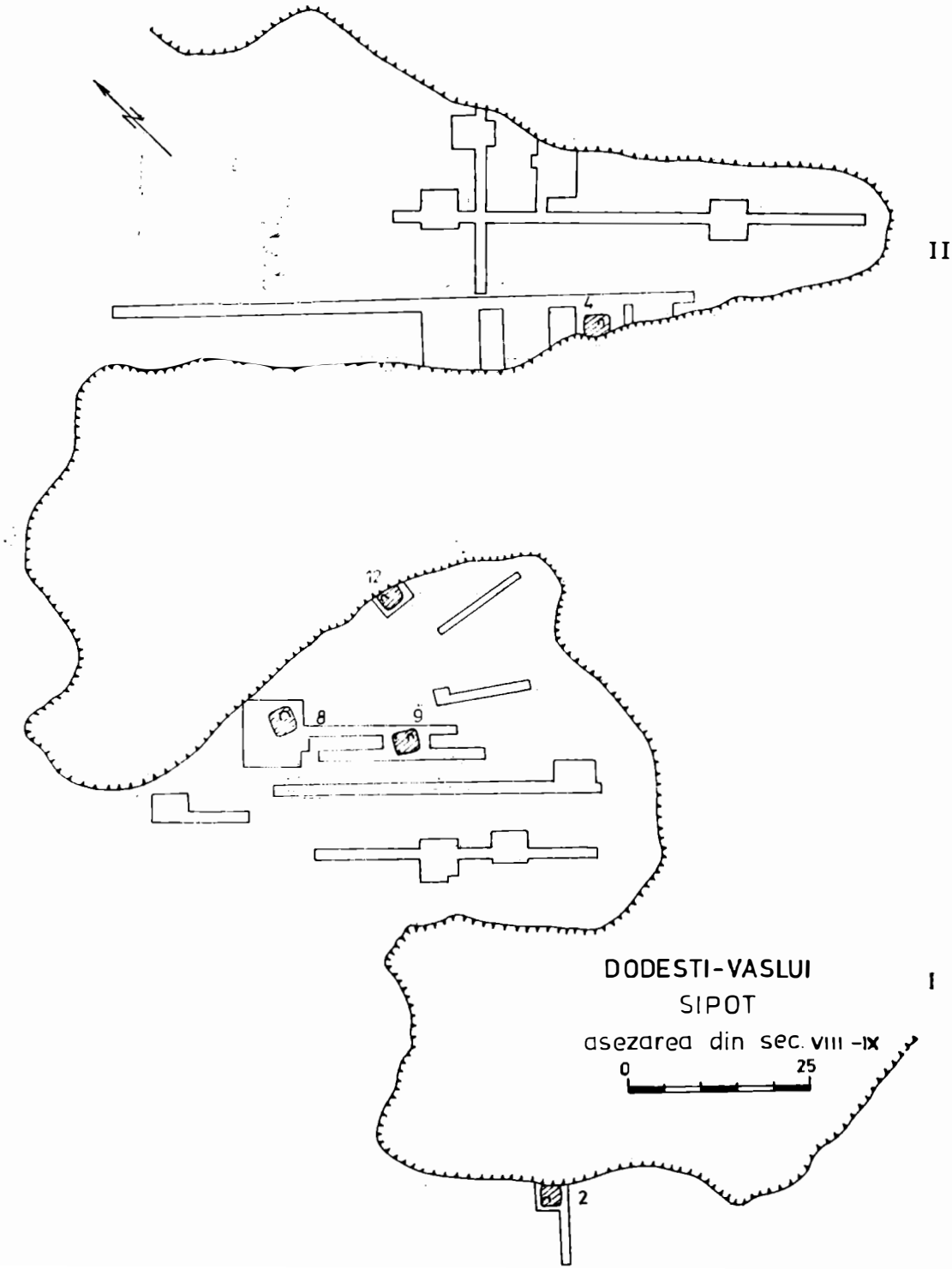

Fig. 22. Planul general al săpăturilor arheologice din sectorul „Șipote". Așezarea din secolele VIII—IX e.n.

www.cimec.ro

mentate pe aproape 2/3 din corpul lor cu linii incizate orizontal, vălurite simple sau în bandă, în diferite combinații (fig. 40/2—7). Deși în această locuință, comparativ cu altele din aceeași vreme, s-a descoperit o mai mare cantitate de fragmente ceramice, nu s-a putut întregi nici un vas.

Locuința nr. 3 (fig. 23/c), a fost descoperită în secțiunea I săpată în anul 1967 în porțiunea de sud-vest a sectorului Șipot.

Locuința de tip bordei are o formă aproape dreptunghiulară, cu colțurile puțin rotunjite și cu laturile drepte având dimensiunile de circa 3,25 m × 2,75 m, iar orientarea sud-est, nord-nord-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinței, măsurată de la solul inițial de călcare și săpată în contra-pantă este de 0,30 m.

În colțul de est se află vatra de formă ovală neregulată, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm. Vatra a fost înconjurată inițial de un parament constituit din pietre de rîu și grezii locale prăbușite ulterior, odată cu dărîmarea locuinței, pe podea, în fața vetrei către centrul bordeiului. Socotind numărul de pietre care s-a mai păstrat, vatra-cuptor nu a avut boltă. Unele din aceste pietre erau parțial arse de foc sau înnegrite de fum. Printre pietrele răvășite se aflau uneori și bucăți mici de cărbune, provenite probabil de la structura lemnoasă a locuinței, precum și cenușă, situată în special către mijlocul locuinței.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar judecînd după poziția gurii de foc a vetrei, ea se afla probabil pe latura opusă, adică pe latura dinspre nord-vest.

Podeaua locuinței era amenajată simplu, la orizontală, bine bătătorită și puțin în contra-pantă către sud. Nu s-au precizat urme de gropi de stîlpi de susținere a părții lemnoase nici în interiorul bordeiului, nici în exteriorul gropii lui.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici sau fețuială de lut de la pereți și nici resturi de cărbune de la structura lemnoasă.

Inventarul acestui bordei este foarte sărăcăcios, el compunîndu-se doar din cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata, ornamentate cu linii incizate orizontale și vălurite, provenite din oale de tip borcan de dimensiuni mici și mijlocii (fig. 41/1—2, 4—6). S-au mai găsit și cîteva fragmente ceramice lucrate cu mîna din pastă friabilă cu cioburi în compoziție (fig. 41/3).

Pe lîngă fragmentele ceramice amintite, lîngă vatră s-a descoperit o lamă de cuțit din fier subțire, păstrată fragmentar (fig. 30/8), precum și o fusaiolă de lut de formă cilindrică aplatizată (fig. 35/6).

Raritatea materialului arheologic de aici, se datorează poate și faptului că locuința fiind săpată în contra-pantă și la destul de mică adîncime, eventualul inventar rămas după părăsirea ei a alunecat către panta dinspre sud, fapt în parte confirmat și de poziția pietrelor de la vatră, răvășite tot către aceeași latură (vezi planul).

Locuința nr. 4 (fig. 23/d), a fost dezvelită prin caseta A, săpată în anul 1967 în partea de est a sectorului de la Șipot. Locuința a fost surprinsă întîmplător prin prăbușirea malului, în această porțiune de teren trasîndu-se caseta A în vederea dezvelirii ei. Datorită alunecărilor de teren o parte din colțul și latura de sud-est au fost distruse, dar au putut destul de ușor să fie reconstituite.

Locuința de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colțurile rotunjite și laturile drepte având dimensiuni de circa 3,00 m × 2,75 m și orientarea aproximativ nord-nord-vest, sud-sud-est.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, socotită de la nivelul inițial de călcare este de 0,40 m.

www.cimec.ro

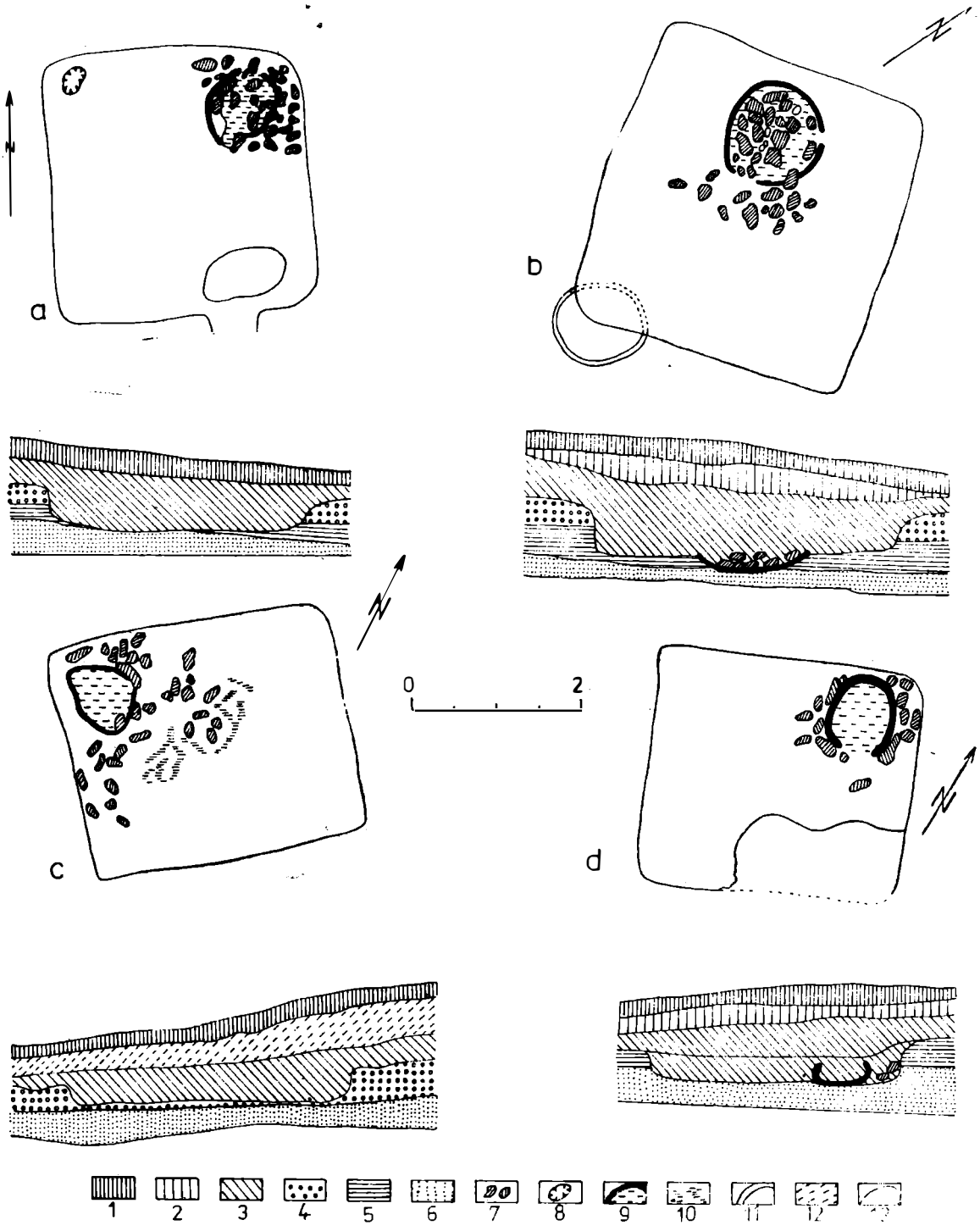

Fig. 23. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII—IX e.n. a, locuința nr. 1; b, locuința nr. 2; c, locuința nr. 3; d, locuința nr. 4; 1, sol vegetal; 2, nivel secolul XVII; 3, nivel secolele VIII—IX e.n.; 4, nivel secolele IV—V e.n.; 5, nivel comuna primitivă; 6, sol steril; 7, pietre; 8, gropi de pari; 9, vatră; 10, cenușă; 11, cuptor secolele IV—V e.n.; 12, pămînt galben purtat; 13, alveolare.

www.cimec.ro

În colțul de nord-est se află vatra de formă ovală cu diametrul maxim de 0,78 m, constituită din două lipituri de lut groase de circa 5 cm, așternute direct pe podea și albiate față de aceasta. Cuptorul mai păstrează marginile ușor arcuite de la boltă și este înconjurat de cîteva pietre de rîu și lespezi din grezie locală, unele înroșite de foc sau înnegrite de fum. Așa cum se prezintă, cuptorul este deosebit de vatra propriu-zisă înconjurată simplu cu pietre, întîlnită de obicei în așezările din această vreme, apropiindu-se ca formă de cuptoarele în aer liber sau cotlonite, descoperite în spațiul dintre locuințe. Vatra și pereții cuptorului sînt puternic arși, uneori pînă la zgurificare, ceea ce ne face să credem că în timpul folosirii lui s-au obținut temperaturi destul de ridicate. Pornind de la această observație credem că este posibil ca el să fi fost folosit și în alte scopuri decît vetrele cuptor obișnuite întîlnite în celelalte locuințe din această așezare. S-ar putea să fie vorba aici de un atelier, cu o anumită destinație, cu atît mai mult cu cît în interiorul locuinței s-au găsit foarte puține fragmente ceramice și nici un obiect de inventar casnic, obișnuit.

Intrarea era, probabil, avîndu-se în vedere poziția gurii de foc a vetrei, pe latura de la sud.

Podeaua era bine bătătorită, amenajată la orizontală și în unele locuri parțial arsă, probabil de la incendiul care a distrus locuința. Nu au fost descoperite gropi de pari nici în interiorul gropii bordeiului, nici în exteriorul ei.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici, fețuială de lut de la pereți sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

Cele cîteva cioburi descoperite în umplutura acestei locuințe sînt lucrate la roată, provin din vase mici și mijlocii și sînt ornamentate cu striuri incizate orizontal sau vălurite (fig. 42). Unele din fragmente poartă urme de ardere secundară, probabil de la incendiul care a di trus locuința.

Locuința nr. 5 (fig. 24/a), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a IX-a săpată în anul 1968 și aflată către marginea de vest a așezării, înspre mijlocul sectorului Călugărească.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ trapezoidală cu colțurile rotunjite, laturile ușor arcuite avînd dimensiunea de circa 3,75 m × 4,00 m, iar orientarea lor nord-vest, sud-est.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul inițial de construcție, este de 0,40 m.

În colțul de nord se afla vatra de formă circulară constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de numai 2 cm, așternută direct pe podeaua locuinței și foarte puțin albiată în centrul ei cu circa 3 cm față de orizontală. Vatra de lut era înconjurată de un parament de formă circulară, alcătuit din pietre de rîu și grezii locale, cele din interior fiind puțin arse de foc sau înnegrite de fum. Pietrele sînt prinse între ele cu lut gal en bătătorit. Paramentul de pietre s-a păstrat destul de bine avînd o înălțime de circa 15 cm. Foarte puține pietre erau răvășite pe podeaua locuinței. Apreciind după cantitatea de pietre păstrată, cuptorul nu a avut boltă.

Intrarea nu a putut fi precizată dar, judecînd după poziția vetrei, se afla probabil pe latura de la sud sau de la vest.

Podeaua bordeiului era foarte bine bătătorită și amenajată simplu la orizontală. Nu s-au găsit gropi de la stîlpii de susținere ai pereților și ai acoperișului, nici în interiorul gropii locuinței, nici în afara ei. Probabil, întregul schelet de lemn se sprijinea pe tălpici de lemn.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici, fețuială de pereți sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a locuinței.

Inventarul acestei locuințe este relativ modest. În interior, pe podea, în apropierea vetrei și în umplutura gropii bordeiului s-a descoperit un străpungător din os păstrat fragmentar (fig. 34,2), o piatră de ascuțit din grezie locală mai dură, de asemenea păstrată fragmentar (fig. 37/4),

www.cimec.ro

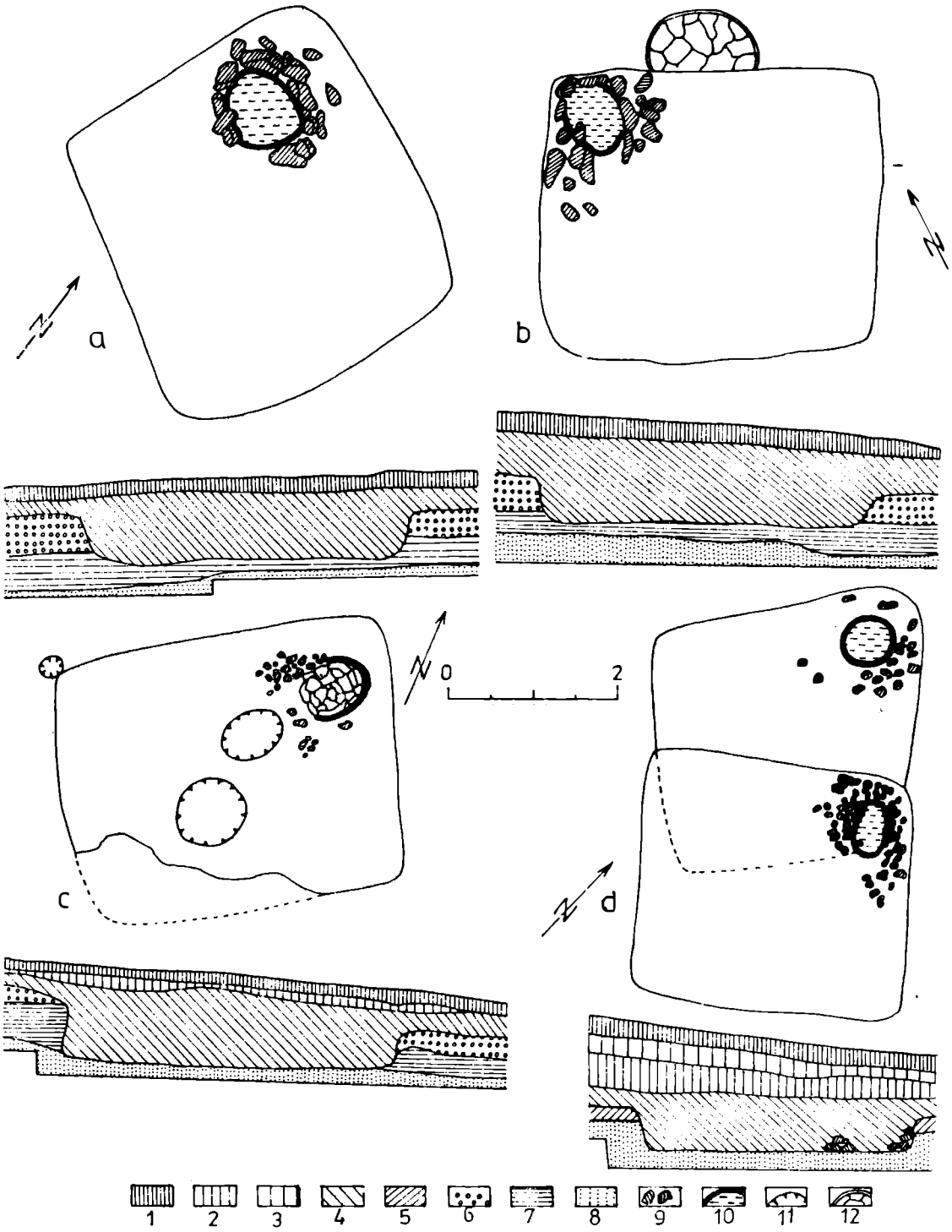

Fig. 24. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII—IX e.n. a, locuința nr. 5; b, locuința nr. 6; c, locuința nr. 7; d, locuința nr. 8; 1, sol vegetal; 2, nivel secolele XVI—XVII; 3, nivel secolele X—XI e.n.; 4, nivel secolele VIII—IX e.n.; 5, nivel secolele VI—VII e.n.; 6, nivel secolele IV—V e.n.; 7, nivel comuna primitivă; 8, sol steril; 9, pietre; 10 vatră; 11, gropi de pari; 12, cuptor secolele IV—V e.n.

www.cimec.ro

precum şi mai multe fragmente ceramice lucrate la roată, provenite din oale de tip borcan de dimensiuni diferite, ornamentate cu striuri incizate, orizontale sau vălurite (fig. 43/2—5). Cîteva fragmente ceramice sînt lucrate cu mîna şi sînt neornamentate, din ele întregindu-se 2/3 dintr-un mic vas-borcan lucrat din pastă friabilă cu cioburi pisate (fig. 43/1).

Locuinţa nr. 6 (fig. 24/b), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a X-a săpată în anul 1968 şi situată în marginea de vest a platformei din sectorul Călugăreasca, către mijlocul ei.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colţurile foarte puţin rotunjite, laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,85 m × 3,50 m, iar orientarea lor, în funcţie de poziţia gurii vetrei, nord—nord-est. sud—sud-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de construcţie, este de 0,50 m.

În colţul de nord se află vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, aşternută direct pe podeaua semibordeiului. Vatra de lut era înconjurată de pietre de rîu şi bucăţi de grezie locală, de diferite dimensiuni, unele din ele, în special cele dinspre interior, parţial înroşite de foc sau înnegrite de fum. Iniţial, aceste pietre au constituit în jurul vetrei de lut un parament în formă de potcoavă.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi bine precizată, dar avîndu-se în vedere poziţia gurii de foc a vetrei, ea se afla probabil pe latura opusă, către sud.

Podeaua locuinţei este bine bătătorită, amenajată simplu la orizontală şi puţin în contrapantă. Nu au putut fi precizate gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor şi ai acoperişului nici în interiorul gropii bordeiului, nici în exteriorul ei. Probabil, ca şi la alte locuinţe, structura de lemn a casei se sprijinea pe tălpici de lemn.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici (feţuială de la pereţi) sau resturi de cărbune (de la scheletul de lemn al bordeiului).

Cu ocazia săpării gropii acestui bordei, latura sa de la nord a secţionat un cuptor de lut, de formă circulară, aparţinînd aşezării din secolele IV—V e.n.

Inventarul locuinţei este destul de sărăcăcios. În interiorul bordeiului, pe podea, în imediata apropiere a vetrei, s-au descoperit un fragment de lamă din fier prevăzută cu un cui, poate o garnitură de la o ladă de lemn (fig. 29/7) precum şi o lamă de cuţit din fier subţire şi păstrată fragmentar (fig. 30/6 .

Pe lîngă aceste două obiecte din fier s-au mai descoperit şi cîteva resturi ceramice lucrate la roată şi ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite, provenite din diferite vase de tip borcan de dimensiuni mici şi mijlocii (fig. 44/1—3, 5—6), precum şi cîteva mici fragmente ceramice lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă, în compoziţie cu cioburi pisate (fig. 44/4).

Locuinţa nr. 7 (fig. 24/c), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XII-a săpată în anul 1969 în partea de nord-est a aşezării, în sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colţurile uşor rotunjite, cu laturile dinspre nord-vest şi sud-est uşor arcuite, avînd dimensiunile de circa 3,90 m × 3,25 m şi orientarea est-nord-est, vest-sud-vest.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul iniţial de călcare, este de 0,60 m.

Colţul de sud şi parţial latura de sud-est au fost distruse de o groapă modernă, astfel încît reconstituirea lor s-a făcut cu destulă aproximaţie.

În colţul dinspre nord se afla vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură groasă de circa 3 cm., aşternută direct pe podeaua bordeiului, într-o alveolare de aproximativ 5 cm faţă de orizontala podelei. Marginile vetrei erau uşor supraînălţate, sprijinindu-se probabil

www.cimec.ro

pe un parament din pietre mici de rîu, găsite prăbușite pe podea, în jurul vetrei. Cîteva lipituri ușor arcuite păreau să indice chiar existența unei bolți de lut, dar neavînd la îndemînă alte elemente este greu de precizat dacă a existat sau nu o astfel de boltă, mai ales că o parte din pietre erau puternic înroșite de foc sau înnegrite de fum, deci nu fuseseră lipite cu lut. În orice caz, această formă de vatră este foarte rară în așezarea din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești. În fața gurii de foc a vetrei și către mijlocul locuinței, pe podea, se aflau două gropi, una ovală și una circulară, cu diametrele de circa 0,60 m și respectiv de 0,75 m, una adîncă de 10 cm și alta de 16 cm, ambele umplute cu cenușă și bucățele mici de cărbune de lemn.

În colțul de vest, în afara limitei locuinței, dar imediat lîngă ea, se afla o groapă cilindrică cu diametrul de 0,25 m și adîncimea de 14 cm provenită probabil de la un stîlp de susținere a acoperișului sau a peretelui.

Intrarea nu a putut fi precizată, dar ținînd cont de poziția gurii vetrei, pare să fi fost pe latura de la vest.

Podeaua era foarte bine bătătorită și pe mici porțiuni arsă în apropierea gropilor de cenușă. Deși era amenajată inițial la orizontală, ulterior a fost puțin denivelată în jurul vetrei.

Inventarul acestui bordei, ca și în celelalte, era destul de modest. În interiorul locuinței, pe podea și în umplutura gropii ei, s-a descoperit un cuțit din fier cu mîner prevăzut cu orificii pentru prăsele (fig. 30/2), un fragment mic din fier, probabil o piesă interioară de la un lacăt (fig. 29/6) și o fusaiolă de lut de formă bitronconică (fig. 35/5).

Pe lîngă obiectele menționate mai sus, s-au mai descoperit și cîteva resturi ceramice lucrate cu roata, provenite din oala-borcan de mărimi mijlocii, ornamentată cu linii incizate orizontal și vălurite (fig. 45).

Locuința nr. 8 (fig. 24/d), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a II-a, săpată în anul 1969 în partea de nord-est a sectorului Șipot I.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară cu colțurile ușor rotunjite și cu laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,25 m × 3,00 m, iar orientarea, judecînd după poziția gurii de foc a vetrei, nord-sud.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa locuinței, socotită de la nivelul inițial de călcare, este de 0,40 m.

Latura de nord a acestui bordei a secționat la construirea sa aproape 1/3 dintr-o locuință de tip bordei datînd din secolele VI—VII e.n., fapt deosebit de important pentru precizarea unor elemente de ordin stratigrafic și cronologic.

În colțul de nord al locuinței se afla vatra de formă oval-alungită, cu diametrul maxim de circa 0,65 m, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 3 cm, puternic arsă de foc, așternută direct pe podea. De jur-împrejurul vetrei de lut se afla un parament din pietre de rîu sau grezie locală, de diferite dimensiuni, legate între ele cu pămînt galben bine bătătorit, înalt de circa 0,25 m. Așa cum erau așezate pietrele în jurul vetrei, ca și după cantitatea lor, mai mult ca sigur că acest cuptor nu a avut boltă. În fața gurii de foc, pe podea, s-au prăbușit din acest parament cîteva pietre, iar pe o anumită porțiune de pe podea se afla un strat de cenușă și cărbune, gros de circa 2 cm.

Intrarea în locuință, judecînd după poziția gurii de foc a vetrei, era pe latura de sud.

Nu s-au găsit urme de chirpici, fețuială de pereți sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a locuinței.

Podeaua locuinței era foarte bine amenajată la orizontală, bătătorită și pe alocuri arsă, probabil de la incendiul care a distrus-o.

www.cimec.ro

Inventarul locuinței este în general modest. Printre pietrele vetrei s-a descoperit un otic (săpăligă ?) din fier, prevăzut cu manșon cilindric și vertical pentru coadă (fig. 29/2) un frumos ac prelucrat din os, rupt din vechime parțial la capătul cu ureche (fig. 32/3), precum și un străpungător din os, păstrat fragmentar (fig. 33/5).

Pe lîngă obiectele amintite, s-au descoperit și numeroase fragmente ceramice provenite din oale de tip borcan, lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 46/1—4, 6). Fragmentele provin din oale de forme și mărimi diferite, îndeosebi de mărimea mijlocie.

Pe lîngă aceste fragmente ceramice s-au mai găsit și altele, puține la număr, lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziție (fig. 46/5).

Locuința nr. 9 (fig. 25/a), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a VI-a săpată în zona centrală a sectorului Șipot, în anul 1969.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colțurile foarte puțin rotunjite și cu laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,75 m × 3,50 m, iar orientarea lor aproape est-nord-est, vest-sud-vest.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa locuinței, măsurată de la nivelul inițial de construcție al ei, este de 0,50 m.

În colțul dinspre est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o simplă lipitură de lut, cu diametrul maxim de 0,60 m, groasă de numai 2 cm, așternută direct pe podeaua locuinței. De jur-împrejurul ei se afla un parament constituit din pietre de rîu și grezii locale de diferite mărimi, parțial răvășite pe podea în jurul vetrei și arse de foc sau înnegrite de fum. După cantitatea de pietre descoperită se pare că acest cuptor nu a avut boltă.

La o anumită distanță, în fața gurii de foc a vetrei, se afla o alveolare de formă ovală, cu dimensiunile de 0,60 m × 0,80 m, adîncă de numai 10 cm, umplută cu cenușă provenită probabil de la vatră.

Intrarea, apreciind după poziția gurii de foc a vetrei, se afla probabil pe latura de sud, latură care se arcuiește puțin către interior, sugerînd chiar prin poziția ei această parte a locuinței.

Podeaua era simplă, bătătorită și amenajată la orizontală. La colțuri, în interior, în afară de acela de la est, au fost precizate gropi de stîlpi, de formă ovală cu diametrul de circa 0,25 m și cu adîncimi variind între 0,12 m—0,16 m. Pe latura de nord și în colțul de est, în afara perimetrului gropii bordeiului, se aflau alte două gropi de stîlpi de susținere, acela din colțul de nord pentru a întări eventual peretele de la nord, iar acela din colțul de est pentru susținerea pereților sau eventual a acoperișului.

În interiorul locuinței nu s-au găsit resturi de chirpici, fețuială de lut de la pereți sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

În general, inventarul locuinței este destul de sărăcăcios. În apropierea vetrei, pe podea, a fost descoperită o lamă de cuțit din fier cu perforații pentru prinderea prăselelor (fig. 30/1), păstrată fragmentar, un cui fragmentar din fier (fig. 30/3), un vîrf de săgeată (?) din fier, de asemenea păstrat fragmentar (fig. 30/10), un ac din fier (fig. 30/5), precum și două străpungătoare cilindrice din os, păstrate fragmentar (fig. 33/1, 3) și o mărgică pandantiv lucrată dintr-o vertebră de pește (fig. 36/10).

Pe lîngă acestea, s-au descoperit și numeroase fragmente ceramice provenite din oale borcan de forme și dimensiuni diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale și vălurite (fig. 47).

Nu s-au descoperit resturi ceramice lucrate cu mîna.

Locuința nr. 10 (fig. 25/d), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a XI-a, săpată în anul 1969 în porțiunea de sud-est a așezării, în sectorul Călugăreasca.

www.cimec.ro

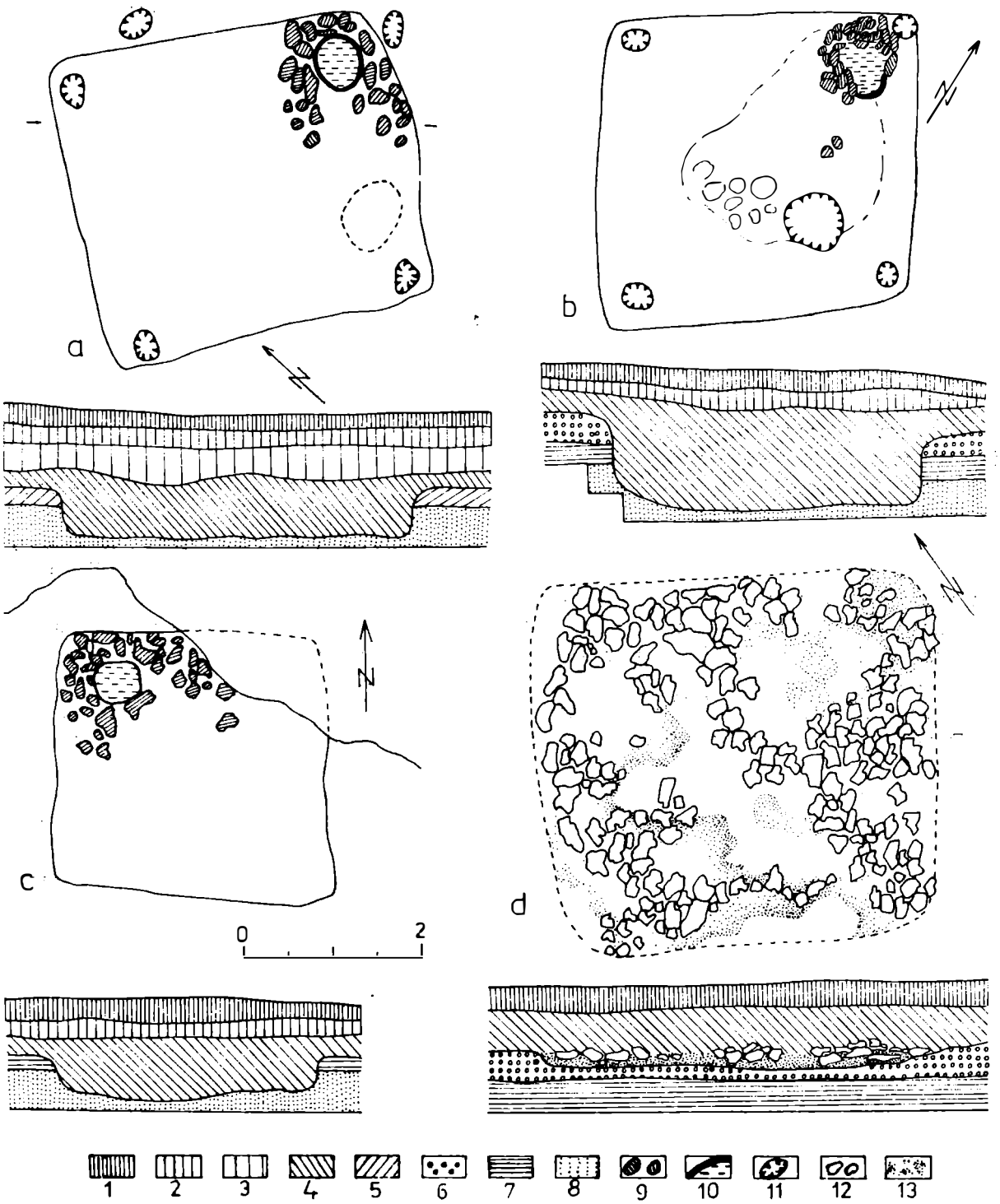

Fig. 25. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII—IX e.n. a, locuința nr. 9; b, locuința nr. 11; c, locuința nr. 12; d, locuința nr. 10; 1, sol vegetal; 2, nivel secolele XVI—XVII; 3, nivel secolele X—XI e.n.; 4, nivel secolele VIII—IX e.n. 5, nivel secolele VI—VII e.n.; 6, nivel secolele IV—V e.n. 7, nivel comuna primitivă; 8, sol steril; 9, pietre; 10, vatră; 11, gropi de pari; 12, chirpici și lipitură arsă; 13, cenușă.

www.cimec.ro

Este o locuință de suprafață de formă aproximativ patrulateră, judecînd după concentrarea chirpiciului provenit de la dărîmăturile pereților, avînd laturile de circa 4,25 m × 4,00 m și orientarea aproximativ nord-nord-est, sud-sud-vest.

Desigur, suprafața acestei locuințe inițial nu a fost atît de mare, lungimile laturilor menționate mai sus, indicînd doar limitele chirpiciului răvășit după arderea și prăbușirea pereților. Resturile de chirpici, puternic înroșiți de foc, uneori arși pînă la zgurificare, amestecați cu cenușă și cărbuni mărunți și grupați în anumite zone, zăceau la o adîncime medie de 0,70 m față de suprafața actuală a solului. Probabil că, inițial, întreaga construcție era chiar puțin adîncită în pămînt, cu aproximativ 0,15 m față de nivelul de călcare de atunci.

După degajarea chirpicilor s-a constatat că podeaua amenajată simplu la orizontală era foarte bine bătătorită, dar parțial păstrată și pe anumite porțiuni ușor arsă și înnegrită de fum. Cîteva pietre și ele destul de arse de foc zăceau printre resturile de chirpici.

Nu s-au găsit urme de vatră pentru foc și nici urme de stîlpi de la susținerea pereților sau ai acoperișului. Probabil întreaga construcție, destul de ușoară, era constituită dintr-o împletitură de nuiele și de lemne subțiri, așa cum o indică și unele urme imprimate pe bucățile de chirpici provenite de la pereții prăbușiți. Probabil că această locuință avea forma unei colibe simple construită la suprafața solului, cu podeaua ușor albiată.

Deși gruparea de chirpici are o formă aproximativ rectangulară ea nu corespunde de fapt întru totul aspectului inițial al colibei.

După cantitatea de chirpici păstrată și mai ales după suprafață, această locuință era destul de mică, fiind folosită mai ales în anotimpurile calde, pentru că nu oferea condițiile necesare unei bune adăpostiri, ca celelalte bordeie, în perioadele mai reci.

În interior, printre resturile de chirpici s-au găsit puține fragmente ceramice provenite din oale de forme și dimensiuni diferite lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate orizontal sau vălurite.

Cîteva fragmente ceramice sînt lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziție.

Locuința nr. 11 (fig. 25/b), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a XIX-a săpată în anul 1970 în porțiunea de nord-vest a așezării în sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ pătrată, cu colțurile drepte, laturile ușor arcuite avînd dimensiunile de circa 3,40 m × 3,50 m și orientarea, ținînd seama de poziția vetrei, nord-sud.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul inițial de călcare, este de 0,75 m, fiind una din cele mai adînci locuințe din această așezare.

În colțul de nord-est se află vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, albiată față de podeaua locuinței cu circa 6—7 cm înspre mijloc și foarte puternic arsă de foc. De jur-împrejurul ei se afla un parament constituit din pietre de rîu sau din lespezi de grezie locală de diferite dimensiuni, înalt de circa 0,20 m, pietrele fiind legate între ele cu pămînt galben bătătorit. Lipitura vetrei urca cu circa 4—5 cm peste baza paramentului de pietre. După forma sa și după cantitatea de pietre existentă, vatra a avut probabil o boltă din pietre legate cu lut.

Către mijlocul locuinței s-a descoperit o groapă de formă circulară, cu diametrul de 0,65 m și adîncimea de numai 10 cm umplută cu cenușă. De asemenea, un strat de cenușă, gros de 3—4 cm se afla așternut pe podea în fața vetrei, către mijlocul locuinței, provenit, credem, de la incendiul acoperișului, alcătuit probabil din stuf, așa cum lasă să se presupună com-

www.cimec.ro

poziția fină a cenușei. Tot către mijlocul locuinței se aflau și cîteva mici gropi și mai multe pietre în stratul de cenușă, unele parțial înroșite în foc.

În cele patru colțuri ale locuinței, în interior, au fost descoperite cîte o groapă de stîlp, de formă oval-cilindrică sau patrulateră cu diametrul variind între 0,20 m—0,25 m și adîncimea de circa 12 cm — 18 cm.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, ea aflîndu-se probabil pe latura de sud, în fața vetrei.

Podeaua era bine bătătorită, parțial arsă sub stratul de cenușă, îndeosebi spre vatră și amenajată la orizontală, la fel ca și celelalte locuințe.

În interiorul gropii bordeiului, în umplutura sa și printre pietrele de la vatră, s-au găsit cîteva resturi de chirpici de la pereți și cîteva resturi de cărbune de lemn de arin și salcie, provenite probabil de la scheletul lemnos al locuinței.

Față de alte locuințe, la aceasta inventarul este mai bogat. Lîngă vatră, mai ales, ca și în stratul de cenușă, s-au descoperit mai multe obiecte dintre care menționăm : o seceră de fier cu capătul de prindere rupt (fig. 29/4), un fragment mic din capătul de prindere a unei seceri de fier (poate al aceleiași de mai sus, dar care nu se potrivește) (fig. 29/8), un foarfece de fier de tip roman, cu un braț puțin rupt (fig. 29/1), o fusaiolă de plumb ornamentată cu două mici cruciulițe incizate pe una din suprafețe (fig. 36/9), un cercel din sîrmă subțire din bronz răsucit la unul din capete (fig. 36/3), o frumoasă psalie sau străpungător din os ornamentat prin incizii cu motive vegetale și cu o cruce (fig. 32/2), un străpungător cilindric din os simplu (fig. 34/5), precum și un tub fragmentar, tot din os, a cărui destinație este greu de precizat (fig. 32/5).

Pe lîngă aceste obiecte, s-au mai descoperit numeroase fragmente ceramice lucrate la roată, provenite din vase de tip borcan de forme și dimensiuni diferite, ornamentate cu linii incizate sau vălurite (fig. 48/2,4—8 ; 49/2—4). Dintre acestea s-a putut reconstitui un vas-borcan mic (fig. 49/1) și un altul mai mare (fig. 48/1), ambele ornamentate. S-au mai descoperit și cîteva fragmente provenite din amfore bizantine din import (fig. 57/1). De asemenea, s-au mai găsit și cîteva mici fragmente dintr-o tigaie lucrată cu mîna (fig. 48/3).

Locuința nr. 12 (fig. 25/c), a fost precizată și dezvelită prin caseta C săpată în anul 1970 în marginea de nord-est a sectorului Șipot II. Profilul gropii locuinței fusese observat anterior în rupturite malului de est al platformei, rupturi cauzate de desele alunecări de teren produse permanent în această parte a așezării.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colțurile rotunjite și laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,00 m × 2,90 m și orientarea nord-sud. Colțul de nord-est a fost distrus împreună cu o porțiune din podea de către alunecările de teren amintite.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul inițial de construcție al locuinței, este de 0,40 m.

În colțul de la nord-est se află vatra de formă aproape circulară, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 3 cm, puternic arsă de foc, avînd un diametru de aproape 0,50 m, așternută direct pe podeaua locuinței. De jur-împrejurul vetrei se aflau răvășite pietre de rîu și bucăți de grezie locală, provenite dintr-un parament avînd inițial o formă de potcoavă. Nu se poate preciza dacă vatra-cuptor a avut sau nu o boltă. O parte din pietrele acestui parament, parțial arse sau înnegrite de fum, se aflau răvășite pe podea, îndeosebi pe latura de la nord.

Intrarea, socotind după poziția gurii de foc a vetrei, se afla probabil pe latura de la sud.

Podeaua era amenajată simplu, bine bătătorită și ușor denivelată către latura de la vest. Această denivelare este posibil să se fi produs chiar ulterior, datorită alunecărilor de teren din această zonă.

www.cimec.ro

Nu s-au descoperit resturi de chirpici de la pereți, lipituri de lut sau resturi de cărbuni de la structura lemnoasă a locuinței.

Inventarul acestei locuințe nu este prea bogat. În interior, pe podea și în umpluturile gropii semibordeiului s-a descoperit un fragment din lama unui cuțit din fier (fig. 30/7), o piatră pentru ascuțit din grezie locală (fig. 37/5), precum și mai multe fragmente ceramice lucrate cu roata, provenite din vase de forme și mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 50), din care s-a putut întregi un vas (fig. 50/1). Cîteva fragmente ceramice sînt lucrate dintr-o pastă friabilă, cu cioburi pisate în compoziție.

Locuința nr. 13 (fig. 26/a), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a XXII-a din anul 1971, aflată în porțiunea centrală și de est a așezării din sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colțurile ușor rotunjite și laturile drepte cu dimensiunile de circa 4,00 m × 3,65 m și orientarea aproape nord-sud.

Adîncimea medie a gropii locuinței, măsurată de la nivelul inițial de construcție al ei, este de 0,70 m, fiind printre cele mai adînci locuințe din această așezare.

În colțul de nord se afla vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 2 cm. De jur-împrejurul ei se aflau mai multe pietre de rîu și bucăți de grezie locală, unele din ele parțial înroșite de foc sau înnegrite de fum, provenite probabil de la un parament în formă de potcoavă. După cantitatea de pietre găsită în jurul vetrei, paramentul nu a fost prea înalt, vatra neavînd boltă.

În colțul dinspre est, pe podea, s-au descoperit urmele unei foste vetre de foc constituită inițial dintr-o lipitură de lut de formă circulară, parțial distrusă. Se cunoșteau și urmele fostului parament din pietre care o înconjurase inițial. Din observațiile făcute, reiese clar că vatra a fost demontată intenționat și mutată în colțul dinspre nord—vest, unde a și fost precizată. Această mutare a vetrei explică într-o anumită măsură și dimensiunile destul de mari ale locuinței, în comparație cu restul bordeielor, locuință care s-a extins către vest, probabil odată cu mutarea vetrei.

Pe latura de la sud se află intrarea săpată sub formă de gang, lat de circa 0,70 m.

Pe latura de nord, chiar pe mijlocul ei, mai sus cu circa 0,50 m decît podeaua locuinței, se afla un cuptor circular cu boltă, deasupra căreia era „prinsă" o tavă de lut de formă probabil patrulateră, după cum o indică urmele gardinii de lut prăbușită pe vatra cuptorului, împreună cu resturi din boltă. Desigur, acest cuptor era folosit pentru copt pîine, iar tava de deasupra sa pentru uscatul sau prăjitul cerealelor. În acest caz s-ar explica și poziția pe latura de sud a intrării, adică exact în fața gurii cuptorului și poate și dimensiunile mai mari decît ale altor locuințe.

Nu s-au descoperit urme de gropi de stîlpi de susținere ai pereților sau ai acoperișului.

Podeaua era simplă, bine bătătorită, mai ales în jurul cuptorului cu parament de piatră și al aceluia de lut cu boltă și tavă și era amenajată la orizontală, ușor în contra-pantă înspre vest.

Inventarul este în general destul de modest, în nota obișnuită a celorlalte bordeie.

În interior s-a descoperit o cataramă mică de bronz în formă de liră (fig. 36/5), trei străpungătoare de os, cilindrice, bine păstrate (fig. 34/1, 4, 6), un străpungător subțire de tip „suveică", lucrat din os (fig. 32/4), o fusaiolă din lut, de formă bitronconică ornamentată pe o parte cu puncte incizate (fig. 35/1), o piatră de ascuțit (fig. 38/2), precum și mai multe fragmente ceramice lucrate la roată, provenite din vase de forme și mărimi diferite ornamentate cu striuri incizate, orizontale sau vălurite (fig. 51), din care s-a putut întregi un vas ornamentat cu striuri orizontale (fig. 51/1).

Locuința nr. 14 (fig. 26/b), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a XXII-a, săpată în anul 1971, în partea centrală estică a așezării în sectorul Călugăreasca.

www.cimec.ro

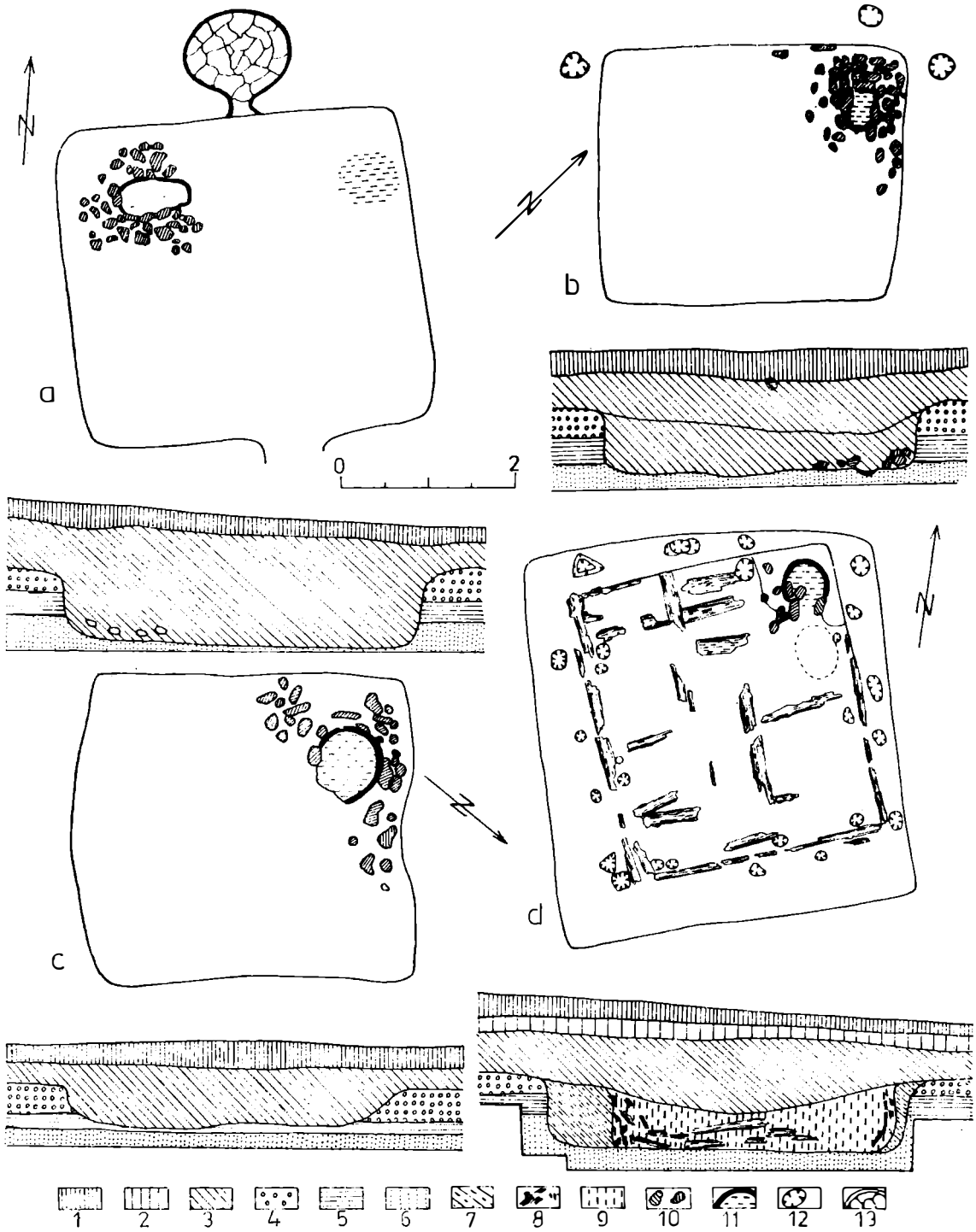

Fig. 26. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII—IX e.n. a, locuința nr. 13; b, locuința nr. 14; c, locuința nr. 16; d, locuința nr. 15. 1, sol vegetal; 2, nivel secolele XVI—XVII; 3, nivel secolele VIII—IX e.n.; 4, nivel secolele IV—V e.n.; 4, nivel secolele IV—V e.n.; 5, nivel comuna primitivă; 6, sol steril; 7, cenușă; 8, bîrne arse; 9, arsură 11, vatră; 12, gropi de pari; 13, cuptor secolele VIII—IX e.n.

www.cimec.ro

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colțurile ușor rotunjite și laturile drepte avînd dimensiunile de circa 2,95 m × 3,25 m și orientarea aproape nord-sud.

Adîncimea medie a gropii locuinței, măsurată de la nivelul inițial de călcare al constructorilor ei, este de 0,65 m.

În colțul de nord-est se afla vatra cuptor constituită dintr-o lipitură de lut de formă ovală, groasă de circa 2 cm, așternută direct pe podeaua locuinței și înconjurată de un parament rectangular construit din pietre de rîu și bucăți de grezie locală de diferite dimensiuni. Înălțimea paramentului din pietre este de circa 0,20 m. Numărul și poziția pietrelor arată că acest cuptor a avut o boltă, fapt dealtfel confirmat și de numeroasele pietre căzute în interiorul cuptorului, pe lipitura vetrei. Pietrele erau prinse între ele cu pămînt galben, iar unele dintre ele erau puternic înroșite de foc sau înnegrite de fum.

Judecînd după poziția gurii de foc a cuptorului, intrarea se afla probabil pe latura de la est.

Podeaua era în general simplă, bine bătătorită și ușor denivelată către mijloc.

În exteriorul gropii bordeiului (vezi planul), în colțul de nord-vest se aflau două gropi de formă cilindrică, adînci de 0,18 m și respectiv de 0,16 m și o a treia în colțul dinspre sud, adîncă de circa 0,17 m, toate provenite probabil de la stîlpii de susținere ai acoperișului.

Nu s-au descoperit resturi de chirpici de la pereți, lipituri de lut de la fețuiala pereților sau bucăți de cărbune de la structura lemnoasă a locuinței.

Inventarul locuinței este, de asemenea, destul de sărăcăcios. Pe podeaua locuinței, înspre latura de vest, s-a descoperit un cosor din fier, cu urme de reparații la mînerul de prindere (fig. 29/3), precum și un străpungător din os de o formă deosebită, poate un obiect folosit la ornatul vaselor (fig. 32/1). În jurul vetrei și în umplutura gropii locuinței s-au descoperit mai multe fragmente ceramice provenite din oale de tip borcan, de forme și mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite, dispuse în diverse combinații (fig. 52/2, 5—6). De asemenea, s-au descoperit două fragmente dintr-o amforă bizantină (fig. 57/4).

Pe lîngă resturile ceramice lucrate la roată, s-au mai descoperit și mai multe resturi ceramice lucrate cu mîna, dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziție, provenite din oale de tip borcan și din tipsii, unele ornamentate cu alveole pe buză, din care s-a putut întregi un vas (fig. 52/1,3—4,7).

Locuința nr. 15 (fig. 26/d), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a XXXIII-a, săpată în anul 1972, în marginea de nord-vest a așezării în sectorul Călugăreasca.

Din punct de vedere al elementelor care o caracterizează, această locuință este deocamdată unică pe teritoriul țării noastre, nu numai pentru perioada secolelor VIII—IX e.n., ci și pentru întreg mileniul I al e.n.

Locuința este de fapt un bordei-atelier, de formă rectangulară, avînd o construcție specială impusă de funcția pe care urma să o îndeplinească.

Groapa propriu-zisă a locuinței este de formă rectangulară cu colțurile ușor rotunjite, cu laturile drepte avînd dimensiunile de 4,10m × 4,50 m și orientarea aproximativ nord—nord-vest, sud—sud-est. După cum se poate ușor constata, suprafața gropii locuinței, adîncă de 0,75 m, măsurată de la solul inițial de călcare era destul de mare. În interiorul acestei gropi, la o distanță de circa 0,75 m de laturile de la sud și vest și la circa 0,30 m — 0,35 m de celelalte de la nord și est, și puțin în unghi față de acestea din urmă, s-a construit o locuință de formă pătrată, din bîrne de lemn, avînd lungimea de circa 3,00—3,20 m și diametrul de aproximativ 0,10 m—0,16 m, prinse în sistemul stîlpilor dubli, după cum s-a putut bine constata, urmărind pe podeaua locuinței dispoziția acestor gropi de pari. Înspre peretele de la vest s-au păstrat chiar unele porțiuni din

www.cimec.ro

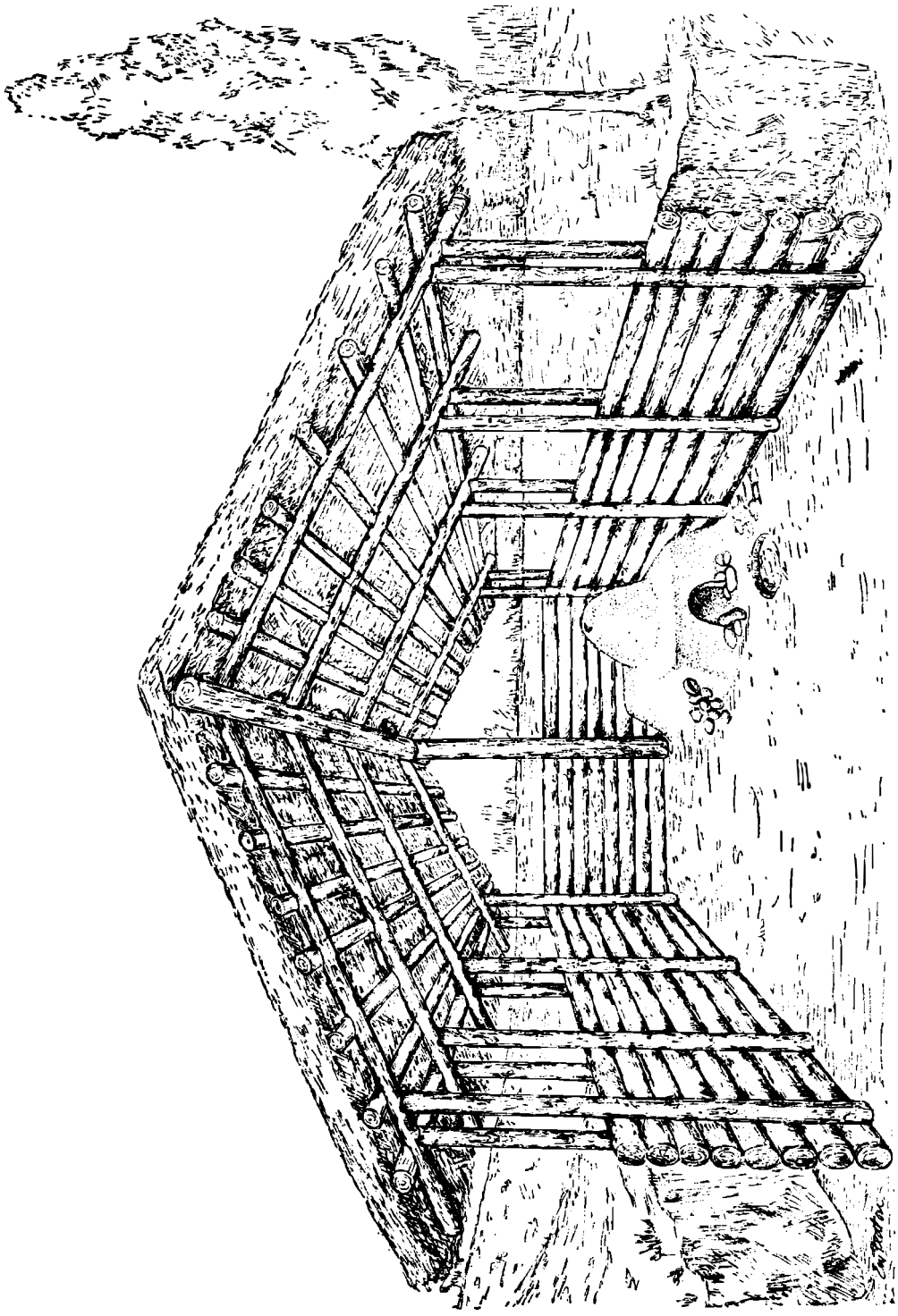

Fig. 27. Reconstituirea locuinței atelier nr. 15 din secolele VIII – IX.

www.cimec.ro

bîrne carbonizate, aşezate unele lîngă altele pe orizontală şi fixate cu stîlpi dubli verticali care, în multe cazuri, au fost întăriţi cu alţii mai mici.

Mai multe bîrne arse dispuse longitudinal şi transversal, provenite mai mult ca sigur de la acoperiş, arată că acesta era construit în două pante.

De asemenea, bîrnele arse şi întreaga construcţie de la pereţi dovedesc că locuinţa a fost distrusă printr-un puternic incendiu, fapt dealtfel probat şi de existenţa unei mari cantităţi de pămînt înroşit, în amestec cu foarte multă cenuşă, în special în interiorul perimetrului de bîrne.

În colţul dinspre nord-est se afla amenajată o platformă de lut galben de formă rectangulară cu dimensiunile de 0,80 m×0,90 m şi înălţimea de circa 0,18 m—0,20 m. În interiorul ei era construit un mic cuptor cu vatra circulară, prevăzut cu boltă de lut, cu diametrul de circa 0,50 m, avînd gura situată către sud, înspre interiorul locuinţei (fig. 27). Cîteva pietre, puternic înroşite de foc erau fixate pe latura sa de la vest de o parte şi de alta a gurii de foc. Grosimea lipiturii de vatră şi ai pereţilor de boltă era de circa 8—9 cm. După cum s-a constatat, cuptorul a avut iniţial, către latura de vest a platformei sale, o deschizătură mai veche, astupată în momentul descoperirii, cu pietre şi lut, prin care se introduceau tuburile de suflat, pentru obţinerea unui curent de aer absolut necesar în procesul prelucrării metalelor.

Vatra cuptorului era puţin în contra-pantă faţă de gura de foc (înspre nord) şi avea amenajat un jgheab de scurgere a metalului în forma unui V, cu lăţimea braţelor de circa 5 cm, lungimea de 16 cm şi adîncimea de 3 cm.

Mai multe „lupe" din fier aflate într-o groapă de formă ovală, cu diametrul de 0,40 m ×0,60 m, adîncă de 10 cm şi situată pe podeaua locuinţei imediat în faţa gurii de foc a cuptorului, ca şi existenţa unor creuzete de lut fragmentare (parţial întregite), descoperite printre dărîmăturile boltei, atestă că acest cuptor a fost folosit pentru prelucrarea metalelor şi în special a fierului.

Întreaga construcţie a locuinţei, în care structura de lemn a pereţilor nu era sprijinită direct pe peretele de pămînt, ci la o anumită distanţă de acesta, lipsa fragmentelor ceramice, existenţa cuptorului de redus minereul de fier şi de prelucrat metale, „lupele" de fier, precum şi uneltele aflate în interiorul acestei locuinţe, îndeosebi creuzetele, dovedesc în mod sigur că aici a existat un atelier specializat care, aşa cum s-a mai menţionat, a fost distrus de un puternic incendiu. Întreaga construcţie de lemn a ars prăbuşindu-se apoi în groapa care o înconjura, ceea ce a determinat ca pe anumite porţiuni, podeaua bine bătătorită a acestui atelier să fie foarte înroşită de foc.

Intrarea în atelier se făcea probabil pe latura de la sud sau chiar de la vest, unde şi distanţa dintre peretele natural de pămînt şi acela construit din bîrne era mai mare, permiţînd un acces mai lesnicios.

Sistemul de a construi pereţi din bîrne, lăsînd între ei şi peretele natural un spaţiu, astfel încît întreaga groapă săpată să înconjoare construcţia din lemn, era probabil determinat de anumite considerente legate de tehnica de prelucrare a metalelor şi în special a fierului şi îndeosebi de faptul că în procesul lucrului se degaja o mare cantitate de căldură care trebuia eliminată, acest lucru reuşindu-se prin existenţa pereţilor dubli. Firesţe, sistemul era aplicat, credem, numai în cazul atelierelor semi-îngropate, ca acesta de la Dodeşti.

Aşa cum am mai amintit, în jurul cuptorului au fost descoperite doar cîteva obiecte din fier, ceea ce arată că meşterul a putut salva de la incendiu cele mai multe dintre uneltele principale folosite în atelier. Astfel, în apropiere de cuptor s-a găsit un mic tipar din lut pentru turnat sfere (fig. 31/2), iar în interiorul cuptorului, printre dărîmăturile bolţii, două creuzete din lut, puternic arse (fig. 31/1,3). S-au mai găsit şi o lamă subţire din fier, probabil de la un sfredel (fig.

www.cimec.ro

30/9), o piatră de ascuțit (fig. 37/2) și o bară de bronz, poate un lingou (fig. 30/4). Nu s-au descoperit decît puține fragmente ceramice datînd din această vreme, provenind din vase de forme și dimensiuni diferite, lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate orizontale și vălurite.

Locuința nr. 16 (fig. 26/c), a fost precizată și dezvelită în secțiunea a XXXVII-a, săpată în anul 1972 și situată în porțiunea vestică a așezării în sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colțurile destul de drepte și cu laturile avînd dimensiuni de circa 3,50 m × 3,40 m, iar orientarea lor, ținînd cont de poziția gurii cuptorului, aproape vest—nord-vest, est—sud-est.

Adîncimea medie a locuinței, măsurată de la nivelul inițial de călcare, este de 0,40 m.

În colțul de vest, puțin centrată către interior, se afla vatra de formă aproximativ circulară, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de numai 1,5 cm, așternută direct pe podeaua locuinței și foarte ușor albiată în mijloc. În jurul vetrei de foc se aflau mai multe pietre, unele răvășite de-a lungul laturilor de nord și de vest, parțial arse de foc și înnegrite de fum, provenite de la un parament. Nu putem preciza înălțimea acestui parament, dar după cantitatea de pietre păstrată cuptorul nu a fost prevăzut cu boltă.

Intrarea nu a putut fi precizată, dar se pare că ea se afla pe latura de la est, în apropierea căreia pe podea se afla o groapă ovală, adîncă de numai 10 cm.

Podeaua locuinței era simplă, bine bătătorită și amenajată la orizontală.

Nu s-au găsit urme de gropi de la stîlpii de susținere ai pereților sau ai acoperișului, care se sprijinea ca și în alte cazuri pe tălpicii de lemn dispuși pe marginea gropii bordeiului sau chiar în interiorul ei.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici, fețuială de lut de la pereți sau resturi de cărbuni de la structura lemnoasă a locuinței.

Inventarul acestui bordei este sărăcăcios. În interiorul locuinței, pe podea, către latura de la sud, s-a descoperit o mică aplică de bronz turnată, de formă circulară și ornamentată cu pseudogranule (fig. 36/2), o mărgică mică de lut (fig. 36/6), precum și două pietre de ascuțit (fig. 37/1 ; 38/3). Pe lîngă aceste obiecte s-au mai descoperit și cîteva fragmente ceramice lucrate cu roată, provenind din vase de forme și mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 53).

Locuința nr. 17 (fig. 28/a), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a XXXV-a, trasată în anul 1973 în marginea centrală dinspre est a așezării din sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colțurile mai mult sau mai puțin rotunjite și cu laturile drepte avînd dimensiuni de circa 3,25 m × 4,50 m și cu orientarea lor aproape nord-est, sud-vest.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa locuinței, măsurată de la nivelul de călcare inițial este de 0,40 m.

În colțul dinspre est se află vatra de formă oval-neregulată, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 2 cm, așternută direct pe podeaua locuinței. De jur-împrejurul vetrei de lut, dar în special în colțul dinspre est, se aflau mai multe pietre de rîu și lespezi din grezie locală de dimensiuni diferite, care proveneau de la un parament probabil în formă de potcoavă. Unele din pietre erau ușor arse de foc sau înnegrite de fum. Judecînd după numărul de pietre păstrat, cuptorul nu a avut boltă.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar luînd în considerație poziția gurii de foc a cuptorului, ea se afla probabil pe latura de la sud-est.

Podeaua locuinței era bine bătătorită și era amenajată simplu la orizontală.

www.cimec.ro

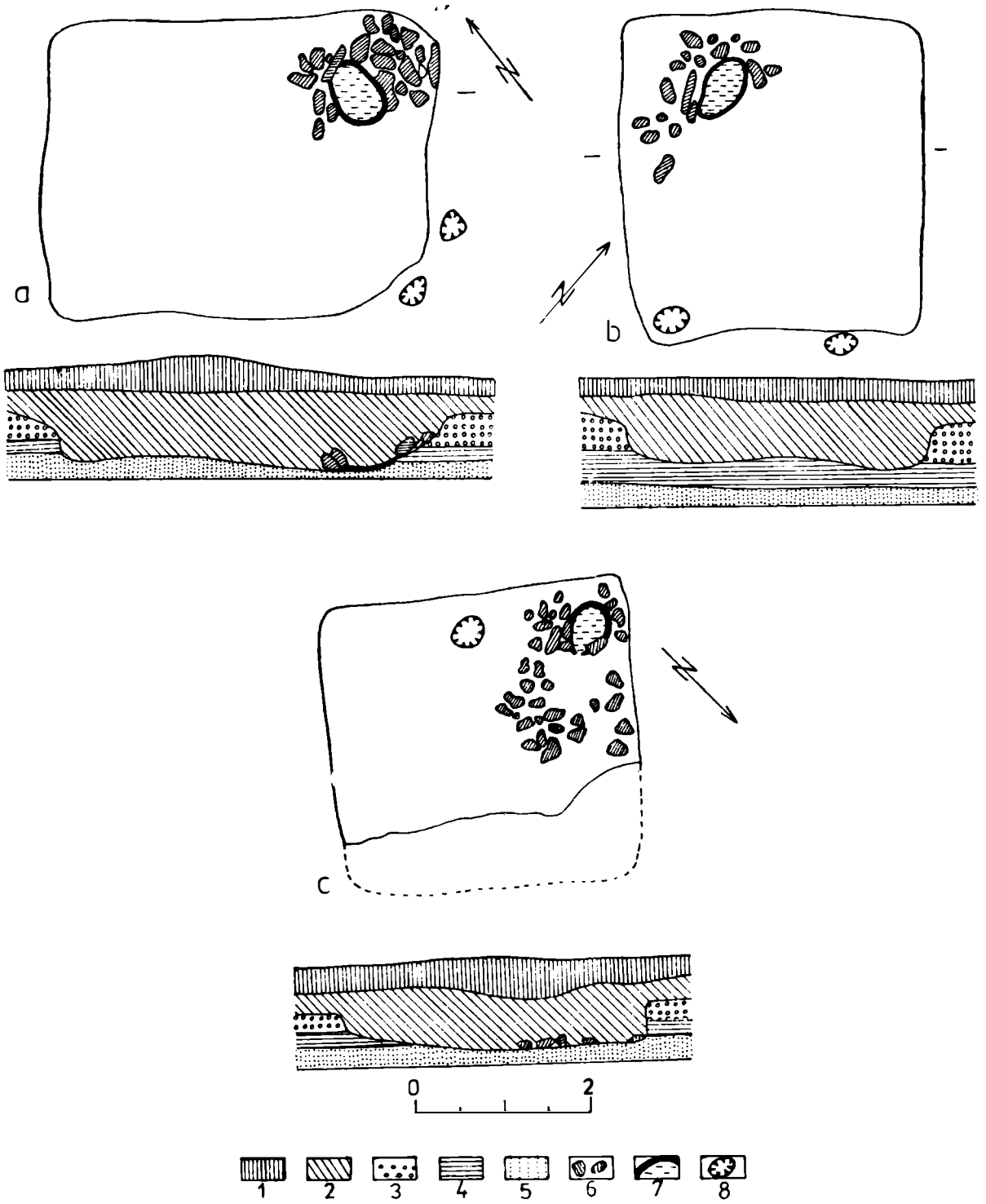

Fig. 28. Planuri şi profile ale locuinţelor din secolele VIII—IX e.n. a, locuinţa nr. 17; b, locuinţa nr. 18; c, locuinţa nr. 19; 1, sol vegetal; 2, nivel secolele VIII—IX e.n.; 3, nivel secolele IV—V e.n.; 4, nivel comuna primitivă; 5, sol steril; 6, pietre; 7, vatră; 8, gropi de pari.

www.cimec.ro

În interiorul bordeiului nu s-au descoperit urme de gropi de stîlpi pentru pereți sau pentru susținerea acoperișului. Doar în afara gropii locuinței, în colțul de la sud au fost delimitate două gropi de formă aproximativ triunghiulară, adînci de numai 16 cm. Faptul că acest colț este mult mai teșit decît celelalte și că în imediata lui apropiere se află cele două gropi menționate credem că ele provin mai curînd de la o amenajare ulterioară a acestei părți din locuință, deoarece asemenea gropi lipsesc în celelalte colțuri ale bordeiului.

În interiorul locuinței nu s-au descoperit resturi de chirpici, urme de lipituri de la pereți sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a locuinței.

Inventarul locuinței este de asemenea modest, dar prezintă o deosebită importanță. Astfel, în partea centrală a locuinței a fost găsită o cruciuliță din piatră neagră cu orificiu de prindere, evident un obiect rar de cult creștin (fig. 36/4), precum și un fragment dintr-o brățară de argint, constituită dintr-o bandă subțire ornamentată cu linii incizate (fig. 36/8). De asemenea, s-a mai găsit și o piatră de ascuțit (fig. 37/3).

Pe lîngă acestea au mai fost descoperite și cîteva fragmente ceramice lucrate la roată, provenind din vase de forme și mărimi diferite ornamentate cu striuri incizate orizontale și vălurite (fig. 54/1—4,6—7). S-au mai descoperit și cîteva fragmente de tigăi de lut lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă, în compoziție cu cioburi pisate (fig. 54/5), precum și mai multe fragmente din vase-borcan. De asemenea, s-au mai descoperit și două fragmente din amfore de import bizantine, de culoare gălbui-roșiatică (fig. 57/2).

Locuința nr. 18 (fig. 28/b), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a XL-a săpată în anul 1975 în porțiunea de nord-vest a așezării în sectorul Călugăreasca.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colțurile ușor rotunjite și cu laturile aproape drepte, avînd dimensiunile de circa 3,35 m × 3,60 m și orientarea lor, ținînd cont de poziția gurii de foc a cuptorului, nord-nord-vest, sud-sud-est.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa bordeiului, măsurată de la nivelul inițial de călcare este de 0,40 m.

În colțul de la vest, puțin deplasată către interior, se afla vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 2,5 cm, așternută direct pe podeaua locuinței și înconjurată de lespezi din grezie locală de dimensiuni mai mari și parțial arse sau înnegrite de fum. Pietrele care înconjurau vatra de lut nu erau prea numeroase și fuseseră răvășite odată cu distrugerea locuinței. Poziția și numărul lor redus ne determină să presupunem că acest cuptor nu a avut boltă.

Podeaua era bine bătătorită și amenjată la orizontală. În colțul de sud s-a descoperit o groapă de formă ovală cu adîncimea de 0,19 m provenită de la un stîlp de susținere a peretelui sau a acoperișului. Pe latura de sud, dar în afara gropii bordeiului și către colțul de sud-est, s-a descoperit o altă groapă de stîlp, adîncă de 0,21 m. Faptul că între cele două gropi de stîlpi, latura de sud este arcuită vizibil și că ea se afla de fapt situată în fața vetrei, presupunem că intrarea în locuință a putut să fie plasată în această parte a ei.

Nu s-au descoperit resturi de chirpici, lipituri de pereți sau de cărbune de la structura de lemn a locuinței.

Inventarul acestui bordei este destul de modest. În interior, pe podea și în jurul vetrei s-a descoperit o cataramă-cîrlig din bronz (fig. 36/1), un străpungător fragmentar din os (fig. 34/4), precum și o fusaiolă din lut bitronconică ornamentată cu linii incizate orizontale și verticale (fig. 35/3). Pe lîngă aceste obiecte s-au descoperit mai multe fragmente ceramice, lucrate la roată, provenite din vase de forme și mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale și vălurite în diverse combinații (fig. 55). Pe lîngă acestea s-au mai descoperit și trei fragmente din amfore bizantine din import, de culoare roșie-gălbuie, ornamentate cu striuri orizontale (fig. 57/3,5).

www.cimec.ro

Locuința nr. 19 (fig. 28/c), a fost precizată și dezvelită prin secțiunea a XLI-a trasată și săpată în anul 1975 în partea centrală a așezării, în sectorul Călugărească, unde numeroase alunecări de teren dinspre malul pîrîului Jigălia, scoseseră la iveală urmele unui bordei, din care o parte fusese distrus. Cu ocazia săpăturilor întreprinse s-a reușit să se precizeze cam 2/3 din suprafața inițială a acestei locuințe.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colțurile ușor rotunjite și laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,50 m × 3,30 m, după reconstituirea făcută ulterior, iar orientarea aproape sud—sud-est, nord—nord-vest. Latura de la nord, cu colțurile sale de la est și vest, au fost distruse de alunecările de teren menționate.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul inițial de călcare, este de 0,40 m.

În colțul de vest se afla vatra de foc de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de 3,5 cm, așternută direct pe podeaua locuinței și înconjurată inițial cu un parament construit din pietre de rîu și lespezi din grezie locală. În momentul dezvelirii locuinței s-a constatat că cea mai mare parte a pietrelor se răvășiseră pe podeaua bordeiului către interior spre nord, în fața gurii de foc a cuptorului. Mai erau și alte pietre în jurul vetrei de foc. Numărul mai mare de pietre pare să indice că paramentul inițial care înconjura vatra de foc era destul de înalt și că este posibil să fi avut chiar o boltă. De asemenea, o parte din aceste pietre erau arse de foc sau înnegrite de fum.

Intrarea în locuință, socotind poziția vetrei, se afla probabil pe latura de la nord, din nefericire distrusă de alunecările de teren amintite.

Podeaua locuinței era bine bătătorită și amenajată simplu la orizontală, ușor arsă sub pietrele răvășite pe suprafața ei, îndeosebi în fața gurii cuptorului.

Pe mijlocul laturei de la sud, înspre interior, se afla o groapă aproximativ circulară, cu diametrul de circa 0,30 m și adîncimea de 0,23 m. Alte gropi de la stîlpii de susținere ai pereților sau ai acoperișului nu au mai fost precizate.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici sau fețuială de lut de la pereți și nici resturi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

Inventarul locuinței este, la fel ca și la celelalte, destul de sărăcăcios. Pe podea și în umplutura gropii bordeiului s-a descoperit o cataramă din fier căreia îi lipsește cuiul de fixare (fig. 36/11), un cîrlig simplu din fier, poate de undiță (fig. 29/5), precum și două pietre (din grezie locală) pentru ascuțit (fig. 38/1,4).

Pe lîngă aceste puține obiecte s-au mai găsit și cîteva fragmente ceramice provenind de la vase de forme și mărimi diferite, lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate, orizontale sau vălurite, în diverse combinații (fig. 56). Nu s-au descoperit resturi ceramice lucrate cu mîna.

* * *

Din prezentarea tuturor celor 19 complexe de locuire, datînd din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești—Vaslui, pot fi reținute cîteva concluzii privitoare la sistemul de construcție al acestor locuințe, la trăsăturile care le caracterizează și le individualizează în același timp în cadrul ansamblului civilizației din această vreme din regiunile est-carpatice ale României.

Din cele 19 locuințe precizate și dezvelite prin săpăturile întreprinse în această așezare, așa cum am mai menționat, doar una, locuința nr. 10, este de suprafață, fiind construită sub formă de colibă alcătuită din nuiele împletite în combinație cu lemne mai subțiri[1]. Restul locuințelor

[1] Avîndu-se în vedere forma platformei de chirpici, este posibil ca locuința să fi avut chiar aspectul unei case patrulatere, așa cum se întîlnește uneori și în perioadele anterioare sau ulterioare secolelor VIII—IX e.n. În cazul acesta nu mai poate fi vorba doar de o simplă colibă, construită în pripă, ci de o locuință destinată a fi folosită vreme mai îndelungată cu o destinație social-economică specială

www.cimec.ro

sînt de tipul bordeielor avînd în general forma patrulateră, mai rar dreptunghiulară, cu dimensiunile variind între 3,00 m × 2,75 m (locuința nr. 4), pentru cele mai mici și pînă la dimensiunile de 4,10 m × 4,50 m (locuința nr. 15), pentru cea mai mare. În general, media dimensiunilor laturilor locuințelor este constant sub patru metri. De asemenea, marea majoritate a bordeielor au groapa adîncă de numai 0,40—0,50 m, numai într-un caz de 0,30 m și în alte cîteva, în jur de 0,70 m.

Din numărul total de 19 locuințe datînd din această vreme de la Dodești, numai la opt dintre ele au putut fi precizate gropi de la stîlpii de susținere ai pereților sau ai acoperișului Evident, ca sistem de construcție, numai patru bordeie folosesc stîlpii de susținere la colțuri sau pe mijlocul laturilor, iar la patru bordeie s-a folosit sistemul combinat atît al tălpicilor de lemn situați în exteriorul gropii locuinței, cît și stîlpii interiori sau chiar exteriori. Alte șase locuințe folosesc numai sistemul de tălpici de lemn dispuși fie în interiorul gropii, fie în exteriorul ei.

Numai într-un singur caz, la locuința nr. 17, a fost observată o refacere a unuia din pereți, dar lucrul acesta este posibil să se fi făcut și la alte bordeie în timpul folosirii lor. Starea de conservare, destul de precară, a locuințelor nu ne-a permis observații de felul celor de mai sus.

În ceea ce privește intrarea, deși ea nu a putut fi precizată bine decît la trei dintre locuințe, credem că ea era în general sub forma unui gang, de dimensiuni variabile, puțin adîncit în pămînt față de podea și uneori în ușoară pantă către interiorul bordeiului. Intrarea era de regulă situată pe latura opusă vetrei, de obicei în fața gurii de foc a cuptorului.

Vetrele-cuptor se aflau în cele mai multe cazuri în colțurile de la nord, îndeosebi în acelea de la nord-est, cum au fost precizate pentru 13 din cele 17 bordeie folosite ca locuințe. Vatra era de obicei ovală, constituită dintr-o lipitură de lut și înconjurată de un parament din pietre de rîu sau grezii locale de diferite dimensiuni, uneori arse de foc sau înnegrite de fum. Marea majoritate a acestor vetre-cuptor se pare că nu au avut boltă.

Așa cum am mai menționat, din totalul de 19 locuințe dezvelite la Dodești, în afară de aceea construită la suprafața solului, două dintre ele, locuința nr. 4, dar mai ales locuința nr. 15 au avut o altă destinație și anume aceea de ateliere. Departajarea lor s-a făcut pe baza unor elemente specifice relativ la sistemul de construcție, tipul de vatră-cuptor, inventar și altele.

O serie de alte date (resturile de cărbune) vin să ateste că, la construirea locuințelor, s-au folosit îndeosebi lemne de esență moale, ca arin, plop sau salcie și numai într-un caz sau două lemne de stejar, toate provenite din pădurile care acopereau cîndva din belșug această zonă.

Alte detalii privind construcția pereților și mai ales a acoperișului sînt mai greu de precizat (în afară de locuința nr. 15), din cauza stării de conservare nu prea bună. Urmele de chirpici (foarte rare) arată totuși că pereții alcătuiți din bîrne subțiri erau lutuiți uneori. Este de presupus că sistemul bîrnelor așezate orizontal și prinse între stîlpi dubli, ca la locuința nr. 15, era folosit și la alte bordeie.

După dispoziția lor în teren, în sectorul Călugăreasca, locuințele sînt situate în două șiruri arcuite, evidente, închizînd între ele o „piață". De-a lungul celor două șiruri ele se grupează uneori, spațiul dintre locuințe, așa cum reiese din planul general al săpăturilor (fig. 21) fiind totuși destul de mic. În spațiul dintre bordeie erau situate, așa cum se va vedea, mici cuptoare pentru copt pîine.

Avîndu-se în vedere dimensiunile locuințelor, sistemul lor de construcție, ca și caracteristicile vetrelor-cuptor, se poate constata că ele au fost folosite vreme mai îndelungată, fapt confirmat chiar de refacerea unor vetre, ai unor pereți, ca și de grosimea stratului de cultură, corespunzător acestei vremi.

www.cimec.ro

Desigur, numărul total al locuințelor a fost mai mare. Judecînd după porțiunile afectate de alunecările de teren, cel puțin 1/3 din suprafața așezării de pe ambele terase (Călugăreasca și Șipot) și din numărul inițial al locuințelor a fost distrusă[2].

Din punct de vedere cronologic, de o deosebită importanță este succesiunea stratigrafică documentată în sectorul Șipot. Aici, în anul 1969, s-au descoperit trei locuințe de tip bordei aparținînd fiecare la cîte o etapă cronologică succesivă. Așa cum am mai amintit și cu alte prilejuri[3], locuința nr. 8, datînd din secolele VIII—IX e.n. suprapune parțial (distrugînd 1/3 din ea), o locuință datînd din secolele VI—VII e.n. În imediata apropiere a acestei locuințe (nr. 8), la circa un metru, se afla alta, care perforase stratul de cultură din secolele VIII—IX. După inventarul pe care îl conținea (obiecte, unelte, ceramică), această ultimă locuință datează din secolele X—XI e.n. Este deci clar că, succesiunile stratigrafice precizate în zona de nord-vest a sectorului Șipot arată o evidentă continuitate de locuire neîntreruptă, pe același loc, cuprinsă în limitele secolelor VI—VII e.n. și pînă în secolele X—XI e.n., situație care este, dealtfel, documentată și în alte așezări din Moldova în perioada celei de a doua jumătăți a mileniului I al e.n., ilustrînd în chipul cel mai concret sedentarismul locuitorilor de pe aceste meleaguri. O atare constatare este cu atît mai valoroasă cu cît din punct de vedere cultural între cele trei etape cronologice succesive determinate la Dodești, există o legătură directă, putîndu-se astfel dovedi o evoluție lipsită de stagnări în dezvoltarea culturii materiale și spirituale a populației românești de la est de Carpați, la fel ca și în restul teritoriului României.

CUPTOARE DE COPT PÎINE DIN SECOLELE VIII—IX E.N.

Din perioada secolelor VIII—IX e.n. în așezarea de la Dodești-Vaslui s-au descoperit și trei cuptoare de lut, toate situate în spațiul dintre locuințe, dar relativ în apropierea lor, deservind probabil cîte trei sau patru dintre ele. Un al patrulea cuptor făcea parte din complexul de locuire nr. 13.

Cuptorul nr. 1 (fig. 58/1), a fost precizat și dezvelit prin secțiunea a XI-a, săpată în anul 1969 în zona de nord-est a sectorului Călugăreasca.

Cuptorul se află în stratul de cultură al așezării din secolele VIII—IX e.n. la o adîncime de 0,60 m de la suprafața actuală a solului.

Vatra cuptorului este de formă circulară, ușor alungită spre gura de foc care se află spre est-nord-est. Dimensiunile sale sînt de circa 1,30 × 1,40 m. Vatra propriu-zisă era constituită din mai multe lipituri succesive, așternute unele peste altele, toate groase de circa 5 cm. Pămîntul de sub lipituri era puternic înroșit de foc și pe o grosime de circa 6—7 cm, uneori înnegrit de fum. Cuptorul a fost prevăzut cu o boltă circulară aplatizată, avînd aceeași grosime cu vatra de foc. Bolta era dărîmată din vechime, păstrîndu-se numai la baza ei, pe o înălțime doar de 0,20 m.

Gura cuptorului era mărginită de cîteva pietre de rîu, puternic înroșite de foc și înnegrite de fum.

În interiorul cuptorului nu s-a descoperit nici un fragment ceramic și nici un obiect.

Este desigur greu de precizat dacă acest cuptor a mai fost folosit și în alte scopuri decît acela de copt pîine, forma și dimensiunile sale pledînd mai ales pentru scopul amintit mai sus.

---

[2] Din informațiile primite de la localnici, cel puțin cinci sau șase bordeie, datînd, după materialul recoltat de aceștia din interiorul lor, din secolele VIII—IX e.n., au fost afectate de eroziunile cauzate de ploile abundente, precum și de unele lucrări gospodărești efectuate în intervalul dintre campaniile de săpături arheologice.

[3] **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului român*, Iași, 1978 p. 87. Vezi și capitolul II din prezentul volum, p. 20.

www.cimec.ro

Cuptorul se afla la o distanță de aproape 12 m sud față de locuința nr. 16 (vezi planul general).

Cuptorul nr. 2 (fig. 58/2), a fost precizat și dezvelit prin secțiunea a XVII-a, săpată în anul 1969, în zona centrală a așezării, în sectorul Călugăreasca.

Cuptorul se afla în stratul de cultură al așezării din secolele VIII—IX e.n., la o adîncime de 0,95 m măsurată de la nivelul actual de călcare.

Vatra cuptorului are o formă circulară cu diametrul de circa 1,05 m și este constituită din trei lipituri consecutive la bază, groase împreună de circa 4 cm și foarte bine păstrate. Vatra este ușor albiată și puternic arsă de foc, pămîntul de sub lipituri fiind înroșit sau înnegrit pe o grosime de circa 10 cm. Cuptorul a fost prevăzut cu o boltă de formă circulară aplatizată care, spre deosebire de cuptorul nr. 1 s-a păstrat destul de bine, avînd o înălțime de 0,35 m. În centrul ei bolta avea o deschizătură circulară, cu diametrul de circa 0,20 m, astupată în momentul descoperirii cuptorului cu o rîșniță circulară, lucrată din grezie locală și perforată în mijloc, păstrată fragmentar.

Gura cuptorului se afla spre sud-est și era mărginită de cîteva pietre de rîu, parțial arse sau înnegrite de fum.

În interiorul cuptorului, pe vatră, s-au găsit cîteva resturi de cărbuni de esență moale (arin, plop), dar nici un fragment ceramic și nici un obiect.

Probabil și acest cuptor, avîndu-se în vedere construcția și dimensiunile sale, era folosit numai pentru copt pîine. El se afla la o distanță de circa 12 m sud față de locuința nr. 7, dar este posibil să fi deservit și alte locuințe din apropiere.

Cuptorul nr. 3 (fig. 58/3), a fost precizat și dezvelit în secțiunea a XXIII-a, săpată în anul 1971, în zona de sud-est a așezării, în sectorul Călugăreasca.

Cuptorul se afla în stratul de cultură al așezării din secolele VIII-IX e.n., la o adîncime de circa 0,50 m, măsurată de la solul actual de călcare.

Vatra cuptorului avea o formă circular-ovală cu dimensiunile de circa 1 m × 1,10 m și era constituită dintr-o singură lipitură de lut groasă de circa 3,50 cm, foarte puternic înroșită de foc. Pămîntul de sub ea era de asemenea înroșit sau parțial înnegrit pe o grosime de circa 6 cm. Inițial, cuptorul a fost prevăzut cu boltă, care s-a prăbușit, bucăți din ea fiind găsite căzute pe vatra de foc. Din bucățile păstrate s-a putut reconstitui cu aproximație că bolta nu a avut o înălțime mai mare de 0,35 m și că era la fel de groasă și de arsă, ca și vatra propriu-zisă.

Gura cuptorului, care se afla înspre sud-est nu era flancată, ca la celelalte cuptoare, cu pietre, ci era amenajată simplu sub forma unui mic gang.

În interiorul cuptorului nu s-au găsit resturi de cărbuni, fragmente ceramice și nici vreun alt obiect.

După dimensiunile și forma sa și acest cuptor a fost folosit probabil numai pentru copt pîine. El se afla la o distanță de numai 5 m față de locuința nr. 13, înspre sud, deservind probabil și alte locuințe din această vreme, întrucît în locuința amintită s-a mai descoperit un cuptor de acest fel (nr. 4).

Cuptorul nr. 4 (fig. 58/4), a fost precizat și dezvelit, așa cum am menționat, în locuința nr. 13, scoasă la iveală prin secțiunea a XXII-a din anul 1969, în sectorul Călugăreasca.

Din descrierea făcută locuinței nr. 13, a reieșit clar că acest cuptor a făcut parte din complexul de locuire, deoarece gura sa de foc avea legătură cu interiorul locuinței.

Cuptorul avea o formă circulară, cu diametrul de circa 1,05 m și era constituit dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, puternic înroșită de foc. Vatra era prevăzută cu o boltă circulară aplatizată, înaltă de aproximativ 0,35 m (după reconstituire), dărîmată din vechime pe vatra

www.cimec.ro

propriu-zisă. De asemenea, în interior, s-au descoperit resturi de la o vatră patrulateră cu gradină, lucrată din lut, avînd marginea de circa 12 cm înălțime și aproape 4 cm grosime la bază unde se prindea de bolta cuptorului. Colțurile acestei vetre patrulatere erau ușor rotunjite.

Gura de foc a cuptorului, a cărei deschidere comunica cu interiorul locuinței nr. 13, se afla față de podeaua locuinței la o înălțime de circa 0,60 m. Ea nu era pardosită cu pietre, ci simplă sub forma unui gang.

În interiorul cuptorului nu s-au găsit resturi ceramice și nici obiecte, ci doar cîteva resturi de cărbuni de la lemne de esență moale (plop).

Judecînd după grosimea inițială a stratului de cultură datînd din secolele VIII—IX e.n. vatra patrulateră care, se pare, era prinsă de bolta cuptorului cotlonit în peretele natural al locuinței nr. 13, se afla probabil în aer liber.

Fără îndoială că, în afară de destinația acestei vetre patrulatere, folosită probabil pentru uscatul cerealelor, dar și pentru prăjitul lor, atunci cînd era nevoie, în cuptorul cu boltă, la fel ca și în celelalte amintite mai sus, se cocea pîine.

Desigur, în astfel de cuptoare se puteau coace sau prăji și alte alimente, dar destinația lor principală, la fel ca și în epoca romană, era pentru coacerea pîinii.

Este interesant de arătat că tipul acesta de cuptor a continuat să se folosească în Moldova în întreaga perioadă a celei de a doua jumătăți a mileniului I al e.n., constituind în felul acesta un argument nu numai pentru continuitatea populației autohtone românești de pe aceste meleaguri, dar și un argument hotărîtor pentru dovedirea uneia din ocupațiile de bază a acestora, agricultura[4].

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE DIN SECOLELE VIII—IX E.N.

După cum a reieșit din prezentarea detaliată a celor 19 complexe de locuire datînd din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești-Vaslui, în interiorul celor mai multe dintre ele au fost descoperite o serie de unelte, obiecte și resturi ceramice, caracteristice acestei vremi.

În general, acest inventar este destul de modest și puțin numeros, fără îndoială raritatea lui datorîndu-se, în primul rînd, faptului că el a fost probabil evacuat organizat, odată cu mutarea temporară a locuitorilor acestei așezări.

Cu toate acestea, uneltele, obiectele diverse și ceramica ce s-au mai putut păstra în complexele de locuire din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești, ne oferă o imagine destul de completă a ocupațiilor principale ale locuitorilor de aici, putîndu-se totodată sublinia și stadiul lor de dezvoltare social-economică.

a) *Unelte.* Dintre uneltele diverse descoperite în locuințele din această vreme de la Dodești, fără îndoială, o importanță aparte o prezintă acelea care sînt legate de practicarea agriculturii. Din această categorie amintim în primul rînd un otic de fier (fig. 29/2), o seceră fragmentară din fier (fig. 29/4), un cîrlig dintr-o seceră (fig. 29/8), precum și un cosor simplu, pentru viticultură și grădinărit (fig. 29/3). Tot de la o unealtă agricolă ar putea fi și placa din fier prevăzută cu un cui de prindere (fig. 29/7). Este, de asemenea, interesant de arătat că, cosorul amintit prezintă o reparație la mîner, ceea ce arată folosirea lui vreme îndelungată, dar și valoarea unor astfel de piese agricole din fier, în general. Atît secera, cît și oticul sînt strîns

[4] **Gh. Coman,** *Instalații pentru foc în așezările culturii Dridu în sudul Moldovei,* în *Danubius,* IV, 1970, p. 161—167, fig. 2; **D. Gh. Teodor,** *Descoperiri arheologice în Moldova referitoare la agricultura din secolele VI—XI e.n.,* în *Terra Nostra* III, 1973, p. 229.

[5] **D. Gh. Teodor,** *Unele considerații privind încheierea procesului de formare a poporului român,* în *Arh. Mold.,* IX, 1980, p. 81—82.

www.cimec.ro

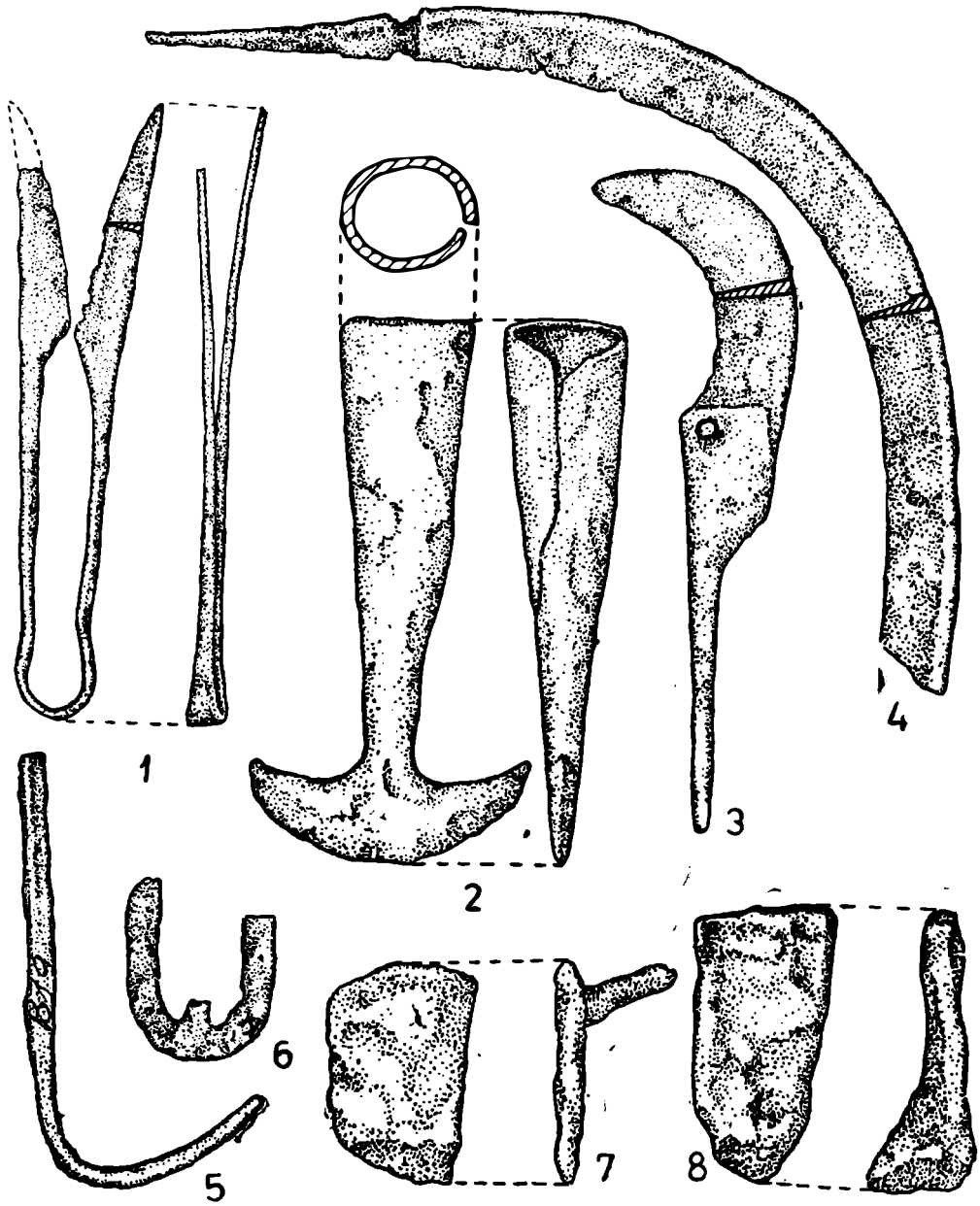

Fig. 29. Unelte și obiecte de uz caznic, din fier, din secolele VIII — IX e.n. 1, 4, 8, locuința nr. 11; 2, locuința nr. 8; 3, locuința nr. 14; 5, locuința nr. 19; 6, locuința nr. 7; 7, locuința nr. 6. 1, 4 = 1/2; 5—8 = 1/1; 2—3 = 2/3

www.cimec.ro

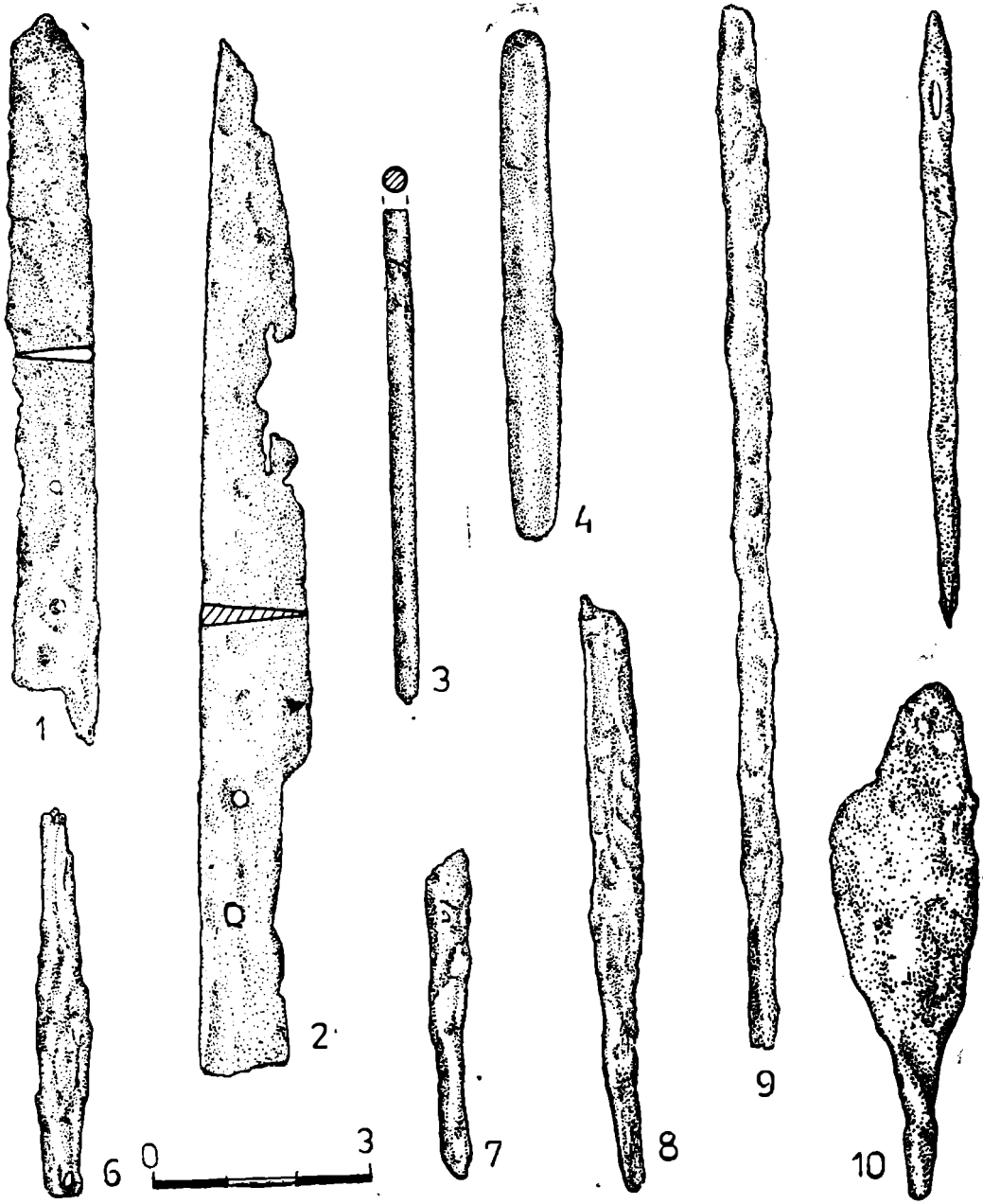

Fig. 30. Unelte și obiecte de uz casnic din fier și bronz din secolele VIII — IX e.n. 1, 3, 5, 10, locuința nr. 9 ; 2, locuința nr. 7 ; 4, 9, locuința nr. 15 ; 6, locuința nr. 6 ; 7, locuința nr. 12 ; 8, locuința nr. 3.

www.cimec.ro

legate de practicarea agriculturii în vederea obținerii cerealelor, după cum cosorul dovedește atît îndeletnicirile viticole, cît și acelea de grădinărie. Asemenea unelte și ocupații sînt bine dovedite prin cercetările arheologice atît din Moldova[6], cît și din restul țării[7], arătînd stadiul destul de avansat al agriculturii din această vreme[8].

Din categoria uneltelor din fier folosite în activitățile zilnice ale locuitorilor din această așezare mai amintim un foarfece din fier de tip roman (fig. 29/1), diferite lame de cuțite din fier (s-au descoperit numai cinci exemplare), marea lor majoritate păstrate numai fragmentar (fig. 30/1—2, 6—8), un ac și un cui din fier (fig. 30/3,5), precum și un sfredel din fier, păstrat de asemenea fragmentar (fig. 30/9), toate sugerînd practicarea unor diverse, dar importante meșteșuguri casnice. Asemenea unelte sînt bine cunoscute prin descoperirile întreprinse și în restul teritoriului Moldovei[9]. Lama unei săgeți din fier, sau poate un alt obiect, mai greu de identificat (fig. 30/10), împreună cu un cîrlig, poate o undiță (fig. 29/5), completează numărul nu prea mare al obiectelor care s-au mai păstrat în această așezare. Tot din fier a mai fost lucrat și un mic obiect, poate o garnitură de la un lacăt (fig. 29/6). Raritatea obiectelor din fier, în general, s-ar putea explica, așa cum am mai amintit, prin evacuarea intenționată a așezării, într-o atare situație, uneltele din fier și în special acelea agricole fiind în primul rînd vizate.

Deosebit de importante sînt, de asemenea, tiparul din lut (pentru obținut probabil sfere de metal) și cele două creuzete din lut, toate trei obiecte descoperite în locuința nr. 15 (fig. 31), atestînd o anumită activitate în domeniul prelucrării metalelor, mărturie elocventă despre stadiul de dezvoltare social-economică al locuitorilor din această vreme. Existența unui atelier (sau poate mai multe ?) la Dodești în secolele VIII—IX e.n. este în același timp o importantă dovadă privind diferențierile de ordin social-economic din cadrul obștii sătești pe care, desigur, o formează așezarea de aici. Ele arată că o parte, cel puțin, a uneltelor necesare locuitorilor acestei așezări, erau prelucrate local, mărturie a nivelului înalt atins de populația românească de pe aceste meleaguri.

O serie de străpungătoare de os de forme și mărimi diferite, în număr de 12 exemplare (fig. 33 ; 34), ace și sulele-suveică din os (fig. 32/3—4), diferitele obiecte din os cu multiple întrebuințări casnice (fig. 32/1—2,5), arată și alte ocupații ale locuitorilor de la Dodești. Ele demonstrează creșterea vitelor (dealtfel analiza oaselor de animale o atestă din plin), dar și ocupația, nu lipsită de importanță, a prelucrării osului. Analogii pentru toate obiectele de os amintite mai sus se găsesc

---

[6] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, în *Terra Nostra*, III, 1973, p. 223—231 ; idem, *Teritoriul est carpatic în veacurile V—XI...* p. 76—78, fig. 25/3, 5 ; 26/1, 3, 5 ; 27/3, 5 ; 28/3—5 ; **I. Mitrea**, *Regiunea centrală a Moldovei dintre Carpați și Siret în secolele VI—IX*, în *Carpica*, XII, 1980, p. 90—91, pl. XLVIII/9, 19 ; L/9 11 ; **Gh. Coman**, *Stăruință, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 130, 165, 234 266, fig. 162/1, 5, 8—9, 11—12 ; 164/1.

[7] **K. Horedt**, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV—XIII*, București, 1958, p. 70, 98, 105 fig. 14/16 ; **B. Mitrea**, *Unele probleme în legătură cu necropola prefeudală de la Izvorul (r. Giurgiu)* în *SCIV*, 19, 1967, 3, p. 453, fig. 3 ; **V. Neamțu**, *La technique de la production céréalière en Valachie et en Moldavie jusqu'au XVIII siècle*, București, 1975, p. 62—63, 178, fig 5/9 ; 11/2 ; 42/5 ; **I. Nania**, *O importantă descoperire din perioada feudalismului timpuriu la Bîrlogu, comuna Negrești, județul Argeș*, în *Studii și Comunicări*, II, Pitești, 1969, p 117—132 fig. 1/2 ; 2/1 ; **O. Toropu** și **O. Stoica**, *La nécropole préféodale d'Obîrșia-Olt (Note préliminaire)*, în *Dacia*, N. S., XVI 1972 p. 171, fig. 10/2—3 ; **O. Toropu**, *Romanitatea târzie și strămânii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976, p. 179—180 ; **M. Comșa**, *Cultura materială veche românească (Așezările de la Bucov—Ploiești)*, București, 1978, p. 44—45, fig. 30/5, 9—10 ; **Șt. Olteanu**, *Structuri teritorial politice românești în spațiul carpato-danubiano-pontic în secolele VIII—XI*. în *Revista de istorie*, 32, 1979, 2, p. 290—293 ; **D. Gh. Teodor**, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.*, Iași 1981, p. 63—64.

[8] **V. Neamțu**, *op. cit.* p. 60—76 ; **Șt. Olteanu**, *Agricultura la est și sud de Carpați în sec. IX—XIV (I)*, în *Muzeul Național*, I. București, 1974, p. 35—54 ; idem, *Arheologia și studiul structurilor medievale timpurii ale solului românesc*, în *SCIVA*, 30, 1979 3, p. 404—406.

[9] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* Iași, 1978 p. 77, fig. 28/6, 8—9 ; **I. Mitrea**, *op. cit.*, p. 90—91 pl. XLVIII/3—8, 10, 12 18—24 ; **Gh. Coman**, *op. cit.* p. 233. 266 fig. 163/12, 16 18.

www.cimec.ro

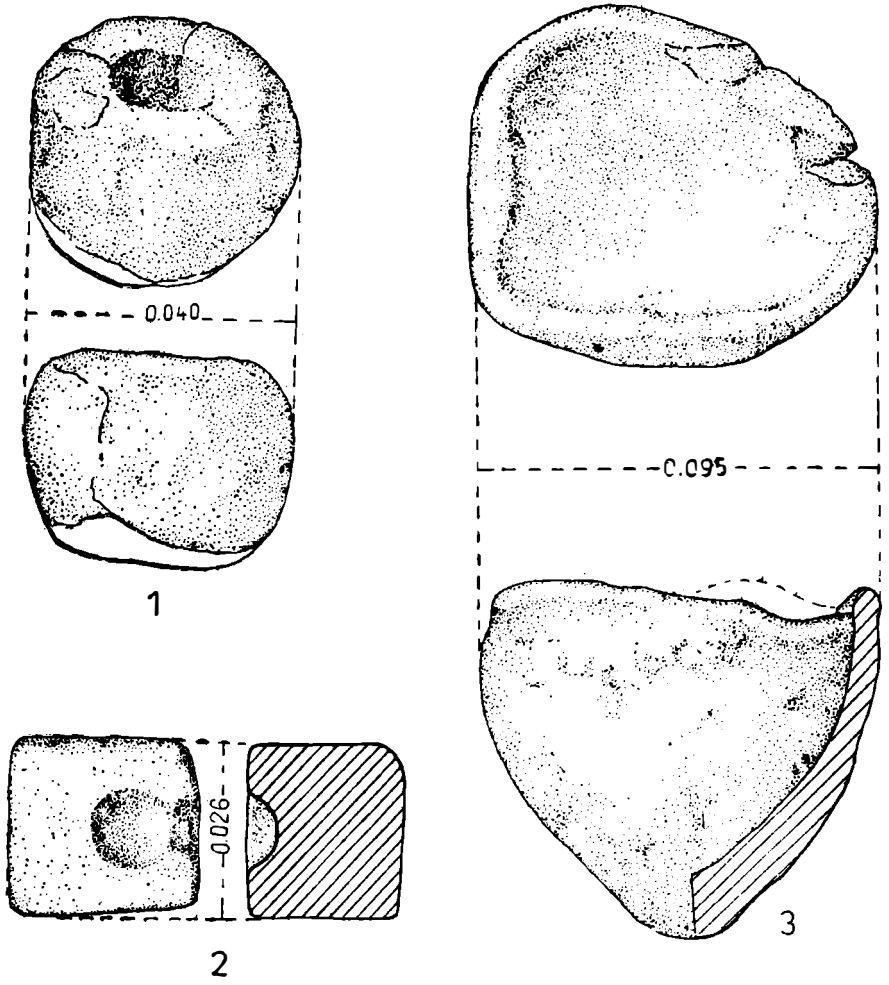

Fig. 31. Creuzete (1–2) și tipar de lut din secolele VIII–IX descoperite în locuința atelier nr. 15.

pe teritoriul Moldovei[10] sau în restul țării[11], atestînd prelucrarea lor locală. Direct legată de prezența unor astfel de unelte din os (și poate și din fier) este și practicarea prelucrării pieilor de animale, îndeletnicire deosebit de importantă pentru vremea respectivă.

Creșterea animalelor pentru lînă, și îndeosebi țesutul, sînt dovedite de descoperirea unor fusaiole din lut de forme și mărimi diferite (fig. 35), tipuri dealtfel frecvent întîlnite și în celelalte așezări din aceași vreme din Moldova[12] sau din alte părți ale României[13].

Pe lîngă uneltele amintite mai sus, au mai fost descoperite și cîteva pietre (grezii) pentru ascuțit cuțite sau străpungătoare din os (fig. 37 ; 38) ; în locuința-atelier nr. 15 ca și în stratul de

[10] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 77–78, fig. 34/5; 35/1, 5–6 ; 36/4 ; idem, *Cercetări în așezarea din secolele VII–VIII e.n. de la Lozna-Strâteni, jud. Botoșani*, în *Materiale și Cercetări Arheologice. A XIV-a sesiune anuală de rapoarte*, Tulcea, 1980, p. 460, fig. 8 ; **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 91–92, pl. XLIX/8, 10–12 ; **Gh. Coman**, *op. cit.* p. 136, 233, fif. 156/1, 3–4 ; 157/1 · 3, 13.

[11] **B. Mitrea**, *op cit.* p. 450 fig. 9/5; **O. Toropu** și **O. Stoica**, *op. cit.* p. 171, fig. 9/4–9 ; **O. Toropu**, *op. cit* p. 180–181, pl. 17/12–14 ; **M. Comșa**, *op. cit.*, p. 53–54, fig. 103/7 12–13 ; 104/1, 6–7 ; pl. XII/1–3, 7, 9–12, 17. 19–21, 26–28.

[12] **D. Gh. Teodor**, *op. ci .*, p. 78, fig. 37/6–7; **I. Mitrea** *op. cit.* p. 92–93, pl. XLVII/15–18.

[13] **O. Toropu**, *op. cit.*, p. 180 ; **M. Comșa**, *op. cit.* p. 46, 56–58, fig. 37.

www.cimec.ro

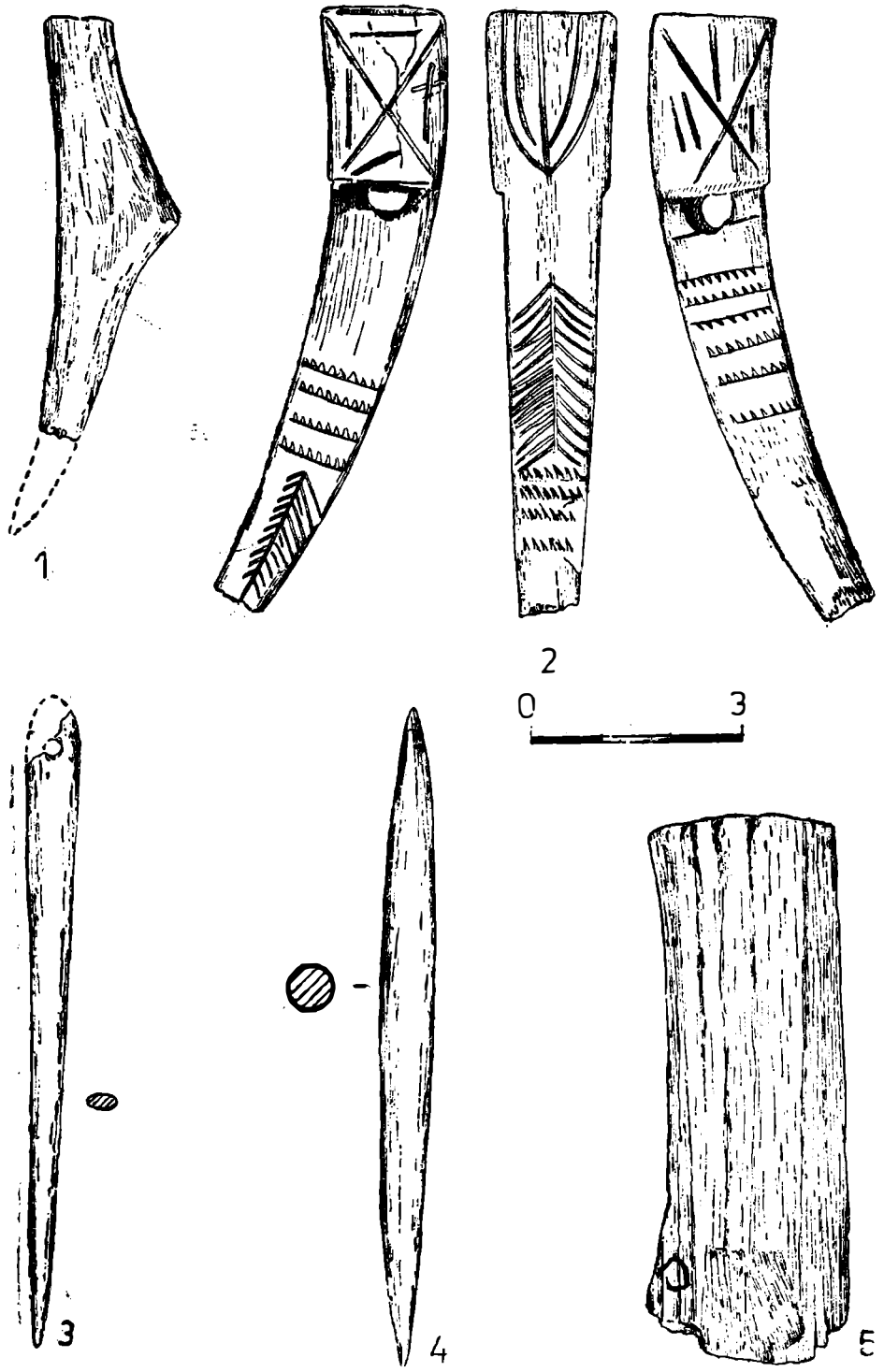

Fig. 32. Obiecte din os și corn din secolele VIII—IX e.n. 1, locuința nr. 14; 2, 5, locuința nr. 11; 3, locuința nr. 8; 4, locuința nr. 13.

www.cimec.ro

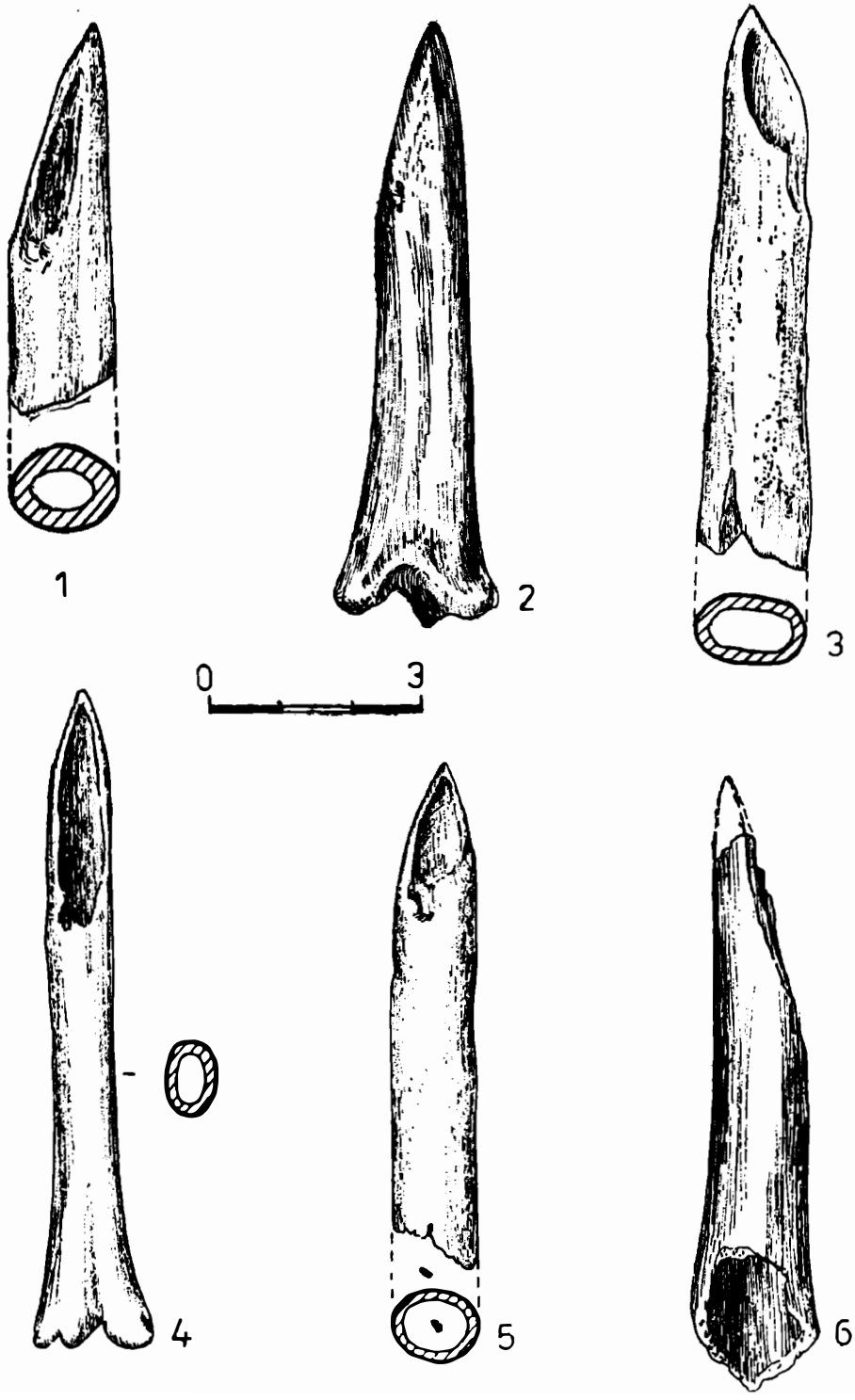

Fig. 33. Străpungătoare din os din secolele VIII–IX e.n. 1–3, locuința nr. 9; 4, locuința nr. 10; 5, locuința nr. 8; 6, locuința nr. 1.

www.cimec.ro

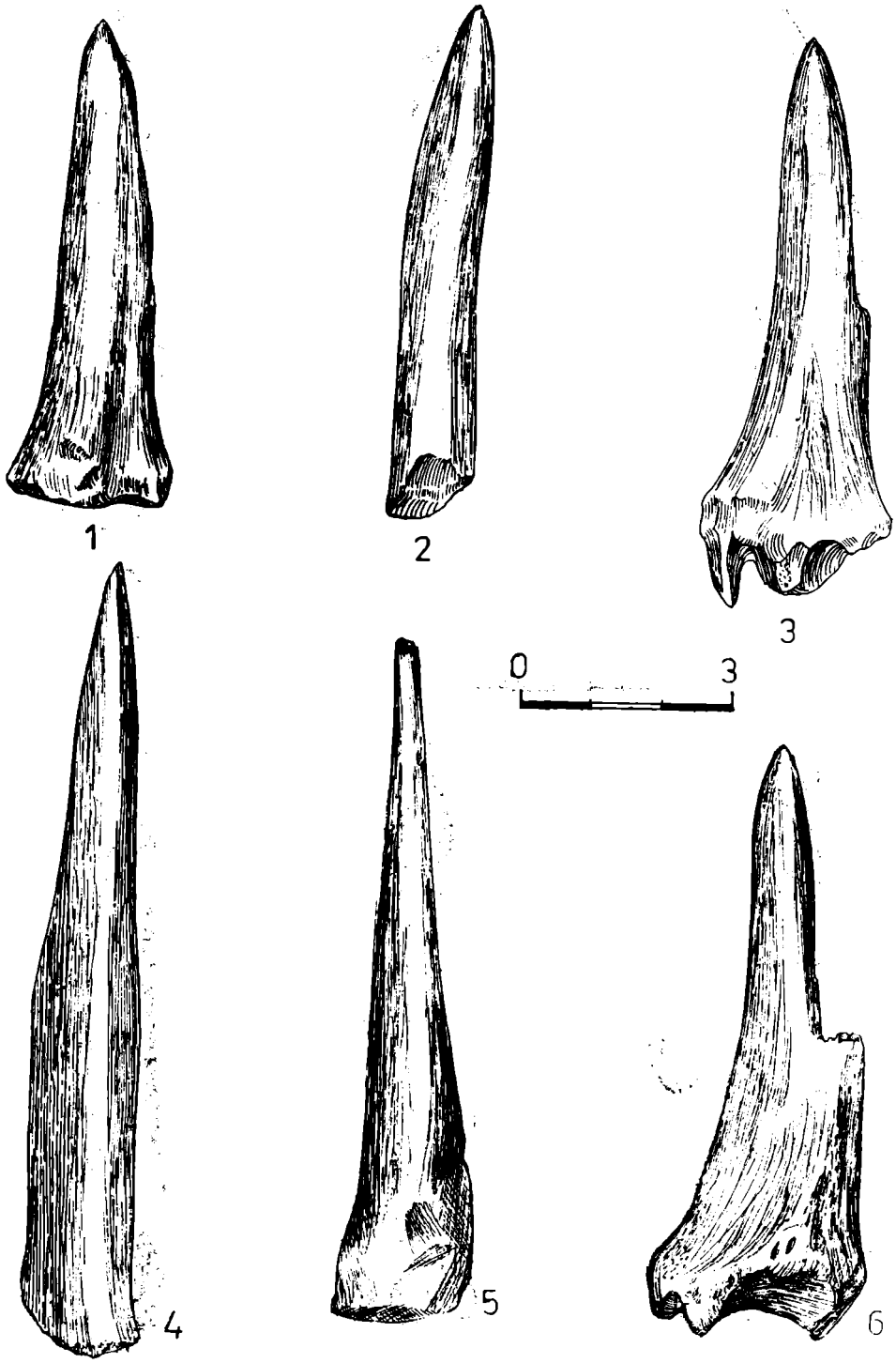

Fig. 34. Străpungătoare din os din secolele VIII—IX e.n. 1, 4, 6, locuința nr. 13; 2, locuința nr. 5; 3, locuința nr. 2; 5 locuința nr. 11

www.cimec.ro

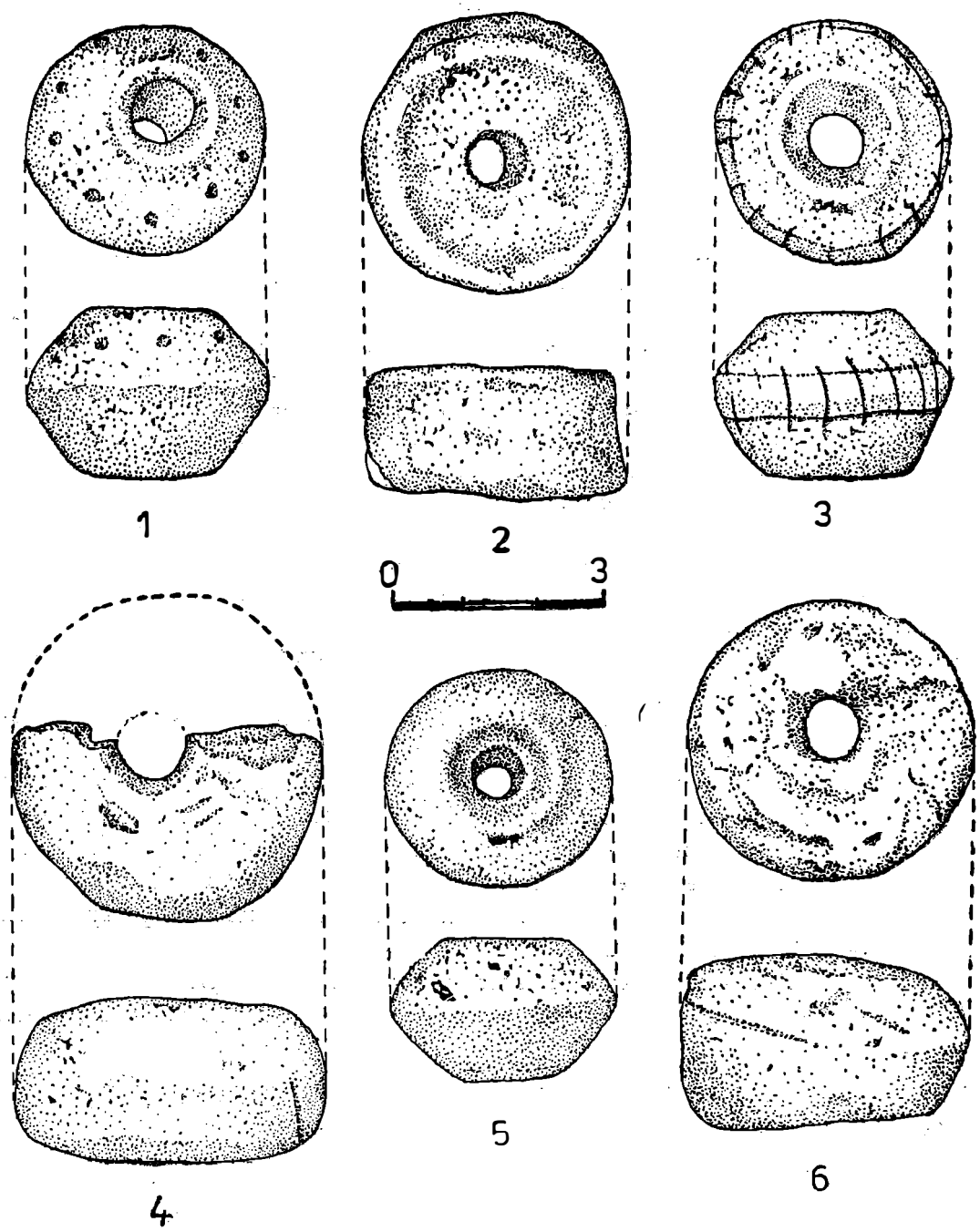

Fig. 35. Fusaiole de lut din secolele VIII–IX e.n. 1, locuința nr. 13; 2, locuința nr. 2; 3, locuința nr. 18; 4, locuința nr. 1; 5, locuința nr. 7; 6, locuința nr. 3.

www.cimec.ro

cultură al așezării, s-au găsit cîteva „lupe" din fier (materie primă din care se obțineau uneltele, mai ales acelea agricole).

b) *Obiecte de podoabă și vestimentație.* O categorie aparte în inventarul aparținînd complexelor de locuire de la Dodești-Vaslui o prezintă obiectele de podoabă și cele vestimentare. Deși nu sînt prea numeroase, remarcăm totuși varietatea lor, atît în ceea ce privește funcționalitatea, cît și diversitatea materiei prime din care au fost lucrate. Unele din ele au chiar o semnificație deosebită, depășind utilitatea lor cotidiană sau estetică.

Dintre aceste obiecte se cuvine, în primul rînd, să menționăm cruciulița de bazalt cu orificiu de prindere la unul din brațe, obiect de cult creștin de o deosebită importanță pentru această vreme (fig. 36/4). Foarte rar în Moldova, unde nu se mai cunoaște decît un exemplar, cam de aceeași factură, la Murgeni-Vaslui[14], acest obiect provine din import, îndeosebi din centrele religioase din Dobrogea, de unde s-au răspîndit destul de multe exemplare[15].

În directă legătură cu practicarea creștinismului aici, avînd valoarea unui obiect de cult, trebuie pusă și mărgica-fusaiolă din plumb, cu două cruciulițe incizate pe ea (fig. 36/9), de asemenea considerat obiect de import din lumea creștină bizantină[16]. Dealtfel, elemente creștine evidente (o cruce, arborele vieții etc.) sînt incizate și pe străpungătorul (obiect de ornat sau psalie ?) din os (fig. 32/2) menționat mai sus (în locuința nr. 11)[17] ; tot obiect de cult creștin ar putea fi considerată și mărgica-fusaiolă din os de pește (fig. 36/10)[18].

Interesante sînt mai multe catarame de bronz (fig. 36/1, 5) și din fier (fig. 36/7, 11), specifice de asemenea pentru această vreme[19], precum și un cercel din sîrmă de bronz, cu unul din capete răsucit (fig. 36/3), tip larg răspîndit în această vreme în lumea romană[20]. Mai menționăm o aplică de bronz obținută prin turnare și ornamentată cu pseudogranule (fig. 36/2) cu analogii apropiate pe teritoriul țării noastre[21]. De asemenea, se mai cunoaște un fragment dintr-o brățară lucrată din bandă de argint și ornamentată cu linii incizate (fig. 36/8), avînd și ea similitudini pe teritoriul României[22]. În sfîrșit, o mărgică de lut mică poate și ea un obiect magic mai curînd, decît cu funcție de podoabă (fig. 36/6), neobișnuită ca formă și tehnică de lucru pentru această vreme, completează inventarul obiectelor de podoabă care au mai putut fi recuperate prin săpăturile întreprinse.

Asemenea obiecte vestimentare și decorative, unele din ele produse local, arată nu numai diversitatea podoabelor și pieselor vestimentare folosite de locuitorii acestei așezări (cele mai importante desigur au fost evacuate), ci și legăturile cu lumea bizantină sud-dunăreană (acelea de import) și mai ales o serie de elemente în legătură cu continuarea răspîndirii creștinismului latin pe acele meleaguri, fenomen de o deosebită importanță pentru continuitatea populației autohtone în spațiul carpato-dunărean, în general.

c) *Ceramica.* O deosebită importanță, în cadrul inventarului din complexele de locuire datînd din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești-Vaslui, o prezintă ceramica. Marea majoritate a resturilor

---

[14] **Gh. Coman**, *Murgeni — Contribuții la istoria unei străvechi așezări*, Vaslui, 1973, p. 57, fig. 31/1 ; **D. Gh. Teodor**, *Cele mai vechi urme creștine din Moldova*, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, L. 1974, 7—8, p. 569, fig. 6/3 ; idem, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul...* p. 72, fig. 25/10—11.

[15] **I. Barnea**, în *Dinogeția*, I, București, 1967, p. 364, fig. 191/14 ; 192/6—7 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 72.

[16] **I. Barnea**, *op. cit.*, p. 80, fig. 41/5 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, L, 1974, 7—8 p. 568, fig. 6/4.

[17] **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI...* p. 78, fig. 37/8.

[18] **K. Horedt**, *op. cit.*, p. 78, fig. 10/5—6 ; 16/1, 4—5, 8 11 15 ; 18/13 ; **O. Toropu** și **O. Stoica**, *op. cit.*, p. 171, 183, fig. 8/3—5 ; 11/1 ; **Eug. Zaharia**, *Populația românească în Transilvania în secolele VII—VIII (Cimitirul nr. 2 de la Bratei)*, București, 1977, p. 83, fig. 31/7—13 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 79, fig. 44/1,4.

[20] **H. Landebauer-Orel**, *Linz-Zizlau. Das baierische Gräberfeld an der Traunmündung*, Viena, 1960, mormîntul 135 ; **B. Mitrea**, *Șantierul arheologic Satu-Nou. Necropola feudală timpurie nr. 1*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 555 fig. 6/6 ; **O. Toropu** și **O. Stoica**, *op. cit.* p. 180, fig. 5/3—6.

[21] **I. Barnea**, în *Dinogeția*, I p. 293, 297.

[22] **K. Horedt**, *op. cit.* p. 102 fig. 18/16 ; **I. Barnea**, *op. cit*, 290—293.

www.cimec.ro

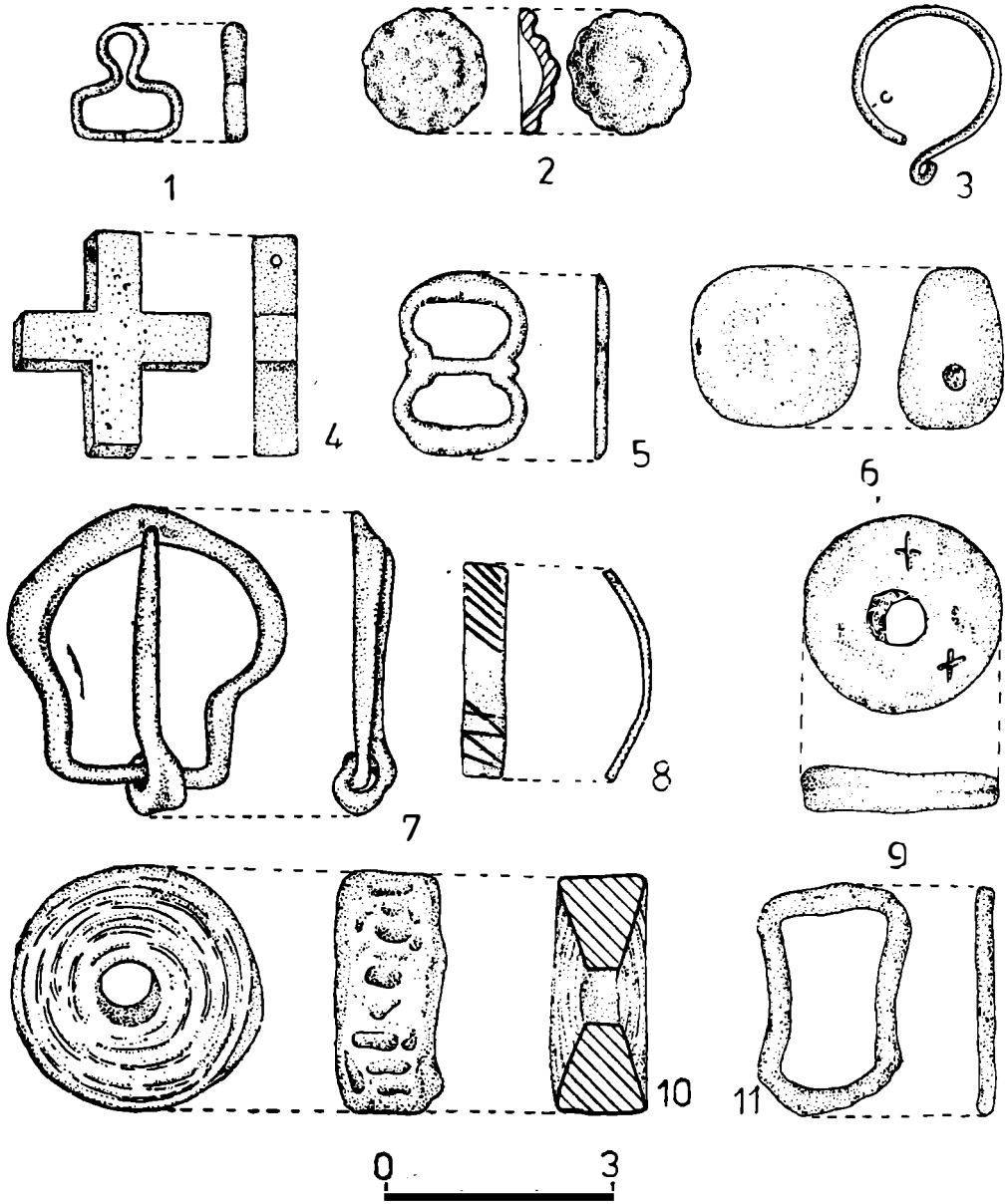

Fig. 36. Obiecte de podoabă, de cult şi vestimentare din secolele VIII–IX e.n. 1, locuinţa nr. 18; 2, 6, locuinţa nr. 16; 3, 9, locuinţa nr. 11; 4, 8, locuinţa nr. 17; 5, locuinţa nr. 13; 7, locuinţa nr. 2; 10, locuinţa nr. 9; 11, locuinţa nr. 19.

www.cimec.ro

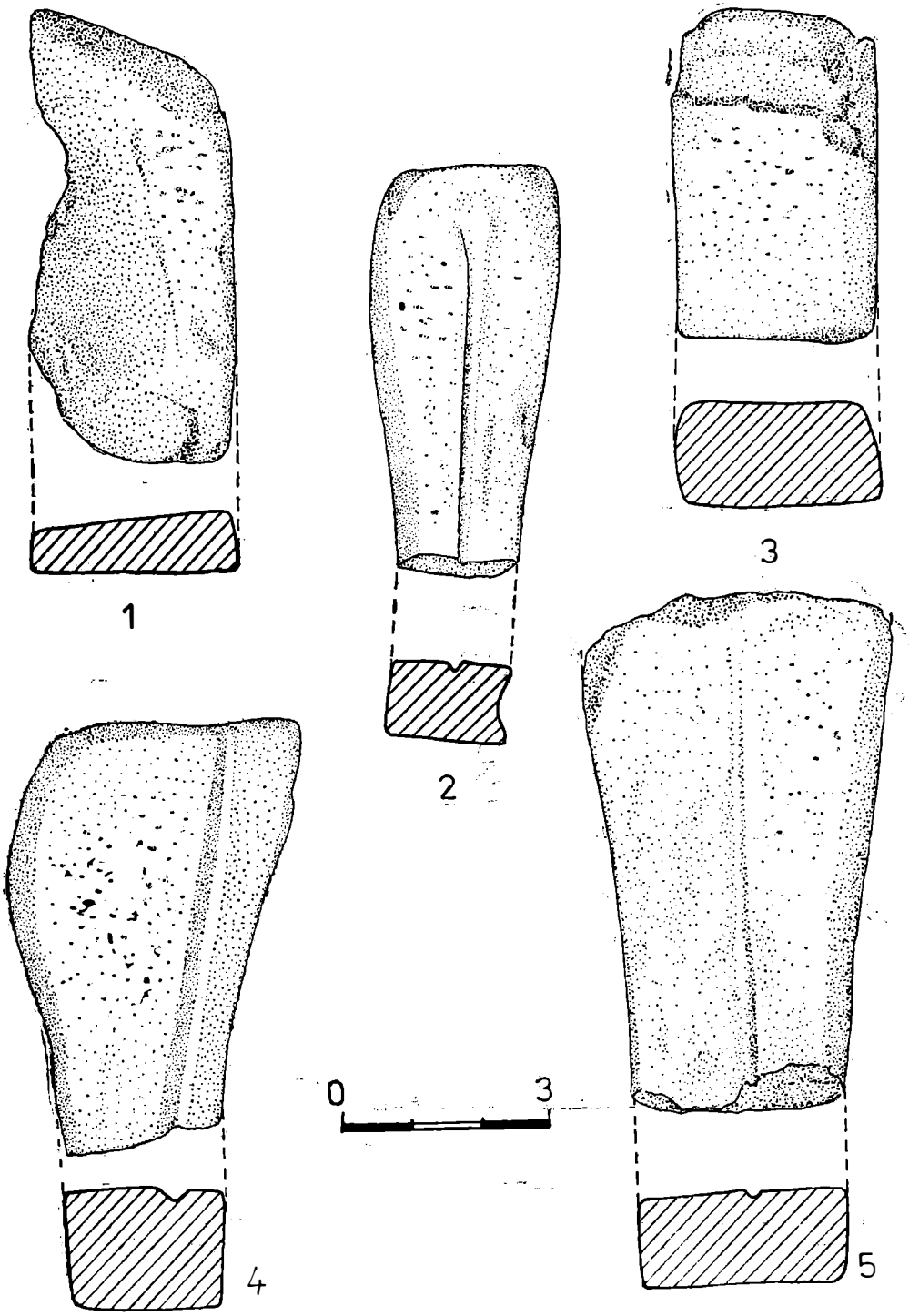

Fig. 37. Pietre pentru ascuțit din secolele VIII—IX e.n. 1, locuința nr. 16 ; 2, locuința nr. 15 ; 3, locuința nr. 17 ; 4, locuința nr. 5 ; 5, locuința nr. 12.

www.cimec.ro

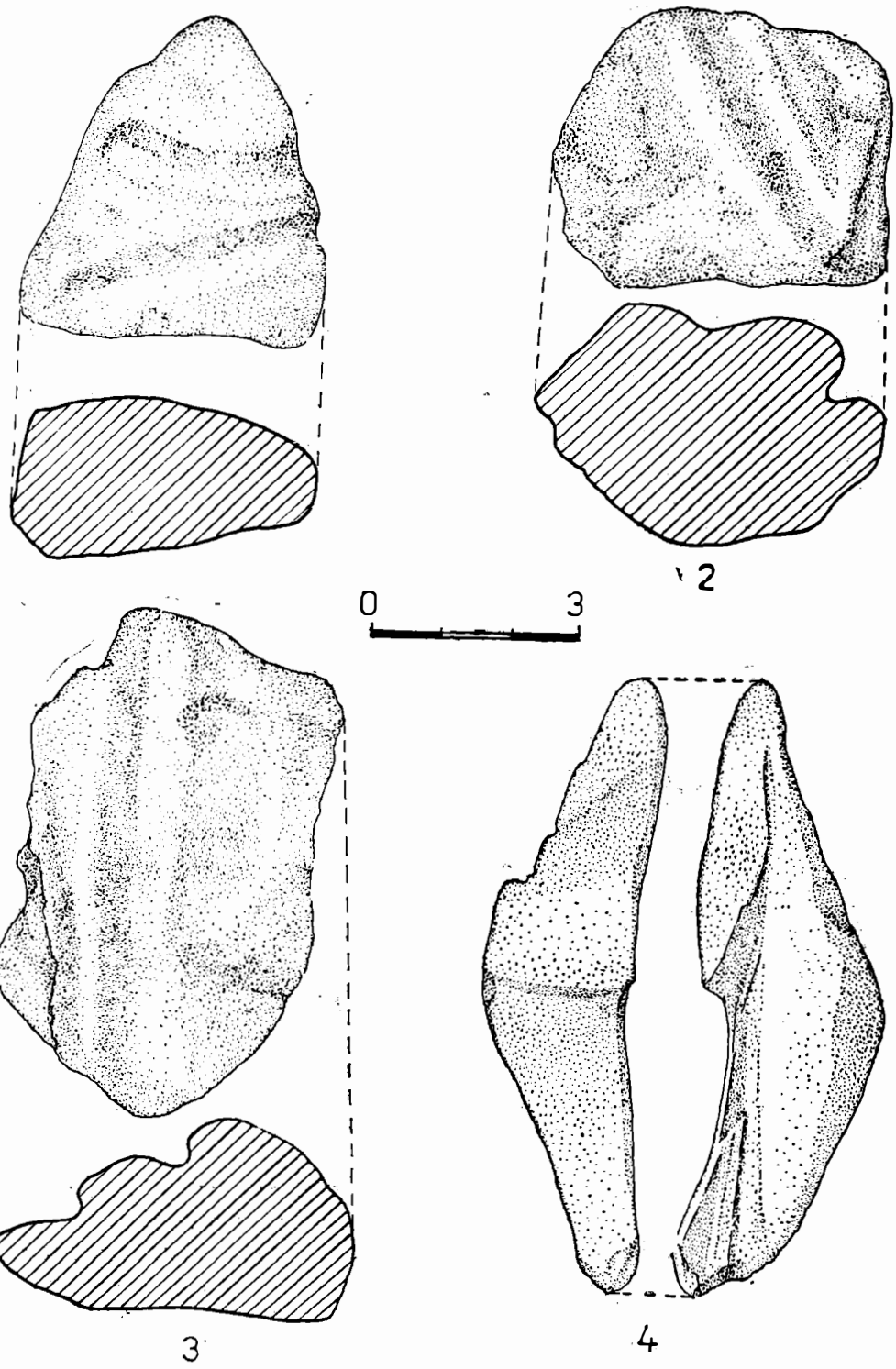

Fig. 38. Pietre pentru ascuţit din secolele VIII—IX e.n. 1, 4, locuinţa nr. 19; 2, locuinţa nr. 13; 3, locuinţa nr. 16.

www.cimec.ro

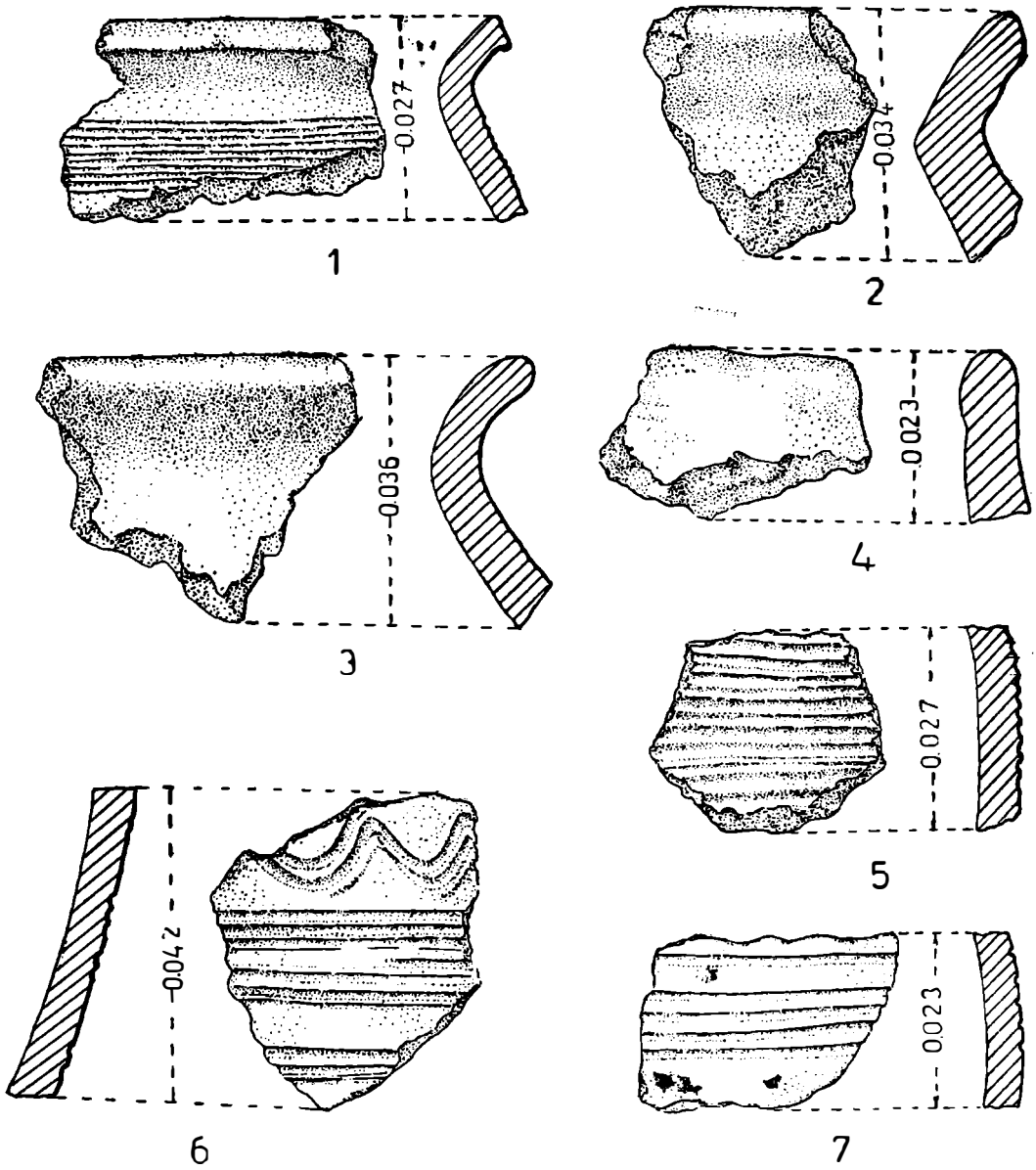

Fig. 39. Fragmente ceramice lucrate cu roata (1, 5—7) și cu mîna (2—4) din secolele VIII—IX e.n. descoperite în locuința nr. 1.

ceramice descoperite sînt lucrate la roată și numai într-o proporție mai mică lucrate cu mîna. La acestea se adaugă și cîteva fragmente provenite din vase (amfore) din import.

Ceramica lucrată cu roata, folosește în compoziția sa, constant, o anumită cantitate de cioburi bine pisate în amestec cu nisip și uneori chiar cu microprundișuri. Pasta este destul de bine frămîntată, dar din cauza compoziției are un aspect poros și este uneori destul de sfărîmicioasă. Sînt însă și vase lucrate dintr-o pastă mai densă, mai bine frămîntată și chiar mai bine arsă. În general, arderea este incompletă și neuniformă. Suprafețele sînt destul de bine netezite, fundurile și pereții sînt destul de subțiri. După forma și compoziția pastei, tehnica de lucru etc., în cadrul ceramicii

www.cimec.ro

lucrate cu roata, pot fi stabilite mai multe tipuri, caracteristice dealtfel și altor așezări din această vreme din Moldova.

Astfel, întîlnim *oala-borcan* de mărime mică sau mijlocie, avînd corpul zvelt și puțin alungit prezentînd în unele cazuri o formă apropiată de aceea bitronconică. Buza vaselor este în general scurtă, dar bine răsfrîntă în afară, fiind tăiată drept sau ușor rotunjită. Umerii oalelor sînt puțin unghiulari (proeminenți) ; de aici uneori bitronconismul, iar fundul acestora cu diametrul destul de mare, adesea egal cu al gurii (fig. 39/1 ; 40/2—3,5 ; 41/1—2 ; 43/4 ; 44/1 ; 3 ; 46/1—2 ; 47/4—5 ; 50/2 ; 52/6 ; 53/3). Toate sînt ornamentate cu linii orizontale sau vălurite incizate, dispuse pe 2/3 din suprafața vaselor în diverse combinații. În așezarea de la Dodești asemenea tip de vas este destul de rar, el fiind reprezentat doar în cîteva locuințe prin puține fragmente. Analogii se găsesc în numeroase așezări din această vreme din Moldova[23].

Un alt tip de vas este *oala-borcan* de dimensiuni variate, cu înălțimi cuprinse între 0,15 m—0,40 m, avînd gura foarte largă în comparație cu fundul care, de obiecei, este destul de îngust. Buza este mică și numai puțin trasă în afară, iar umerii prelinși și rotunjiți, iar corpul alungit, foarte puțin bombat (fig. 39/5—7 ; 40/1, 4 ; 42/3 ; 43/1 ; 45/4 ; 49/3—4 ; 54/1 ; 55/1, 3 ; 56/2). Asemenea vase sînt de obicei lucrate din pastă mai sfărîmicioasă cu multe cioburi pisate în compoziția sa. Vasele sînt ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite dispuse în diverse combinații. De asemenea, acest tip de vas își găsește analogii în unele așezări din această vreme din Moldova[24] și din alte părți ale spațiului carpato-dunărean[25].

Alături de tipurile de vase menționate mai este atestată, *oala-borcan* de dimensiuni mijlocii și uneori chiar mai mari, care are gura foarte largă, corpul bombat, umerii destul de bine conturați, iar fundul îngust și destul de îngroșat. Buza este destul de reliefată, bine arcuită în afară, tăiată drept sau rotunjită, îngroșată uneori în formă de colac (fig. 41/5 ; 42/1 ; 43/3, 5 ; 45/1, 5 ; 47/1 ; 49/1—2 ; 51/1 ; 52/2 ; 53/2 ; 54/6 ; 55/4). Vasele sînt lucrate din pastă poroasă sau mai bună, dar în ambele cazuri sînt arse incomplet și neuniform. Ornamentul destul de bogat este compus din linii simple sau grupate în benzi, incizate orizontal sau vălurite combinate între ele, precum și din caneluri înguste sau mai late dispuse în spirală. În așezarea de la Dodești aceste vase sînt destul de numeroase în comparație cu alte tipuri de oale din această vreme și își găsesc multiple analogii în restul teritoriului Moldovei[26].

În sfîrșit, un alt tip de vas este *oala-borcan* de dimensiuni mici și uneori mijlocii care are gura relativ îngustă, buza destul de scurtă, dar evident răsfrîntă în afară sau strînsă sub formă de colac. Gîtul este scurt, corpul foarte bombat și fundul plat cu dimensiuni egale sau chiar mai mari ca diametrul gurii (fig. 39/3 ; 44/4 ; 50/2). Aceste vase au fost lucrate din pastă fină de culoare cenușiu-cafenie și prezintă uneori un decor făcut cu linii obținute prin lustruire. Pînă în prezent, la Dodești, în așezarea din această vreme, asemenea tip de vas este foarte rar (se cunosc doar cîteva fragmente). El are însă analogii în aproape toate așezările cercetate metodic din această vreme de pe teritoriul Moldovei[27].

Ceramica lucrată cu mîna folosește în totalitatea ei pasta avînd în compoziție cioburi pisate, uneori în amestec cu nisip. Această pastă în general este lucrată mai neglijent, incomplet și neuniform arsă. Deși suprafețele din exteriorul sau interiorul vaselor au fost destul de îngrijit finisate,

[23] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 83, fig. 54/1—2 ; 57/2—4 ; **I. Mitrea**, *op. cit.* . p 85—86, pl. XXXIV/3, 6—7 ; XXXVI/.

[24] **D Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 83, fig 53/2 5—6, 8.

[25] **O. Toropu**, *op. cit.*, p. 162—163, pl. 19/4; 10/6 ; **Eug. Zaharia**, *op. cit.*, p. 66, 70 fig. 14/5; 15/2 ; 17/2 ; 18/5 ; 20/4.

[26] **D Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 83—84 fig. 52/3 ; 53/4 ; 57 ; 7—8.

[27] *Ibidem*, p. 84, fig. 59/1, 6—7, 9, 11.

www.cimec.ro

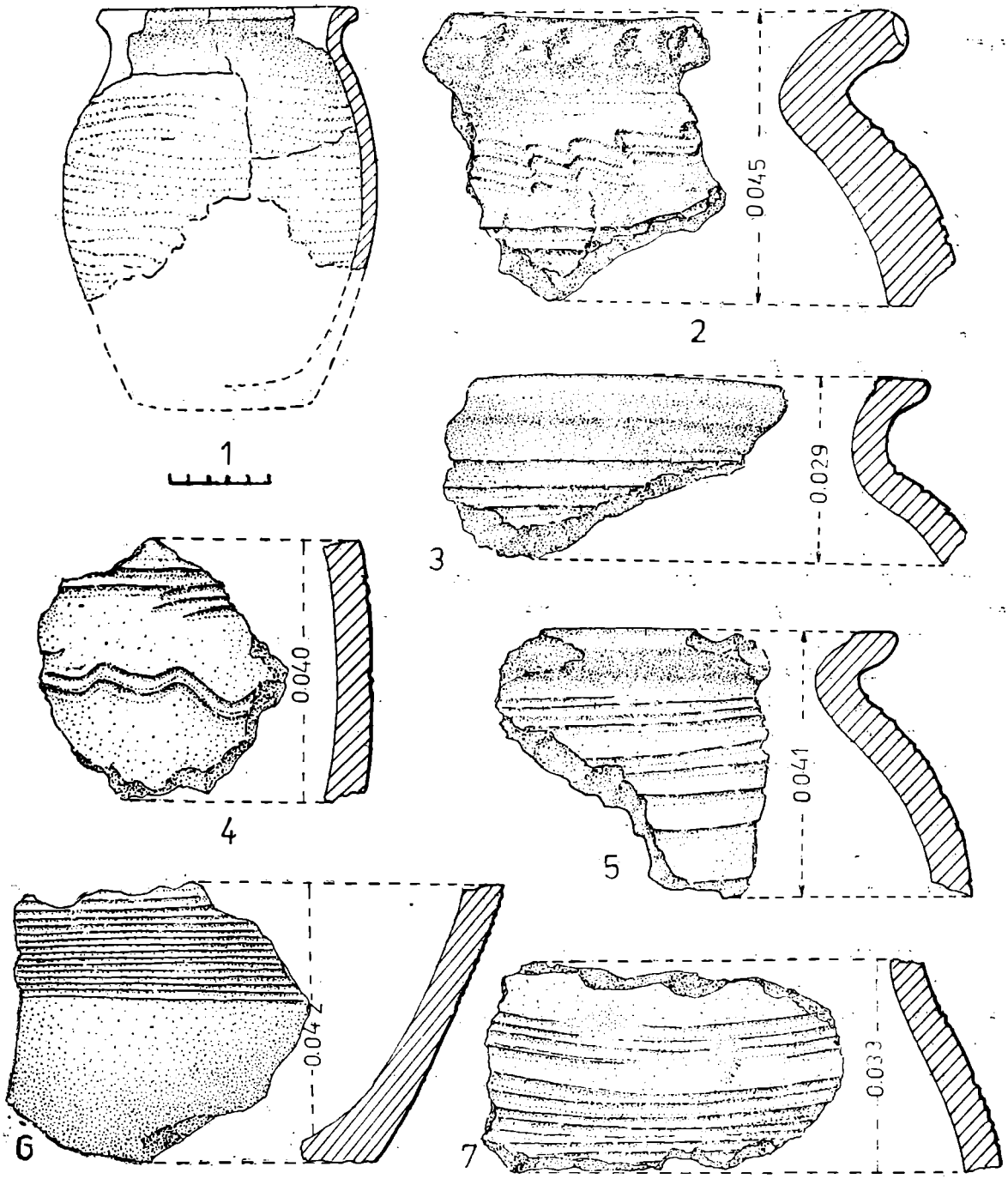

Fig. 40. Fragmente ceramice lucrate cu roata, datînd din secolele VIII—IX e.n. descoperite în locuința nr. 2.

www.cimec.ro

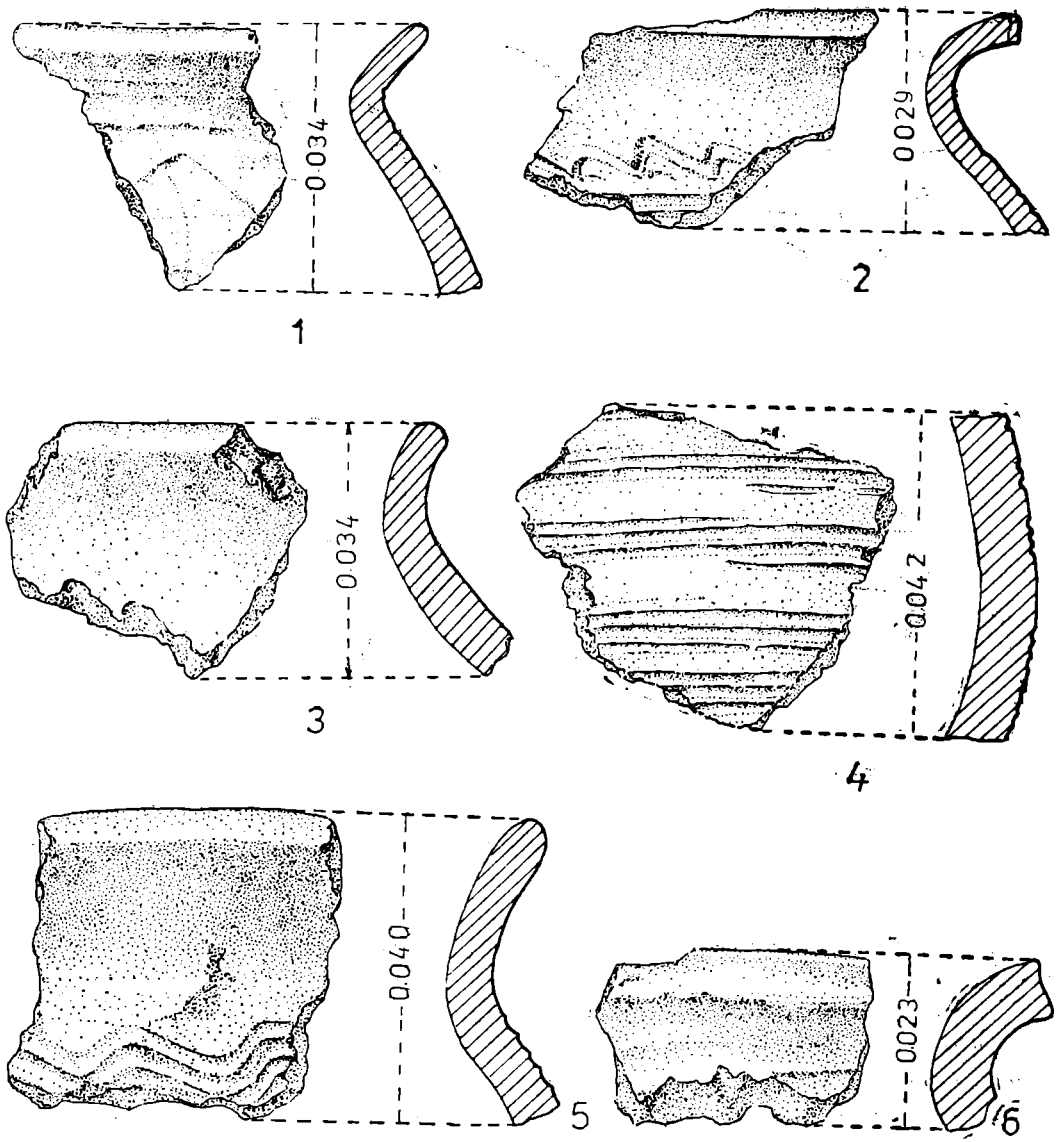

Fig. 41. Fragmente ceramice din secolele VIII—IX e.n. lucrate cu roata (1—2, 4—6) şi cu mîna (3) descoperite în locuinţa nr. 3.

datorită compoziţiei pastei, în timpul arderii s-au fisurat, apărînd numeroase neregularităţi. Datorită pastei sfărîmicioase, atît pereţii cît şi fundurile vaselor sînt mult mai groase decît la ceramica lucrată la roată.

Din această categorie de ceramică mai mult sau mai puţin numeroasă în unele din complexele de locuire de la Dodeşti, în comparaţie cu cea lucrată la roată, s-au putut preciza următoarele tipuri :

Oala-borcan, de dimensiuni mici şi mijlocii, care are buza puţin răsfrîntă, gîtul foarte scurt, corpul uşor bombat, umerii rotunjiţi şi fundul relativ îngust (fig. 39/2—3 ; 41/3. Unele exemplare sînt ornamentate pe buză cu alveole sau cu crestături. Este un tip de vas mai rar atestat în locuin-

www.cimec.ro

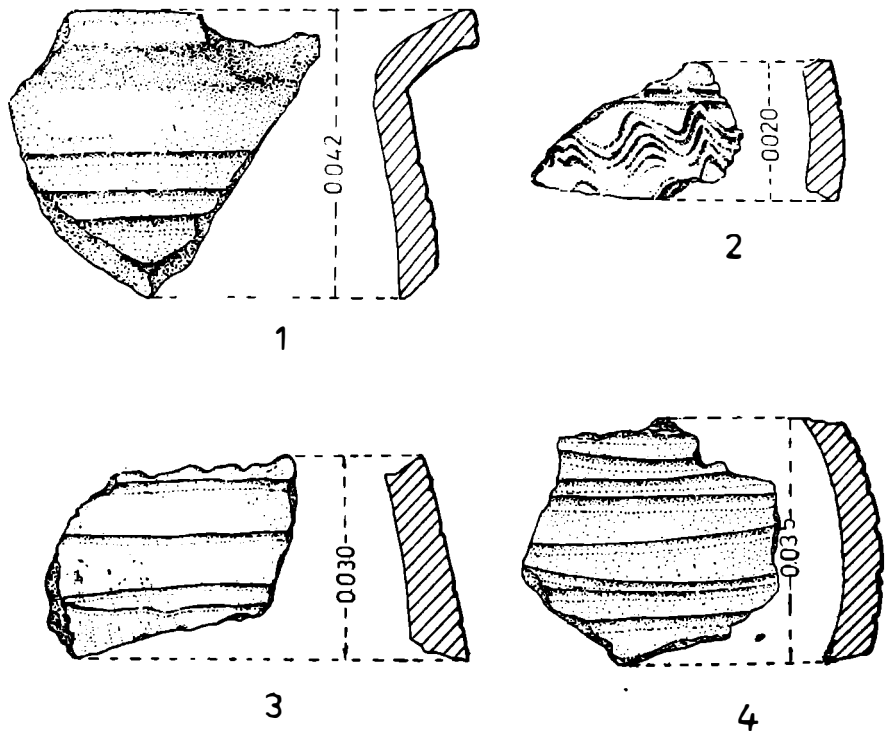

Fig. 42. Fragmente ceramice din secolele VIII—IX e.n. lucrate cu roata provenite din locuința nr. 4.

ţele de la Dodeşti, dar îşi găseşte analogii în unele aşezări din această vreme de la răsărit de Carpaţi[28].

Oala-borcan de dimensiuni mijlocii, uneori chiar mai mici sau mai mari, care are gura destul de largă şi buza răsfrîntă, umerii foarte bine conturaţi (uneori pînă la bitronconism), iar fundul de obicei cu diametrul mai îngust sau cel mult egal cu al gurii (fig. 46/5 ; 52/1, 4). Unele exemplare sînt ornamentate pe buză cu alveole sau mici crestături. Şi acest tip de vas, cu analogii numeroase în Moldova[29], este mai rar atestat în locuinţele din această vreme de la Dodeşti.

Tipsia (tigaia) este un alt tip de vas atestat în locuinţele din această epocă de la Dodeşti. Are o formă circulară, cu diametrul de circa 0,20 m, rareori mai mare, avînd fundul îngroşat şi marginile scurte, îngroşate şi rotunjite (fig. 48/3 ; 52/7 ; 54/5). În aşezarea de la Dodeşti sînt cunoscute doar cîteva fragmente din acest tip de vas, dealtfel destul de răspîndit în restul aşezărilor din secolele VIII—IX e.n. din Moldova[30].

Ceramica de import. Ceramica de import este reprezentată în complexele de locuire de la Dodeşti din această vreme doar prin cîteva fragmente lucrate la roată. Ele provin din amfore bizantine, lucrate dintr-o pastă destul de fină, dar cu nisip în compoziţie, de culoare roşie-gălbuie. Fragmentele sînt ornamentate cu striuri incizate adînc sau cu caneluri mai late sau mai înguste dispuse orizontal (fig. 57). Nu s-au descoperit părţi din buze de vase sau din torţi, ci doar resturi din corpul amforelor. Din această cauză este greu să se facă analogii cu exemplarele întregi cunoscute în alte părţi ale ţării, în Dobrogea mai ales[31].

[28] *Ibidem*, p. 81, fig. 47/1—3, 5, 8—9; 48/1, 4, 8; 49/1, 5, 8: 50/1—3; 5—6, 8; 51/1—2.
[29] *Ibidem*. p. 81, fig. 47/7; 48/7; 50/4.
[30] *Ibidem*, p. 82, fig. 47/4; 51/5.
[31] **I. Barnea**, *op. cit.*, p. 241—268; **O. Toropu**, *op. cit.* p. 165, fig. 37/4—7; 38/15—16; pl. 5/4—5.

www.cimec.ro

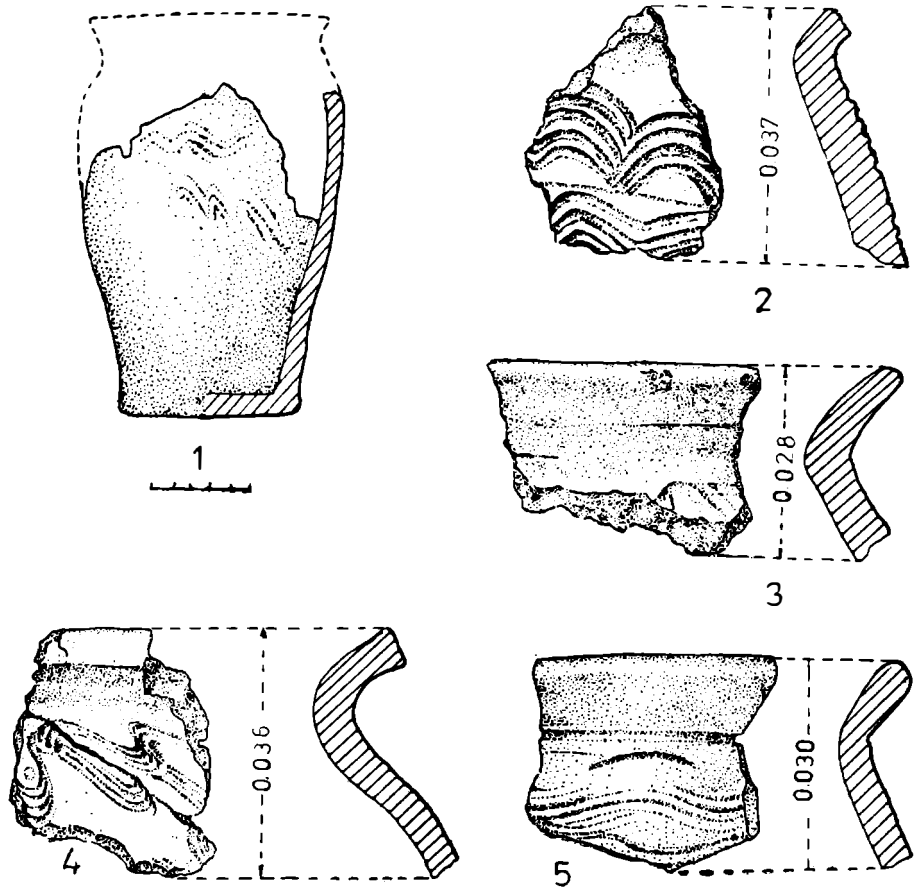

Fig. 43. Ceramică din secolele VIII–IX e.n., lucrată cu roata, descoperită în locuinţa nr. 5.

Referitor la ceramica descoperită în complexele de locuire de la Dodeşti, datînd din secolele VIII–IX e.n., trebuie să menţionăm starea ei deosebit de fragmentară, situaţie constatată şi pentru majoritatea aşezărilor din această vreme din Moldova. De asemenea, este de subliniat şi faptul că, exceptînd unele locuinţe cu o destinaţie specială (cum este bordeiul nr. 15 şi poate şi locuinţa nr. 4, folosite ca atelier, unde s-au descoperit doar cîteva fragmente, raritatea lor acolo fiind evident explicabilă), în celelalte locuinţe s-au găsit totuşi destul de puţine resturi ceramice în comparaţie cu complexele de locuire din alte aşezări din această vreme, cunoscute în restul ţinutului Moldovei, cum ar fi acelea de la Băiceni-Iaşi[32], Izvoare-Bahna[33] şi Borniş-Neamţ[34], Fălciu-Vaslui[35] şi altele.

Constatarea că din materialul ceramic provenit din complexele datînd din secolele VIII–IX e.n. de la Dodeşti nu s-au putut întregi decît foarte puţine vase, chiar din acelea lucrate cu roata dintr-o pastă mai densă, arată clar că odată cu evacuarea altor bunuri ale aşezării, este posibil să se fi luat şi vasele întregi, de care desigur locuitorii acestei aşezări aveau neapărată nevoie.

---

[32] **I. Ioniţă** şi **V. Spinei**, *Aşezarea prefeudală tîrzie de la Băiceni-Silişte*, în *Arh. Mold.*, VII, 1972, p. 307–330; **V. Spinei**, *Săpăturile arheologice de la Băiceni–Dîmbul lui Pletosu în anii 1967–1968* în *Cercetări Istorice*, IX–X, Iaşi, 1978–1979, p. 261–271.

[33] **I. Mitrea**, *Aşezarea prefeudală de la Izvoare-Bahna* în *Carpica*, VI 1973–1974, p. 55–76; idem *Aşezarea prefeudală de la Izvoare-Bahna (II). Contribuţii la arheologia epocii de formare a poporului român*, în *Carpica*, X, 1978, p. 205-252.

[34]. Săpături 1980-1981, **D. Gh. Teodor**, **S. Teodor** şi **R. Popovici** (inedite).

[35] **Gh. Coman**, *op. cit.* p. 136, fig. 149/1-4, 6:150/6–7; L51/6; 156/1, 4; 157/1, 3. 13

www.cimec.ro

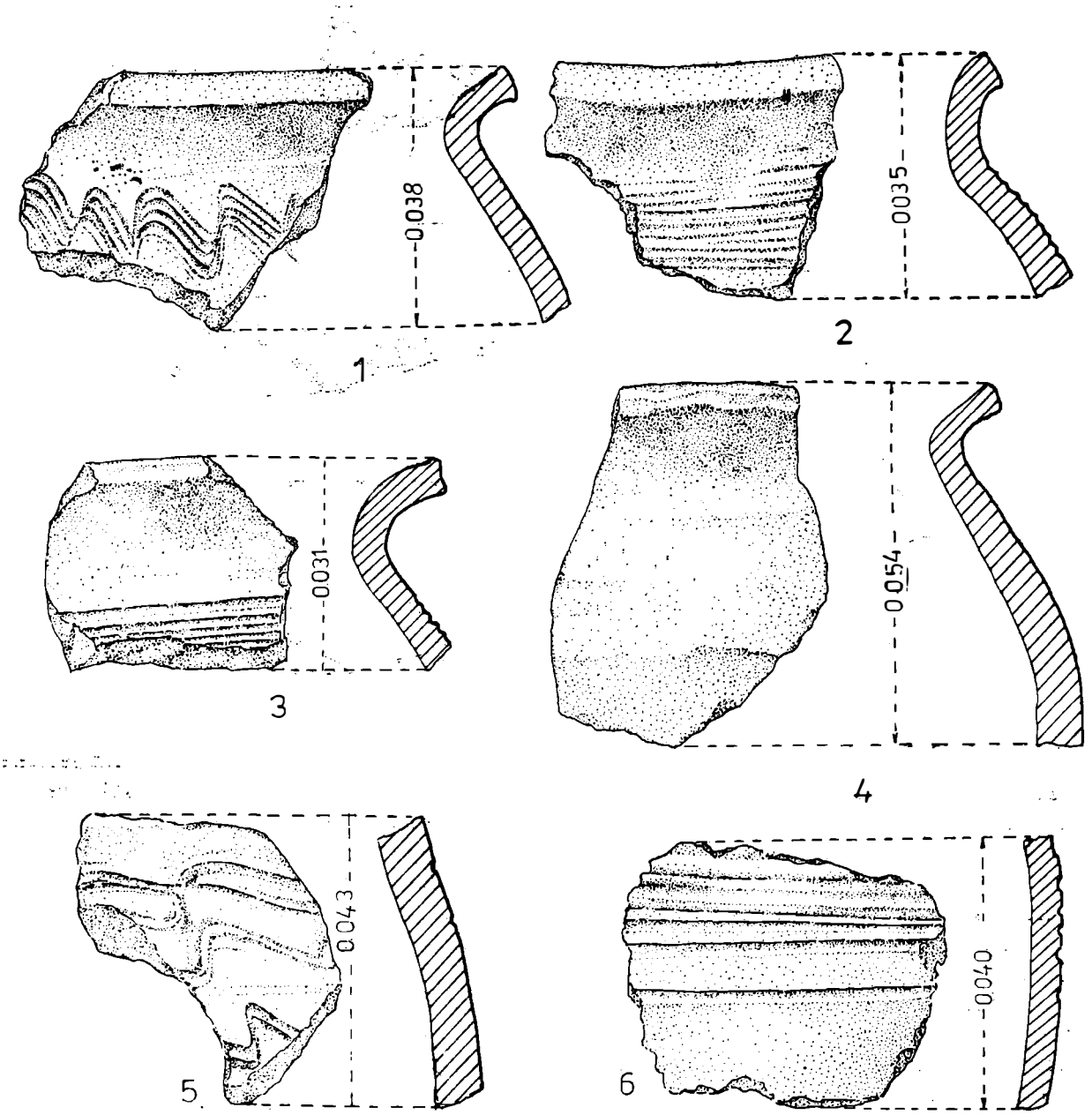

Fig. 44. Ceramică lucrată cu roata din secolele VIII—IX e.n., descoperită în locuința nr.6.

www.cimec.ro

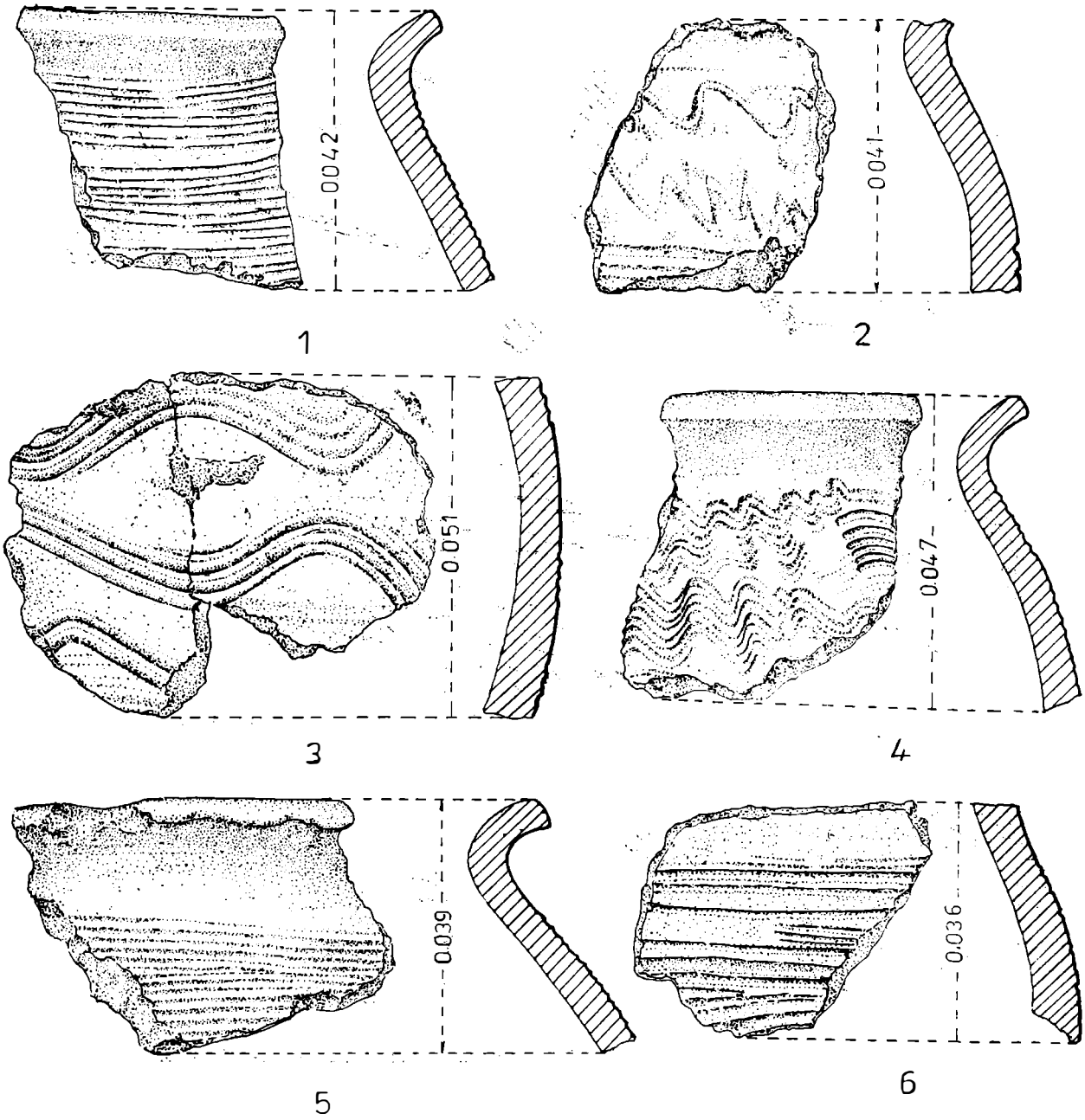

Fig. 45. Fragmente ceramice din secolele VIII—IX lucrate cu roata provenite din locuința nr. 7.

www.cimec.ro

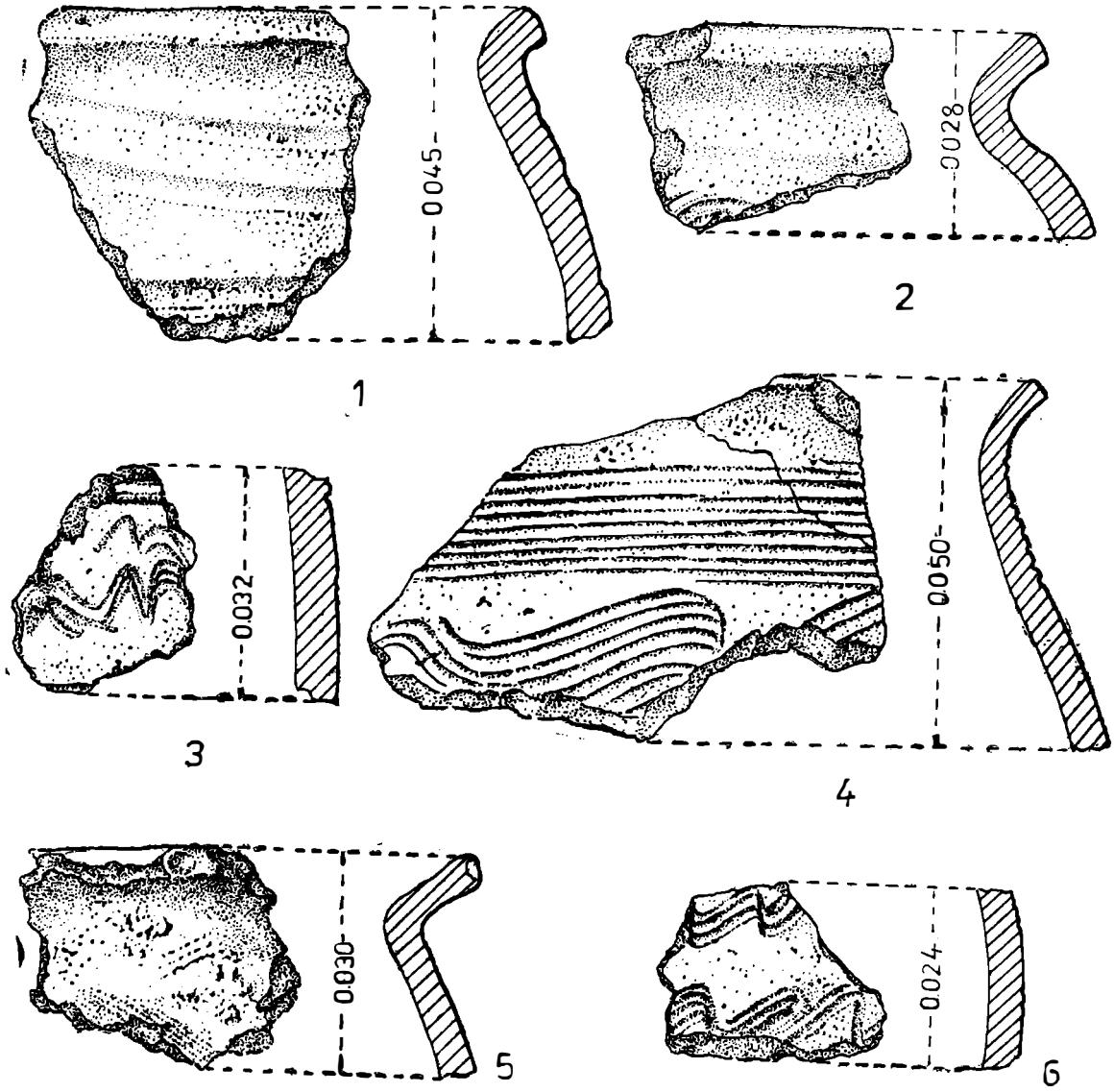

Fig. 46. Fragmente ceramice lucrate cu roata (1—4, 6) și cu mîna (5) datînd din secolele VIII—IX e.n., descoperite în locuința nr. 8.

www.cimec.ro

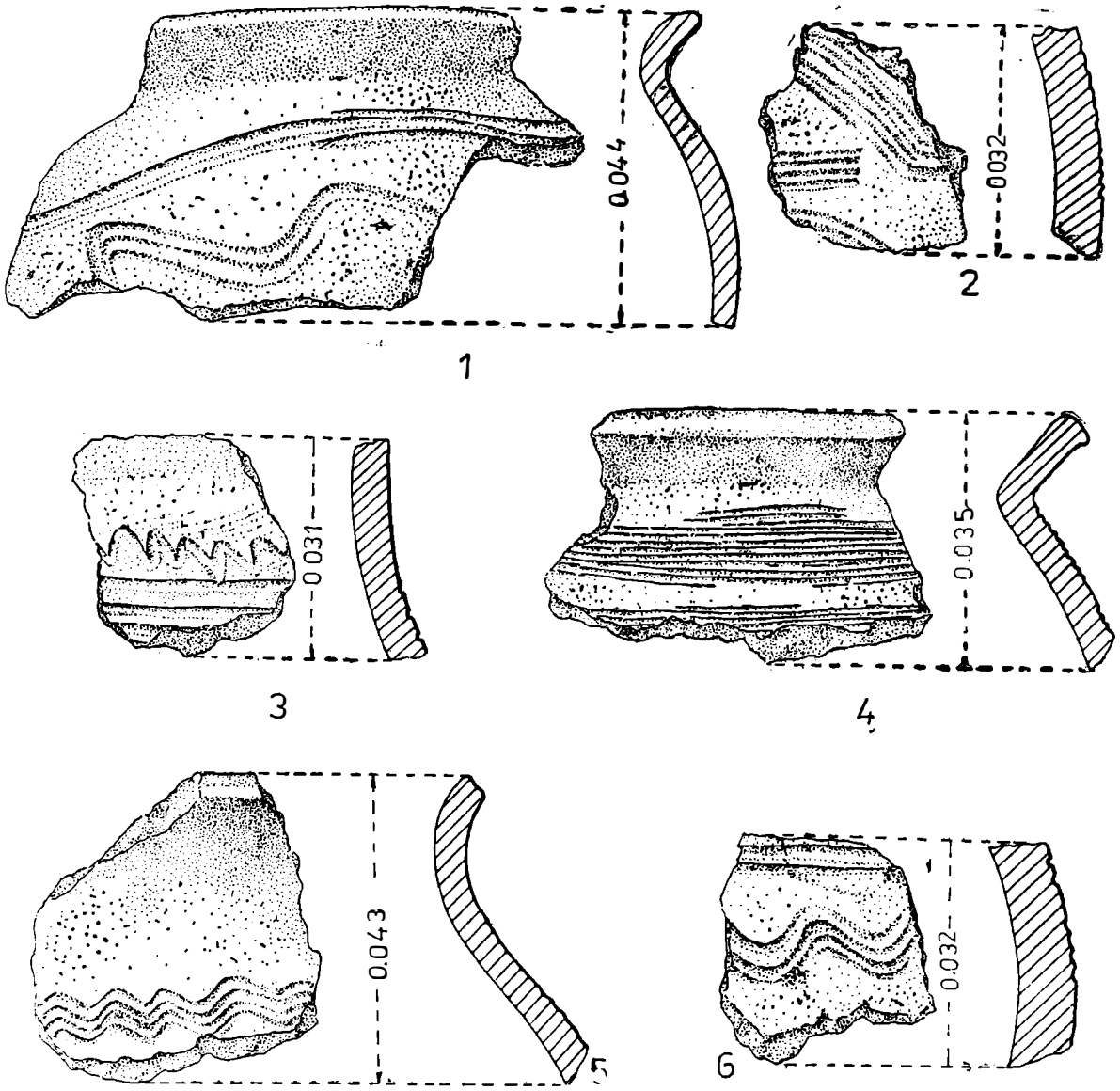

Fig. 47. Fragmente ceramice din secolele VIII—IX e.n, lucrate cu roata, descoperite în locuința nr. 9.

www.cimec.ro

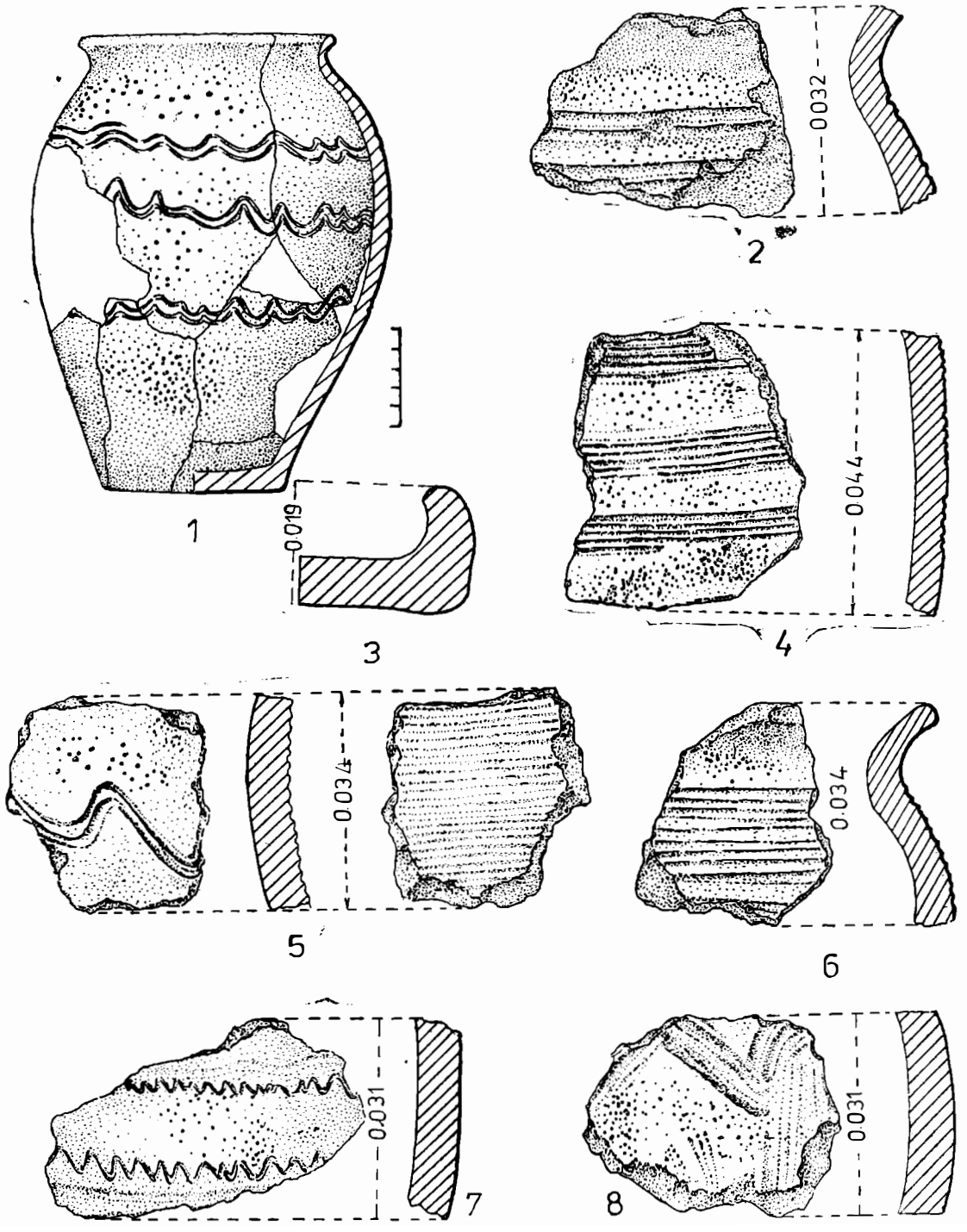

Fig. 48. Ceramică lucrată cu roata (1—2, 4—8) și cu mîna (3) din secolele VIII—IX e.n., descoperită în locuința nr. 11.

www.cimec.ro

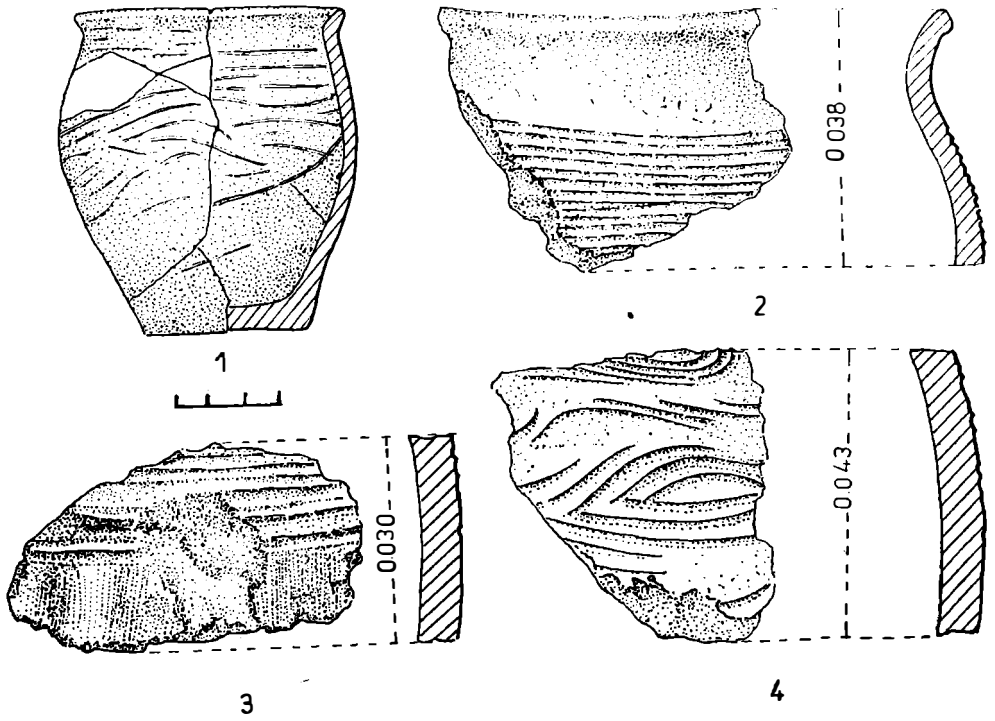

Fi. 49. Ceramică lucrată cu roata din secolele VIII—IX e.n. descoperită în locuinţa nr. 11.

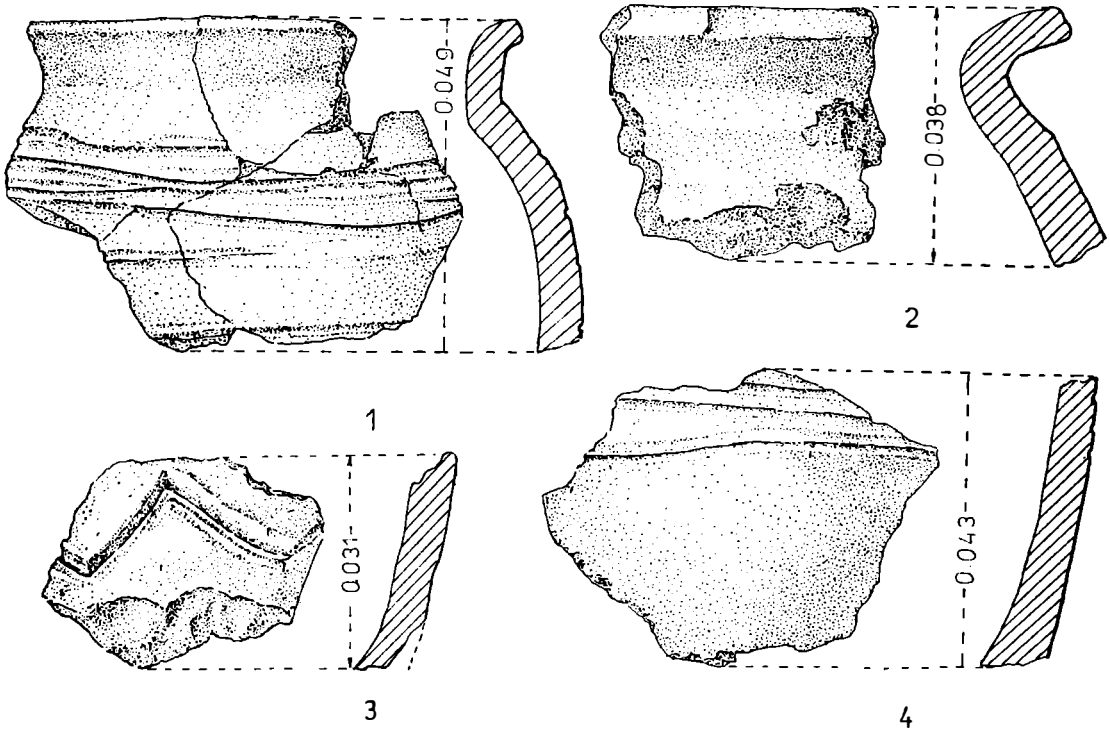

Fig. 50. Fragmente ceramice lucrate cu roata, din secolele VIII—IX e.n. descoperite în locuinţa nr. 12.

www.cimec.ro

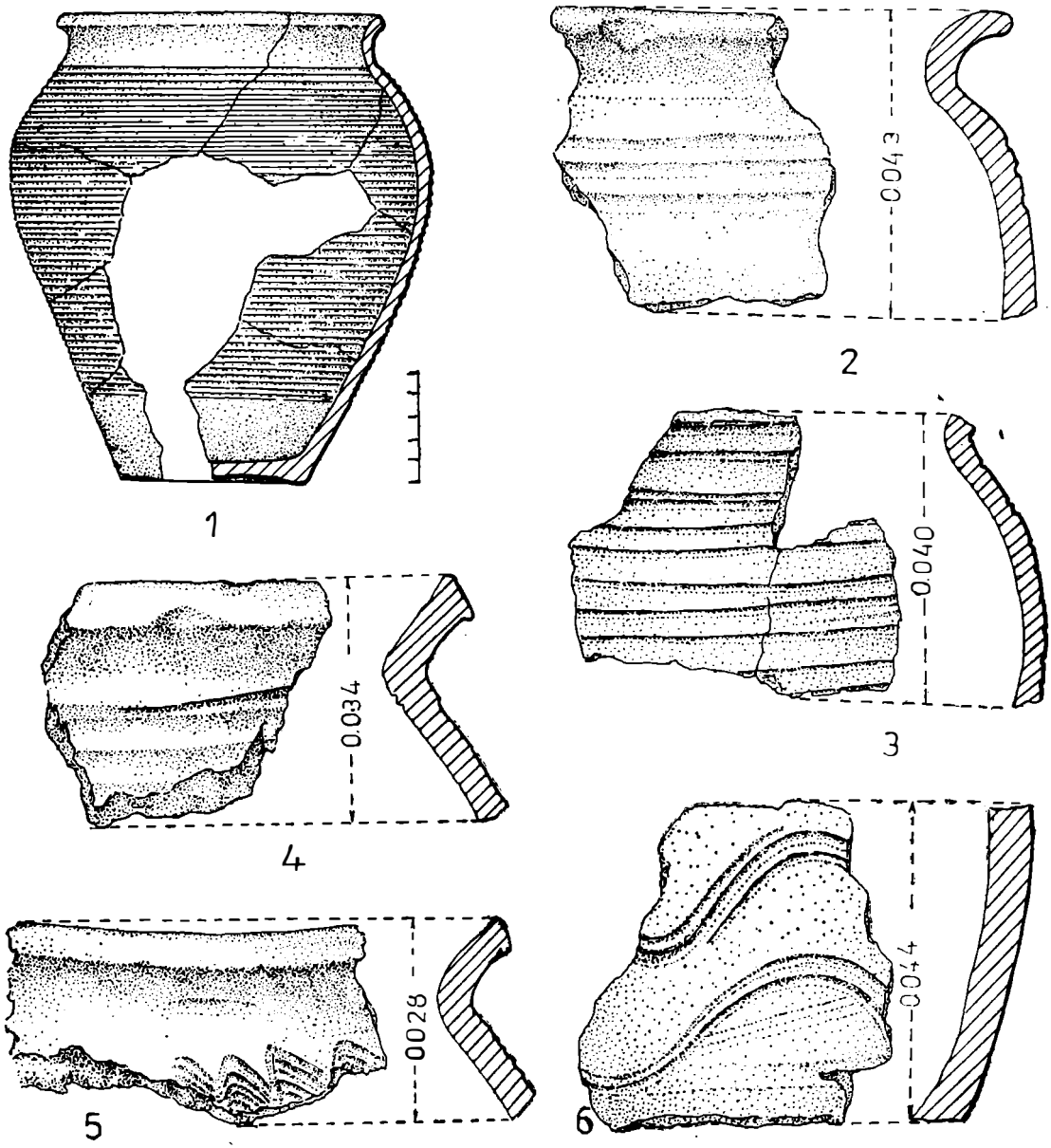

Fig. 51. Ceramică lucrată cu roata datînd din secolele VIII—IX e.n. descoperită în locuința nr. 13.

www.cimec.ro

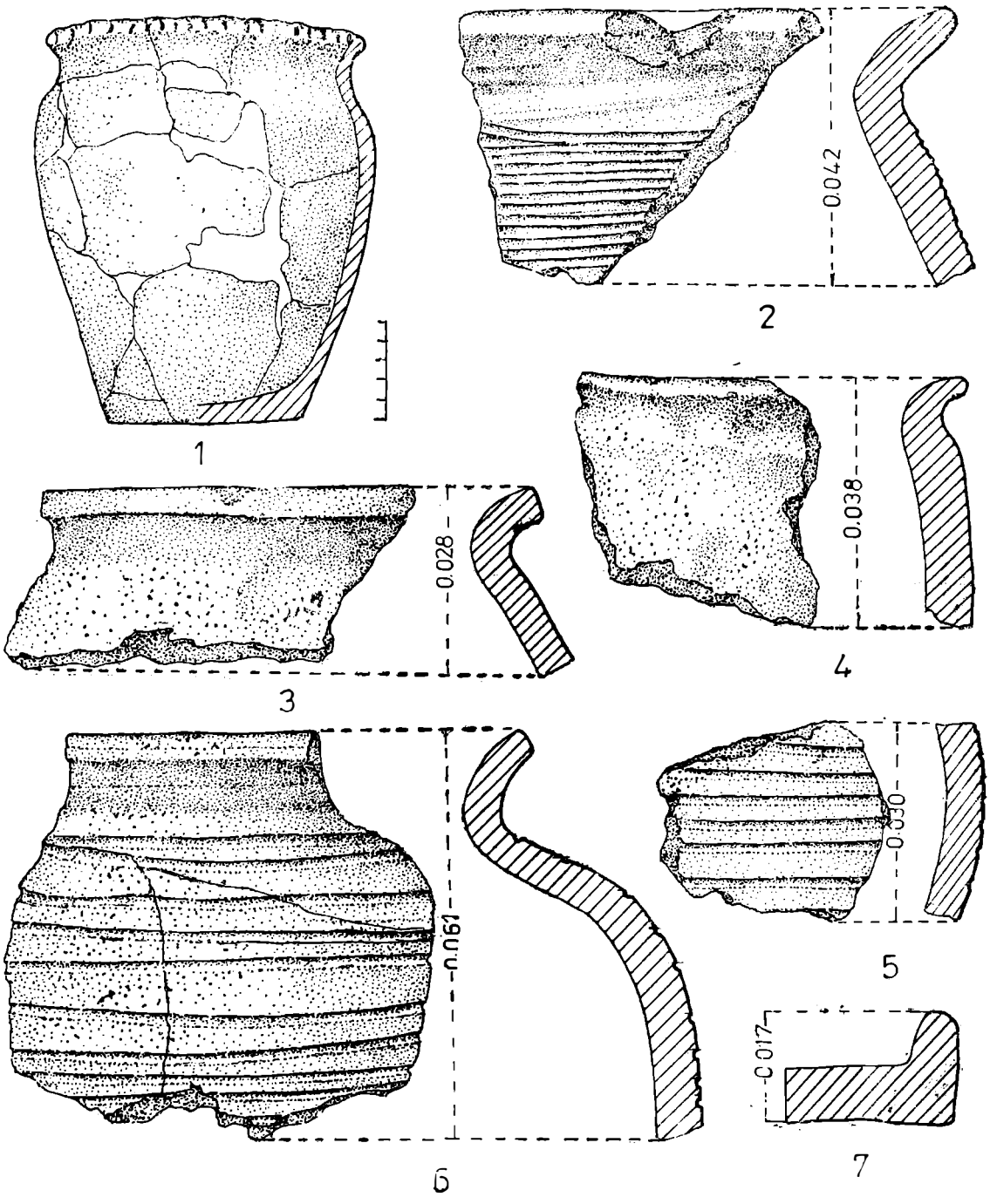

Fig. 52. Ceramică lucrată cu roata 2, 5–6) și cu mîna (1, 3–4, 7) din secolele VIII–IX e.n. descoperită în locuința nr. 14.

www.cimec.ro

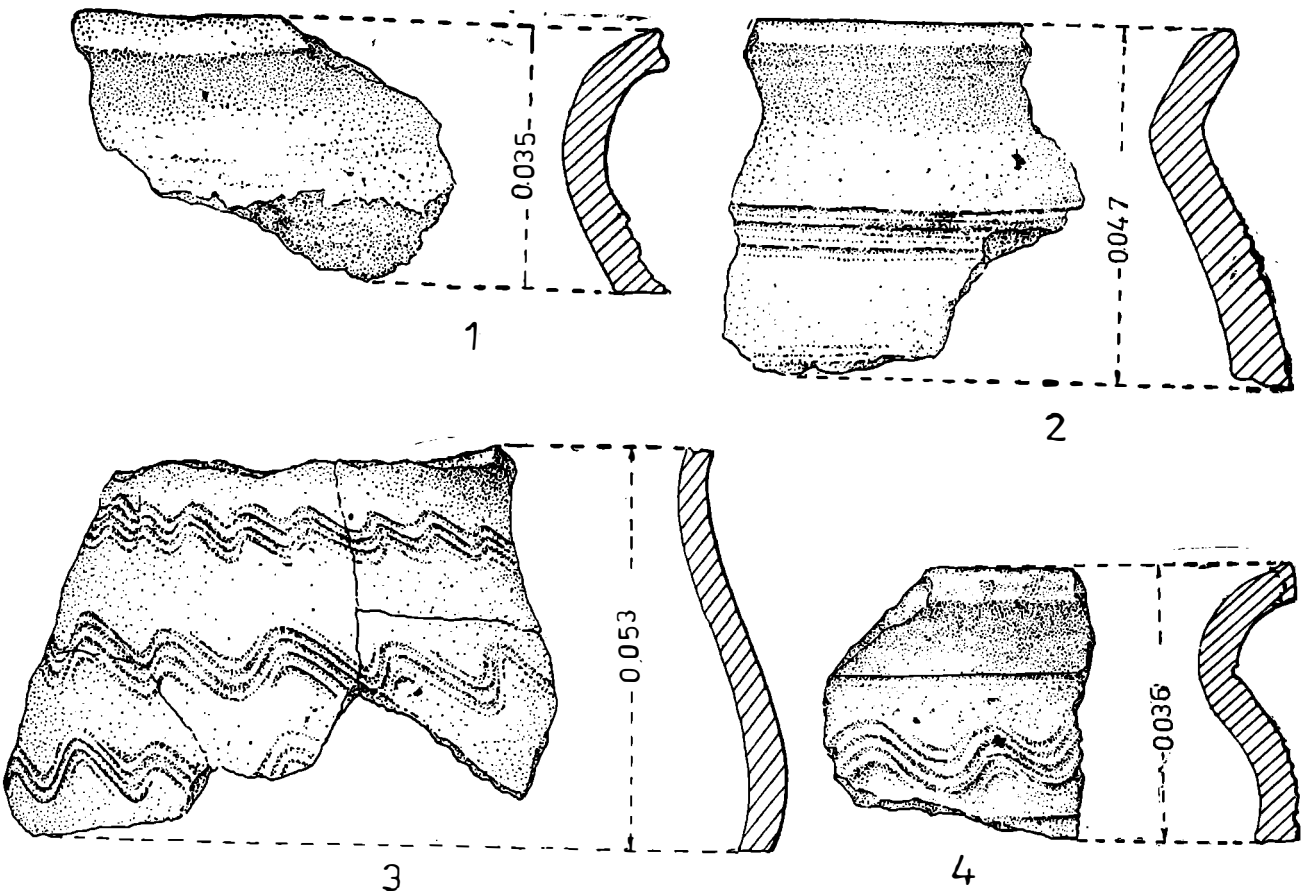

Fig. 53. Fragmente ceramice lucrate cu roata, din secolele VIII—IX e.n. descoperite în locuința nr. 16.

www.cimec.ro

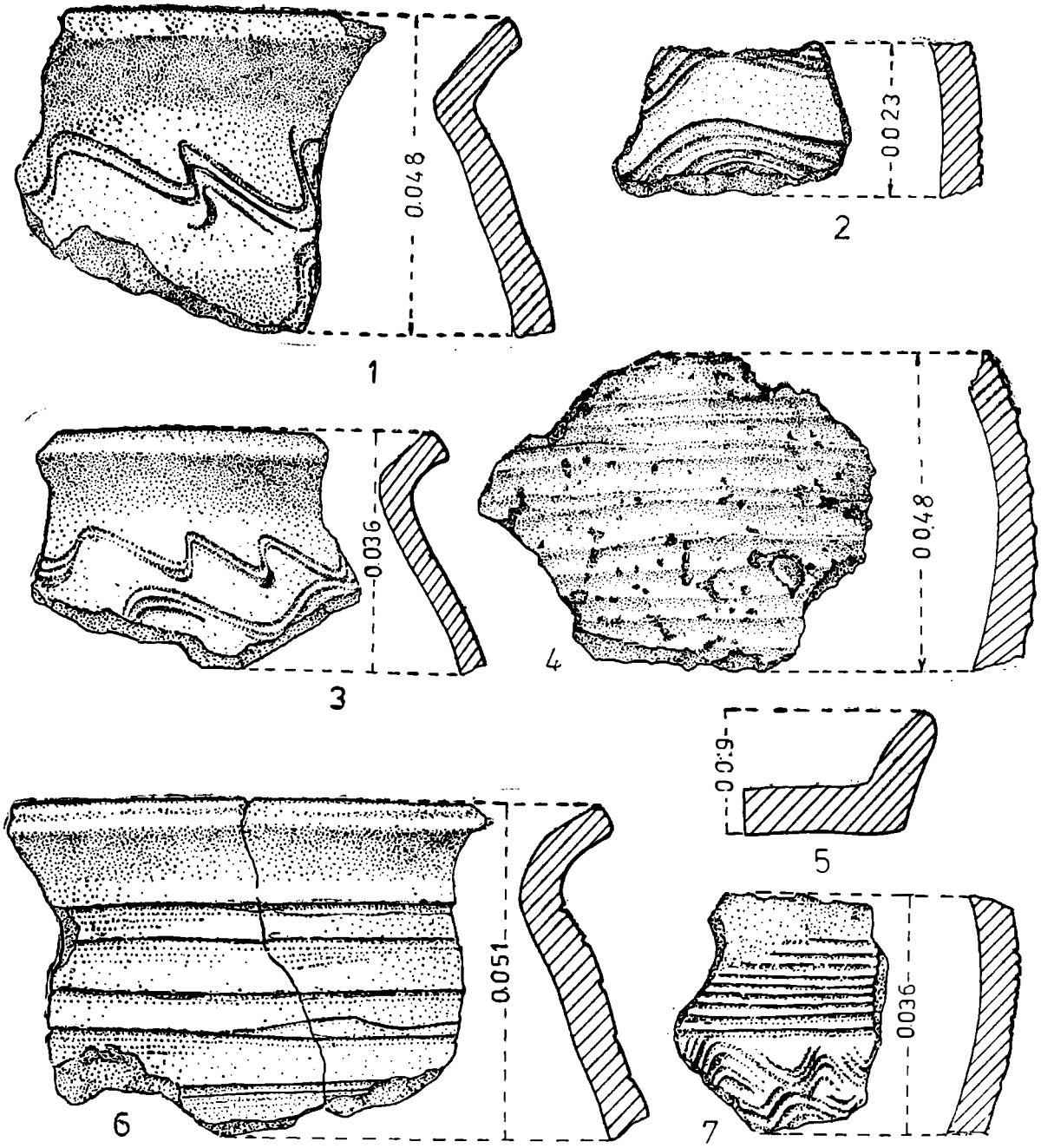

Fig. 54. Fragmente ceramice din secolele VIII–IX e.n. lucrate cu roata, (1–4, 6–7) şi cu mîna 5) descoperite în locuinţa nr. 17.

www.cimec.ro

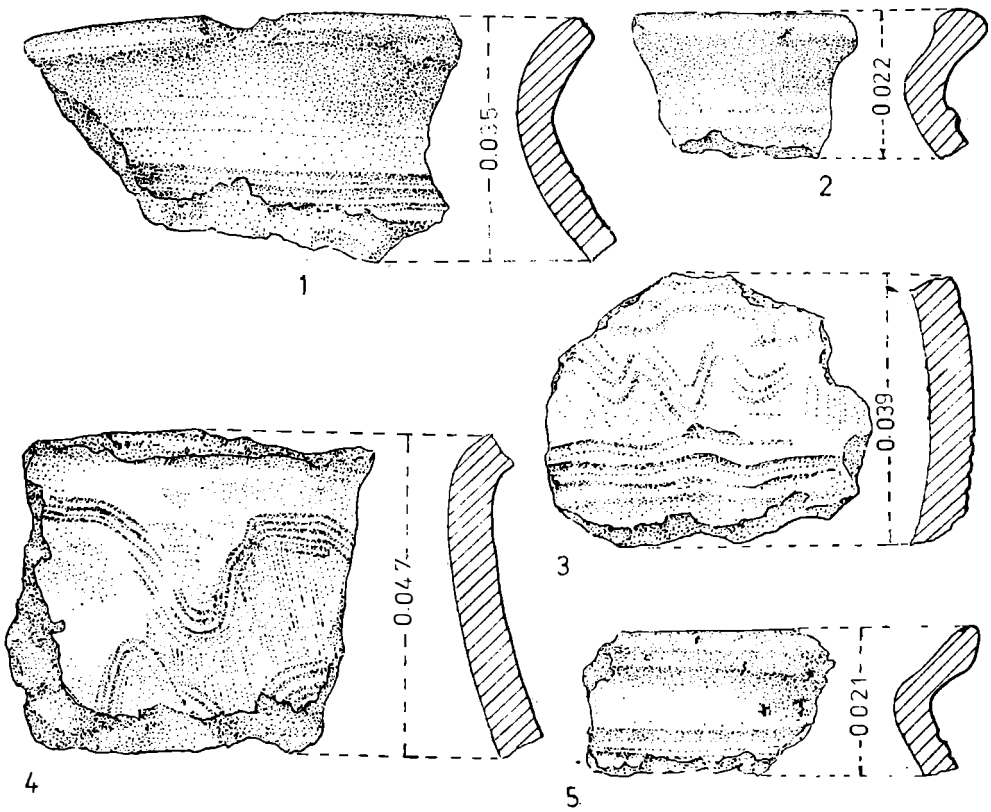

Fig. 55. Fragmente ceramice din secolele VIII—IX e.n. lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 18.

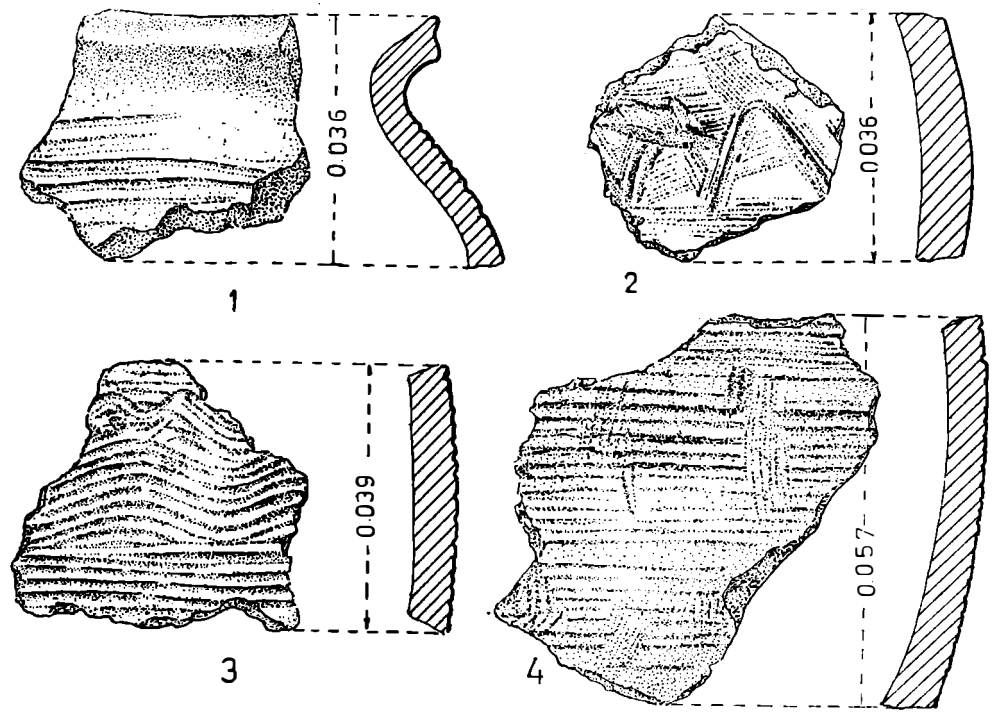

Fig. 56. Fragmente ceramice din secoleleVIII—IX e.n. lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 19.

www.cimec.ro

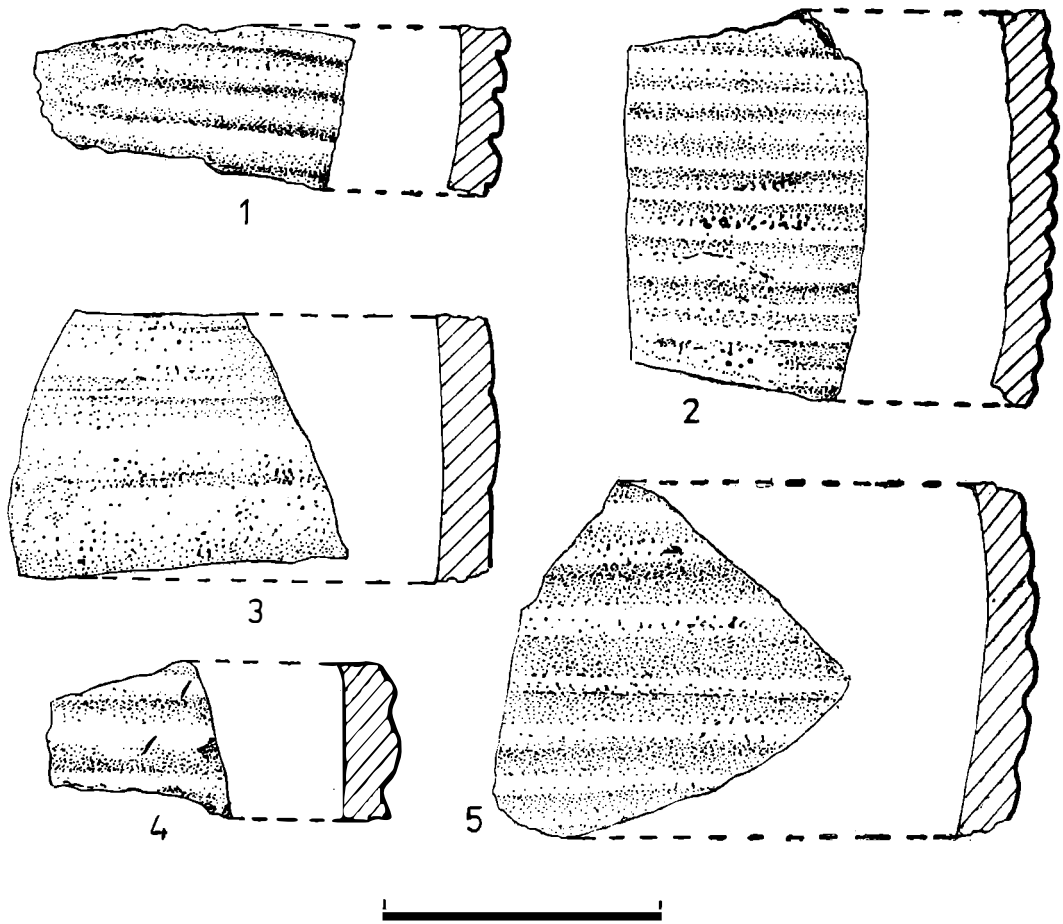

Fig. 57. Fragmente ceramice de import din secolele VIII—IX e.n. 1, locuința nr. 11; 2, locuința nr. 17; 3, 5, locuința nr. 18; 4, locuința nr. 14.

Cu toate că nu s-au putut întregi prea multe vase, numărul fragmentelor ceramice recoltate cu prilejul cercetărilor întreprinse ne oferă, într-o anumită măsură, o imagine destul de edificatoare asupra varietății formelor de oale, asupra tehnicii de lucru și relativ la gama variată a motivelor ornamentale folosite, toate, evident, consecința firească a unei dezvoltări deosebite a meșteșugului olăriei, în comparație cu epoca precedentă[36]. Analiza acestor descoperiri ceramice arată, de asemenea, că întreg ansamblul ceramic caracteristic așezărilor din secolele VIII—IX e.n. stă la baza dezvoltării ulterioare a olăriei de tip vechi românesc din secolele X—XI, argument important în relevarea continuității de civilizație de pe aceste meleaguri[37].

[36] D. Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n....* p. 136—137.

[37] D. Gh. Teodor, *Contribuții la cunoașterea culturii Dridu pe teritoriul Moldovei*, în *SCIV*, 19 1969. 2. p. 270—275.

www.cimec.ro

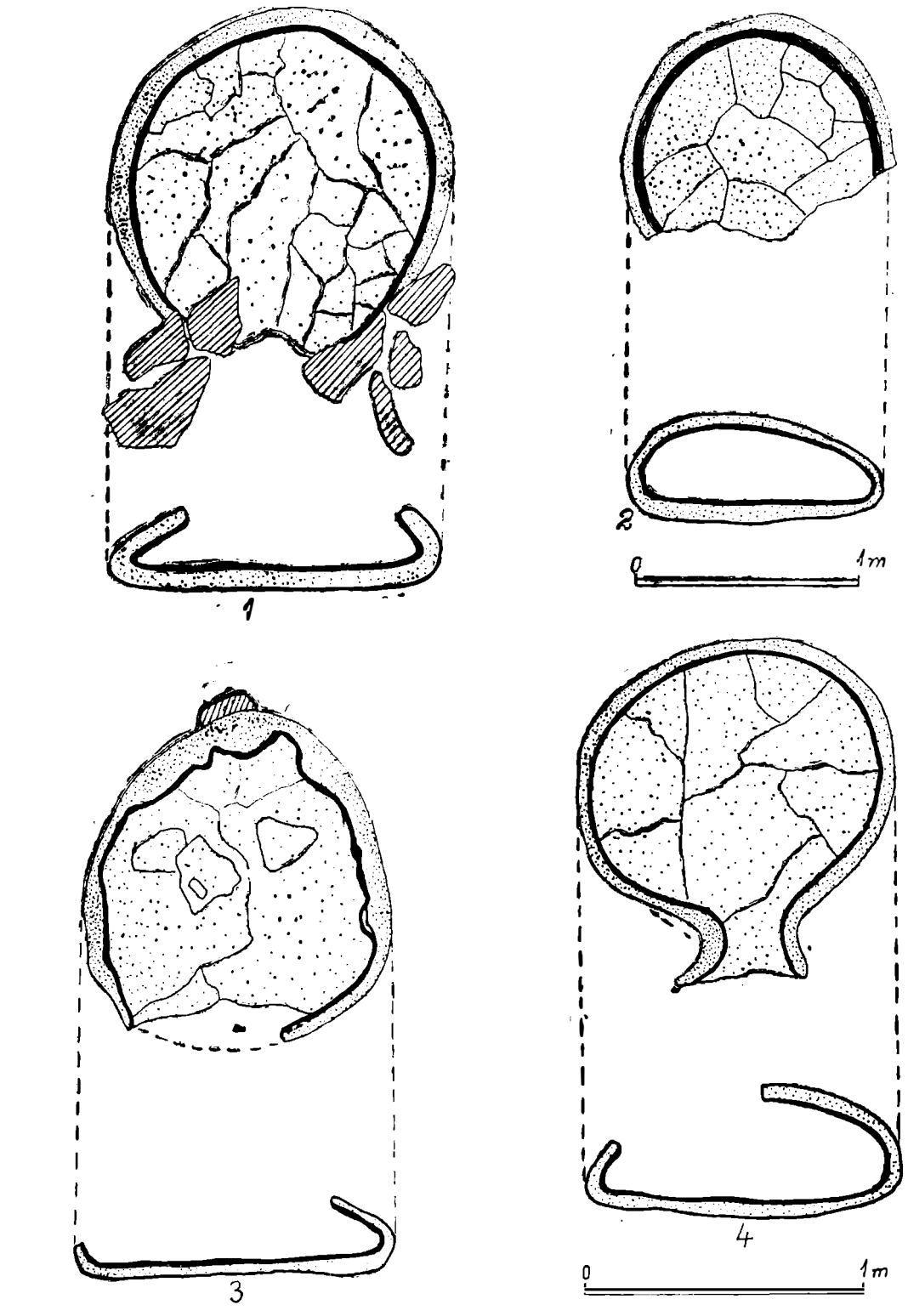

Fig. 58. Planuri și profile ale cuptoarelor din secolele VIII – IX e.n.

www.cimec.ro

IV.

AŞEZAREA DIN SECOLELE X—XI E.N.

Aşa cum s-a arătat mai sus, cu prilejul cercetărilor arheologice întreprinse la Dodeşti, au fost atestate şi vestigii aparţinînd secolelor X—XI e.n. Astfel de resturi au fost documentate numai în sectoarele Şipot I şi II (ca şi aşezarea din secolele VI—VII e.n.), putîndu-se dezveli doar un număr de şase locuinţe.

Ca şi în cazul aşezărilor aparţinînd etapelor anterioare, aceea din secolele X—XI e.n. a fost iniţial mult mai extinsă în acest sector care, aşa cum am amintit, a suferit multe modificări morfologice în decursul timpului. La aceasta se adaugă şi faptul că, într-o anumită măsură, cercetarea totală a unor anumite porţiuni din platforma de la Şipot a fost împiedicată de lucrările agricole şi de modificările survenite, ca urmare a terasării intenţionate a terenului în vederea limitării eroziunilor. Aceasta explică şi numărul redus al locuinţelor din perioada secolelor X—XI e.n., care trebuie să fi fost în mod sigur cu mult mai mare, aşa cum dealtfel pare să indice şi răspîndirea pe o suprafaţă mai întinsă a fragmentelor ceramice din această epocă.

Ca şi în cazul altor aşezări datînd din mileniul I al e.n., din această parte a terasei de la Dodeşti, delimitarea cronologică a complexelor din secolele X—XI e.n. a putut fi făcută şi datorită unor observaţii stratigrafice absolut clare, precum şi prin intermediul unei analize comparative şi tipologice atente a întregului material descoperit. În acest sens, este de subliniat din nou constatarea că nivelul secolelor X—XI e.n. se suprapune peste acelea aparţinînd veacurilor VIII—IX şi VI—VII e.n., succesiune stratigrafică care a putut fi clar atestată cu prilejul dezvelirii locuinţelor din secolele X—XI e.n., care perforează constant, la construcţia lor, nivelurile aşezărilor anterioare.

Locuinţele, deşi puţine ca număr, sînt răspîndite inegal, se grupează în unele zone formînd iniţial, probabil, anumite „cuiburi" constituite pe criterii familiale sau social-economice.

Fiecare complex de locuire din această epocă, va fi descris în ordinea cronologică a descoperirii, la urmă adăugîndu-se cuptoarele aparţinînd aceleiaşi perioade[1].

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE X—XI E.N.

Locuinţa nr. 1 (fig. 60/a), a fost descoperită în caseta B, săpată în anul 1967 în partea de sud-vest a sectorului Şipot II.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile uşor rotunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiuni de circa 3,50 m × 3,40 m. Latura dinspre sud şi o mică porţiune din podeaua locuinţei din această parte s-au prăbuşit, datorită faptului că se aflau situate chiar în marginea terasei, care a suferit importante eroziuni în decursul timpului. Orientarea locuinţei este aproximativ nord-sud. Adîncimea medie a bordeiului este de circa 0,50 m, socotită de la solul iniţial de săpare a gropii.

[1] Numerotarea locuinţelor s-a făcut separat pentru fiecare aşezare, începindu-se de fiecare dată cu cifra 1, în continuare.

www.cimec.ro

În colțul de nord-est se afla vatra de formă ovală, ușor alungită, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de aproape 2 cm, ușor albiată față de podea. Vatra a fost inițial înconjurată de un parament constituit din pietre de rîu și plăci de grezie locală, prinse între ele cu pămînt galben bătătorit. Parte din pietre s-au prăbușit și s-au amestecat cu pămîntul de umplutură. După cantitatea de pietre descoperită în jurul vetrei sau în umplutura locuinței, cuptorul nu a avut inițial o boltă. Unele din pietre erau înroșite de foc și parțial înnegrite de fum. Printre pietrele vetrei și în umplutura gropii bordeiului s-au descoperit și cîteva resturi de cărbune de lemn de esență moale (plop și arin), precum și puține resturi de cenușă și fragmente mici de lipitură de lut.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar probabil că ea se afla pe latura de la sud (distrusă), situată în fața gurii cuptorului.

Podeaua era simplu amenajată la orizontală, ușor bătătorită. În colțul dinspre nord s-au descoperit și două gropi de la parii de susținere a acoperișului sau a pereților, avînd o formă oval neregulată, puțin adînci (0,15 m).

Inventarul locuinței este în general modest. Un fragment dintr-o rîșniță circulară, făcută din grezie calcaroasă, păstrînd însă orificiul central, probabil ruptă din vechime, se afla printre pietrele paramentului care înconjura vatra. În jurul vetrei, pe podea, s-au mai descoperit două străpungătoare de os (fig. 63/3,6) și o fusaiolă plată circulară din lut (fig. 64/4). De asemenea, s-au descoperit în umplutura gropii bordeiului fragmente ceramice lucrate cu roata, ornamentate cu linii incizate vălurite și orizontale (fig. 65).

Locuința nr. 2 (fig. 60/b) a fost descoperită în capătul dinspre nord-vest al secțiunii a II-a săpată în anul 1969 în sectorul Șipot I.

Locuința, de tip bordei, are colțurile ușor rotunjite și laturile parțial arcuite, cu dimensiuni cuprinse între 2,90 m × 3,10 m. Orientarea locuinței este aproximativ nord-nord-est, sud-vest, iar adîncimea medie a gropii, socotită de la nivelul inițial de călcare de circa 0,65 m. Locuința, una dintre cele mai adînci din această vreme, a fost săpată în contra-pantă înspre latura ei de est.

În colțul de nord se afla vatra constituită dintr-o lipitură de lut de formă ovală, groasă de circa 2 cm, așternută direct pe podea și înconjurată de pietre de rîu și plăci din grezie locală, provenite inițial dintr-un parament avînd o înălțime de circa 50 cm. Unele din pietre erau parțial arse de foc sau înnegrite de fum. După cantitatea de pietre care s-a mai păstrat, cuptorul nu a avut boltă.

În apropiere de gura cuptorului, la circa 0,50 m, podeaua locuinței era ușor arsă pe o anumită porțiune și acoperită cu un strat subțire de cenușă. Podeaua era bine bătătorită și amenajată la orizontală, astfel că, fiind săpată în contra-pantă, inițial peretele dinspre vest a fost cu mult mai înalt. Nu s-au putut preciza, nici în interior, nici în exterior, gropi de la stîlpii de susținere a pereților sau a acoperișului.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar judecînd după orientarea gurii vetrei, ea se afla probabil pe latura dinspre sud.

În interiorul locuinței inventarul descoperit este mult mai bogat decît în alte cazuri. Astfel, printre pietrele vetrei și pe podea s-au descoperit un fragment de seceră din fier (fig. 61/3), un cuțit din fier de dimensiuni mari avînd locul prăselelor marcat cu plăci de bronz (fig. 61/1), un vîrf de săgeată cu lama bifurcată (fig. 62/5) și un pinten din fier (fig. 62/2). De asemenea, s-a descoperit o cataramă (fig. 62/13) și o jumătate dintr-un nasture sferic (fig. 61/6), ambele lucrate din bronz, la care adăugăm un străpungător simplu din os (fig. 63/8). Alături de aceste obiecte s-au găsit și numeroase fragmente ceramice lucrate la roată și ornamentate cu motive alcătuite din combinații de striuri verticale și orizontale incizate, din care s-a putut întregi un vas (fig. 66).

www.cimec.ro

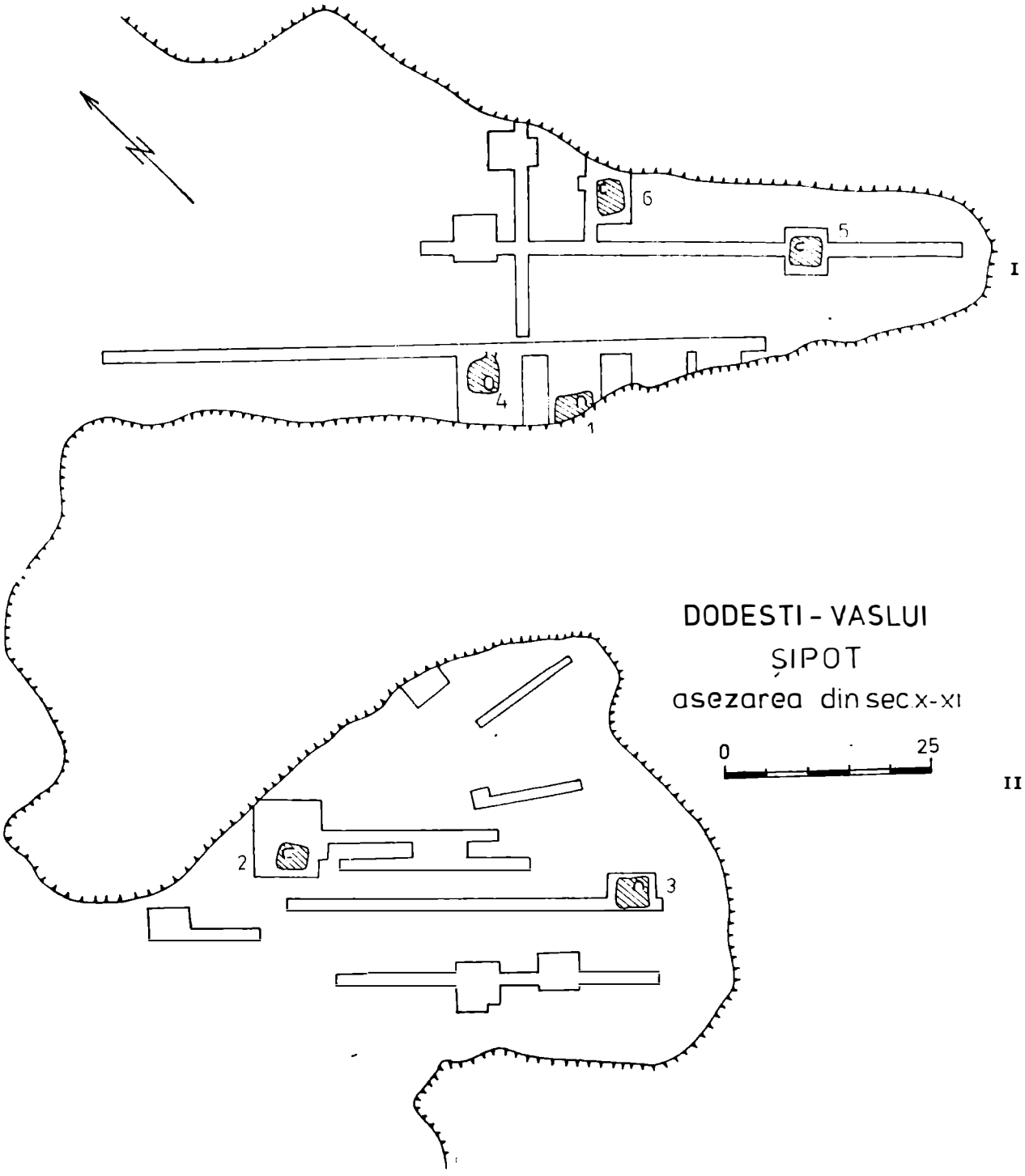

Fig. 59. Planul general al săpăturilor arheologice de la Dodești — sectorul Șipot. Așezarea din secolele X–XI e.n.

www.cimec.ro

Locuința nr. 3 (fig. 60/c), a fost precizată și dezvelită în partea de est a secțiunii a IV-a din sectorul Șipot I, săpată în anul 1969.

Locuința, de tip bordei, are o formă aproximativ pătrată cu latura dinspre sud-est ușor arcuită avînd dimensiunile de circa 3,50 m × 3,75 m, iar orientarea aproape est-vest.

Adîncimea medie a locuinței, socotită de la nivelul inițial de călcare de la care a fost săpată groapa, este de circa 0,65 m.

În colțul dinspre est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 3 cm, așternută direct pe podea și ușor alveolată față de aceasta, înconjurată de un paramentalcătuit din lespezi mari de grezie locală și pietre de rîu. Paramentul din pietre s-a păstrat destul de bine și numai o mică parte din el s-a prăbușit pe podea în jurul vetrei. Pietrele dinspre interior erau parțial arse de foc și înnegrite de fum. Judecînd după numărul și poziția pietrelor, cuptorul nu a avut boltă.

Podeaua bordeiului era bine bătătorită și amenajată simplu la orizontală, observîndu-se doar înspre partea de nord o ușoară alveolare. La colțurile vetrei s-au putut preciza gropi de pari provenite de la stîlpii de susținere ai pereților și ai acoperișului, în colțurile dinspre sud-est și sud-vest gropile fiind duble. Ele sînt de formă oval neregulată și au adîncimi cuprinse între 0,12 m—0,20 m.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată, dar avîndu-se în vedere orientarea gurii vetrei, ca și existența unei gropi de pari pe mijlocul laturii de vest, este posibil ca ea să se fi aflat în această parte.

Inventarul locuinței este de asemenea modest. Înspre latura de vest, concentrate pe o mică suprafață de circa 1,5 m², s-au descoperit o lamă de cuțit fragmentară avînd perforații pentru prăsele (fig. 61/2) și un cîrlig, probabil de undiță, (fig. 61/4), ambele din fier, precum și un străpungător de os (fig. 63/4) și o fusaiolă făcută dintr-o vertebră de pește mare (fig. 64/6). S-a mai găsit și un buton fragmentar din argint (fig. 61/10). Tot în această zonă s-a mai descoperit și un os mare de pește.

În umplutura locuinței, îndeosebi pe podea și printre pietrele vetrei, s-au descoperit fragmente ceramice lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate vălurite și orizontale (fig. 67).

Locuința nr. 4 (fig. 60/d) a fost descoperită în secțiunea I din partea de sud a sectorului Șipot II, săpată în anul 1969. Încă din 1967 locuința a fost surprinsă în profilul secțiunii I fiind ulterior dezvelită prin deschiderea casetei A.

Locuința este de tip bordei avînd o formă aproape pătrată și are laturile drepte cu colțurile ușor rotunjite și cu dimensiunile de circa 3 m × 3,15 m. Orientarea laturilor este aproximativ nord—nord-est, sud—sud-est. Adîncimea medie a bordeiului măsurată de la solul inițial de călcare și de săpare a gropii este de circa 0,60 m.

În colțul de vest se afla un cuptor cu bolta de formă oval-circulară și cu marginile ușor arcuite. Bolta cuptorului nu s-a păstrat fiind prăbușită din vechime. Grosimea de arsură era de circa 5 cm. Întreaga construcție a cuptorului era amenajată pe o podină de lut de formă oval-neregulată și bine fețuită, înaltă de circa 30 cm. În jurul cuptorului, pe podină, se aflau cîteva pietre de rîu puternic arse.

Înspre latura de sud-vest, în fața cuptorului, s-a putut preciza intrarea în locuință, care era amenajată în forma unui gang în pantă (cu trepte), lată de circa 0,65 m și străjuită după cum o arată gropile păstrate, de 2 stîlpi. Gropi de pari au putut fi precizate și la celelalte colțuri ale locuinței, cu excepția aceluia dinspre vest, unde se afla cuptorul.

www.cimec.ro

Pereții locuinței și podeaua erau puternic înroșiți de foc, în interiorul gropii bordeiului aflîndu-se o mare cantitate de cenușă, cărbune și bucăți de lipitură arsă, ceea ce dovedește că întreaga construcție a fost distrusă printr-un puternic incendiu.

În interior, în apropierea cuptorului au fost descoperite, un dorn din fier (fig. 62/6) și un cercel de bronz parțial deteriorat de foc (fig. 61/11), iar înspre interior o săgeată din fier (daltă ?) cu vîrful teșit (fig. 62/4) și o fusaiolă de lut fragmentară (fig. 64/5). În umplutura gropii bordeiului s-au descoperit puține fragmente ceramice, toate lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate (fig. 68). După forma cuptorului și felul în care bordeiul a fost distrus, este posibil ca în acest caz, care se deosebește net de celelalte, să fie vorba de un atelier în care se prelucrau probabil obiecte de podoabă.

Locuința nr. 5 (fig.60/f), a fost descoperită în secțiunea a II-a aflată în partea de est a sectorului Șipot II, săpată în anul 1970.

Locuința de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu laturile drepte și puțin rotunjite, dimensiunile laturilor fiind de circa 4,50 m × 4,00 m pentru cele mai mari și 3,40 m × 3,60 m pentru cele mai mici, putînd fi socotită ca una dintre cele mai mari complexe de locuire din această vreme.

Orientarea laturilor este nord—nord-est, sud—sud-vest. Adîncimea medie a bordeiului, măsurată de la solul inițial de la care a fost săpată groapa, este de 0,55 m.

Înspre colțul format de latura de la nord cu aceea de la est se află vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, ușor albiată și așternută direct pe podea, înconjurată de un parament în formă de potcoavă alcătuit din pietre de rîu și plăci din grezie locală. O parte din pietre erau arse sau înnegrite de fum și căzute pe vatră și pe podea din locul în care se aflaseră inițial. Probabil că vatra cuptorului a fost acoperită cu pietre, formînd o boltă.

Podeaua era puternic bătătorită și amenajată la orizontală. Chiar în fața vetrei se aflau trei gropi de formă ovală neregulată, puțin adînci, dispuse în șir, umplute cu cenușă. De asemenea, la colțuri, existau gropi de la stîlpii de susținere ai pereților și ai acoperișului. Ele sînt de formă ovală și nu depășesc adîncimea de 0,20 m.

Intrarea în locuință nu a putut fi precizată dar, avîndu-se în vedere poziția gurii vetrei, este posibil să se fi aflat pe latura de la sud.

În interiorul locuinței, în fața vetrei și parțial în jurul și în cele trei gropi de cenușă, pe o porțiune destul de restrînsă au fost descoperite : un mîner de os (fig. 63/1), un străpungător de os (fig. 63/5), o spatulă de os (fig. 63/9), un fragment dintr-o brățară de sticlă (fig. 61/14), două pandantive din argint provenite de la cercei (fig. 61/8—9) și o verigă subțire din bronz (fig. 61/12). În colțul dinspre sud-est, pe podea, s-a găsit un cui din fier (fig. 61/5), iar în imediata lui apropiere o săgeată, de asemenea, din fier (fig. 62/1).

În interiorul locuinței s-au descoperit numeroase fragmente ceramice lucrate cu roata și ornamentate cu striuri incizate orizontal și vălurite, din care s-a putut întregi un vas (fig. 69).

Locuința nr. 6 (fig. 60/e), a fost descoperită în secțiunea a III-a aflată în partea de nord a sectorului Șipot II, săpată în anul 1970.

Locuința, de tip bordei, are o fomă aproape pătrată, cu laturile drepte și colțurile foarte puțin rotunjite, avînd dimensiunile de circa 4,25 m × 4,00 m, iar orientarea aproximativ nord—nord-est, sud—sud-vest.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul inițial de la care a fost săpată, este de 0,45 m.

www.cimec.ro

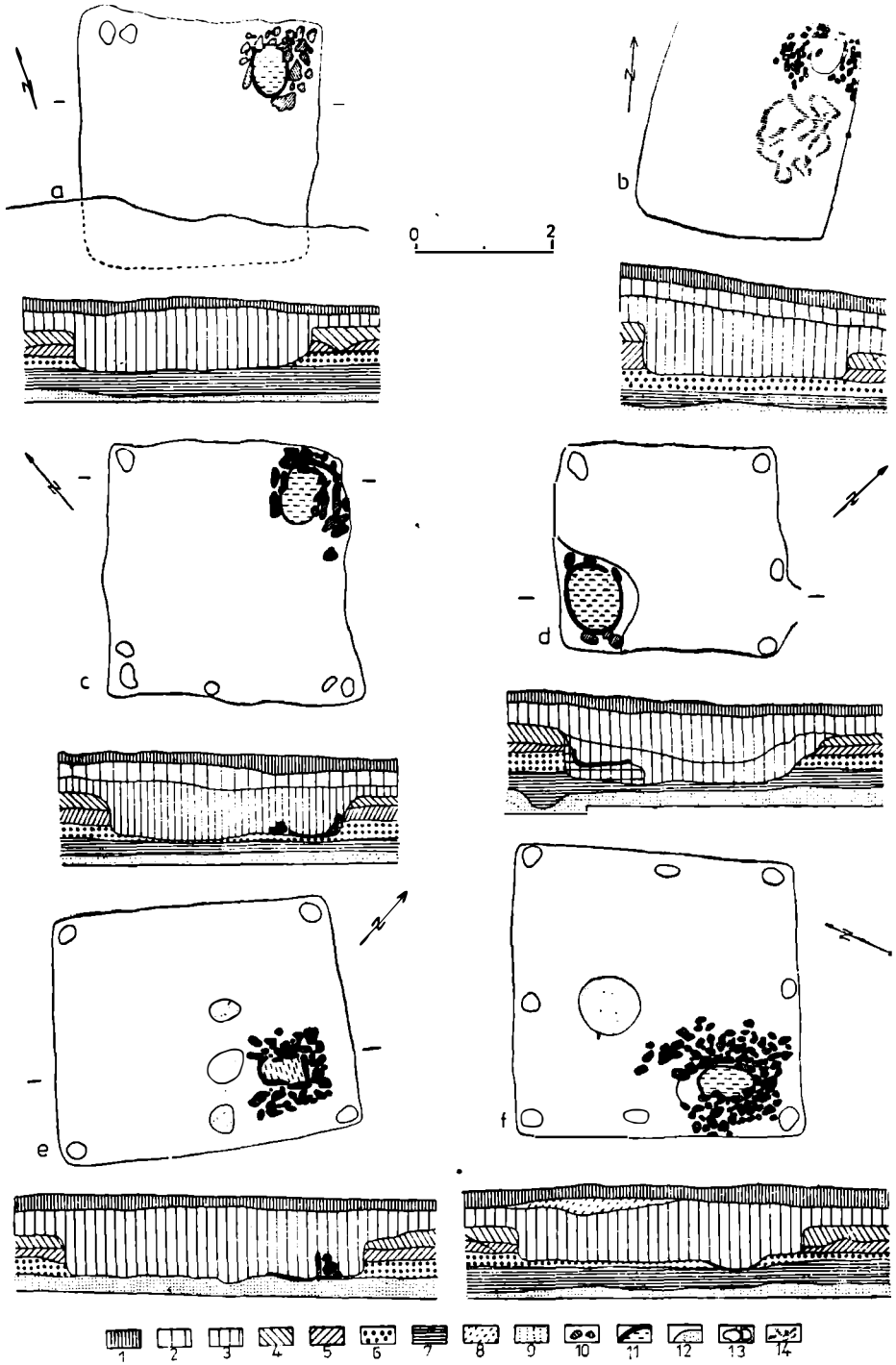

Fig. 60. Planuri și profile ale locuințelor din secolele X—XI e.n. a, locuința nr. 1; b, locuința nr. 2; c, locuința nr. 3; d, locuința nr. 4; e, locuința nr. 6; f, locuința nr. 5; 1, sol vegetal; 2, nivel secolele XVI—XVII; 3, nivel secolele X—XI e.n.; 4, nivel secolele VIII—IX e.n.; 5, nivel secolele VI—VII e.n.; 6, nivel secolele IV—V e.n.; 7, nivel comuna primitivă; 8, pămînt galben tasat; 9, sol steril; 10, pietre; 11, vatră; 12, gropi de pari; 13, groapă cu cenușă; 14, arsură.

www.cimec.ro

În colțul de nord-est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 0,30 m și albiată față de orizontala podelei. Vatra era înconjurată de un parament alcătuit din pietre de rîu și grezie locală, legate cu lut galben între ele, formînd inițial un cuptor cu baza în formă de potcoavă, prevăzut cu o boltă. O bună parte din pietre s-au prăbușit în interior pe vatră sau pe podeaua locuinței. Unele pietre erau puternic înroșite de foc sau înnegrite de fum.

Podeaua era bine bătătorită și amenajată simplu la orizontală. Spre mijlocul locuinței, către latura de sud, se afla o groapă de formă circulară cu diametrul de circa 1,20 m și cu adîncimea de 0,20 m, umplută cu cenușă.

La colțurile locuinței și pe mijlocul fiecărei laturi se aflau gropi de la stîlpii de susținere ai acoperișului sau ai pereților. Gropile sînt de formă ovală și au adîncimea cuprinsă între 0,16 m și 0,25 m.

În umplutura bordeiului, printre pietrele răvășite ale vetrei, pe podea sau în groapa cu cenușă au fost descoperite : un fragment din lama unui topor din fier (fig. 62/3), un tub din os (fig. 63/2), un străpungător din os (fig. 63/7), un fragment dintr-un inel de bronz (fig. 61/7) și o jumătate dintr-o brățară de sticlă albastră (fig. 61/15). De asemenea, s-au descoperit și resturi ceramice provenite din oale lucrate la roată și ornamentate cu striuri incizate orizontal și vălurite (fig. 70). Alături de acestea s-au descoperit și cîteva fragmente provenite de la tăvi mari de lut patrulatere (portative ?), folosite probabil la uscatul sau prăjitul cerealelor.

CUPTOARE DIN SECOLELE X—XI E.N.

Cuptorul nr. 1 (fig. 71/1). În sectorul Șipot II, în secțiunea a III-a din partea sa de nord săpată în anul 1970, în imediata apropiere a locuinței nr. 6 (la circa 1,50 m) s-a descoperit un cuptor de lut. Cuptorul are la bază formă de potcoavă, cu gura orientată către sud-est și cu bolta destul de aplatizată, cu înălțimea de numai 0,40 m. Dimensiunile vetrei cuptorului sînt de 0,80 m $\times$ 0,55 m.

Vatra, alcătuită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 4 cm, era puternic arsă și se afla la o adîncime de circa 1,25 m față de solul actual. Grosimea bolții cuptorului era de 3 cm, iar pămîntul din jurul ei înroșit pe o grosime de aproape 4 cm. Pe vatra cuptorului s-au găsit resturi de cenușă și cărbune, ca și în imediata ei apropiere spre gură. În jurul vetrei cuptorului se aflau mai multe pietre de rîu puternic înroșite de foc, folosite probabil pentru consolidarea bazei cuptorului, deoarece se aflau fixate în afara perimetrului ei.

Este greu de precizat la ce ar fi putut servi un astfel de cuptor de lut, dar nu este exclus, avîndu-se în vedere că vatra este puternic arsă, să fi fost folosită în scopuri meșteșugărești, cu atît mai mult cu cît el se afla construit în afara perimetrului locuinței.

Cuptorul nr. 2 (fig. 71/2) a fost descoperit în secțiunea a IV-a din sectorul Șipot II în anul 1970 la o adîncime de 1,20 m.

Cuptorul avea vatra de foc de formă circulară cu diametrul de 1,10 m, cu gura către sud-est, fiind prevăzut cu o boltă înaltă de 0,40 m, prăbușită peste vatră. Lipitura vetrei are o grosime de 4 cm și este formată din trei straturi succesive, iar bolta de numai 2,5 cm grosime. Pămîntul din jurul lipiturii fusese ars pe o grosime de 3—4 cm.

În interiorul cuptorului nu s-au găsit decît puține resturi de cenușă și cărbune, precum și cîteva fragmente ceramice aparținînd secolelor X—XI e.n.

Ca și primul cuptor, descris mai sus, acesta aparține secolelor X—XI e.n., deoarece a fost construit la nivelul de călcare al bordeielor din această vreme, în ambele cazuri, în apropierea locuințelor. După toate probabilitățile, un astfel de cuptor a servit la coptul pîinii, instalații asemă-

www.cimec.ro

nătoare întîlnindu-se și în alte așezări în perioada primului mileniu al e.n., atît din Moldova cît și din restul țării[2].

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE DIN SEC. X—XI E.N.

După cum am arătat mai sus, cu prilejul cercetării celor șase locuințe aparținînd secolelor X—XI e.n., s-au descoperit unelte, obiecte de podoabă și vestimentare, arme (săgeți), lucrate din metale, piatră, os și lut. În general, inventarul așezării din această vreme este sărăcăcios datorită numărului redus de locuințe, ca și faptului că stratul de cultură aparținînd acestor secole este destul de puțin consistent. Este posibil, ca și în cazul așezărilor imediat anterioare (secolele VII—IX), inventarul să fi fost evacuat organizat de către locuitorii așezării, odată cu părăsirea ei. Cu toate acestea, deși obiectele și resturile ceramice aparținînd secolelor X—XI e.n. sînt puțin numeroase, ele ne dau totuși posibilitatea de a aprecia, pe baza analizelor tipologice comparative, stadiul de dezvoltare social-economică în care se afla obștea românească de la Dodești—Vaslui la sfîrșitul primului mileniu al e.n.

a) *Unelte, obiecte de uz casnic și arme.* Cele mai importante piese din această categorie o constituie acelea lucrate din fier. Reamintim descoperirea unui fragment, probabil dintr-o seceră (fig. 61/3) ruptă din vechime, a două lame de cuțit, dintre care una are delimitată baza prăselelor (de os sau lemn) prin aripioare de bronz, ornamentate cu linii incizate (fig. 61/1—2), a unui cîrlig de undiță (fig. 61/4) și a unui cui cu floarea și secțiunea pătrată (fig. 61/5). La acestea mai adăugăm un dorn sau o daltă (fig. 62/6), precum și un vîrf din lama unui topor (fig. 62/3). Tot din fier au fost lucrate și un pinten cu spinul scurt și simplu (fig. 62/2), precum și trei săgeți, una cu lama de formă triunghiulară și rombică în secțiune (fig. 62/1), o alta cu lama tăiată drept (daltă ?) și lățită (fig. 62/4) și una bifurcată (fig. 62/5). În general, uneltele din fier descrise mai sus sînt comune multor așezări din Moldova sau din alte regiuni ale României de la sfîrșitul primului mileniu al e.n.[3].

Din categoria uneltelor, mai amintim, de asemenea, șase străpungătoare lucrate din os, avînd forme și mărimi diferite (fig. 63/3—8), o spatulă din os (fig. 63/9), precum și două obiecte lucrate tot din os, un mîner (fig. 63/1), probabil de la un cuțit și un tub a cărui întrebuințare este mai greu de precizat (fig. 63/2) Toate au analogii în regiunile de la est de Carpați[4].

În sfîrșit, tot în categoria uneltelor includem și cele șase fusaiole găsite în locuințe sau în stratul respectiv de cultură, cinci lucrate din lut, avînd forme și mărimi diferite, unele ornamentate (fig. 64/1—5) și una lucrată dintr-o vertebră de pește mare, folosită poate și ca talisman (fig. 64/6)[5]. Fusaiolele amintite mai sus sînt frecvent întîlnite în absolut toate așezările primului

---

[2] Vezi capitolul III în care sînt descrise cuptoarele așezării din secolele VIII—IX de la Dodești, din prezentul volum, p. 73. Pentru alte localități, cf. **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului român*, Iași, 1978, p. 105—106, fig. 64/4

[3] Pentru Moldova, vezi; **D. Gh. Teodor**, *op. cit*, p. 108—110, fig. 25/5—6; 26/4, 6—7; **Gh. Coman**, *Străvechime, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 90—126, 129—131, 188—189, 265—266; **V. Spinei**, *Moldova în secolele XI—XIV*, București, 1982, p. 93, fig. 4/3—4, 6, 9—10; pentru alte regiuni ale României, **I. Barnea**, în *Dinogetia*, I, București, 1967, p. 72, 75, fig. 38/4—19; **Eug. Zaharia**, *Săpăturile de la Dridu. Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, București, 1967, p. 94, fig. 53/1, 4—5; 54/6; **O. Toropu**, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976, p. 179—181; **P. Diaconu** și **D. Vîlceanu**, *Păcuiul lui Soare. Cetatea bizantină* I, București, 1972, p. 167—169, fig. 66/1, 3, 6; 67; **M. Comșa**, *Cultura materială veche românească (Așezările de la Bucov-Ploiești)*, București, 1978, p. 52—53, 116—117, 126, fig. 35/4, 9; 92/3, 15, 19; 97/10—19.

[4] **D Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 109, fig. 33/1—3; 34/1—4, 7, 9—13; **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 126, 143, 191, fig. 156/2, 6—10; **V. Spinei**, *op. cit.* p. 93, fig. 4/5.

[5] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 110, fig. 37/1—5, 10; **M. Comșa**, în *Dinogetia*, I, 1967, p. 1505, fig. 56/5.

www.cimec.ro

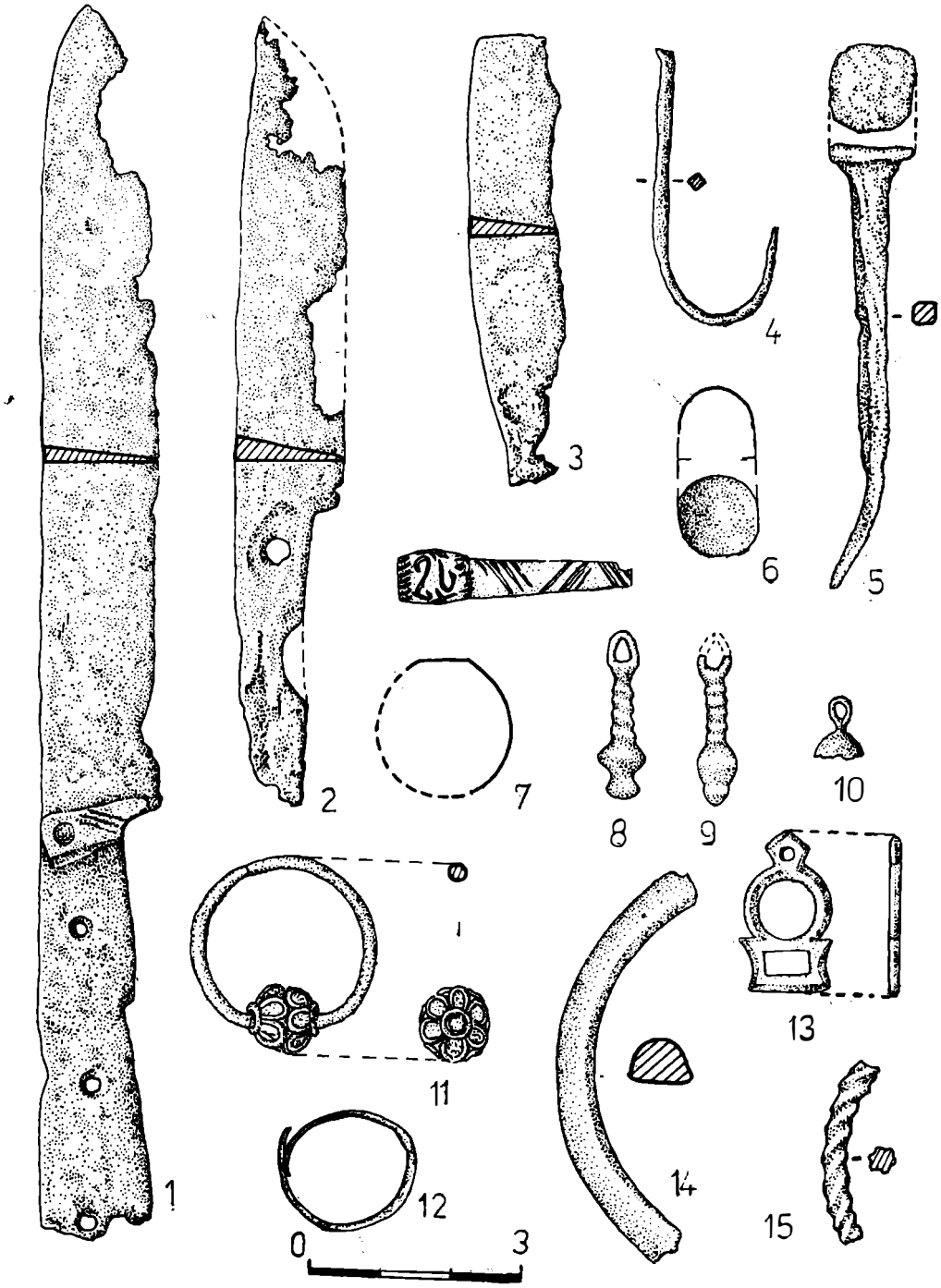

Fig. 61. Unelte. obiecte vestimentare și de podoabă din secolele X–XI e.n. 1, 3, 6, 13, locuința nr. 2; 2, 4, 10, locuința nr. 3; 5,8–9, 12, 14, locuința nr. 5; 7, 15, locuința nr. 6; 11, locuința nr. 4.

www.cimec.ro

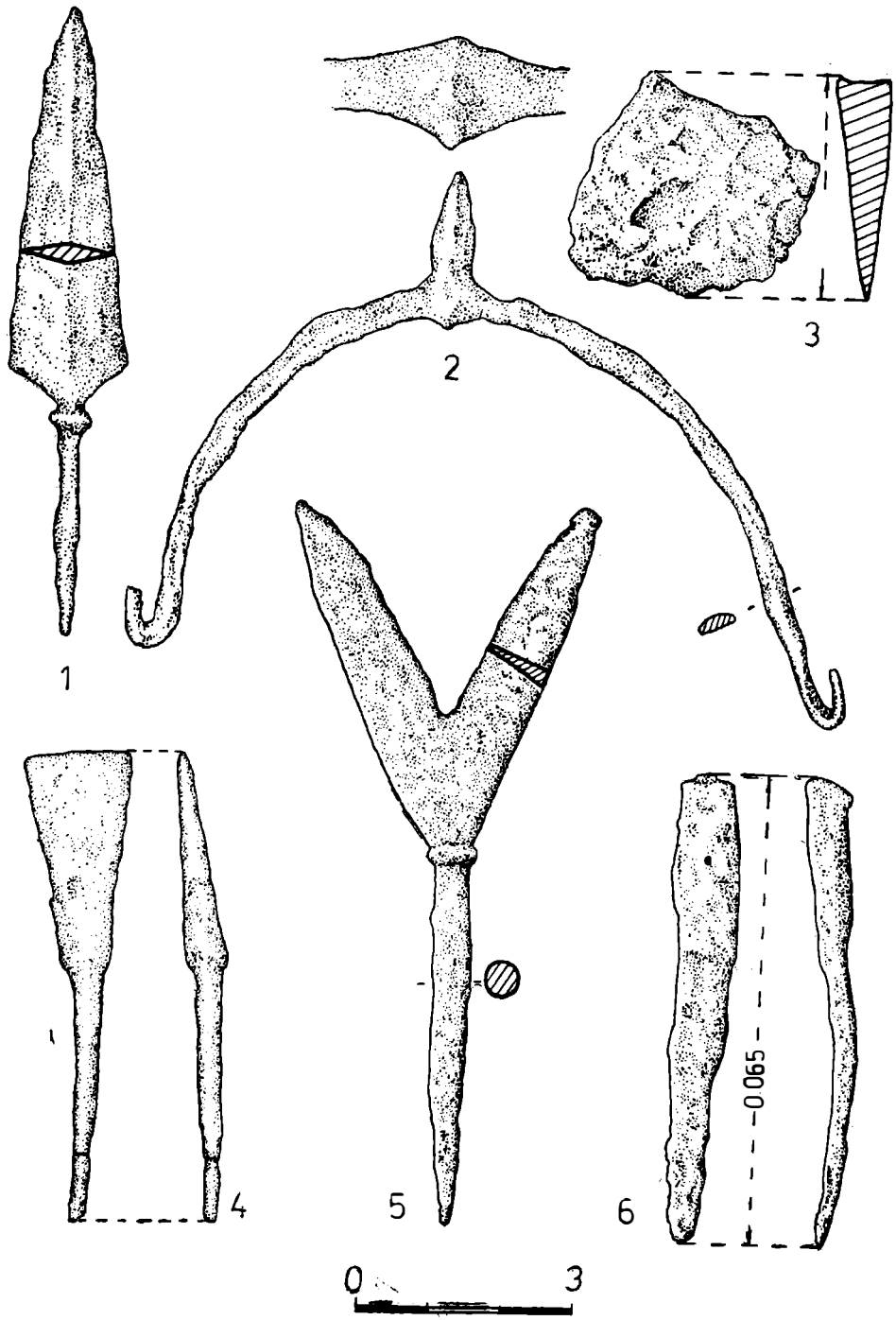

Fig. 62. Unelte, obiecte casnice și arme din fier din secolele X—XI e.n. 1, locuința nr. 5; 2, 5, locuința nr. 2; 3, locuința nr. 6; 4, 6, locuința nr. 4.

www.cimec.ro

mileniu al e.n. de pe întreg cuprinsul țării dovedesc, printre altele, ocupația creșterii animalelor și țesutul[6]. În general, uneltele, obiectele casnice și armele din fier, atestă o viață stabilă legată de agricultură, creșterea vitelor și meșteșuguri.

b) *Obiecte de podoabă și vestimentare.* Comparativ cu uneltele, obiectele casnice și armele descoperite în cadrul așezării datînd din secolele X—XI e.n. de la Dodești—Vaslui, obiectele de podoabă sînt mai numeroase, dar în majoritatea cazurilor fragmentare, ceea ce explică poate și cantitatea lor mai mare.

Din această categorie menționăm, în primul rînd, două pandantive din argint, turnate, provenite de la cercei (fig. 61/8—9)[7], un cercel din bronz, rupt din vechime, avînd mărgica centrală ajurară (fig. 61/11)[8], un inel din bronz păstrat fragmentar, avînd ca model incizii geometrice și pe „chatton" unele semne (litere ?), de asemenea incizate (fig. 61/7)[9], o cataramă lucrată din bronz (fig. 61/13)[10]. Tot din bronz sînt lucrate și o jumătate dintr-un buton sferic simplu (fig. 61/6)[11], precum și o verigă subțire provenită desigur de la un cercel (fig. 61/12)[12]. La acestea se mai adaugă un nasture sferic cu cîrlig de agățat, lucrat din argint, din care s-a păstrat numai partea superioară (fig. 61/10)[13], precum și două brățări, păstrate de asemenea fragmentar, lucrate din sticlă, una simplă, de culoare albă, semicirculară în secțiune (fig. 61/14) și alta lucrată prin răsucire, de culoare albastră (fig. 61/15), de evidentă proveniență sudică[14].

Fără îndoială, descoperirile de obiecte de podoabă de la Dodești—Vaslui, deși în marea lor majoritate nu sînt păstrate decît fragmentar, prezintă o deosebită importanță din punct de vedere cultural și cronologic, nu numai pentru obiectivul arheologic de aici. Analogiile cele mai apropiate (uneori identice), atestă unitatea culturală cu restul teritoriului României, dar și relații numeroase cu lumea bizantină sud-dunăreană[15].

Unele dintre aceste descoperiri, cum sînt brățările de sticlă, cerceii și altele constituie elemente prețioase pentru încadrarea cronologică a așezării, pe baza lor putîndu-se astfel preciza că limita cronologică inferioară a obiectivului arheologic de aici ar putea fi acceptată în ultimul sfert al secolului al X-lea[16].

În general, podoabele descoperite la Dodești sînt destul de variate, în comparație cu alte așezări din aceeași vreme de pe teritoriul Moldovei[17], acelea produse local atestînd prin metodele de producere și factura lor, un stadiu destul de avansat al cunoștințelor tehnice din acest domeniu la locuitorii din regiunile est-carpatice în cursul secolelor X—XI e.n.

---

[6] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, p. 110; **Eug. Zaharia,** *op. cit.*, p. 94, fig. 52/1—6, 8—9; 54/1—5; **M. Comșa,** *op. cit.*, p. 98—122; idem, *Cultura veche românească...*, p. 47—54, fig. 38/6—10, 12.

[7] **A. Dankanitz** și **I. Ferenczi,** *Săpăturile arheologice de la Ciumbrud (r. Aiud, reg. Cluj)*, în *Materiale*, VI, 1959/ p. 608, fig. 4/11; **D. Gh. Teodor,** *op. cit.* p. 110, fig. 38/ 8—9.

[8] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, p. 110, fig. 38/16.

[9] **I. Barnea,** *op. cit.*, p. 284, fig. 170/10.

[10] **P. Diaconu,** *Einige Zierrate und Zaumzeugstük von Păcuitul lui Soare*, în *Dacia*, N. S., XIII, 1969, p. 504—505, fig. 1/10—11; **I. Barnea,** *op cit.*, p. 289, 295, fig 171/8; 173/21; **P. Diaconu** și **D. Vîlceanu,** *op. cit.*, p. 158, fig. 62/14—15; **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, p. 110, fig. 44/4.

[11] **I. Barnea,** *op. cit*, p. 293, fig. 172/26, 29.

[12] **I. Barnea,** *op. cit.*, p. 288, fig. 170/20—34 (menționate ca inele); **O. Toropu** și **O.Stoica,** *La nécropole préfé-odzle d'Obîrșia-Olt (Note préliminaire)*, în *Dacia*, N. S., XVI, 1972, p. 166, fig. 5/1, 6.

[13] **I. Barnea,** *op. cit.*, p. 280, fig. 169/21—24.

[14] **P. Diaconu,** *Parures du XIe siécle découvertes à Păcuiul lui Soare*, în *Dacia*, N.S., IX, 1965, p. 317—320, fig. 1/1—5, 11, 13—15, 17, 21—22; **Eug. Comșa,** în *Dinogeția*, I, 1967, p. 306, 309; **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, p. 111, fig. 43/14, 17.

[15] **D. Gh. Teodor,** *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.*, Iași, 1981, p. 69.

[16] Pentru cronologia pieselor de la Dodești vezi datarea analogiilor la; **P. Diaconu,** *op. cit.*, p. 318; idem, *op. cit.*, în *Dacia*, N. S. XIII, 1969, p. 504—505; **I. Barnea,** *op. cit.* p. 277; **M. Comșa,** *op. cit.* p. 143; **A. Dankanitz** și **I. Ferenczi,** *op. cit.*, p. 611. Pentru aceeași datare pledează și caracteristicile ceramicii descoperite în complexele de locuire ale acestei așezări de la Dodești.

[17] Raritatea unor astfel de piese în alte obiective din aceeași vreme din Moldova este posibil să se datoreze volumului mai restrîns al cercetărilor, efectuate în cele mai multe dintre ele.

www.cimec.ro

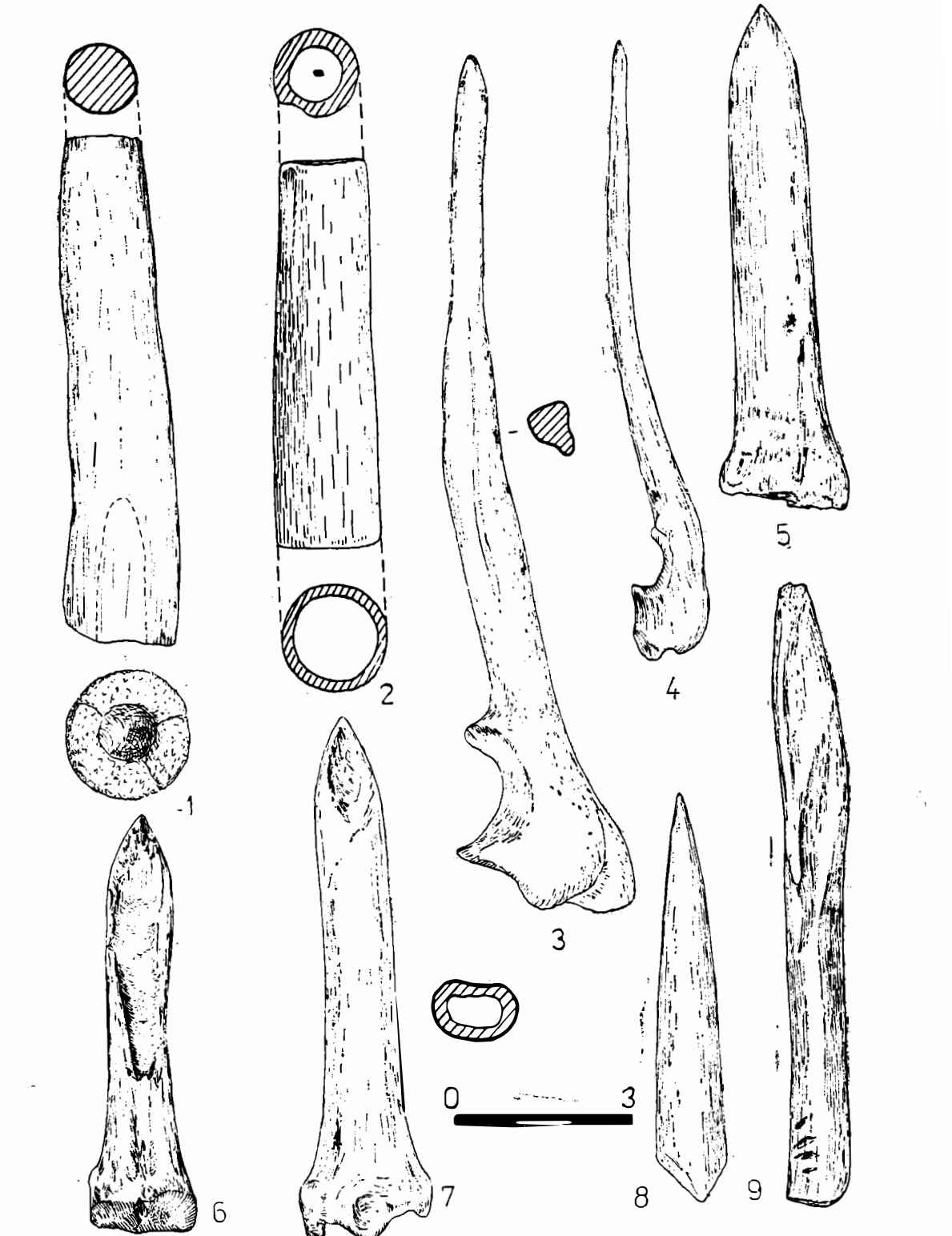

Fig. 63. Unelte din os din secolele X—XI e.n. 1, 5, 9, locuința nr. 5 ; 2, 7, locuința nr. 6 : 3, 6, locuința nr. 1 ; 4, locuința nr. 3 ;8, locuința nr. 2.

www.cimec.ro

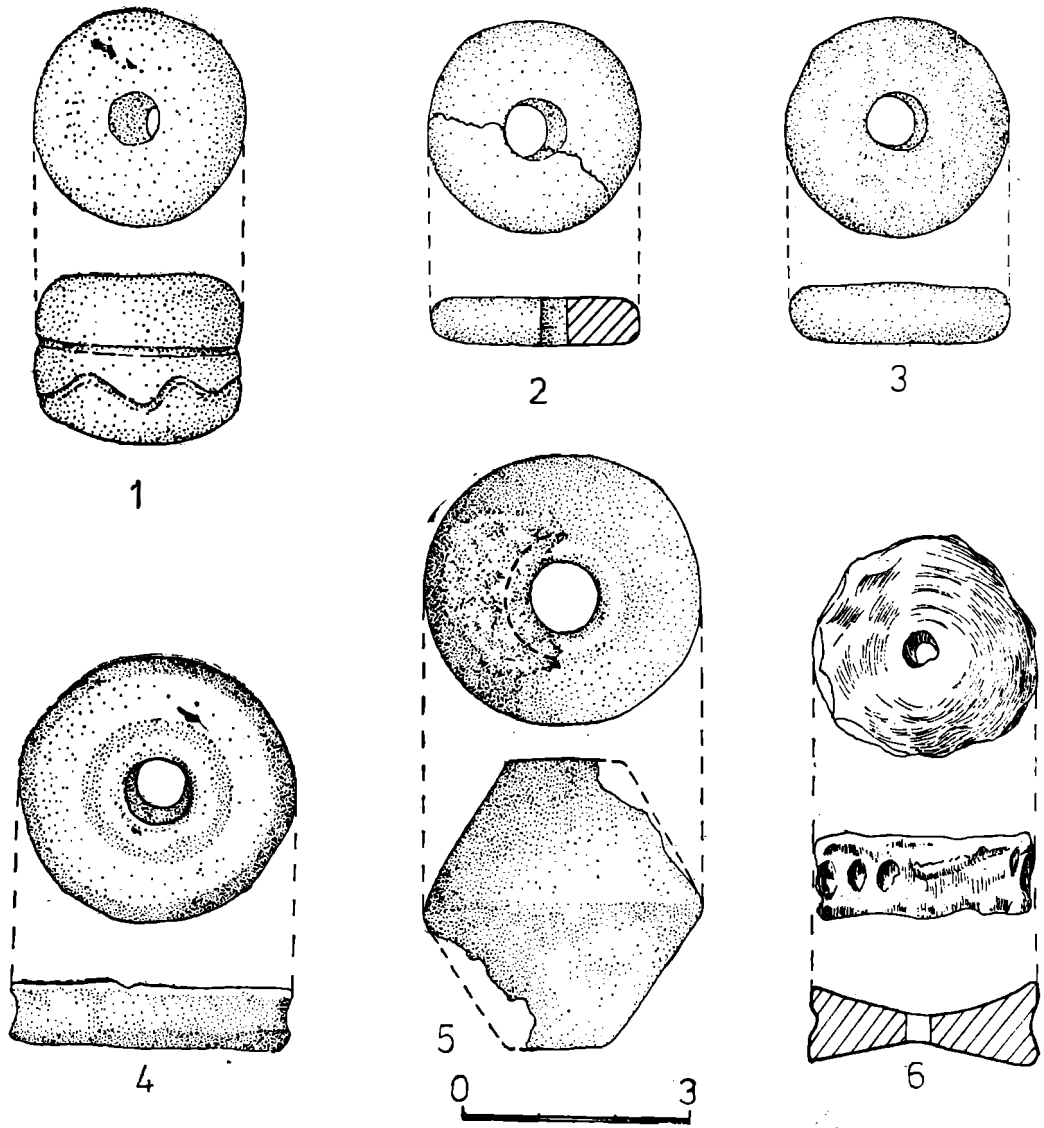

Fig. 64. Fusaiole de lut (1—5) și os (6) din secolele X—XI e.n. 1—3, stratul de cultură ; 4, locuința nr. 1 ; 5, locuința nr. 4 ; 6, locuința nr. 3.

c) *Ceramica.* O importanță aparte o prezintă și ceramica descoperită în complexele de locuire sau în stratul de cultură al așezării din secolele X—XI e.n. de la Dodești. Deși în cantitate redusă față de alte așezări (datorită desigur și numărului redus de locuințe dezvelite), ceramica de aici reflectă și ea, într-o însemnată măsură, atît stadiul de dezvoltare social-economică, cît și secvența cronologică și culturală căreia îi aparține obiectivul arheologic de la Dodești din această vreme.

Trebuie subliniat că, fără nici o excepție, în complexele de locuire aparținînd acestei epoci, s-a descoperit numai ceramică lucrată la roată, ceea ce poate să constituie doar o situație generată de caracterul încă incomplet și destul de limitat în timp al cercetărilor întreprinse.

Analizîndu-se ceramica aparținînd acestei așezării, s-a constatat că pasta din care sînt lucrate vasele are în compoziție, în mod constant, nisip și numai uneori microprundișuri și chiar cioburi pisate, fiind arsă oxidant pe suprafețele exterioare, miezul rămînînd adesea cenușiu.

www.cimec.ro

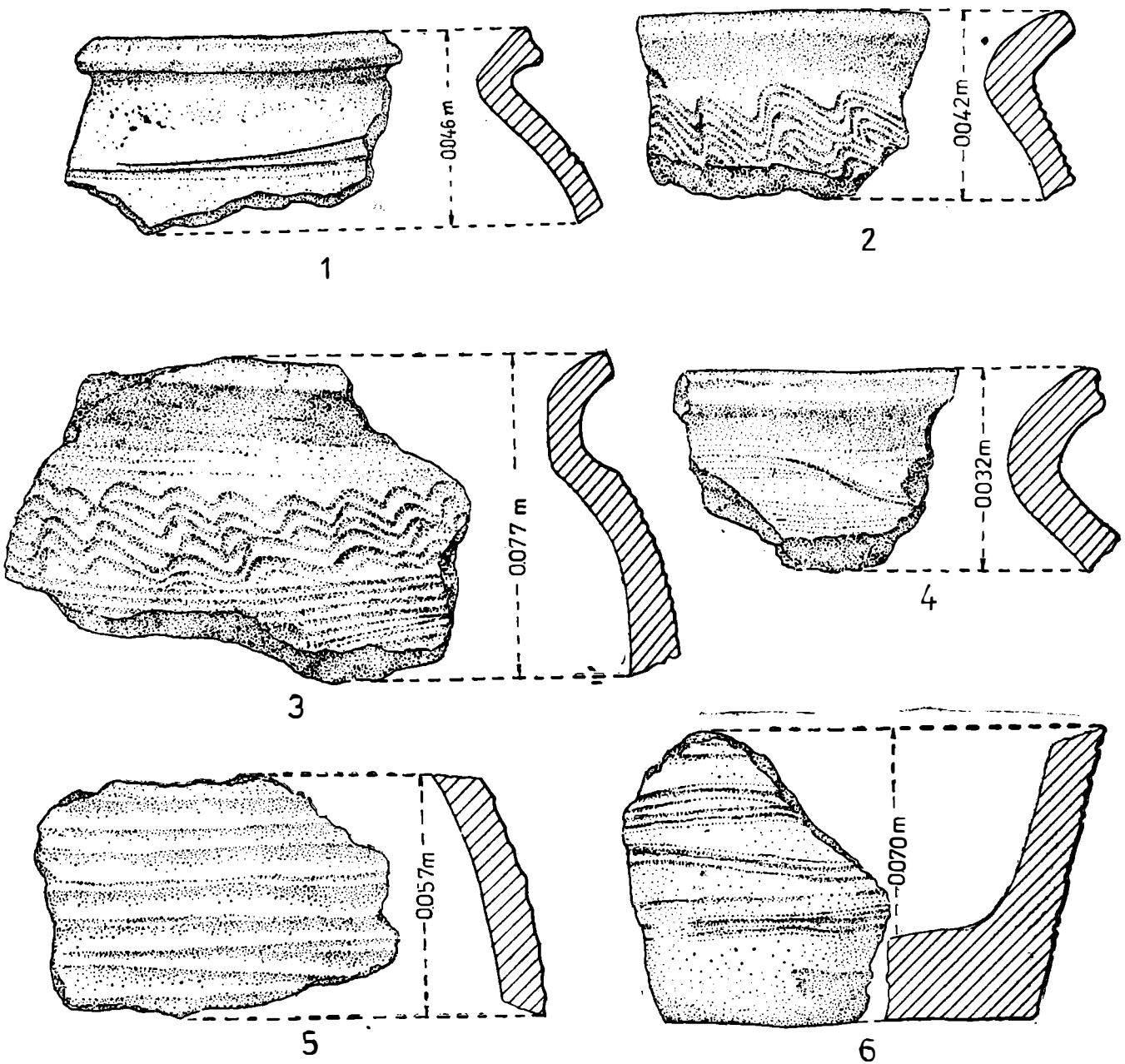

Fig. 65. Ceramică lucrată cu roata, din secolele X—XI e.n., descoperită în locuința nr. 1.

www.cimec.ro

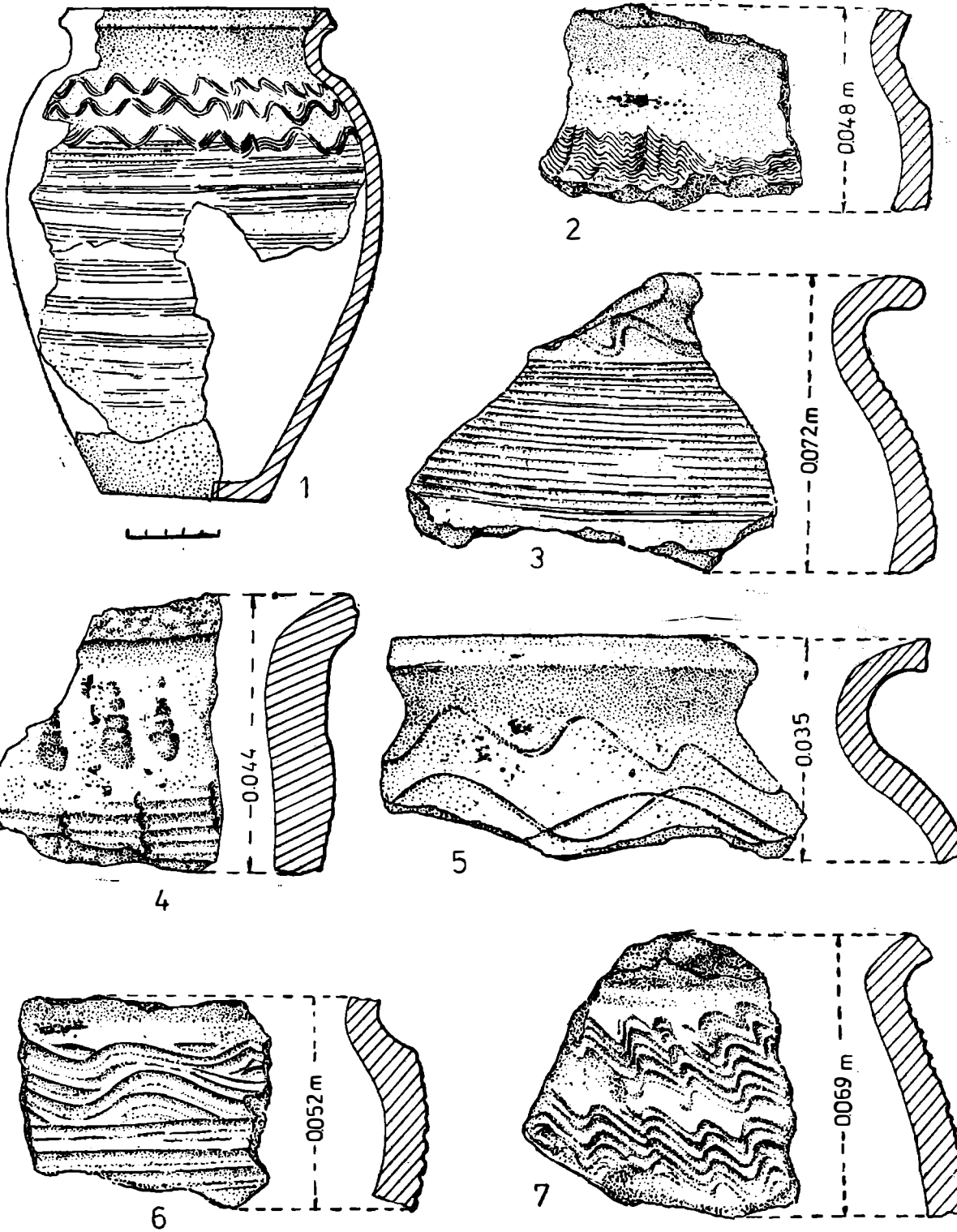

Fig. 66. Ceramică lucrată cu roata din secolele X–XI e.n., descoperită în locuința nr. 2.

www.cimec.ro

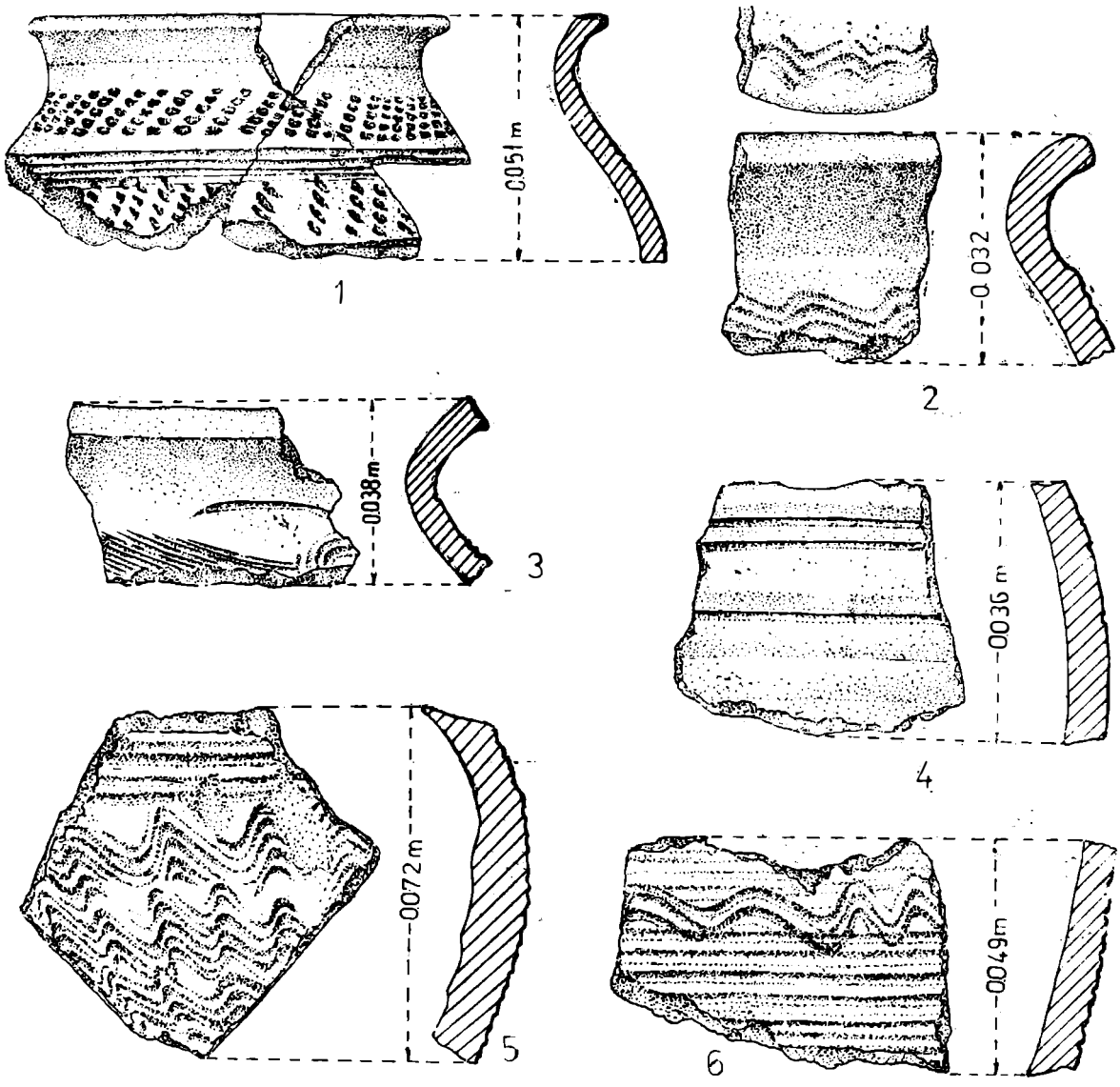

Fig. 67. Fragmente ceramice lucrate cu roata din secolele X—XI e.n., descoperite în locuința nr. 3.

După formă, tehnica de lucru și compoziția pastei, deosebim următoarele tipuri de vase: *Oală-borcan* relativ înaltă, cu gura largă și umerii destul de aplatizați, avînd gîtul foarte scurt și fundul îngust. Buzele sînt de obicei tăiate drept, foarte puțin rotunjite și bine răsfrînte în afară. Ornamentul este în general situat pe umeri, dar uneori și pe 2/3 din suprafața corpului (fig. 65/4; 66/6; 69/2; 70/3).

Astfel de vase sînt întîlnite și în așezările de la Spinoasa și Băiceni—Iași, Oituz—Bacău, Murgeni—Vaslui, Budești—Vrancea, Șendreni—Galați etc.[18].

[18] **I. Ioniță și V. Spinei,** *Așezarea prefeudală tîrzie de a Băiceni-Siliște*, în *Arh. Mold* VII, 1972, p. 319, fig., 4/1; 9/4; **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, p. 114, dif. 52/6—7; 53/3; 56/9; 60/2, 8; 61/11.

www.cimec.ro

— *Oală-borcan* relativ înaltă, avînd buza puţin răsfrîntă, cu gîtul destul de scurt şi umerii bine conturaţi. Pîntecul vaselor este uşor bombat iar fundul subţiat şi cu diametrul egal cu al gurii. În general, vasele au pereţii mai groşi decît alte tipuri datorită probabil calităţii inferioare a pastei din care sînt făcute. Buza este rotunjită, numai uneori tăiată drept. Ornamentaţia este situată frecvent pe jumătatea superioară a vaselor, iar unele exemplare au ornamente şi pe partea interioară a buzei (fig. 65/2—3 ; 66/4,7 ; 68/2—5 ; 69/4 ; 70/8).

Vase asemănătoare sînt atestate şi în aşezările datînd din secolele X—XI e.n. de la Epureni[19], Fălciu[20] şi Murgeni—Vaslui[21], Oituz—Bacău[22], Spinoasa—Iaşi[23] etc.

Oală-borcan de înălţime relativ mijlocie, avînd gura largă, buza mult răsfrîntă în exterior şi gîtul distinct. Umerii sînt bine conturaţi, iar gura largă şi fundul destul de îngust. Ornamentul este dispus pe jumătatea superioară a vaselor, dar sînt cazuri cînd el acoperă 2/3 din suprafaţa lor (fig. 66/3,5 ; 67/3 ; 68/6 ; 69/8).

Oale asemănătoare în ceea ce priveşte forma şi ornamentele sînt cunoscute la Spinoasa[24] şi Miroslava—Iaşi[25], Oituz[26] şi Oncești—Bacău[27], Murgeni—Vaslui[28] etc.

Oală-borcan de dimensiuni diferite avînd gura relativ largă, cu buza mult răsfrîntă în afară, prezentînd în exterior o carenă, aproximativ triunghiulară în secţiune. Vasele au gîtul scurt, umerii bine conturaţi, corpul destul de bombat, fundurile subţiri şi înguste, uneori cu ştampile în relief. Asemenea vase sînt bogat ornamentate pe 2/3 din suprafaţa corpului şi lucrate, fără excepţie, numai din pastă în compoziţie cu nisip (fig. 65/1 ; 66/1 ; 68/1 ; 69/1,3 ; 70/3).

Descoperiri identice sînt cunoscute în aproape toate aşezările din secolele X—XI e.n. din Moldova, dar îndeosebi la Şendreni—Galaţi (specia de tip Şendreni)[29], Epureni[30], Fălciu[31] şi Cîrja[32] jud. Vaslui, Oituz—Bacău[33], Băiceni[34] şi Spinoasa—Iaşi[35], Fundul Herţei[36] şi Dersca—Botoşani[37] etc.

De asemenea, în stratul de cultură din imediata apropiere a locuinţelor, în trei cazuri, au fost descoperite şi cîteva fragmente ceramice lucrate din pastă fină de culoare cenuşie, provenite din vase cu corpul bombat şi probabil de dimensiuni mijlocii, avînd suprafaţa lustruită şi ornamentată cu linii obţinute prin incizii. Astfel de fragmente ceramice sînt cunoscute în multe aşezări

---

[19] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, Iaşi, 1978, p. 114, fig. 54/4 ; 56/2, 4.

[20] **Gh. Coman**, *Cercetări arheologice cu privire la secolele V—XI în sudul Moldovei (Stepa colinară Elan—Horincea—Prut)*, în *Arh. Mold* VI, 1969 p. 306, fig. 11/1 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 114, fig. 57/5.

[21] **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 304, fig. 10/14 ; 11/2 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit*, p. 114, fig. 60/2, 8.

[22] **D. Gh. Teodor, C. Buzdugan** şi **I. Mitrea**, *Descoperirile arheologice de la Oituz (jud. Bacău)*, în *Carpica*, II, 1959, p. 317, fig. 7/3, 10 ; 8/8 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 114, fig. 60/3.

[23] **D. Gh. Teodor** şi **Em. Zaharia**, *Sondajele de la Spinoasa şi Erbiceni*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 37, fig. 3/2 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 114.

[24] **D. Gh. Teodor** şi **Em. Zaharia**, *op. cit.*, p. 37, fig. 3/8 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 114—115, fig. 56/8.

[25] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 115.

[26] **D. Gh. Teodor, C. Buzdugan** şi **I. Mitrea**, *op. cit.* p. 317, fig. 7/4—5, 8 ; 8/1 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 114—115.

[27] **I. Mitrea**, *Aşezarea prefeudală de la Oncești (jud. Bacău)*, în *Carpica*, IV, 1971, p. 277, fig. 4/2, 6.

[28] **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 292, 295, fig. 11/3 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 115, fig. 60/4.

[29] **D. Gh. Teodor**, *Descoperirile arheologice de la Şendreni—Galaţi*, în *Danubius*, I, 1967, p. 129—131, fig. 5/1—10, 12, idem, *Contribuţii la cunoaşterea culturii Dridu pe teritoriul Moldovei* în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 246—247, fig. 20 ; idem, *op. cit.* Iaşi, 1978, p. 115, fig. 58/1—3, 5—6.

[30] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 246, fig. 10/3, 10, 14 ; idem, *op. cit.*, Iaşi, 1978, p. 115, fig. 55/3; **Gh. Coman** *op. cit.* p. 292, 295, fig. 11/3 ; 18/2.

[31] **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 306, fig. 15/9 ; 19/2.

[32] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 246, fig. 19/3 ; **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 308—310, fig. 15/11.

[33] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, p. 246—247, fig. 12/1, 4, 9 ; 13/2, 6 ; **D. Gh. Teodor, C. Buzdugan** şi **I. Mitrea**, *op. cit.*, p. 315, fig. 7/2, 7 ;

[34] **I. Ioniţă** şi **V. Spinei**, *op. cit.*, p. 319, fig. 4/9 ; 9/3

[35] **D. Gh. Teodor** şi **Em. Zaharia**, *op. cit.*, p. 37, fig. 3/4.

[36] **M. Petrescu-Dîmboviţa, D. Gh. Teodor** şi **V. Spinei**, *Les principaux résultats des fouilles archéologiques de Fundu-Herţei (Roumanie, départ. de Botoşani)*, în *Archeologia Polski*, XVI, 1971, p. 373, 377, fig. 11/2, 12 ; 12/6, 11 ; idem, *Principalele rezultate ale săpăturilor arheologice din horodiştea de la Fundu-Herţei (jud. Boroşani)*, în *Din trecutul judeţului Botoşani*, I, 1974, p. 88, fig. 12/9; 13/1.

[37] Săpături arheologice efectuate de **D. Gh. Teodor** între 1973—1977 (inedite).

www.cimec.ro

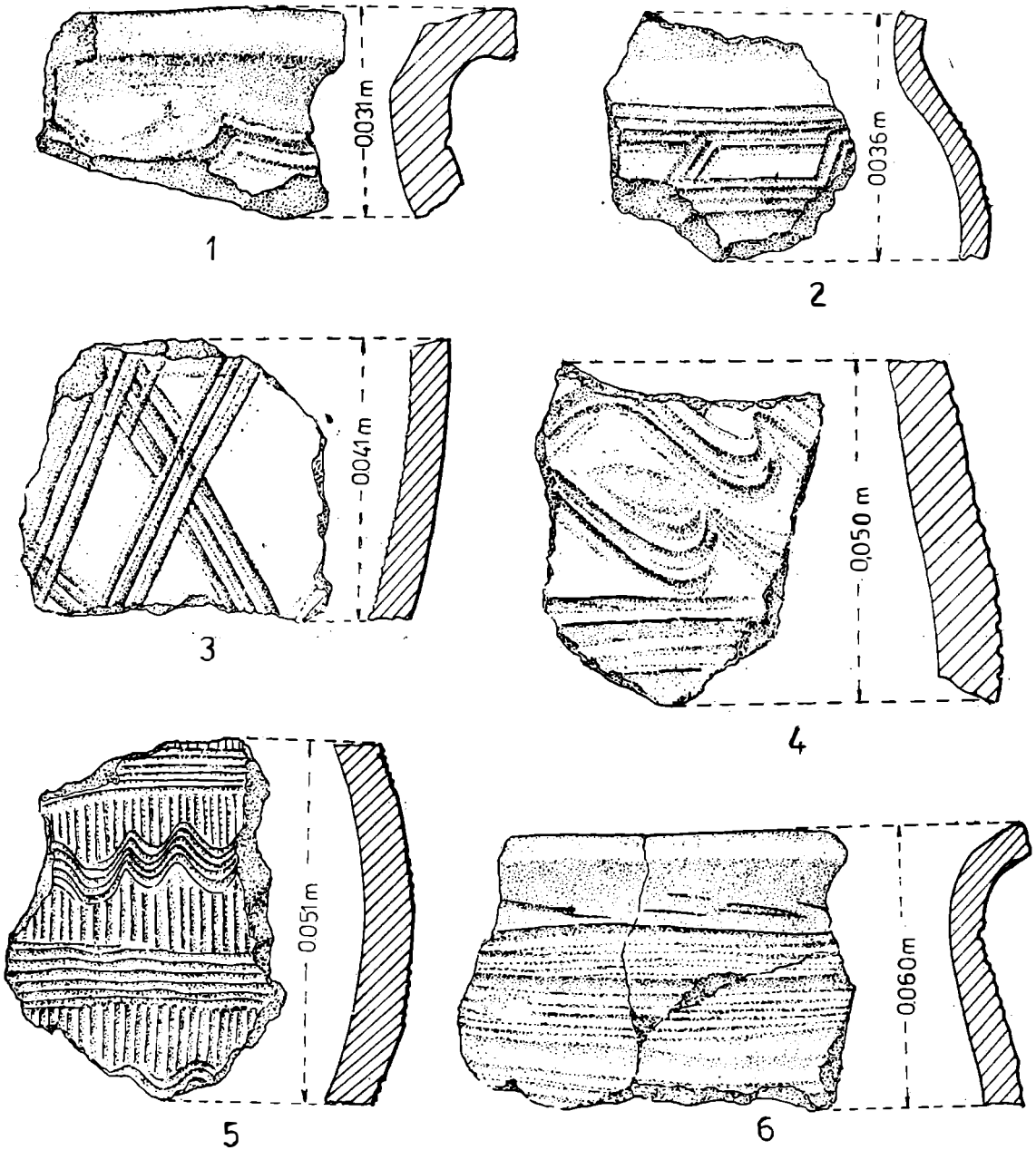

Fig. 68. Fragmente ceramice lucrate cu roata din secolele X—XI e.n., descoperite în locuința nr. 4.

www.cimec.ro

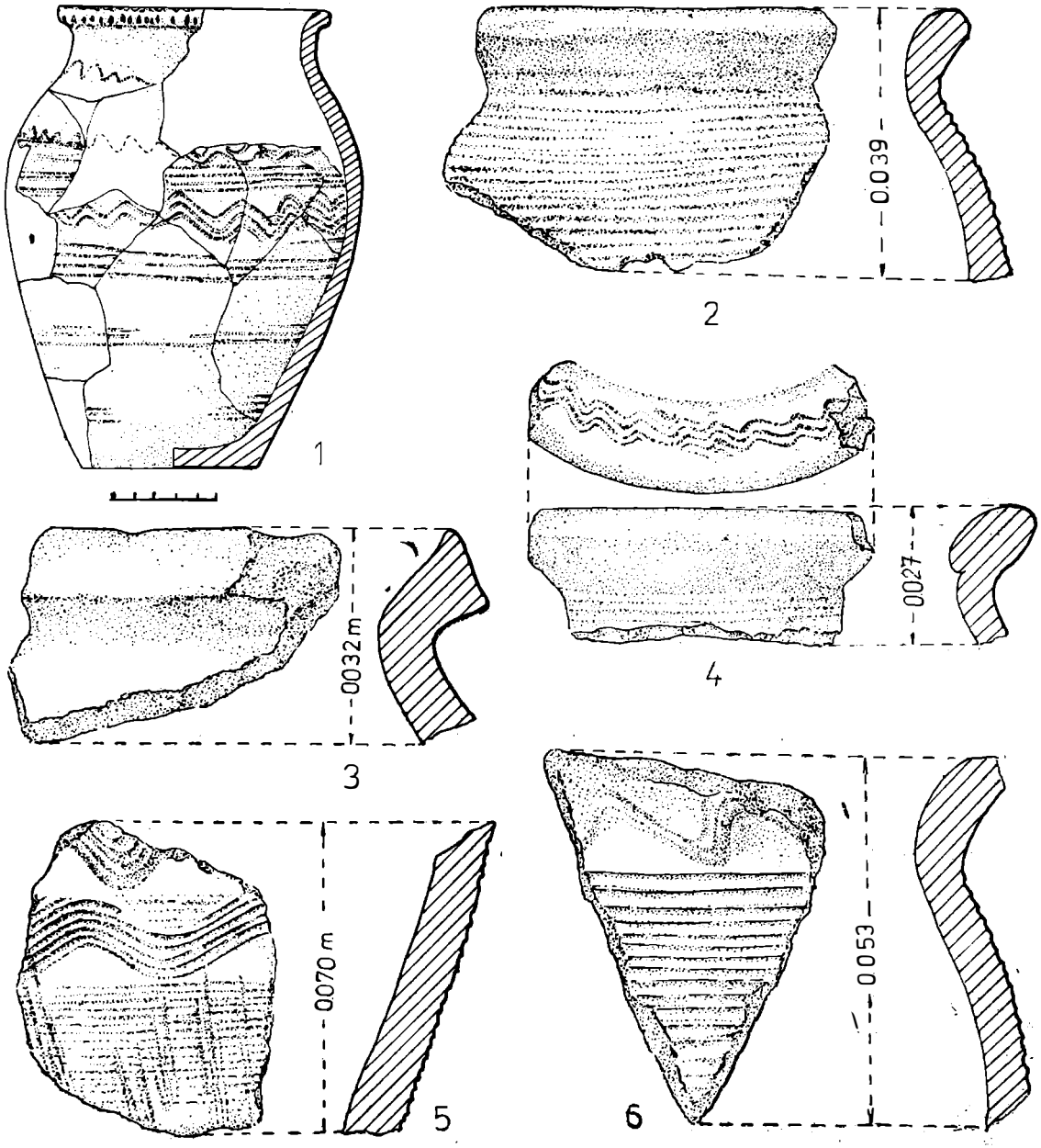

Fig. 69. Ceramică lucrată cu roata din secolele X–XI e.n., descoperită în locuința nr. 5.

www.cimec.ro

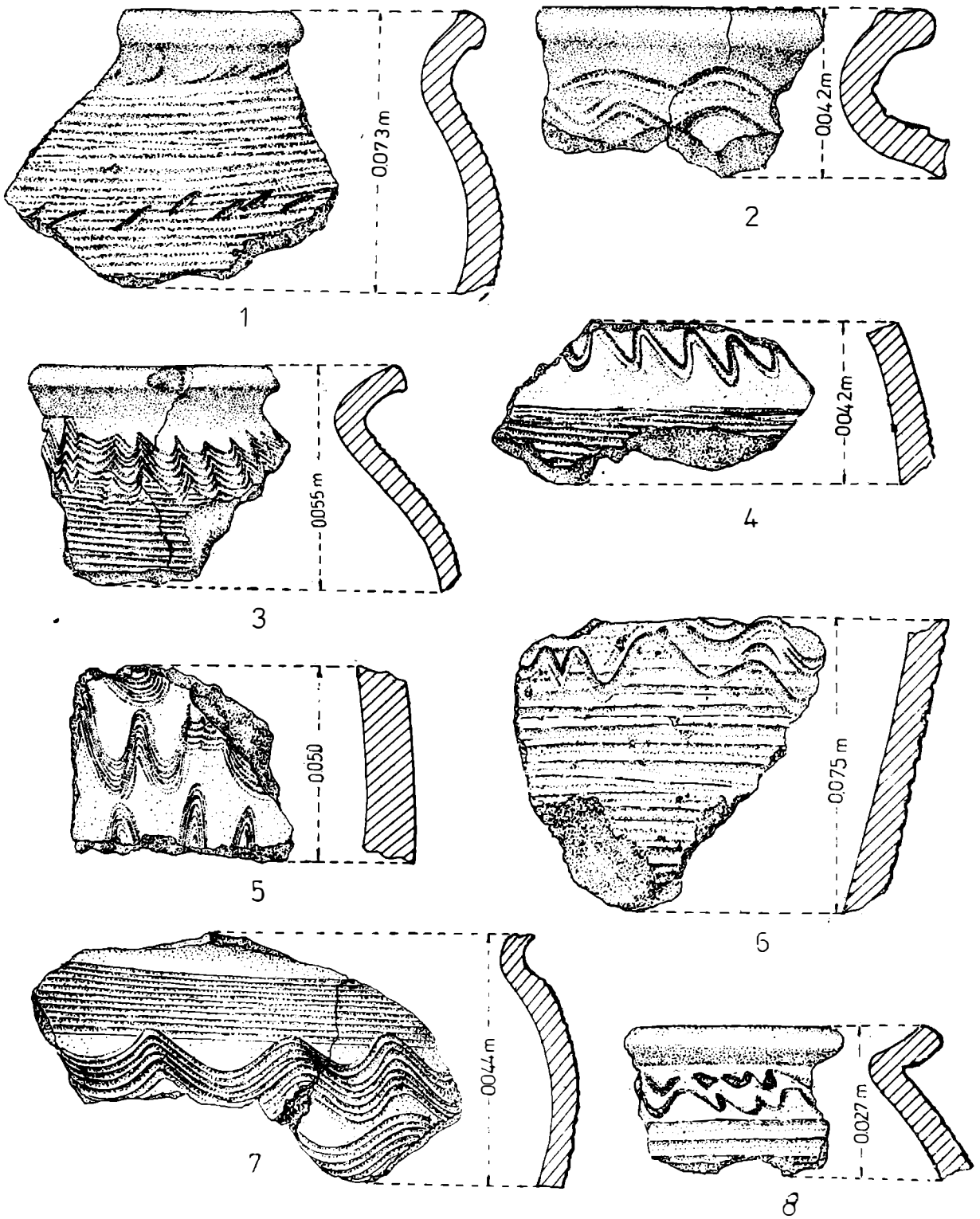

Fig. 70. Fragmente ceramice lucrate cu roata din secolele X—XI e.n., descoperite în locuința nr. 6.

www.cimec.ro

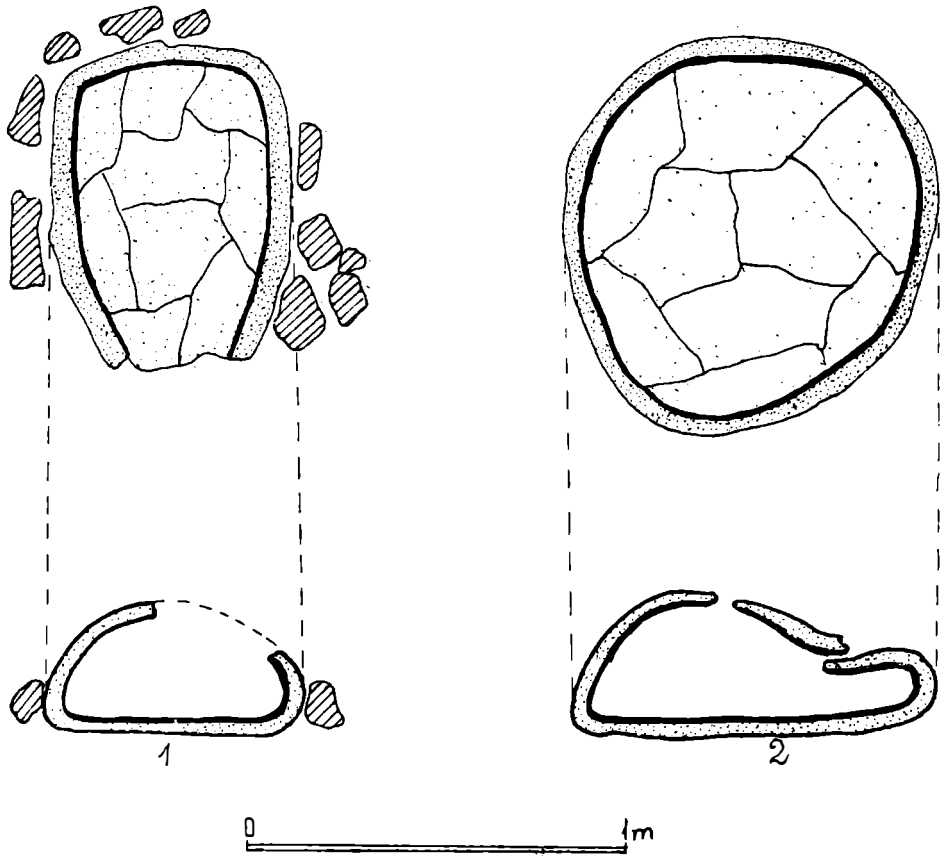

Fig. 71. Planuri și profile ale cuptoarelor din secolele X—XI e.n.

din această vreme, în asociație cu ceramică de felul celei descrise mai sus, cum sînt acele de la Șendreni—Galați[38], Dănești[39] și Murgeni—Vaslui[40], Spinoasa[41] și Băiceni—Iași[42], Fundul Herței—Botoșani[43] etc.

Ornamentul cel mai folosit pe ceramica de la Dodești—Vaslui din sec. X—XI îl constituie liniile orizontale și în val, aplicate prin incizii în benzi strînse sau mai largi, acoperind simplu sau succesiv anumite părți din suprafața vaselor. De cele mai multe ori liniile vălurite sînt asociate cu benzi de linii orizontale (fig. 65/3 ; 66/3,6 ; 67/5 ; 68/4 ; 69/5—6 ; 70/4,8), cîteodată, liniile ondulate se suprapun însă liniilor orizontale (fig. 66/1 ; 67/6 ; 68/2 ; 69/1 ; 70/6—7). Pe lîngă aceste motive se mai întîlnesc și liniile oblice dispuse simplu în benzi sau peste liniile orizontale (fig. 68/2—3),

[38] **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, în *Danubius*, I, 1967, p. 131, fig. 5/11, 13 ; idem, *op. cit.*, în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 248, fig. 23/1—3, 7—8 ; idem, *op. cit.*, Iași, 1978, p. 115—116, fig. 59/2—5, 8, 10.

[39] **M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia**, *Sondajul arheologic de la Dănești (r. Vaslui)*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 54 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, Iași, 1978, p. 115—116, fig. 59/7, 11.

[40] **Gh. Coman**, *Murgeni. Contribuții la istoria unei străvechi așezări*, Vaslui, 1973, p. 57—58, 62, fig. 30/1—3.

[41] **A. Nițu, Em. Zaharia și D. Gh. Teodor**, *Sondajul din 1957 de la Spinoasa (r. Tg. Frumos, reg. Iași)*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 536 ; **D. Gh. Teodor și Em. Zaharia**, *op. cit.*, p. 37—38, fig. 3/7, 9—10.

[42] **I. Ioniță și V. Spinei**, *op. cit.*, p. 322, 326, fig. 10.

[43] **M. Petrescu-Dîmbovița, D. Gh. Teodor și V. Spinei**, *op. cit.*, în *Archeologia Polski*, XVI, 1971, p. 373, fig. 11/11, 14 ; idem, în *Din trecutul județului Botoșani*, I, 1974, p. 88 ; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.* p. 115—116.

www.cimec.ro

crestături simple oblice sau făcute cu pieptenele peste liniile orizontale (fig. 66/4 ; 67/1 ; 70/1) și altele, toate atestînd bogata gamă de ornamente folosite pe ceramica din această vreme.

Evident, avîndu-se în vedere că numai o mică parte din locuințele care au alcătuit așezarea au fost dezvelite prin cercetări, putem presupune că la Dodești—Vaslui locuitorii au folosit inițial mult mai multe elemente decorative, forme de vase mai numeroase și tehnici de prelucrare variate, la fel ca în așezările, din aceeași vreme, din alte părți ale țării care au beneficiat de săpături arheologice mai intense.

Este important însă de subliniat și constatarea că, deși puțin numeroase, fragmentele ceramice descoperite în așezarea datînd din sec. X—XI e.n., de la Dodești—Vaslui, pot fi ușor încadrate tipologic și comparativ, contribuind și ele, într-o anumită măsură, la unele precizări de ordin cronologic.

www.cimec.ro

V.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA DODEŞTI-VASLUI ŞI IMPORTANŢA LOR PENTRU CONTINUITATEA POPULAŢIEI AUTOHTONE ÎN REGIUNILE SUDICE ALE MOLDOVEI ÎN SECOLELE VI—XI E.N.

După cum a reieşit din datele prezentate în lucrarea de faţă, la Dodeşti—Vaslui a putut fi documentată o succesiune de aşezări, aproape neîntreruptă, datînd din primul mileniu al e.n., care a oferit informaţii de ordin stratigrafic, tipologic şi comparativ, deosebit de bogate şi de concludente. Ele conferă astfel acestui obiectiv arheologic, cercetat prin ample săpături, întreprinse timp de aproape un deceniu o valoare ştiinţifică aparte, putînd fi considerat ca punct de referinţă pentru multe din problemele de amănunt, încă puţin elucidate, privind perioada de definitivare a poporului şi a limbii române, nu numai în zonele din sudul Moldovei, ci şi în restul teritoriului est-carpatic şi chiar a spaţiului carpato-dunăreano-pontic, în general.

În acest sens, este deosebit de semnificativ faptul că, la Dodeşti, pe platformele de la Călugăreasca şi Şipot a fost precizată existenţa unei importante aşezări cu două niveluri de locuire datînd din perioada secolelor IV şi prima jumătate a secolului V e.n., precum şi a unor aşezări aparţinînd secolelor VI—VII, VIII—IX şi X—XI e.n. În legătură cu succesiunile acestor obiective se poate presupune că, deşi în Dodeşti lipsesc deocamdată vestigii din a doua jumătate a secolului al V-lea şi din prima jumătate a veacului al VI-lea, continuitatea de locuire umană de aici este cît se poate de evidentă, dacă avem în vedere şi constatarea că, la Călugăreasca aşezarea din secolele IV—V e.n. suprapune, parţial, o locuire sporadică din secolele II—III e.n., ilustrată prin unele elemente ceramice şi cîteva piese de podoabă caracteristice. Chiar în apropiere, la circa 600—700 m. spre nord-vest, pe „Dealul Bisericii", din marginea cartierului Tămăşani, s-au descoperit şi urmele unei aşezări datînd din secolele I—II e.n.[1], ceea ce arată că de fapt în vatra satului Dodeşti viaţa a continuat aproape neîntrerupt pe parcursul întregului mileniu al e.n., constatare ştiinţifică de o deosebită valoare istorică, nu numai pentru această parte a Moldovei, ci şi pentru întreg teritoriul est-carpatic al ţării noastre.

Suprapunerile stratigrafice documentate la Dodeşti, mai ales în sectorul Şipot, unde succesiunile nivelurilor de locuire sînt mai numeroase şi mai grupate în timp, oferă o foarte bună posibilitate de a urmări cronologic etapele evoluţiei culturii materiale a locuitorilor din această zonă geografică şi, în acelaşi timp, de a putea judeca pe baza unor argumente concrete, în chipul cel mai obiectiv, trăsăturile esenţiale ale civilizaţiei locale, în ultimă instanţă stadiul social-economic de dezvoltare a populaţiei vechi româneşti din această perioadă de timp din Moldova. Chiar dacă succesiunile stratigrafice din sectorul Şipot, unde locuinţa nr. 8, datînd din secolele VIII—IX e.n. suprapune parţial un bordei din secolele VI—VII e.n. înregistrează lipsa verigii cronologice aparţinînd secolelor VII—VIII e.n., se poate totuşi urmări relativ uşor evoluţia amintită, deoarece nivelul secolelor X—XI e.n. din care se adînceşte groapa locuinţei nr. 2 aparţinînd acestei vremi, aflată la numai 0,90 m în imediata apropiere, intersectează direct stratul de cultură al locuinţei

[1] Gh. Coman, *Străvechi continuitate. Repertoriul arheologic al judeţului Vaslui*, Bucureşti, 1980, p. 266.

www.cimec.ro

nr. 8, adică al așezării din secolele VIII—IX e.n., Prin urmare, pe o foarte mică suprafață de teren, trei locuințe de tip bordei se suprapun sau se alătură, pe parcursul secolelor VI—XI e.n., oferind astfel o serie de elemente de ordin cronologic și tipologic de o deosebită valoare științifică pentru înțelegerea trăsăturilor fundamentale, care caracterizează cultura materială din Moldova, din a doua jumătate a milenului I al e.n.

Analiza comparativă a vestigiilor arheologice din cele cinci nivele de locuire succesive, documentate în vatra satului Dodești, arată că tipul de locuință și cuptor rămîn în general neschimbate, modificîndu-se uneori și numai parțial, în ceea ce privește dimensiunile sau orientarea, ceea ce, desigur, nu este esențial. De asemenea, cercetîndu-se inventarul locuințelor din fiecare nivel de locuire, s-a constatat că, pe măsură ce ne apropiem de sfîrșitul primului mileniu al e.n. (după o scurtă decădere înregistrată între veacurile VI—VII e.n.), se perfecționează ceramica lucrată la roată, care devine din nou majoritară în așezări, în detrimentul aceleia lucrată cu mîna, specie care va și dispare în ultima etapă[2]. Evoluează, de asemenea, o serie de unelte din metal, os, lut și piatră, deși în acest domeniu, avîndu-se în vedere raritarea pieselor, este mai greu de subliniat direct, pentru fiecare în parte, progresul la care se ajunge treptat. Un asemenea progres, în schimb, poate fi documentat pe baza numeroaselor descoperiri de unelte și obiecte de podoabă din alte așezări, datînd din această vreme pe teritoriul României.

Desigur, pentru o mai corectă apreciere a evoluției umane și pentru a scoate mai clar în evidență elementele definitorii ale conținutului culturii materiale pentru fiecare etapă în parte, astfel încît să se poată mai obiectiv sublinia transformările care se vor petrece continuu în sînul societății locale, s-a apelat la o serie de comparații tipologice și la date de ordin cronologic obținute prin cercetarea altor obiective din Moldova sau din restul țării, datînd din perioada respectivă de timp, rezultatele înregistrate constituind dovezi de o mare valoare științifică pentru clarificarea problemelor amintite.

Dintre așezările suprapuse de la Dodești—Vaslui, datînd din a doua jumătate a mileniului I al e.n., cercetate metodic prin săpături, o importanță aparte o prezintă, în primul rînd, aceea din secolele VI—VII e.n.

Deși din această așezare nu s-au dezvelit decît șase locuințe de tip bordei, avînd un inventar destul de redus, aspectul de civilizație documentat arheologic aici, are o deosebită semnificație, deoarece în regiunile de sud ale Moldovei ea este printre puținele obiective datînd din perioada secolelor VI—VII e.n., care au fost cercetate sistematic prin săpături[3].

Desigur, faptul că așezarea din secolele VI—VII e.n. de la Dodești a beneficiat de o cercetare mai amplă, nu este decît întîmplător, deoarece în această parte a Moldovei sînt cunoscute prin intermediul cercetărilor de suprafață multe alte obiective datînd din perioada respectivă, vestigiile scoase la iveală din cuprinsul lor fiind, pînă în prezent, destul de sărace și numai parțial publicate. Din această categorie de așezări am putea menționa pe acelea de la Bacău—Curtea Domnească[4], Ștefan cel Mare, jud. Bacău[5], Murgeni, jud. Vaslui[6], Toflea[7] și Suceveni[8], jud. Galați,

---

[2] **D. Gh. Teodor**, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n. Contribuții arheologice și istorice la problema formării poporului român*, Iași, 1978, p. 89, 137.

[3] În general, cu puține excepții, obiectivele din această vreme din sudul Moldovei, investigate prin săpături metodice, nu au beneficiat de cercetări mai ample, astfel încît, din cadrul lor nu au fost scoase la iveală decît două sau trei complexe de locuire conținînd doar un inventar arheologic redus.

[4] **I. Mitrea** și **Al. Artimon**, *Descoperiri prefeudale la Curtea Domnească — Bacău*, în *Carpica*, IV, 1971, p. 225—251.

[5] **Al. Artimon** și **C. Eminovici**, *Cercetări arheologice în așezarea medievală din comuna Ștefan cel Mare (jud. Bacău)*, în *Carpica*, X, 1978, p. 274, fig. 6/4—10; **I. Mitrea**, *Regiunea centrală a Moldovei dintre Carpați și Siret în secolele VI—IX*, în *Carpica*, XII, 1980, p. 135—136, pl. X—XXII/6; XXIII/1—2, 4; XXIV/6; XXV/1, 3, XXVII/12; XLVI/1.

[6] **Gh. Coman**, *op. cit.*, p. 186—187, fig. 147/3, 8.

[7] Cercetări arheologice efectuate de cercetătoarea **M. Florescu** în 1971—1973 (inedite).

[8] **I. T. Dragomir**, *Urme ale culturii materiale*, în *Județul Galați pe scara timpului*, Galați, 1972, p. 43—44.

www.cimec.ro

Coroteni[9] și Oreavu[10], jud. Vrancea, în care nu s-au efectuat decît sondaje arheologice sau doar unele intervenții de salvare prilejuite, fie de investigarea unor obiective din alte epoci, fie de lucrările de interes obștesc, care le amenințau cu distrugerea.

Pe lîngă așezările menționate, ca urmare a unor cercetări de suprafață efectuate pînă acum, unele deosebit de intense în anumite zone din această parte a spațiului de la est de Carpați, așa cum am mai amintit, au putut fi depistate cîteva zeci de așezări aparținînd secolelor VI—VII e.n.[11], precum și un cimitir de incinerație din aceeași vreme[12], ceea ce arată că în perioada respectivă de timp și regiunile din sudul Moldovei, ca și cele din centrul, vestul sau nordul ei, au fost destul de populate[13].

Dispoziția geografică a așezărilor, caracteristicile locuințelor, tipologia uneltelor mai speciale, chiar dacă unele provin din descoperirile de suprafață, circulația intensă a monedei bizantine în regiune[14], elementele de cult creștine bizantine răspîndite aici[15], ca pretutindeni pe teritoriul carpato-dunăreano-pontic[16], ca și legăturile multiple cu civilizația romano-bizantină, manifestate prin numeroase importuri[17] și altele, atestă și în sudul Moldovei o viață sedentară, prosperă, legată de agricultură, creșterea vitelor și practicarea unor diverse meșteșuguri.

Este fără îndoială important de arătat că, deși nu s-au cercetat prin săpături prea multe așezări și cimitire din această vreme și că, într-o anumită măsură, avem la dispoziție materiale arheologice provenite mai ales din cercetări de suprafață, există totuși posibilitatea de a face o analiză comparativă între aspectul de civilizație atestat aici și acelea precizate în alte teritorii ale României și de a sublinia *unitatea* culturală din perioada secolelor VI—VII e.n. de pe întreg cuprinsul țării[18].

Existența ceramicii lucrată la roată, de evidentă tradiție provincial-romanică, nu numai la Dodești, ci și în numeroase alte locuri din jumătatea de sud a Moldovei, cum ar fi acelea de la Murgeni și Drăgești—Vaslui, Bacău—Curtea Domnească, Suceveni—Galați, Coroteni și Oreavu—Vrancea etc., și de asemenea, atestarea în aceleași obiective a numeroase elemente ceramice, lucrate cu mîna, de veche tradiție dacică, pledează și ele pentru autohtonismul locuitorilor din aceste părți ale țării.

După caracteristicile pe care le prezintă, atît tipul de așezare, locuință și cuptor, cît și inventarul descoperit în complexele de locuire, obiectivul arheologic din secolele VI—VII e.n. de la Dodești aparține culturii autohtone romanice de tip *Costișa—Botoșana* care, după cum este cunoscut, s-a dezvoltat local din civilizația provincial romanică, specifică secolelor IV—V e.n.[19]. Cul-

[9] Săpături efectuate de către muzeografii **V. Bobi** și **A. Paragină** în 1979—1981 (inedite).

[10] **I Mitrea,** *Cercetări arheologice privind secolele IV—XI în județul Vrancea,* în *Studii și Comunicări,* I, Focșani, 1978, p. 49—50, fig. 7/1—8.

[11] **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița** și **Em. Zaharia,** *Așezări din Moldova. De la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea,* București, 1970, p. 320—321, 337, 339—340; **Gh. Coman,** *op. cit.,* p. 39—40, 46, 48—49, 58, 67—71, 74—75, 80—81, 87—90, 96—99, 108, 113—114, 124, 126, 130—132, 136—138, 143, 153, 161, 165, 170, 180—181, 186—191, 221—224, 233, 239—242, 248, 262—267, 281, 285.

[12] Săpături arheologice efectuate de cercetătoarea **M. Florescu** în 1978 (inedite).

[13] **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița** și **Em. Zaharia,** *op. cit.,* p. 99—110, **Gh. Coman,** *op. cit. passim*

[14] **I. Dimian,** *Cîteva descoperiri monetare bizantine pe teritoriul R.P.R.,* în *SCN,* I, 1957, p. 190—191, 193—194, 196—197; **D. Gh. Teodor,** *Elemente și influențe bizantine în Moldova în secolele V—XI,* în *SCIV,* 21, 1970, 1, p. 112—114; idem, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI,* p. 23—24.; **C. Preda,** *Circulația monedelor bizantine în regiunea carpato-dunăreană,* în *SCIV,* 23, 1972, 3, p. 382—388, 396, 399—403, 409—412.

[15] **Gh. Coman,** *Mărturii arheologice privind creștinismul în Moldova secolelor VI—XII,* în *Danubius,* V, 1971, p. 75—82; **D, Gh. Teodor,** *Cele mai vechi urme creștine din Moldova,* în *Mitropolia Moldovei și Sucevei,* L, 1974, 7—8, p. 561—567.

[16] **I. Barnea,** *Arta creștină în România. Secolele III—VI* I, București, 1979.

[17] **D. Gh. Teodor,** *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.,* Iași, 1981, p. 27—42.

[18] *Ibidem,* p. 13—17, 21.

[19] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.* Iași, 1978, p. 29—33.

www.cimec.ro

tura de tip *Costișa—Botoșana* a evoluat către aceleași aspecte de viață materială ca și civilizația de tip *Bratei*[20], în Transilvania, sau de tip *Ipotești—Cîndești*[21], în Muntenia și Oltenia.

Faptul că în locuințele satului datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodești—Vaslui s-au găsit relativ puține materiale arheologice, pare să nu fie o simplă întîmplare. După cum este cunoscut, în perioada primului mileniu al e.n., în general, așezările umane se mutau adesea, revenind după un anumit timp pe vechea lor vatră, această „pendulare" fiind determinată de practicarea agriculturii extensive și periodice folosită curent de către populația romanică[22]. Desigur, atunci cînd satul își schimba temporar vatra, locuitorii săi transportau cu ei marea majoritate a bunurilor de care aveau permanent nevoie, în primul rînd uneltele. Deci și în cazul așezării de la Dodești raritatea inventarului din locuințe ar putea sugera o evacuare impusă de practica deplasărilor temporare.

Fără îndoială, locuitorii așezării din secolele VI—VII e.n. de la Dodești, ca în tot cursul primului mileniu al e.n. și desigur, dincolo de el, au alcătuit o obște agricolă și păstorească sedentară, organizată pe criterii social-economice proprii, specifice în general numai comunităților sătești autohtone, romanice, din regiunile carpato-dunărene. Această organizare social-economică superioară, de tip teritorial, exprima stadiul de evoluție la care ajunseseră, în decursul mai multor veacuri, comunitățile sătești autohtone și reprezenta, în același timp, și unul din cele mai eficiente mijloace de a supraviețui în condițiile grele ale unei epoci deosebit de tulburi din punct de vedere politic, determinate de numeroasele invazii ale unor populații migratoare.

Așa cum este cunoscut, în cursul secolului al VI-lea și la începutul celui următor, locuitorii așezării de la Dodești, la fel ca toți cei din regiunile est-carpatice ale României sau din alte părți ale spațiului carpato-dunăreano-pontic, au avut de înfruntat pătrunderile unor noi populații migratoare, dintre care un anumit rol l-au avut grupurile slave.

Cercetările întreprinse pînă în prezent admit faptul că, primele raiduri militare slave în regiunile extracarpatice ale României au putut avea loc în cursul primei jumătăți a secolului al VI-lea, dar că primii slavi (puțini ca număr) vor începe să se așeze temporar aici de-abia prin ultimul sfert al acestui veac, după cum o dovedesc descoperirile arheologice de factură slavă, datînd în mod sigur din perioada respectivă de timp[23].

După cum s-a mai arătat[24], unul din grupurile mai numeroase de slavi va pătrunde în Moldova prin regiunile ei sudice, folosind vadurile străvechi ale Nistrului și Prutului inferior, de unde se va îndrepta apoi către sud, către Cîmpia Munteniei și de acolo spre Bizanț, în sudul Dunării. Grupul slav de sud-est, care a folosit probabil vadurile Prutului de la Albița sau de la Fălciu, a pătruns în această parte a Moldovei afectînd și regiunile de la limita de est a Podișului Central Moldovenesc cu stepa Elan—Horincea—Prut, zonă în care se află situată și așezarea de la Dodești—Vaslui. În felul acesta, pe la sfîrșitul secolului al VI-lea, locuitorii așezării de la Dodești au putut

---

[20] **I. Nestor,** *Arheologia perioadei de trecere la feudalism pe teritoriul R.P.R.*, în *Studii*, XV, 1962, 6, p. 1431—1433; **Eug. Zaharia,** *Données sur l'archéologie des IVe—XIe siècles sur le territoire de la Roumanie. La culture Bratei et la Culture Dridu*, în *Dacia* N. S., XV, 1971, p. 270—278, 284.

[21] **V. Teodorescu,** *Despre cultura Ipotești—Cîndești în lumina cercetărilor arheologice din nord—estul Munteniei (reg. Ploiești)*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 485—499; idem, *O nouă cultură arheologică recent precizată în țara noastră; cultura Ipotești—Cîndești (secolele V—VII e.n.)*, în *Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie București, 1964*, II, București, 1971, p. 104—130.

[22] **D. Gh. Teodor,** *Unele considerații privind încheierea procesului de formare a poporului romîn*, în *Arh. Mold.*, IX, 1980, p. 81—82.

[23] **I. Nestor,** *L'établissement des Slaves en Roumanie à la lumière de quelques découvertes archéologiques récentes*, în *Dacia*, N.S. V, 1961, p. 433—448; **D. Gh. Teodor,** *Regiunile răsăritene ale României în secolele VI—VII*, în *Mem. Antiq.*, I, 1969, p. 188—194; idem, *La pénétration des Slaves dans les régions du S—E de l'Europe d'après les données archéologiques des régions orientales de la Roumanie*, în *Balcano — Slavica*, I, Prilep, 1972, p. 29—40.

[24] **D. Gh. Teodor,** *op. cit.*, în *Balcano—Slavica*, I, 1972, p. 37, 39; idem, *op. cit.*, Iași, 1978, p. 38.

www.cimec.ro

avea primele contacte cu grupurile slavilor pătrunşi pe aceste meleaguri, în drumul lor spre Imperiul Bizantin, fapt dovedit, pe baze arheologice, prin descoperirea în unele locuinţe (aşa cum am amintit mai sus), a unor fragmente ceramice aparţinînd slavilor timpurii.

Evident, în aceeaşi situaţie s-au aflat şi alte aşezări autohtone din această regiune, ca dealtfel şi din restul teritoriului Moldovei, după cum o atestă resturile ceramice sau unele obiecte de factură slavă arhaică descoperite în cuprinsul multora dintre ele. Asemenea contacte, datînd tot de pe la sfîrşitul secolului al VI-lea, au fost foarte bine documentate şi în unele aşezări din Muntenia sau Oltenia, putîndu-se urmări chiar o anumită evoluţie în timp a relaţiilor dintre populaţia romanică şi migratorii slavi[25].

La Dodeşti, datorită analizei atente a inventarului descoperit în locuinţele aşezării din secolele VI—VII e.n., îndeosebi a ceramicii, s-au putut stabili o serie de concluzii importante referitoare la epoca, durata, natura şi consecinţele contactelor stabilite între autohtoni şi migratori (slavi).

Este bine cunoscut faptul că, în epoca deplasărilor lor către vest şi sud (secolele VI—VII e.n.) din regiunile vest-niproviene, slavii aveau un nivel de dezvoltare social-economic inferior celor al populaţiilor romanice din sud-estul Europei. Tipurile lor de locuinţe erau simple, fără construcţii speciale, fiind dispersate în cadrul aşezărilor fără un plan anumit. Dezvoltarea forţelor lor de producţie, de asemenea, era rămasă mult în urmă, în aşezările vechi slave neîntîlnindu-se, pînă în secolele VIII—IX e.n., unelte de agricultură sau meşteşugăreşti evoluate, de tipul celor atestate în regiunile carpato-dunăreano-pontice. Ceramica slavă vehiculată de diverse grupuri care s-au deplasat către sud-vest este, fără excepţie, lucrată numai cu mîna, prezentînd forme simple şi fără ornamente. Tehnica de lucru a acestei olării vechi este inferioară în comparaţie cu aceea folosită de populaţia romanică chiar pentru producerea ceramicii confecţionate cu mîna.

Pe de altă parte, după cum se ştie, organizarea social-economică a comunităţilor săteşti vechi slave era diferită şi inferioară faţă de aceea a obştiilor agricole şi păstoreşti daco-romane. În timp ce obştea autohtonă era alcătuită teritorial, pe criteriul proprietăţii private şi colective, comunităţile săteşti slave erau organizate în secolele VI—VII e.n. încă pe baze gentilice. Superioritatea obştii săteşti daco-romane, stadiul avansat de dezvoltare social-economică, numărul mare, sedentarismul şi bogatele moşteniri ale civilizaţiei antice, au fost principalele cauze care au orientat sensul în care a evoluat şi s-a definitivat procesul de asimilare a slavilor de către autohtoni.

În acest context, este interesant de subliniat şi constatarea cercetărilor arheologice întreprinse în obiectivele datînd din secolele VI—VII e.n. şi anume că, de-abia după cîteva decenii de la pătrunderea şi aşezarea slavilor aici, (mai curînd către ultimul sfert al veacului al VI-lea), comunităţile săteşti locale încep să aibă primele contacte cu noii veniţi. Ele se vor manifesta treptat pe diverse planuri, dar mai ales în sfera activităţilor economice şi culturale unde, în mod firesc, slavii aflaţi într-un stadiu inferior de dezvoltare, vor începe să adopte bunurile civilizaţiei daco-romanice tîrzii, însuşindu-şi treptat cunoştinţe în domeniul agriculturii, al prelucrării metalelor şi făuririi uneltelor, în producerea obiectelor de podoabă, a ceramicii etc. Imitaţiile după produsele locale, existenţa elementelor ceramice hibride născute în urma acestor contacte, ilustrază intenţia şi efortul comunităţilor slave rămase să vieţuiască alături de autohtoni, de a se

[25] **V. Teodorescu**, *op. cit.*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 497—499; **M. Comşa**, *Sur l'origine et l'évolution de la civilisation de la population romane et ensuite protoroumaine aux, VIe—X^e siécles sur le territoire de la Roumanie*, în *Dacia*, N.S., XII, 1968, p. 355—363; **Eug. Zaharia**, *op. cit. Dacia*, N.S., XV, Y971, p. 278, 281, 283; **S. Dolinescu-Ferche**, *Ciurel, habitat des VIe—VIIe siècle de notre ère*, în *Dacia*, N.S., XXIII, 1979, p. 217—230; **S. Dolinescu Ferche** şi **M. Constantiniu**, *Un établissement du VI: siecle à Bucarest (Découvertes de la rue soldat Ghivan)*, în *Dacia*, N.S.XXV, 1981, p. 324—329.

www.cimec.ro

integra civilizației locale. Evident, unele din aceste comunități pășiseră deja pe calea unei asimilări, mai întîi culturale, dar și etno-lingvistice după cum lasă să se întrevadă existența în unele așezări autohtone a unor locuințe avînd în inventar și elemente slave — desigur grupuri de familii izolate acceptate în obștea locală, probabil prin căsătorii. Aceste elemente slave, după legile obștii sătești daco-romane, trebuiau să-și însușească în primul rînd limba și cultura materială a comunităților autohtone în care erau primite. La Dodești asemenea elemente slave atestate prin resturi ceramice specifice, prin imitații ceramice și forme de oale hibride, reflectă faptul că unele grupuri ale noilor veniți se aflau deja antrenate în procesul de asimilare etno-culturală. Acesta reprezintă un moment istoric de o deosebită importanță care, atestat și în alte așezări datînd de la sfîrșitul secolului al VI-lea și începutul celui următor, ar putea elucida și mai bine un fenomen complex, cu profunde semnificații pentru soarta ulterioară a comunităților umane de pe aceste meleaguri. Oricum, la Dodești—Vaslui elementele slave arhaice, ca și cele hibride sau de imitație trebuiesc puse pe seama unor grupuri familiale slave, care intraseră deja în contact cu romanicii de aici, eventual fiind chiar acceptați în cadrul obștii sătești locale teritoriale, în condiții care nu mai puteau stînjeni, desigur, evoluția comunității daco-romane.

În altă ordine de idei, aceste elemente ceramice, împreună cu altele prezintă, ca și unele piese de podoabă descoperite în locuințe, o serie de criterii pe baza cărora se poate încerca o precizare mai nuanțată a limitelor cronologice în care poate fi încadrată existența acestei așezări de la Dodești—Vaslui.

Astfel, după cum s-a constatat, o însemnată parte a ceramicii lucrate cu mîna, de factură autohtonă, este ornamentată pe buză și uneori pe gît, cu alveole și mai ales cu crestături făcute cu unghia sau cu cuțitul. De asemenea, unele din fragmentele acestei categorii sînt ornamentate cu linii orizontale incizate, dispuse pe umăr și mai rar pe corpul unor vase. Alte ornamente, sub formă de linii verticale sau oblice incizate, apar frecvent pe unele fragmente socotite de factură slavă. Dacă se ia în considerare numărul destul de mic al locuințelor de la Dodești, ca și puținătatea materialelor ceramice care provin din interiorul lor, procentajul de ceramică lucrată cu mîna (de factură autohtonă sau de proveniență slavă), în raport cu acela al vaselor lucrate cu roata, este fără îndoială mai mare. În acest sens, este cunoscut faptul că, pînă în prezent, nici în așezarea de la Șipot—Suceava[26], unde s-au dezvelit 14 locuințe de tip bordei cu numeroase resturi ceramice lucrate cu mîna, dintre care multe întregi, nici în așezarea de la Botoșana—Suceava[27], unde s-au scos la iveală 32 de locuințe bordei, cu un foarte bogat material ceramic, ca și acelea de la Bacău—Curtea Domnească[28], Davideni—Neamț[29], Cucorăni—Botoșani[30] și altele[31], nu s-au descoperit atît de multe fragmente ceramice lucrate cu mîna, care să fie ornamentate. Din datele pe care le avem la îndemînă, în stadiul actual al cercetărilor, alveolele, crestăturile, liniile simple sau în bandă incizate pe buzele sau pe corpul vaselor sînt foarte rare în secolul al VI-lea. Ele încep să fie mai frecvente abia de la sfîrșitul secolului al VI-lea, dar mai cu seamă din prima jumă-

[26] **M. D. Matei**, *Contribuții la cunoașterea ceramicii slave de la Suceava*, în *SCIV*, X, 1959, 2, p. 409—429; idem, *Slawischen Siedlungen von Suceava (Nord—Moldau, Rumänien)*, în *Slov. Arch.*, X, 1962, 1, p. 159—169; **D. Gh. Teodor**, *op. cit.*, Iași, 1978, p. 42—45.

[27] Săpături arheologice efectuate de **D. Gh. Teodor** între anii 1962—1975 (în curs de publicare).

[28] **I. Mitrea** și **Al. Artimon**, *op. cit.*, în *Carpica*, IV, 1971, p. 242—244; **I. Mitrea**, *op. cit.*, în *Carpica*, XIII, 1980, p. 117—121, 129—130.

[29] **I. Mitrea**, *Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice din așezarea de la Davideni (sec. V—VII e.n.)*, în *Mem. Antiq.* VI—VII, 1981, p. 73—74.

[30] **S. Teodor**, *Săpăturile de la Cucorăni (jud. Botoșani)*, în *Arh. Mold.* VIII, 1975, p. 151—155, fig. 59; 60; 62.

[31] **V. Ursachi**, *Cercetări arheologice efectuate de Muzeul de istorie din Roman în zona rîurilor Siret și Moldova*, în *Carpica*, I, 1968, p. 156, 167, 170, 184—185; **D. Gh. Teodor**, *Descoperirile prefeudale de la Iași—Crucea lui Ferent*, în *Cercetări istorice*, II, Iași, 1971, p. 118—128; **M. Ignat** *Șantierul arheologic de la Ruși Mînăstioara*, în *Studii și Materiale—Suceava*, III, 1973, p. 250—254; **S. Teodor**, *Săpăturile arheolcgice de la Budeni, comuna Dolhasca (jud. Suceava)*, în *Suceava. Anuarul Muzeului Județean*, V, 1978, p. 146—147; **Al. Artimon** și **C. Eminovici**, *op. cit.*, p. 274.

www.cimec.ro

tate a secolului al VII-lea, după cum o dovedesc descoperirile arheologice din așezările de la Udești—Suceava[32], Suceava—Drumul Național (nivelul I)[33], Horodiștea[34] și Lozna—Străteni, jud. Botoșani[35] și altele[36], a căror limită cronologică inferioară poate fi plasată post anul 600 e.n. și a căror ceramică prezintă frecvent astfel de elemente de ornamentație.

Dacă nu este cumva o simplă întîmplare, determinată de o serie de factori, pe care în stadiul actual al cercetărilor noastre nu avem posibilitatea încă de a-i preciza, rămîne să presupunem că așezarea de la Dodești—Vaslui, pe baza elementelor sale ceramice, ar putea fi și ea datată între ultimul deceniu al veacului al VI-lea și în primele decenii ale celui următor. S-ar mai putea adăuga și constatarea că, în comparație cu alte așezări din secolele VI—VII e.n. din Moldova, ceramica de la Dodești—Vaslui, care este atribuită slavilor, prezintă unele forme deosebite, mai apropiate deja de acelea romanice, precum și unele tehnici de lucru care nu sînt specifice pentru acești migratori, în sensul că există unele forme hibride născute ca urmare a influențelor locale, ceea ce presupune, fără îndoială, că a trecut un anume timp din momentul în care slavii arhaici au putut lua contactul cu romanicii de aici. În plus, chiar placa de cataramă bizantină de bronz, de tip „Histria", descoperită în una din locuințele de la Dodești, pare să confirme aceeași datare mai tîrzie, dacă se are în vedere că cronologia ei îngustă are ca limită inferioară anul 600 e.n.[37].

Prin urmare, astfel analizate datele pe care le avem la dispoziție, există în prezent posibilitatea de a putea preciza mai nuanțat limitele de timp ale acestei așezări și, prin comparație, și ale altor obiective cu inventar asemănător, fapt deosebit de important pentru cronologia și evoluția așezărilor de pe teritoriul Moldovei în perioada celei de a doua jumătăți a mileniului I al e.n.

Încadrarea cronologică propusă pentru această așezare de la Dodești—Vaslui, credem că evidențiază în plus valoarea științifică aparte a descoperirilor menționate mai sus, contribuind la o și mai bună argumentare a continuității de viețuire pe același loc, fapt de o deosebită importanță în înțelegerea procesului istoric al definitivării formării poporului și a limbii române, în care simbioza româno-slavă are, pentru anumite zone ale țării, o semnificație aparte în explicarea perioadei, duratei și sensului în care s-a produs asimilarea de către localnici a unor resturi de grupuri etnice migratoare. Prin intermediul cercetărilor arheologice se evidențiază astfel mai clar că, în cadrul simbiozei autohtonilor cu migratorii, asimilarea noilor veniți a fost un proces istoric complex care a început curînd după stabilirea lor aici. Aflați într-un stadiu de dezvoltare social-economică și culturală inferior celui autohton, migratorii, chiar dacă prin pătrunderile lor aici au frînat, pentru o anumită vreme, evoluția ascendentă a populației locale, nu au putut avea nici răgazul și nici forța necesară de a modifica componentele, sensul și definitivarea procesului de etnogeneză românească.

---

[32] **M. D. Matei** și **Al. Rădulescu**, *Șantierul arheologic Udești (jud. Suceava)*, în *Studii și Materiale—Suveava*, III, 1973, p. 274—275.

[33] **Al. Alexandrescu** și **Șt. Olteanu**, *Șantierul arheologic Suceava — Sectorul Oraș*, în *Materiale*, IV, 1957, p. 253; **Șt. Olteanu**, *Șantierul arheologic Suceava — Sectorul Oraș*, în *Materiale*, V, 1959, p. 607; **T. Martinovici** și **Șt. Olteanu**, *Șantierul arheologic Suceava*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 687—692.

[34] **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița** și **Em. Zaharia**, *op. cit.*, p. 274; **D. Gh. Teodor**, *Descoperiri arheologice din secolele VI—XI e.n. în județul Botoșani*, în *Din trecutul județului Botoșani*, I, 1974, p. 109, fig. 4/3; **N. Zaharia** și **Em. Zaharia**, *Contribuții privind rezultatele unor cercetări arheologice în Cîmpia Jijiei Superioare din județul Botoșani*, în același volum, p. 139.

[35] **D. Gh. Teodor** și **I. Mitrea**, *Cercetări arheologice în așezarea prefeudală de la Lozna—Dorohoi*, în *Arh. Mold.*, IV, 1966, p. 279—290; **D. Gh. Teodor**, *Cercetări în așezarea din secolele VII—VIII de la Lozna-Străteni, jud. Botoșani*, în *Materiale și cercetări arheologice — A XIV-a sesiune anuală de rapoarte*, Tulcea, 1980, p. 455—461.

[36] **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița** și **Em. Zaharia**, *op. cit.*, p. 243; **N. Ciucă**, *Descoperiri de tip protodridu la Bîrlad — Cartierul Munteni, jud. Vaslui (1964)*, în *Materiale*, XI, 1973, p. 225—228; **M. Petrescu-Dîmbovița** și **M. Dinu** *Noi cercetări arheologice la Stoicani (jud. Galați)*, în *SCIVA*, 20, 1974, 1, p. 91—95, fig. 7; 8; 9.

[37] **Z. Vinski**, *Kasnoantički starosjedioci u Salonitanskoj Regiji Prema arhzološkoj ostavštini predslavenskog supstrata*, în *Vyesnik*, LXIX, Split, 1967, p. 27, pl. XIX/3—4.

www.cimec.ro

În acest larg context, sublinierea importanței pe care așezarea din secolele VI—VII e.n. de la Dodești—Vaslui o are pentru regiunile de sud ale Moldovei relevă, încă odată, necesitatea întreprinderii unor noi investigații mai complete, pe o scară mult mai mare a unor obiective (așezări și cimitire) din această vreme, perioadă istorică, încă destul de puțin cercetată pe teritoriul de la est de Carpați. În acest sens, credem că așezarea din secolele VI—VII e.n. de la Dodești—Vaslui poate fi considerată de pe acum ca un important și indispensabil obiectiv de referință pentru lămurirea unor aspecte de ordin cronologic și cultural, documentate mai mult sau mai puțin clar în unele așezări din perioada respectivă în această parte a țării. Datele înregistrate la Dodești, mai ales pentru începutul veacului al VII-lea, reprezintă incontestabil un prețios cîștig științific referitor la cunoașterea unei perioade istorice deosebit de frămîntate de pe teritoriul Moldovei și, implicit, pentru întreg spațiul extracarpatic românesc, contribuind într-o însemnată măsură, atît la precizarea mai corectă a conținutului culturii materiale locale din această vreme, cît și la o mai bună determinare cronologică a unor etape din evoluția ei.

În ceea ce privește așezarea din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești—Vaslui, analizînd descoperirile aparținînd acestei vremi în contextul așezărilor suprapuse documentate arheologic aici, pe parcursul perioadei cuprinse între sfîrșitul secolului al VI-lea și începutul secolului al XI-lea, se poate sublinia importanța cu totul aparte pe care aceste vestigii vechi românești o prezintă, nu numai pentru *continuitatea* de locuire și de civilizație din regiunile de sud ale Moldovei, ci și pentru problema generală a *continuității* populației autohtone de pe întreg cuprinsul teritoriului est-carpatic.

Faptul că descoperirile din secolele VIII—IX e.n. de la Dodești, prin caracteristicile lor, pot fi în mod cert atribuite culturii vechi românești (de aspect Dridu) pe deplin constituită, evidențiază progresul pe care societatea locală românească din aceste regiuni îl înregistrează în perioada respectivă, în comparație mai ales cu secolele precedente care, afectate de invaziile unor populații migratoare, cunoscuseră pentru o scurtă vreme o oarecare stînjenire a forțelor de producție.

Numeroase descoperiri arheologice de așezări și cimitire din această perioadă de timp în regiunile de la est de Carpați, cum sînt acelea de la Hlincea—Iași[38], Suceava—Drumul Național[39], Poiana[40] și Izvoare Bahna—Neamț[41], Fundu-Herții—Botoșani[42], Oituz—Bacău[43], Fălciu[44], Cordeni[47] și Bogdănești—Vaslui[46], Galați—Valea lui Tuluc[47] și altele[48], au contribuit la o mai bună cunoaștere a stadiului de dezvoltare a societății vechi românești din această parte a țării.

---

[38] **M. Petrescu-Dîmbovița,** *Șantierul Hlincea — Iași*, în *SCIV*, IV, 1953, 1—2, p. 324; idem, în *SCIV*, V, 1954, 1—2, p. 236—240; idem, în *SCIV*, VI, 1955, 3—4, p. 687—693.

[39] **Șt. Olteanu,** *op. cit.*, în *Materiale*, V, 1959, p. 607; **T. Martinovici** și **Șt. Olteanu,** *op. cit.*, în *Materiale*, VI, 1959 p. 687—692.

[40] **Gh. Bichir,** *Șantierul arheologic Poiana—Dulcești, jud. Neamț (1961—1970)*, în *Materiale*, X, 1973, p. 99—100.

[41] **I. Mitrea,** *Cercetări arheologice în așezările prefeudale de la Berești—Bistrița și Izvoare—Bahna*, în *Studii și Cercetări științifice — Institutul Pedagogic Bacău*, 1972, p. 36—46; idem, *Așezarea prefeudală de la Izvoare—Bahna*, în *Carpica*, VI, 1973—1974, p. 55—76; idem, *Așezarea prefeudală de la Izvoare—Bahna (II). Contribuții la arheologia epocii de formare a poporului român*, în *Carpica*, X, 1978, p. 205—228.

[42] **M. Petrescu-Dîmbovița, D. Gh. Teodor** și **V. Spinei,** *Les principaux résultats des fouilles archéologiques de Fundu-Herței (Roumanie, départ. de Botoșani)*, în *Archeologia Polski, XVI*, 1971, p. 353—383; idem, *Principalele rezultate ale săpăturilor arheologice din Horodiștea de la Fundu-Herței (jud. Botoșani)*, în *Din trecutul județului Botoșani*, I, 1974, p. 79—98.

[43] **D. Gh. Teodor, C. Buzdugan** și **I. Mitrea** *Descoperirile arheologice de la Oituz (jud. Bacău)*, în *Carpica*, II, 1969, p. 309—321.

[44] **Gh. Coman,** *Stăruință, continuitate*, București, 1980, p. 136.

[45] **D. Gh. Teodor,** *Săpăturile arheologice de la Cordeni (jud. Vaslui)*, în *Materiale*, IX, 1970, p. 32.5.

[46] **N. Ciucă, V. Palade** și **Gh. Coman,** *Bordeie de tip protodridu de la Bogdănești—Fălciu*, în *Mem Antiq.*, III, 1971, p. 469—476.

[47] **I. T. Dragomir,** *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri și pînă la întemeierea orașului*, în *Danubius*, I, 1967, p. 188, nota 39, fig. 13/3.

[48] **V. Ursachi,** *op. cit.*, p. 141; **M. Florescu** și **V. Căpitanu,** *Cercetări arheologice de suprafață în județul Bacău*, în *Arh. Mold.*, VI, 1969, p. 259, fig. 35/6—8; **V. Spinei** și **D. Monah,** *Așezarea prefeudală de la Brășăuți*, în *Mem. Antiq.*, II, 1970, p. 371—385; **I. Mitrea,** *Săpăturile de salvare din așezarea prefeudală de la Lespezi—Homocea*, în *Carpica*, VIII, 1976, p. 183—189.

www.cimec.ro

Cercetarea atentă, exhaustivă și comparativă a acestor descoperiri, ca și a acelora din restul țării, arată, de asemenea, *unitatea* evidentă a culturii materiale și spirituale de pe întreg cuprinsul României, fenomen de neconceput fără *continuitatea* de viețuire pe aceste meleaguri a unei populații comune ca etnic, limbă și ca stadiu de dezvoltare social-economică.

După cum s-a arătat, deși prin cercetările arheologice întreprinse la Dodești—Vaslui în așezarea datînd din secolele VIII—IX e.n., datorită unor condiții obiective din teren nu s-au putut dezveli toate complexele de locuire, care s-au mai putut păstra (în afara acelor distruse prin alunecările de teren sau lucrări gospodărești), avem totuși suficiente date pe baza cărora să încercăm să prezentăm în mod obiectiv viața comunității sătești autohtone de pe aceste meleaguri.

În ceea ce privește numărul de locuințe, deși pînă în prezent au fost dezvelite numai 19, după un calcul sumar, ele reprezintă numai o treime din totalul care constituia inițial așezarea. Așa cum am amintit, restul complexelor de locuire au fost distruse și numai o mică parte este posibil să se mai afle în unele mici porțiuni de teren din sectorul Șipot, unde gospodăriile actuale împiedică însă cercetarea lor sistematică și exhaustivă.

După cum s-a mai remarcat, locuințele sînt de tipul bordeielor, cu excepția locuinței nr. 10, o colibă sau o casă mai rudimentară, folosită în timpul verii, mai curînd ca o anexă, și sînt situate evident în două șiruri, ușor arcuite, concentrate în sectorul Călugăreasca unde, după cum se pare, delimitează între ele o piață. În cîteva cazuri, în cadrul șirurilor, locuințele sînt grupate în „cuiburi", probabil organizate pe criterii familiale. Spațiul dintre locuințe nu este prea mare, fapt care ar putea sugera că loturile individuale, deși aflate probabil lîngă case, erau orînduite și orientate după un anumit plan. Aceste loturi este posibil să fi fost situate lateral față de șirurile de case, deci în afara uliței principale și a pieței. După cum se poate lesne observa din planul general al dispoziției în teren al locuințelor din sectorul Călugăreasca, orientarea lor în șiruri, existența unei piețe centrale și eventual situarea loturilor individuale în zonele laterale ale șirurilor de case este, desigur, rezultatul unei acțiuni dirijate de conducerea acestei obști sătești. Chiar deplasarea satului, pentru anumite perioade de timp și revenirea lui în cadrul acelorași limite teritoriale, după o anumită vreme, cum pare să fi fost situația la Dodești, dealtfel bine documentată prin existența amintitelor niveluri de locuire, a fost determinată, ca și în cazul altor comunități sătești din Moldova, de conducerea obștii, ca o consecință a unor acțiuni organizate în vederea folosirii temporare a unor loturi arabile, după sistemul practicării agriculturii extensive prin noi desțeleniri de pămînt și apoi revenirea satului, după un număr de ani, pe vechea sa vatră[49].

Desigur, mai sînt încă o serie de probleme referitoare la structura social-economică a obștii sătești de la Dodești asupra cărora este încă greu de făcut aprecieri, în primul rînd, datorită faptului că așezarea nu a putut fi în întregime cercetată. De asemenea, un însemnat impediment îl constituie, ca și în cazul celorlalte așezări, faptul că, cu toată intensitatea cercetărilor arheologice întreprinse în zonă, nu s-a putut depista necropola satului din vremea respectivă, a cărei investigare ar fi adus desigur unele precizări în plus, în ceea ce privește stratificările sociale.

Cu toate acestea, alături de cercetările efectuate în alte obiective din perioada secolelor VIII—IX e.n. din Moldova, săpăturile de la Dodești—Vaslui au pus la dispoziție o serie de date importante privind conținutul culturii materiale și spirituale din epoca amintită, avînd o valoare științifică aparte pentru întreg teritoriul de la răsărit de Carpați.

Mai întîi, cercetarea tipului de locuință, a anexelor gospodărești și a cuptoarelor ne arată limpede că, la fel ca în majoritatea obiectivelor arheologice din această vreme investigate prin

[49] **P. P. Panaitescu**, *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p. 159—165; **Șt. Olteanu**, *Structuri teritorial-politice românești în spațiul carpato-dunăreano-pontic în secolele VIII—XI*, în *Revista de istorie*, 32, 1979, 2, p. 291.

www.cimec.ro

săpături metodice în restul teritoriului României, ele rămîn în genere neschimbate, prezentînd aceleași trăsături de evidentă tradiție daco-romanică. Condițiile de climă, stadiul de dezvoltare social-economică și îndeletnicirile principale ale locuitorilor, au determinat apariția și folosirea vreme îndelungată a locuinței ușor adîncite în pămînt, a cuptoarelor cu boltă construită din pietre (care menținеau căldura mai multă vreme) și a cuptoarelor de lut simple sau cu boltă cotlonită, de tip roman, folosite pentru copt pîine, toate întîlnite pe scară largă și în epocile precedente. Aceste locuințe și cuptoare se deosebesc printr-o serie de elemente de tehnică de construcție și formă de acelea folosite în aceeași vreme în lumea slavă învecinată, unde influențele lumii romane tîrzii nu fuseseră decît în foarte mică măsură receptate.

În al doilea rînd, analiza inventarului, deosebit de variat și relativ numeros, relevă incontestabil că, evoluția principalelor unelte din fier, lut, piatră sau os are la bază elemente de certă origine daco-romană, care s-au conservat cu modificări neesențiale în tot cursul primului mileniu al e.n. și începutul celui următor.

Deosebit de semnificativă în ceea ce privește originea trăsăturilor care o caracterizează este la Dodești—Vaslui, ca și în alte părți ale României, producția ceramicii. Tehnica ei de lucru, formele și ornamentele, evidențiază, fără excepție, puternice trăsături dacice sau romanice, regăsite constant și pe scară largă și în civilizația veacurilor anterioare. Este vorba, fără îndoială, de o evidentă continuitate, manifestată în domenii diverse de activitate, ușor sezisabilă în comparație cu elementele esențiale care definesc civilizația populațiilor slave din vecinătate.

Uneltele și obiectele de podoabă, ca și ceramica așezării din această vreme de la Dodești—Vaslui vădește limpede (fapt confirmat peste tot în spațiul carpato-dunăreano-pontic) sensul în care forțele de producție au evoluat pornind de la stadiul secolelor V—VII e.n. Analiza civilizației secolelor VIII—IX e.n. atestată la Dodești, ca în tot restul Moldovei sau al țării, ne arată că în procesul conviețuirii lor cu autohtonii slavii nu au putut să-și aducă în mod substanțial contribuția, fie datorită stadiului lor inferior de dezvoltare în care se aflau, fie datorită numărului lor cu mult mai mic în comparație cu cel al autohtonilor. De aceea, se poate admite, cu suficiente temeiuri, că, în cursul secolelor VIII—IX e.n., în anumite regiuni ale Moldovei, procesul de asimilare al slavilor era deosebit de avansat, și, din punct de vedere cultural, chiar încheiat, fapt întrutotul confirmat de cultura materială veche românească, în general, ale cărei trăsături fundamentale definesc limpede conținutul ei străvechi daco-romanic, atît de deosebit de al lumii slave contemporane și învecinate. Analiza atentă a acestui conținut și compararea sa cu acela din restul teritoriului țării noastre, relevă că, în perioada secolelor VIII—IX e.n., cultura veche românească începuse deja să evolueze constant și pe întreg cuprinsul spațiului carpato-dunăreano-pontic spre formele sale clasice, care se vor cristaliza în cursul secolelor X—XI e.n.

Această concluzie este confirmată la Dodești—Vaslui, în chipul cel mai direct și complet, de existența vestigiilor aparținînd secolelor X—XI e.n., suprapuse pe același loc peste acelea din etapa imediat anterioară, situație care, după cum bine se știe, se repetă în nenumărate cazuri pe întreg cuprinsul țării noastre, constituind unul din cele mai temeinice și convingătoare argumente prin care se poate dovedi *continuitatea* populației autohtone în întreg spațiul de etnogeneză românească[50].

Deși, după cum s-a mai arătat la locul cuvenit, din așezarea aparținînd secolelor X—XI e.n. de la Dodești—Vaslui nu s-au putut dezveli decît șase complexe de locuire și două cuptoare gos-

[50] **N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița și Em. Zaharia,** *op. cit.*, p. 74—130; **O. Toropu,** *Romînitatea tîrzie și strămoșii în Dacia Traiană sud-carpatică*, Craiova, 1976, p. 119—217; **Gh. Coman,** *op. cit.* 1980, *passim*; idem, *Contribuții la cunoașterea satului din teritoriul est-carpatic în perioada secolelor V—XI*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, II, Vaslui, 1980, p. 81—82.

www.cimec.ro

podărești, construite în aer liber în spațiul dintre locuințe, considerăm că datele oferite de analiza sistemului de construcție al bordeielor și al vetrelor, a tipologiei uneltelor, a obiectelor de uz casnic și de podoabă și a ceramicii, ca și din compararea lor directă cu descoperirile similare de la Spinoasa[51] și Băiceni—Iași[52], Onceşti—Bacău[53], Oituz—Bacău[54], Murgeni[55] și Vădeni—Vaslui[56] Șendreni—Galați[57] sau Cîmpineanca[58] și Budești—Vrancea[59] etc. sînt suficient de clare și convingătoare în a releva strînsele legături care există între civilizația specifică acestei vremi și aceea din etapele anterioare. Tipul de locuință și cuptor, formele uneltelor și a obiectelor de podoabă și vestimentare, varietatea formelor și motivelor decorative ceramice sînt derivate sau continuă direct elementele esențiale ale culturii materiale din perioada imediat anterioară. Astfel de constatări precizează limpede geneza și evoluția locală a culturii materiale și spirituale din secolele X—XI e.n., vechimea ei și trăsăturile fundamentale romanice care o caracterizează[60].

De asemenea, cercetarea aprofundată a acestei civilizații a arătat în chipul cel mai clar că, elementele de cultură locală, de factură daco-romanică, s-au dezvoltat continuu avînd multiple și permanente legături cu lumea bizantină[61], prin aceasta definindu-se limpede conținutul culturii materiale carpato-dunăreano-pontice, propriu numai acestui spațiu geografic. Cultura materială și spirituală veche românească caracteristică secolelor X—XI e.n., va constitui în perioada următoare baza principală de pe care se va dezvolta, cu trăsăturile sale specifice, civilizația medievală a țărilor românești.

Adăugate informațiilor obținute prin investigarea altor numeroase obiective din restul teritoriului de la est de Carpați, datele rezultate din cercetarea așezării din secolele X—XI e.n. de la Dodești—Vaslui oferă, în stadiul actual al cercetărilor, posibilități sporite pentru o analiză temeinică și de ansamblu, imperios necesară în elucidarea unor noi și interesante aspecte de ordin cronologic și cultural referitoare la o epocă istorică de o mare importanță, în răstimpul căreia în sînul societății românești au loc, după cum se știe, multiple și profunde transformări pe linia consolidării feudalismului.

Cercetările arheologice, de felul celor întreprinse la Dodești—Vaslui, în general, pot fi prin urmare socotite ca o contribuție deosebit de importantă la cunoașterea nu numai a unor chestiuni de ordin cronologic sau a conținutului diverselor aspecte culturale de pe parcursul celei de a doua jumătăți a mileniului I al e.n. din această regiune a Moldovei, ci și a *continuității* populației autohtone din teritoriile est-carpatice ale României și a *unității* civilizației ei cu restul teritoriului de etnogeneză românească.

Datele obținute prin investigațiile arheologice întreprinse în așezările datînd din secolele VI—XI e.n. de la Dodești—Vaslui reprezintă, fără îndoială, o bogată și semnificativă zestre de argu-

---

[51] **A. Nițu** și **D. Teodoru**, *Șantierul arheologic Spinoasa*, în *Materiale*, V, 1959, p. 485—491; **A. Nițu, D. Teodoru** și **Em. Zaharia**, *Șantierul Spinoasa-Erbiceni*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 531—537; **D. Gh. Teodor** și **Em. Zaharia**, *Șantierul arheologic Spinoasa—Erbiceni*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 35—38.

[52] **I. Ioniță** și **V. Spinei**, *Așezarea prefeudală tîrzie de la Băiceni—Siliște*, în *Arh. Mold.*, VII, 1972, p. 307—328; **V. Spinei**, *Săpăturile arheologice de la Băiceni—Dîmbu lui Pletosu în anii 1967—1968*, în *Cercetări istorice*, IX—X, Iași, 1978—1979, p. 261—271.

[53] **I. Mitrea**, *Așezarea prefeudală de la Onceşti (Jud. Bacău)*, în *Carpica*, IV, 1971, p. 272—285.

[54] **D. Gh. Teodor, C. Buzdugan** și **I. Mitrea**, *op. cit.*, în *Carpica*, II, 1969, p. 309—321.

[55] **Gh. Coman**, *Stăruință, continuitate*, București, 1980, p. 186—188.

[56] Săpături arheologice efectuate în anul 1966 de către **D. Gh. Teodor, Gh. Coman** și **V. Palade** (inedite).

[57] **D. Gh. Teodor**, *Descoperirile arheologice de la Șendreni—Galați*, în *Danubius*, I, 1967, p. 129—138.

[58] **I. Mitrea** și **V. Nămoloșanu**, *Cercetări arheologice în așezarea de la Cîmpineanca*, în *Studii și cercetări științifice — Institutul Pedagogic — Bacău*, 1973, p. 61—85; **I. Mitrea**, *op. cit.*, în *Studii si Comunicări*, I, Focșani, 1978, p. 53—60.

[59] **A. Paraginâ** și **Gh. Constantinescu**, *Descoperiri arheologice din secolele IX—XI pe teritoriul localității Budești (județul Vrancea)*, în *Studii și comunicări*, III Focșani, 1980, p. 71—87.

[60] **D. Gh. Teodor**. *Apartenența etnică a culturii Dridu*, în *Cercetări Istorice*, IV, Iași, 1973, p. 127—141.

[61] **D. Gh. Teodor**. *op. cit.* Iași 1981, p. 59—87.

www.cimec.ro

mente concrete și deosebit de convingătoare, pe baza cărora este posibilă acum, incomparabil mai bine și mai complet decît în trecut, cunoașterea de ansamblu a evoluției populației autohtone din aceste regiuni. Împreună cu rezultatele cunoscute în restul teritoriului carpato-dunăreano-pontic, ele alcătuiesc un ansamblu de informații științifice, deosebit de importante și actuale, referitoare la existența continuă pe aceste meleaguri a populației daco-romanice și apoi vechi românești, dovedind temeinic, împotriva îndoielilor nejustificate și neargumentate ale unor istorici străini, vechimea și trăinicia acestor adevărați „oameni ai pămîntului" care, înfruntînd veacuri de-a rîndul nenumăratele vicisitudini ale istoriei, au rămas neclintiți pe glia străbună. Această neîntreruptă continuitate a fost posibilă datorită unor numeroși factori obiectivi, dintre care un rol principal au avut stadiul de dezvoltare socială și economică, vechimea și superioritatea organizării comunităților sătești agricole, păstorești și meșteșugărești autohtone, în comparație cu acelea ale migratorilor pătrunși și stabiliți temporar pe aceste meleaguri. Continuitatea procesului de romanizare și în regiunile răsăritene ale vechii Dacii, la fel ca pe tot cuprinsul ei, legăturile permanente și multiple cu lumea romană și bizantină, consolidarea romanizării și constituirea unui popor nou, pe baza elementelor etnice și lingvistice fundamentale dacice și romane explică limpede persistența neîntreruptă a romanismului în regiunile de la est de Carpați, parte integrantă, străveche și importantă a spațiului de etnogeneză românească.

În contextul concluziilor generale formulate mai sus, rezultatele arheologice obținute la Dodești — Vaslui prin investigarea așezărilor suprapuse, datînd din perioada secolelor VI — XI e.n. ne apar astfel ca o contribuție științifică valoroasă, deosebit de semnificativă și de o evidentă actualitate în istoriografia noastră, menită totodată, să deschidă calea cercetării unor obiective similare din regiunile Moldovei sau din restul țării, prin intermediul cărora să poată fi elucidate noi și importante aspecte privind complexul proces de definitivare a formării poporului și a limbii române.

www.cimec.ro

CONTINUITÉ DE LA POPULATION AUTOHTONE À L'EST DES CARPATES. HABITATS DES VIe—XIe SIÈCLES N.È. DE DODEŞTI—VASLUI

Résumé

Parmi les nombreux objectifs archéologiques datant généralement du I-er millénaire de notre ère et étant directement liés à la recherche des différents aspects concernant l'aboutissement du processus d'ethnogenèse roumaine, une place à part occupent les habitats superposés sur le même âtre de village, appartenant chronologiquement aux IVe—XIe siècles n.è., découverts à Dodeşti, commune de Viişoara, département de Vaslui.

L'importance à part que présentent les habitats étudiés à Dodeşti pour ce problème, d'une évidente actualité, de l'histoire ancienne de la Roumanie, est due premièrement à la succession de nombreux niveaux de culture matérielle, documentés stratigraphiquement de façon claire et échelonnés chronologiquement entre les IVe—XIe.siècles n.è. et deuxièmement aux riches vestiges archéologiques découverts là-bas, qui constituent une précieuse et significative source d'informations scientifiques. Ces informations sont absolument nécessaires pour comprendre le stade de développement socio-économique des communautés villageoises des régions du sud de la Moldavie, en général, pour bien connaître l'évolution de la culture matérielle et spirituelle des territoires est-carpatiques de la Roumanie dans cette période.

Les vestiges archéologiques de Dodeşti—Vaslui, mis à jour par les fouilles entreprises à partir de 1967 et continuées jusqu'en 1975, sont concentrés dans deux secteurs voisins (faisant partie autrefois de la même terrasse), dénommés Călugăreasca et Şipot.

Les recherches archéologiques entreprises là-bas ont identifié de nombreux et divers vestiges d'habitation humaine datant du néolitique, époque du bronze, première époque du fer, période du premier millénaire de notre ère, ainsi que les vestiges d'un village de la période des XVIe—XVIIe siècles.

Dans l'ensemble des découvertes de Dodeşti, une importance particulière présente la succession d'habitation, presque ininterrompue, durant les IIe—XIe siècles n.è., ce qui constitue la preuve d'une évidente continuité de vie sur les même âtres de villages.

Le plus ancien niveau de culture matérielle dans le secteur „Călugăreasca" appartient à un très étendu habitat néolitique de type Stoicani-Aldeni. *Sur les vestiges appartenant à l'époque néolitique sont superposés ceux qui datent des IVe—Ve siècles n.è., un des plus grands habitats de cette époque, étudié par des fouilles systématiques, du territoire de la Roumanie. Ce grand et riche habitat présente deux phases chronologiques et culturelles, bien précisées, la première limitée dans la seconde moitié du IVe siècle, la seconde datant de la fin du IVe siècle et la première moitié du Ve siècle n.è.*

Sur la même terrasse de Călugăreasca, sur l'habitat des IVe—Ve siècles n.è. se superpose l'horizon de culture matérielle appartenant aux VIIIe—IXe siècles n.è.

Les plus anciens vestiges de vie humaine sur la terrasse de „Şipot", à proximité immédiate de celle de Călugăreasca, font partie d'un habitat néolitique de type „Criş". On a identifié aussi des vestiges de la fin de l'époque du bronze, culture de type „Noua", ainsi que d'autres appartenant à la première époque du fer. Quelques complexes d'habitation datent du IVe siècle n. è. et font partie de l'habitat de la même époque étudié sur la terrasse voisine de Călugăreasca.

Les vestiges les plus nombreux du sector „Şipot" datent de la seconde moitié du premier millénaire de notre ère. Ils appartiennent à des habitats des VIe—VIIe, VIIIe—IXe et X^e—XIe siècles n.è.

Quant aux objectifs appartenant à la seconde moitié du premier millénaire de notre ère, il faut mettre en évidence la constatation que les recherches archéologiques entreprises ont pu préciser, sur la terrasse de Şipot, la succession ininterompue d'habitats qui, se suivant chronologiquement l'un à l'autre,

www.cimec.ro

constituent un des témoignages les plus éloquents sur la continuité ininterrompue de l'habitation sur le même âtre de village.

Les succesions stratigraphiques documentées à Dodești, dans les deux secteurs mentionnés, où les habitations des VIIIe—IXe siècles ou des Xe—XIe siècles n.è. superposent directement ou entrecoupent les complexes d'habitation plus anciens des IVe—Ve siècles ou des VIe — VIIe siècles n.è., ont pu offrir une bonne possibilité de suivre l'évolution de la culture matérielle de cette période et de définir plus correctement son contenu pour chaque étape.

L'analyse comparative des vestiges archéologiques des cinq niveaux d'habitation successifs, appartenant au premier millénaire de notre ère, documentés dans l'âtre de la localité de Dodești montre que les types d'habitation et de four restent en général les mêmes, modifiés parfois seulement quant aux dimensions ou à l'orientation. De même, en étudiant l'inventaire des habitations de chaque niveau, on a constaté, à mesure que l'on approche de la fin du I-er millénaire n.è. (et après une brève décadence enregistrée aux VIe—VIIe siècles), le perfectionnement de la céramique travaillée au tour, qui devient de nouveau majoritaire dans les habitats, au détriment de la céramique travaillée à la main, qui disparaîtra d'ailleurs aux Xe—XIe siècles n.è. On constate de même l'evolution d'une série d'outils en métal, os, terre glaise et pierre, l'apparition d'outils nouveaux qui présentent une évidente influence aux origines romanes ou byzantines.

Certainement, pour une appréciation plus correcte de l'évolution de la culture matérielle dans son ensemble et pour mettre plus clairement en évidence ses éléments définitoires dans chaque étape, on a procédé à une série de comparaisons typologiques et de dates d'ordre chronologique obtenues par l'étude d'autres objectifs de Moldavie ou d'autres régions du pays, datant de la même période, les résultats enregistrés constituant des preuves d'une grande valeur scientifique.

Parmi les habitats superposés de Dodești, datant de la seconde moitié du premier millénaire de notre ère, une importance à part présente, en premier lieu, celui des VIe—VIIe siècles n.è.

Bien que de cet habitat ne soient mises à jour que six habitations de type hutte, avec un inventaire en général assez reduit, l'aspect de civilisation, documenté archéologiquement sur place, a une signification et une valeur scientifique particulières, puisque dans les régions du sud de la Moldavie, l'objectif de Dodești est parmi les rares objectifs datant de la période des VIe—VIIe siècles n.è., qui aient été systematiquement étudiés par des fouilles.

Bien sûr, le fait que l'habitat des VIe—VIIe siècles n.è. de Dodești a bénéficié de recherches plus amples n'est dû qu'au hasard, puisque dans cette partie de la Moldavie beaucoup d'autres objectifs datant de la même période sont connus par l'intermédiaire d investigations de surface, mais les vestiges mis à jour en sont jusqu'à présent, assez rares et n'ont été que partiellement publiés. De cette catégorie d'habitats on peut mentionner ceux de Bacău—Curtea Domnească, Ștefan cel Mare, dép. de Bacău, Murgeni, dép. de Vaslui, Toflea et Suceveni, dép. de Galați, Coroteni et Oreavu, dép. de Vrancea, où l'on n'a effectué que de petits sondages archéologiques ou bien certaines interventions de sauvetage.

Comme on l'a déja dit, à côté des habitats mentionnés, par suite d'investigations de surface entreprises surtout les deux dernières décennies, dont certaines particulièrement intenses dans telles ou telles zones à l'est des Carpates, on a pu dépister quelque dizaines d'habitats appartenant aux VIe—VIIe siècles n.è., ainsi qu'un cimetière d'incinération de la même époque, ce qui prouve qu'à cette époque les régions du sud de la Moldavie, tout comme celles de tout le territoire à l'est des Carpates, ont été assez peuplées.

La disposition géographique des habitats, les caractéristiques des habitations, la typologie des principaux outils, l'intense circulation de la monnaie byzantine dans la région, les éléments de culte chrétien d'origine ou d'influence byzantines répendus là-bas comme partout sur le territoire carpato-danubio-pontique, ainsi que les multiples relations avec la civilisation romano-byzantine, se manifestant par de nombreuses importations et d'autres échanges, attestent dans le sud de la Moldavie aussi, une vie stable, prospère, liée à l'agriculture, à l'élevage du bétail et à la pratique de divers métiers.

Il est, sans doute, important de montrer que, bien que l'on ait étudié peu d'habitats et de cimetières de cette époque par des fouilles plus amples et que, dans une certaine mesure, on dispose de matériels archéologiques provenues surtout de recherches de surface, la possibilité existe de faire une analyse comparative entre l'aspect de civilisation attesté au sud de la Moldavie et ceux qui ont été précisés dans d'autres régions du territoire de la Roumanie et de souligner l'unité culturelle dans la période des VIe—VIIe siècles sur tout le territoire du pays.

www.cimec.ro

L'existence de la céramique travaillée au tour, d'évidente tradition provinciale romane, non seulement à Dodești, mais dans absolument tous les objectifs connus dans la moitié sud de la Moldavie, du type de la céramique étudiée à Murgeni, Rateșul Cuzei et Drăgești – Vaslui, Bacău – Curtea domnească, Suceveni – Galați, Coroteni et Oreavu – Vrancea, Ștefan cel Mare – Bacău etc., ainsi que l'attestation dans les mêmes objectifs de nombreux éléments céramiques travaillés à la main, de vieille tradition dace, tout cela plaide en faveur de l'ancienneté et du caractère autochtone des habitants de cette partie du pays.

Selon les caractéristiques qu'il présente – type d'habitat, habitation et four, inventaire découvert dans les complexes d'habitation – l'objectif archéologique des VIe – VIIe siècle n.è. de Dodești appartient à la culture romane de type Costișa-Botoșana *qui, comme on le sait, s'est développée sur place suivant la civilisation provinciale romane, spécifique aux IVe – Ve siècles n.è. La culture de type* Costișa-Botoșana a *évolué vers les mêmes aspects de vie matérielle que la civilisation de type* Bratei *en Transylvanie ou de type* Ipotești – Cîndești *en Munténie et en Oltenie.*

Le fait d'avoir trouvé, dans les habitations du village datant des VIe – VIIe siècles n.è. à Dodești – Vaslui, en général peu de matériels archéologiques montre que, probablement, tout comme dans les étapes antérieures ou ultérieures, l'habitat a souvent changé de place, déplacement déterminé sans doute par la pratique de l'agriculture extensive et périodique pratiquée couramment par la population romane de Moldavie à cette époque.

Sans doute, les gens de l'habitat des VIe – VIIe siècles de Dodești, ont constitué, durant tout le premier millénaire de notre ère et même après, une communauté agricole et bergère stable organisée sur des bases socio-économiques territoriales propres, spécifique seulement aux communautés villageoises autochtones romanes, en général, des régions au nord du Bas-Danube. Cette organisation socio-économique supérieure, de type territorial, est l'expression du stade d'évolution qu'avaient atteint, au cours des siècles, les communautés villageoises autochtones et elle représentait en même temps un des moyens les plus efficaces de survivre dans les conditions difficiles d'une époque historique particulièrement trouble point de vue politique, par suite des invasions des nombreuses populations migratrices dans cet espace géographique.

Comme on le sait, au cours du VIe siècle et au début du VIIe, les gens de l'habitat de Dodești, comme tous les habitants des régions est-carpatiques de la Roumanie ou d'autres régions de l'espace carpato-danubio-pontique, ont eu les premiers contacts avec certaines populations migratrices, dont les groupes slaves ont joué un certain rôle.

Les recherches entreprises jusqu'à présent admettent que les premiers raids militaires organisés par les Slaves dans les régions extra-carpatiques de la Roumanie ont pu avoir lieu au cours de la première moitié du VIe siècle, mais que les premiers Slaves (peu nombreux) commenceront à s'y établir temporairement à peine vers le milieu ou le dernier quart de ce siècle, comme en témoignent les découvertes archéologiques de facture slave, datant de manière certaine de cette période.

Comme il a été établi, un des groupes plus nombreux de Slaves pénétrera en Moldavie à travers ses régions du sud, forçant les vieux gués du Dniester et du Prut inférieur, d'où il se dirigera ensuite vers le sud, dans la Plaine de la Munténie et de là vers le Byzance, au sud du Danube. Le groupe slave du sud-est, qui est passé probablement par les gués du Prut d'Albita ou de Fălciu, a pénétré dans cette partie de la Moldavie, affectant aussi les régions de la limite est du Plateau Central Moldave avec la steppe d'Elan-Horincea-Prut, zone où est situé l'habitat de Dodești – Vaslui. De la sorte, vers la fin du VIe siècle les gens de l'habitat de Dodești ont pu avoir leurs premiers contacts avec les groupes slaves, qui avaient pénétré dans ces régions, dans leur chemin vers l'Empire Byzantin, fait prouvé sur des bases archéologiques, par la découverte dans certaines habitations de fragments céramiques appartenant aux premiers Slaves.

Evidemment, dans la même situation se trouvaient d'autres habitats autochtones de cette région, comme de tout le territoire de la Moldavie d'ailleurs, ainsi que l'attestent les vestiges céramiques ou certains objets de facture slave archaïque, découverts dans beaucoup de ces habitats. De tels contacts, datant toujours du milieu ou de la seconde moitié du VIe siècle, ont été bien documentés dans des habitats de la Munténie et de l'Olténie aussi, une certaine évolution dans le temps pouvent même être observée dans les relations entre la population romane et les migrateurs slaves.

Pour ce qui est de la datation de l'habitat de cette époque de Dodești, il est intéressant de montrer que, à côté de quelques pièces de parure, sur la base d'éléments céramiques découverts dans certaines habitations, il est possible d'essayer une détermination plus nuancée de ses limites chronologiques.

www.cimec.ro

Ainsi, comme on l'a constaté, une importante partie de la céramique travaillée à la main est ornée, sur le bord et parfois sur le col, d'alvéoles et surtout d'incisions faites avec l'ongle ou le couteau. De même, certains fragments sont ornés de lignes horizontales incisées, disposées sur l'épaule ou quelquefois sur le corps des vases. D'autres ornements, sous forme de lignes verticales ou obliques inciseés, apparaissent fréquemment sur des fragments considérés de facture slave. Si l'on considère le nombre assez réduit des habitations de Dodești ainsi que le peu de matériels céramiques, en général, qui en proviennent, le pourcentage de céramique travaillée à la main (de facture autochtone ou de provenance slave), rapporté à celui des vases travaillés au tour, est sans doute plus grand. Dans ce sens, le fait est que, jusqu'à présent, ni dans l'habitat de Suceava-Șipot, où l'on a mis à jour 14 habitations avec de nombreux vestiges céramiques travaillés à la main, ni dans l'habitat de Botoșana—Suceava, où l'on a mis à jour 32 habitations avec un très riche matériel céramique, ni dans ceux de Bacău—Curtea Domnească, Davideni—Neamț, Cucorăni—Botoșani etc., on n'a découvert autant de fragments céramiques travaillés à la main, qui soient ornés. Des dates que nous possédons dans le stade actuel des recherches, les alvéoles, les lignes simples ou en bande, incisées sur les vases, par rapport à l'époque précédente, sont plus rares au VIe siècle sur le territoire de la Moldavie. Elles recommencent à être fréquentes à peine vers la fin du VIe siècle, mais surtout dans la première moitié du VIIe siècle, comme en témoignent les découvertes archéologiques des habitats de Suceava—Drumul Național, de Horodiștea et de Lozna—Străteni, département de Botoșani et d'autres, dont la limite chronologique inférieure se situe après l'année 600 n.è. et dont la céramique présente de nombreux éléments décoratifs de ce genre.

Si ce n'est qu'un simple hasard, déterminé par une série de causes que, dans le stade actuel de nos recherches, on n'a pas encore la possibilité de préciser, on doit supposer que l'habitat de Dodești—Vaslui, sur la base de ses éléments céramiques, pourrait être daté lui aussi entre la dernière décennie du VIe siècle et les premières décennies du VIIe. On pourrait ajouter la constatation que, par rapport à d'autres habitats des VIe—VIIe siècles n.è. de Moldavie, la céramique de Dodești—Vaslui, attribuée aux Slaves, présente certaines formes plus évoluées, ainsi que certaines techniques de travail qui ne sont pas spécifiques pour ce groupe de population, dans le sens qu'il existe des formes hibrides nées par suite des influences locales, ce qui fait supposer qu'un certain espace de temps est passé du moment où les Slaves archaïques ont pu prendre contact avec les romans de la région. De plus, la plaque même de boucle de ceinture byzantine en bronze, de type „Histria", découverte dans une des habitations de Dodești, confirme en partie la même datation plus récente, compte tenu de son étroite chronologie ayant pour limite inférieure l'année 600 n.è.

Par conséquent, selon les dates dont on dispose, analysées de la sorte, il existe à présent la possibilité de pouvoir préciser de façon plus nuancée les limites dans le temps de cet habitat et, en général, par comparaison, celles d'autres objectifs avec un inventaire semblable, fait particulièrement important pour la chronologie et l'évolution des habitats du territoire de la Moldavie dans la période de la seconde moitié du I-er millénaire de notre ère.

La délimitation chronologique proposée pour cet habitat de Dodești, met en évidence, croyons-nous, la valeur scientifique à part des découvertes mentionnées, contribuant à faire comprendre l'évolution du processus d'achèvement de la formation du peuple et de la langue roumaine, expliquant en même temps la période, la durée et le sens où l'assimilation s'est produite par les autochtones de restes des groupes ethniques migrateurs.

Dans ce large contexte, souligner l'importance que l'habitat des VIe—VIIe siècles n.è. de Dodești—Vaslui présente pour les régions du sud de la Moldavie, c'est relever encore une fois la nécessité d'entreprendre de nouvelles investigations plus amples dans les habitats et les nécropoles de cette époque. Dans ce sens, l'habitat des VIe—VIIe siècles n.è. de Dodești peut être déjà considéré un important et indispensable objectif de référence pour la clarification de certains aspects d'ordre chronologique et culturel attestés archéologiquement sur tout le territoire à l'est des Carpates.

Quant à l'habitat des VIIIe—IXe siècles n.è. étudié par des fouilles amples à Dodești—Vaslui, en analysant les découvertes datant de cette époque, dans le contexte des habitats superposés là, durant la période comprise entre la fin du VIe siècle et le début du XIe siècle, on peut souligner l'importance toute exceptionelle que présentent ces vieux vestiges roumains, non seulement pour la continuité d'habitation et de civilisation des régions du sud de la Moldavie, mais aussi pour le problème général de la continuité de la population autochtone sur tout le territoire est carpatique.

www.cimec.ro

Le fait que les découvertes des VIIIe—IXe siècles n.è. de Dodeşti, par leurs traits caractéristiques, peuvent être indubitablement attribuées à la vieille culture roumaine (aspect antique de la culture Dridu), entièrement constituée, met en évidence le progrès que la société locale roumaine de ces régions enrégistre dans cette période, par rapport surtout aux siècles précédents.

De nombreuses découvertes archéologiques d'habitats et de cimetières de cette période, dans les régions à l'est des Carpates, telles les découvertes étudiées par des fouilles méthodiques de Hlincea et Băiceni—Iaşi, Suceava—Drumul Naţional, Fundu-Herţii et Ripiceni—Botoşani, Fălciu, Cordeni, Bîrlad et Bogdăneşti Vaslui, Oituz—Bacău, Galaţi—Valea lui Tuluc et d'autres, ont contribué à une meilleure connaissance du stade de développement de la société roumaine dans cette partie du pays.

L'étude attentive, exhaustive et comparative de ces découvertes, ainsi que celles du reste du territoire de la Roumanie, montre également l'unité évidente de la culture matérielle et spirituelle de tout l'espace carpato-danubien, phénomène inconcevable sans la continuité d'habitation dans ces régions, d'une population commune point de vue éthnie, langue et stade de développement socio-économique.

Bien que, par les recherches archéologiques entreprises à Dodeşti—Vaslui dans l'habitat datant des VIIIe—IXe siècles n.è. à cause de conditions objectives de terrain, on n'ait pas pu mettre à jour tous les complexes d'habitation qui ont pu être conservés (en dehors de ceux qui ont été détruits par les glissement de terrain ou par des travaux édilitaire), on possède des dates suffisantes sur la base desquelles l'on puisse faire le plus correctement possible une appréciation sur la vie de la communauté villageoise de ces régions.

Quant au nombre d'habitations, bien que, jusqu'à présent on n'en ait mis à jour que 19, selon un calcul sommaire, elle ne représentent qu'un tiers du total qui constituait initialement l'habitat. Par le nombre des habitations mises à jour par suite des fouilles effectuées, l'habitat de cette époque de Dodeşti—Vaslui est un des plus grands et des mieux étudiés des régions à l'est des Carpates.

Les habitations qui composent l'habitat sont de type hutte, à l'exception d'une seule (l'habitation nr. 10 — une cabane ou une maison plus rudimentaire) et elles sont situées de façon évidente en deux rangs, légèrement courbés, concentrées dans le secteur „Călugăreasca", délimitant, à ce qu'il paraît, une place au milieu. Dans quelques cas, dans les deux rangs, les habitations sont groupées en „nids", organisés probablement sur des considerations familiales. L'espace entre les habitations n'est pas trop grand, ce qui pourrait suggérer que les lots individuels, quoique situés à côté des maisons, étaient rangés et orientés selon un certain plan. Il est possible que ces lots aient été situés latéralement par rapport aux rangs de maisons, donc en deça de la ruelle principale et de la place. Comme on peut facilement le voir dans le plan général de la disposition des habitations du secteur „Călugăreasca", leur orientation en rangs, l'existence de la place centrale et éventuellement l'amplacement des lots individuels dans les zones latérales des rangs de maisons sont sans doute le résultat d'une action concertée des dirigeants de la communauté villageoise. Même le déplacement du village, pour certaines périodes et son réétablissement dans les mêmes limites territoriales, après un nombre déterminé d'années, ce qui semble avoir été le cas du village de Dodeşti, ont été décidés, tout comme pour d'autres habitats de la Moldavie, par les dirigeants de la communauté villageoise, comme une action organisée afin d'utiliser temporairement certains terrains agricoles d'autre part, selon le système de la pratique de l'agriculture extensive et périodique par de nouveaux défrichements.

Bien que la clarification de tous les problèmes soulevés par l'étude de cet habitat n'ait pas été possible, les fouilles archéologiques de Dodeşti—Vaslui, à côté d'autres objectifs de la période des VIIIe—IXe siècles n.è. en Moldavie, ont mis à notre disposition une série de dates importantes concernant le contenu de la culture matérielle et spirituelle de cette époque, d'une valeur scientifique particulière pour tout le territoire à l'est des Carpates. L'analyse attentive de ce contenu et la comparaison avec ceux du reste de l'espace carpato-danubio-pontique relève que, dans la période des VIIIe—IXe siècles n.è. la culture antique roumaine avait déjà commencé à évoluer constamment et sur tout le territoire de la Roumanie vers ses formes classiques, qui devaient se cristaliser totalement au cours des Xe—XIe siècles n.è.

Cette conclusion est confirmée à Dodeşti—Vaslui, de la manière la plus directe et la plus complète, par l'existence des vestiges appartenant à l'habitat des Xe—XIe siècles n.è., superposé dans le même endroit sur ceux des étapes immédiatement antérieures, situation qui se retrouve d'ailleurs, dans de nombreux cas sur tout le territoire de la Roumanie, constituant un des arguments les plus fondés par

www.cimec.ro

lesquels la continuité de la population autochtone peut être prouvée sur tout l'espace d'ethongenèse roumaine.

Bien que, de l'habitat appartenant aux Xe—XIe siècles, on n'ait pu mettre à jour que 6 habitiatons de type et deux fours artisanaux, construits dans l'espace entre les maisons, on considère que les dates fournies par l'analyse du système de construction des complexes d'habitation, des fours, de la typologie des outils, des objets de parure et de la céramique, ainsi que par leur comparaison directe avec les découvertes similaires de Spinoasa, Șorogari et Băiceni—Iași, Oituz, Onceşti et Lichitișeni—Bacău, Murgeni, Vădeni et Epureni—Vaslui, Brăşăuți—Neamț, Fundu Herții et Dersca—Botoșani, Șendreni—Galați, Cîmpineanca et Budești—Vrancea etc. sont suffisamment claires et convaincantes pour relever les liaisons étroites qui existent entre la civilisation spécifique à cette époque et celle des étapes antérieures. Le type d'habitation et de four, les formes des outils et des objets de parure, la variété des formes et des motifs décoratifs céramiques etc. dérivent ou continuent directement des éléments essentiels de la culture matérielle de la période immédiatement antérieure. De telles constatations précisent clairement la genèse et l'évolution locale ininterrompue de la culture matérielle et spirituelle des Xe—XIe siècles n.è., l'ancienneté et les traits fondamentalement romans qui la caractérisent dans tout l'espace carpato-danubio-pontique.

Ajoutées aux informations obtenues par l'investigation de nombreux autres objectifs du reste du territoire à l'est des Carpates, les dates obtenues de l'investigation de l'habitat datant des Xe—XIe siècles n.è. de Dodești—Vaslui offrent, dans le stade actuel des recherches, des possibilités accrues pour une analyse de fond et d'ensemble, impérieusement nécessaire pour élucider de nombreux et intéressants aspects d'ordre chronologique et culturel concernant une époque historique d'une grande importance, durant laquelle au sein de la société roumaine ont lieu de multiples et profondes transformations dans la voie de la consolidation du feudalisme.

Les résultats obtenus par les investigations archéologiques entreprises dans les habitats datant des VIe—XIe siècles n.è. de Dodești—Vaslui représentent sans doute un riche et significatif capital d'arguments concrets et particulièrement convaincants, sur la base desquels il est maintenant possible, incomparablement mieux et plus complètement que par passé, de connaître en son ensemble l'évolution de la culture matérielle autochtone de ces régions et implicitement la continuité de la population locale et ses relations avec la civilisation byzantine ou avec certaines populations migratrices qui ont pénétré dans ces régions.

Dans le contexte des conclusions générales formulées ci-dessus, les résultats archéologiques obtenus à Dodești—Vaslui, par l'investigation systematique des habitats superposés de la période des VIe—XIe siècles n.è., peuvent être considérés comme une contribution scientifique d'une grande valeur, significative et particulièrement actuelle, destinée à ouvrîr également la voie des recherches à faire dans d'autres objectifs similaires de Moldavie ou du reste du pays, par l'intermédiaire desquelles il existe une possibilité encore meilleure d'élucider de nouveaux et importants aspects concernant l'époque où s'achève le processus de formation du peuple et de la langue roumains.

Legéndes de figurés

Fig. 1. Région sud—est de la Moldavie où se trouvent les établissements de Dodești—Vaslui.

Fig. 2. Profils stratigraphiques de la section I (1967) et XX (1968) du secteur Călugăreasca; 1, sol végétal; 2, niveau du VIIIe—IXe siècle de n.è.; 3, niveau du Ve siècle de n.è.; 4, niveau du IVe siècle de n.è.; 5, niveau de la commune primitive; 6, sol vierge jaune; 7, restes de l'habitation néolithique; 8, le nombre de l'habitation préféodale.

Fig. 3. Les habitations superposées de la section I (1969) — secteur Șipot; a, hutte du VIe—VIIe siècle de n.è.; b, hutte du VIIIe—IXe siècle de n.è.; c, hutte du Xe—XIe siècles de n.è.; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveaux du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 5, niveau du VIe—VIIe siècles de n.è.; 6, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 7, brûlure; 8, pierres; 9, âtres; 10, sol vierge jaune; 11, portion détruite de l'habitation du VIe—VIIe siècles de n.è.

Fig. 4. Plan général des fouilles archéologiques du secteur Șipot. L'établissement du VIe—VIIe siècles de n.è.

Fig. 5. Habitations des VIe—VIIe siècles de n.è. Plants et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 1; b, hutte nr. 2; c, hutte nr. 3; d, hutte nr. 4; e, hutte nr. 6; f, hutte nr. 5; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3. niveau du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, niveau du VIIIe—siècle de n.è; 5, niveau du VIe—VIIe siècles de n.è.; 6, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 7, niveau de la commune primitive; [8, sol vierge jaune; 9, pierres; 10 fosses de pieux; 11, âtres; 12, cendre.

Fig. 6. Outils, objets domestiques et armes des VIe—VIIe siècles de n.è.; 1—3, 10—11, hutte nr. 4; 4, 6,

www.cimec.ro

hutte nr. 6; 5, hutte nr. 5; 7, 9, hutte nr. 3, 8, hutte nr. 2.

Fig. 7. Moules en pierre et cuiller-puisoir en terre glaise des VIe—VIIe siècles de n.è. découverts dans la lutte nr. 4.

Fig. 8. Objets d'habillement et de parure des VI — VIIe siècles de n.è.; 1—2, 5, hutte nr. 1; 4, hutte nr. 6; 3, 6—7, hutte nr. 4.

Fig. 9. Objets en os et corne des VI — VIIe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 3; 2, hutte nr. 1; 3—4, hutte nr. 4; 5, hutte nr. 2.

Fig. 10. Fusaïoles en terre cuite et grès d'aiguisoir des VIe—VIIe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 1; 2, 5, hutte nr. 5; 3, hutte nr. 2; 4, hutte nr. 3; 6, hutte nr. 6.

Fig. 11. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIe—VIIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 1.

Fig. 12. Fragments céramiques travaillés à la roue, des VIe—VIIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 2.

Fig. 13. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIe—VIIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 3.

Fig. 14. Fragments céramiques autochtones (1—2, 5—6) et d'importation (3—4), travaillés à la roue, des VIe—VIIe siècles de n.è.; 1—2, 5—6, hutte nr. 6; 3—4, hutte nr. 4.

Fig. 15. Céramique travaillée à la main, des VIe—VIIe siècles de n.è. 1 hutte nr. 3; 2, 4—5, hutte nr. 2; 3, 6, hutte nr. 1. 1, 3, 6 = 2/3.

Fig. 16. Céramique travaillée à la main, de VIe—VIIe siècles de n.è.; 1—2, 6, hutte nr. 3; 3—5, hutte nr. 4.

Fig. 17. Céramique travaillée à la main, des VIe—VIIe siècles de n.è.; 1—3, 6, hutte nr. 6; 4—5, 7—8, hutte nr. 5.

Fig. 18. Céramique du VIe—VIIe siècles de n.è, travaillée à la main et décorée; 1—2, 4, 6, hutte nr. 1; 3, 5, hutte nr. 2.

Fig. 19. Céramique du VIe—VIIe siècles de n.è. travaillée à la main et décorée; 1—4, 7, hutte nr. 1; 5—6, hutte nr. 5.

Fig. 20. Plans et profils des fosses à provisions (VIe—VIIe siècles de n.è.).

Fig. 21. Plan général des fouilles archéologiques du secteur Călugăreasca. L'établissement du VIIIe—IXe siècles de n.è.

Fig. 22. Plan général des fouilles archéologiques du secteur Șipot. L'établissement du VIIIe—IXe siècles de n.è.

Fig. 23. Habitations des VIII —IXe siècles de n.è. Plans et profils stratigraphiques. a hutte nr. 1; b, hutte nr. 2, c, hutte nr. 3; d, hutte nr. 4; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 4, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 5, niveau de la commune primitive; 6, sol vierge jaune; 7, pierres; 8, fosses de pieux; 9, âtre; 10. cendre; 11, four du IVe—Ve siècles de n.è.; 12, sol jaune sablonneux; 13, fosse.

Fig. 24. Habitations des VIIIe—IXe siècles de n.è. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 5; b, hutte, nr. 6; c, hutte nr. 7; d, hutte nr. 8; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 5, niveau du VIe—VIIe siècles de n.è.; 6, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 7, niveau de la commune primitive; 8, sol vierge jaune; 9, pierres; 10, âtre; 11, fosses de pieux; 12, four du IVe—Ve siècles de n.è.

Fig. 25. Habitations des VIIIe—IXe siècles de n.è. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 9; b, hutte nr. 11; c, hutte nr. 12; d, habitation nr. 10; 1 sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 5, niveau du VIe—VIIe siècles de n.è.; 6, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 7, niveau de la commune primitive; 8, sol vierge jaune; 9, pierres; 10, âtre; 11, fosses de pieux; 12, briques à torquis et brûlure; 13, cendre.

Fig. 26. Habitations des VIII —IXe siècles de n.è. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 13; b, hutte nr. 14; c, hutte nr. 16; d, hutte nr. 15; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 4, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 5, niveau de la commune primitive; 6, sol vierge jaune: 7, cendre; 8, poutres brûlées; 9, brûlure; 10, pierres: 11, âtre; 12, fosses de pieux; 13, four du VIIIe—IXe siècles de n.è.

Fig. 27. Reconstitution de la hutte nr. 15.

Fig. 28. Habitations des VIIIe—IXe siècles de n.è. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 17; b, hutte nr. 18; c, hutte nr. 19; 1, sol végétal; 2, niveaux du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 4, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 5, niveau de la commune primitive; 6, sol vierge jaune; 7, pierres; 8, âtre; 9, fosses de pieux.

Fig. 29. Outils et objets en fer des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, 4, 8, hutte nr. 11, 2, hutte nr. 8; 3, hutte nri 14; 5 hutte nr. 19; 6, hutte nr. 7; 7, hutte nr. 6. 1—4 = 1/2; 5—8 = 1/1.

Fig. 30. Outils et objets en fer et bronze des VIIIe—IXe siècles de n.è. 1, 3, 5, 10, hutte nr. 9; 2, hutte nr. 7; 4, 9, hutte nr. 15; 6, hutte nr. 6; 7, hutte nr. 12; 8, hutte nr. 3.

Fig. 31. Creusets (1—2) et moule en terre glaise des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 15.

Fig. 32. Objets en os et corne des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 14; 2, 5, hutte nr. 11; 3, hutte nr. 8; 4, hutte nr. 13.

Fig. 33. Objets en os des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1—3, hutte nr. 9; 4, l'habitation nr. 10; 5, hutte nr. 8; 6, hutte nr. 1.

Fig. 34. Objets en os, des VIIIe—IXe siècles de n.è., 1, 4, 6, hutte nr. 13; 2, hutte nr. 5; 3, hutte nr. 2; 5 hutte nr. 11.

Fig. 35. Fusaïoles en terre cuite des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1. hutte nr. 13; 2, hutte nr. 2; 3, hutte nr. 18; 4, hutte nr. 1; 5, hutte nr. 7; 6, hutte nr. 13.

Fig. 36. Objets de parure, de culte et d'habillement des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 18; 2, 6, hutte nr. 16; 3, 9, hutte nr. 11; 4, 8, hutte nr. 17; 5, hutte nr. 13; 7, hutte nr. 2; 10, hutte nr. 9; 11, hutte nr. 19.

Fig. 37. Grès d'aiguisoir des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 16; 2, hutte nr. 15; 3, hutte nr. 17; 4, hutte nr. 5; 5 hutte nr. 12.

Fig. 38. Grès d'aiguisoir des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, 4, hutte nr. 19; 2, hutte nr. 13; 3 hutte nr. 16.

Fig. 39. Fragments céramiques travaillés à la roue (1, 5—7) et à la main (2—4), des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 1.

Fig. 40. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è., découverts dans la hutte nr. 2.

Fig. 41. Fragments céramiques travaillés à la roue (1—2, 4—6) et à la main (3) des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 3.

www.cimec.ro

Fig. 42. Fragments céramiques travaillés à la roue, des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 4.

Fig. 43. Fragments céramiques travaillés à la roue, des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 5.

Fig. 44. Céramique travaillée à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.é. trouvée dans la hutte nr. 6.

Fig. 45. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 7.

Fig. 46. Fragments céramiques travaillés à la roue (1—4, 6) et à la main (5) des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 8.

Fig. 47. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 9.

Fig. 48. Céramique travaillée à la roue (1—2, 4—8) et à la main (3) des VIIIe—IXe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 11.

Fig. 49. Céramique travaillée à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 11.

Fig. 50. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 12.

Fig. 51. Céramique travaillée à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 13.

Fig. 52. Céramique travaillée à la roue (2, 5—6) et à la main (1, 3—4, 7), des VIIIe—IXe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 14.

Fig. 53. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 16.

Fig. 54. Fragments céramiques travaillés à la roue (1—4, 6—7) et à la main (5) des VIII —IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 17.

Fig. 55. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 18.

Fig. 56. Fragments céramiques travaillés à la roue des VIIIe—IXe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 19.

Fig. 57. Fragments céramiques d'importation des VIIIe—IXe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 11; 2, hutte nr. 17; , 3, 5, hutte nr. 18; 4, hutte nr. 14.

Fig. 58. Plans et profils des fours (VIIIe—IXe siècles de n.è.).

Fig. 59. Plan général des fouilles archéologiques du secteur Şipot. L'établissement de X^{e}—XIe siècles de n.è.

Fig. 60. Habitations des Xe—XIe siècles de n.é. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 1,; b, hutte nr. 2, c, hutte nr. 3; d, hutte nr. 4; e, hutte nr. 6; f, hutte nr. 5; 1, sol végétal; 2, niveau du XVIe—XVIIe siècles; 3, niveau du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, niveau du VIIIe—IXe siècles de n.è.; 5, niveau du VIe—VIIe siècles de n.è.; 6, niveau du IVe—Ve siècles de n.è.; 7, niveau de la commune primitive; 8, terre jaune sablonneux; 9, sol vierge jaune; 10, pierres; 11, âtre; 12, fosses de pieux; 13, fosse avec de cendre; 14, brûlure.

Fig. 61. Outils, objets d'habillement et de parure des Xe—XIe siècles de n.è.; 1, 3, 6, 13, hutte nr. 2; 2, 4, 10, hutte nr. 3; 5, 8—9, 12, 14, hutte nr. 5; 7, 15, hutte nr. 6; 11, hutte nr. 4.

Fig. 62. Outils, objets et armes en fer des Xe—XIe siècles de n.è.; 1, hutte nr. 5; 2, 5, hutte nr. 2; 3, hutte nr. 6; 4, 6, hutte nr. 4.

Fig. 63. Outils en os des Xe—XIe siècles de n.è.; 1, 5, 9, hutte nr. 5; 2, 7, hutte nr. 6; 3, 6, hutte nr. 1; 4, hutte nr. 3; 8, hutte nr. 2.

Fig. 64. Fusaïoles en terre cuite (1—5) et en os (6) des Xe—XIe siècles de n.è.; 1—3, couche culturelle du Xe—XIe siècles de n.è.; 4, hutte nr. 1; 5, hutte nr. 4; 6, hutte nr. 3.

Fig. 65. Céramique travaillée à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 1.

Fig. 66. Céramique travaillée à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 2.

Fig. 67. Fragments céramiques travaillés à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 3.

Fig. 68. Fragments céramiques travaillés à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 4.

Fig. 69. Céramique travaillée à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. trouvée dans la hutte nr. 5.

Fig. 70. Fragments céramiques travaillés à la roue des Xe—XIe siècles de n.è. découverts dans la hutte nr. 6.

Fig. 71. Plans et profils des fours (X^{e}—XIe siècles de n.è.).

www.cimec.ro

INDICE

A

Aiud, 117.
Alaiba, Maxim, R., 17.
Albiţa, 132, 143.
Aldeni (cultura), 12, 141.
Alexandrescu, Al., 17, 135.
Ardatza, 45.
Argeş, 78.
Artimon, Al., 130, 134.

B

Bacău, 123, 130—131, 134, 136, 139, 142—146.
Bahna, 93, 136.
Barcea, 14.
Barnea, I., 36, 84, 92, 114, 117, 131.
Batkovicù, 45.
Bauman, I., 9.
Bazargiuc, V., 9.
Băican, V., 10.
Băiceni, 93, 122—123, 127, 139, 145—146.
Bârzu, L., 14, 41.
Bereşti, 136.
Berlin, 41.
Bichir, 136.
Bijeljine, 45.
Bistriţa, 136.
Bizanţ, 35, 78, 84, 132, 143.
Bîrlad, 135, 145.
Bîrlădeanu-Zavatin, El., 9.
Bîrlogu, 78.
Blezdew, 45.
Bloşiu, C., 8.
Bobi, V., 131.
Bogdăneşti, 131, 145.
Boja, 20.
Borniş, 93.
Botoşana (cultura), 14, 31—32, 35, 131, 134, 143—144.
Botoşani, 24, 31, 36, 79, 123, 127, 134—136, 144, 146.
Bratei (cultura), 14, 84, 132.
Brăşăuţi, 136, 146.
Brežno, 45.
Bucov, 78, 114.
Bucureşti, 7, 10, 14, 20, 31, 35—36, 78, 84, 114, 131—133, 136—137, 139.
Budeni, 134.
Budeşti, 139, 146.
Budureasca, 35.
Bug. 45.
Buzdugan, C., 123, 136, 139.

C

Carpaţi, 7—9, 20, 31, 41, 78, 92—93, 136—137, 139, 142, 144—146.
Cazimir, Gh., 20, 35, 45.
Călugăreasca, 7—8, 11—15, 18, 49—50, 55, 57, 59, 65, 68, 70—74, 75, 137, 141, 145, 146.
Căpitanu, V., 136.
Cătelul Nou, 20.
Cehia, 45.
Cernahov, 14.
Chirica, V., 9.
Ciucă, N., 135—136.
Ciumbrud, 117.
Ciurel, 20.
Cîmpia Jijiei, 135.
Cîmpia Munteniei, 143.
Cîmpineanca, 139, 146.
Cîndeşti (cultura), 20, 132, 143.
Cîrcotă, V., 10.
Cîrja, 123.
Cluj, 117.
Coman, Gh., 7—8, 17, 35, 41, 75, 78—79, 84, 92, 114, 123, 127, 129, 130—132, 136, 138—139.
Comşa, Eug., 117.
Comşa, M., 78—79, 114, 117, 133.
Constantinescu, Gh., 139.
Constantiniu, M., 20, 35, 133.
Cordeni, 136, 145.
Coroteni, 131, 142.

www.cimec.ro

Costișa (cultura), 14, 131, 143.
Craiova, 17, 20, 78, 114, 138.
Cremošnik, J., 45.
Criș (cultura), 15, 141.
Crucea lui Ferenț, 134.
Cucorăni, 24, 31, 134, 144.

D

Dacia, 41, 140.
Dacia Traiană, 17, 20, 78, 114, 138.
Dankanitz, A., 117.
Danubius, 75.
Davideni, 31, 35, 134, 144.
Dăneşti, 127.
Dealul Bisericii, 129.
Dealul Cimitirului, 7—8.
Dealul Mare, 12.
Dealul Viișoara, 19.
Dersca, 123, 146.
Diaconu, Gh., 14.
Diaconu, P., 114.
Dimian, I., 131.
Dimitrievič, D., 45.
Dinogeția, 84, 114, 117.
Dinu, M., 135.
Dîmbu lui Pletosu, 92—93, 139.
Dobrogea, 36, 46, 84, 92.
Dolhasca, 134.
Dolinescu-Ferche, S., 17, 20, 35, 41, 133.
Dorohoi, 135.
Dragomir, I. T., 12, 130, 136.
Drăgeşti, 17, 131, 143.
Dridu (cultura), 75, 105, 114, 123, 132, 139, 145.
Drumul Național, 135, 144—145.
Dulceanca, 17, 20.
Dulceşti, 136.
Dunărea, 141, 143.

E

Elan, 10, 123, 132, 143.
Eminovici, C., 130, 134.
Epureni, 123, 146.
Erbiceni, 123, 139.
Europa, 41, 133.

F

Fălciu, 123, 132, 136, 143, 145.
Ferenczi, I,. 117.
Fîntînele, 14.
Florescu, M., 130, 136.
Focșani, 131, 139.
Fundu-Herții, 123, 127, 136, 145—146.

G

Gabalówna, L., 45.
Galați, 14, 123, 127, 130—131, 135—136, 139, 142, 145.
Giurgiu, 78.
Gugiuman, I., 10.

H

Histria, 114.
Hlincea, 136, 145.
Homocea, 136.
Horedt, K., 36, 78, 84.
Horincea, 10, 123, 132, 143.
Horodiștea, 135, 144.

I

Iași, 9, 17, 20, 35, 73, 78, 93, 114, 117, 123, 127, 130—132, 134, 136, 139, 146.
Ignat, M., 134.
Ioniță, I., 14, 93, 122, 139.
Ipotești (cultura), 20, 132, 143.
Izvoare, 93, 136.
Izvorul, 78.

J

Jazbine, 45.
Jigălia, 12, 71.
Jitomir, 45.

K

Kiev, 45.
Korceak, 45.
Kovacèvič, J., 45.

L

Landebauer-Orel, H., 84.
Leahu, V., 20.
Lespezi, 136.
Lichitișeni, 146.
Linz, 84.
Lozna, 79, 135.
Lublicz, 45.
Lunca, 20.

M

Matei, M. D., 134—135.
Martiniuc, C., 10.
Martinovici, Șt., 135—136.
Militari, 20.
Miroslava, 123.

www.cimec.ro

Mitrea, B., 14, 78—79, 84.
Mitrea, I., 20, 24, 28, 31—32, 35, 41, 78—79, 84, 92, 123, 130, 132, 134—136, 139.
Mogoşani, 14.
Moldova, 7—8, 10, 14, 17, 20, 25, 28, 31, 35, 75—78, 84, 89, 92—93, 114, 117, 123, 129, 130—131, 135—146.
Moldova (rîu), 134.
Monah, D., 136.
Moreşti, 36.
Moscova, 45.
Muntenia, 14, 17, 35, 132, 143.
Munteni, 135.
Murgeni, 84, 122—123, 127, 130—131, 139, 142—143, 146.

N

Nania, I., 78.
Năməloşanu, V., 139.
Neagu, N., 17.
Neamţ, 31, 134, 136, 144, 146.
Neamţu, V., 78.
Negreşti, 78.
Nestor, I., 7, 35, 132.
Nicu, M., 14.
Nipru, 45.
Nistru, 132, 143.
Niţu, A., 8, 12, 139.
Noua (cultura), 12, 15, 141.
Nowakowski, A., 45.

O

Obîrşia, 78, 117.
Oituz, 122—123, 136, 139, 145—146.
Olt, 20, 78, 117.
Oltenia, 133, 143.
Olteanu, Şt., 17, 135—137.
Onceşti, 123, 139, 146.
Oradea, 17.
Oreavu, 131 142—143.

P

Palade, V., 14, 136, 139.
Panaitescu, P. P., 137.
Paragină, A., 131, 139.
Păcuiul lui Soare, 114.
Peninsula Balcanică, 36.
Petrescu-Dîmboviţa, M., 14, 123, 131, 135—136, 138.
Petrov, V. P., 45.
Piteşti, 78.
Pîrîul Cimitirului, 12.
Pleinerova, J., 45.
Ploieşti, 20, 78, 114, 132.
Podişul Bîrladului, 10.
Podişul Central Moldovenesc, 10, 132, 143.
Poiana, 136.
Popa, V. I., 7.
Popovici, R., 9, 15, 93.
Prahova, 17.
Preda, C., 14, 131.
Prilep, 41, 132.
Prut, 10, 123, 132, 143.

R

Rateşul Cuzei, 143.
Razdziejow, 45.
Rădulescu, Al., 135.
Ripiceni, 145.
Roman, 134.
Roman, P., 20.
România, 8, 10, 12, 19, 35—36, 41, 78, 84, 117, 130—131, 138—139, 141—142, 145.
Roşca, M., 35.
Rusanova, I. P., 45.
Ruşi — Mînăstioara, 134.

S

Sarajevo, 45.
Satu Nou, 84.
Sărata Monteoru, 35.
Siebenbürgen, 35.
Silişte, 93, 122, 139.
Siret, 20, 78, 130, 134.
Sîntana de Mureş (cultura), 14.
Soldat Ghivan, 20, 133.
Spinei, V., 9, 93, 114, 122, 136, 139.
Spinoasa, 122—123, 127, 139, 146.
Split, 36, 135.
Stoica, O., 78—79, 84, 117.
Stoicani (cultura), 12, 135, 141.
Străteni, 79, 135.
Străuleşti, 20.
Suceava, 17, 25, 31, 84, 130, 134, 136, 144—146.
Suceveni, 130—131, 142—143.
Sucidava, 32.

Ş

Şandor, N., 45.
Şendreni, 122—123, 127, 139, 146.
Şipot, 7—8, 11—12, 14—18, 20, 22—28, 32, 53, 58—59, 62—63, 73, 107—108, 110—111, 113, 141.
Şipot (Suceava), 31.
Şirna, 17.
Şorogari, 146.
Ştefan cel Mare, 130, 142.

www.cimec.ro

T

Tămășani, 7, 14—15, 129.
Teodor, Gh. D., 14, 17, 20, 24—25, 28, 31—32, 41, 45, 73, 75, 78—79, 84, 89, 105, 114, 117, 122—123, 130—132, 134—136, 139.
Teodor, S., 24, 31, 93, 134.
Teodorescu, V., 17, 20, 35, 41, 132—133.
Teterev, 45.
Tîrgoviște, 14.
Tîrgșor, 14.
Tîrgu-Frumos, 127.
Toflea, 130, 142.
Toropu, O., 17, 20, 35, 41, 78—79, 84, 89, 92, 114, 117, 138.
Tórun, 45.
Transilvania, 14, 78, 84.
Trudzik, Z., 45.
Tulcea, 14, 17, 79, 135.

U

Ucraina, 45.
Udești, 135.
Ursachi, V., 134, 136.

V

Valachie (Valahia), 78.
Valea lui Tuluc, 136, 145.
Vaslui, 7—10, 14, 73, 78, 84, 114, 129—130, 132, 134—136, 138—139, 142.
Vădeni, 139, 146.
Vereșmort, 35.
Viena, 84.
Viișoara, 7, 9, 19, 141.
Vîlceanu, D., 114.
Vinski, Z., 36, 45, 135.
Vrancea, 131, 139, 142—143, 146.
Vulpe, R., 36.

Z

Zaharia, Em., 14, 36, 123, 131, 135, 138—139.
Zaharia, Eug., 35, 84, 89, 114, 117, 132—133.
Zaharia, N., 14, 36, 131, 135—136.
Zeman, J., 45.
Zemun, 45.
Zielonka, B., 45.
Zirra, Vl., 20, 35, 45.
Zizlau, 84.
Zorleni, 14.

X

Xenopol, A. D., 7.

Redactor : ADA FĂRTĂIȘ
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI
și AL. HUMULESCU

Apărut 1984. Format 54X84/8. Coli tipo 19
Bun de tipar la 25.II.1984
Editura Junimea, str. Gheorghi Dimitrov nr. 1
IAȘI — ROMÂNIA

Tipărit la Întreprinderea poligrafică Iași
str. 7 Noiembrie nr. 49

www.cimec.ro

www.cimec.ro

JUNIMEA
IAȘI-ROMÂNIA

Lei 25

www.cimec.ro